เฉกสุริย์ศรีสว่างใส ฤาดังจันทร์อำไพ

จากฟ้า.....สู่ดิน สยามพร

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๗

จากฟ้า ... สู่ดิน

เล่ม ๒

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๗

เรื่อง **จากฟ้า:...สู่ดิน เล่ม ๒**
คณะอนุกรรมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๗ ครั้งที่ ๑ จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม

๙๒๓.๑๕๙๓ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี,สำนัก. คณะกรรมการเอกลักษณ์
ภ ๖๗๑ จ ของชาติ. คณะอนุกรรมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ.
จากฟ้าสู่ดิน (โครงการตามพระราชดำริ). กรุงเทพฯ,
๒๕๒๖-
เล่ม. ภาพประกอบ.

๑. ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา,
๒๔๗๐- . ๒. ชื่อเรื่อง.
ISBN 974-7779-27-7

ออกแบบปก นางจารุลินทร์ มุสิกะพงษ์

พิมพ์ที่ : บริษัท วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์ จำกัด
๔๔๐/๑๗ - ๑๙ ซอยชัยสมรภูมิ ถนนราชวิถี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๒๔๕๑๓๖๙, ๒๔๕๒๐๗๖, ๒๔๕๓๘๘๓, ๒๔๕๔๔๒๗
นางพนิดา ปทุมารักษ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๗

คำนำ

คณะอนุกรรมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้เคยรวบรวมบทวิทยุจากรายการสารคดี "จากฟ้า...สู่ดิน" ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในปี ๒๕๒๕ มาแล้ว สำหรับครั้งนี้ เป็นเล่มที่ ๒ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้น โดยรวบรวมบทที่ออกอากาศตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๒๖ จนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๗ จำนวน ๓๑ เรื่อง เพื่อเป็นการเผยแพร่โครงการในพระราชดำริให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ในโอกาสนี้ คณะอนุกรรมการฯ ขอขอบคุณ กองข่าว กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร) กรมกิจการพลเรือนทหารบก กับนิตยสารมาตา และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในครั้งนี้บรรลุเป้าหมาย และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเช่นเดียวกับเล่มที่ ๑

คณะอนุกรรมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ
คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะอนุกรรมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

---

๑. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ร้อยตำรวจโท ชาญ มนูธรรม)	*ประธานอนุกรรมการ*
๒. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	*รองประธานอนุกรรมการ*
๓. ผู้แทนกรมประมวลข่าวกลาง	*กรรมการ*
๔. ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	*กรรมการ*
๕. ผู้แทนกองบังคับการตำรวจสันติบาล กรมตำรวจ	*กรรมการ*
๖. ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน	*กรรมการ*
๗. ผู้แทนศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักผู้บัญชาการ–ทหารสูงสุด	*กรรมการ*
๘. ผู้แทนสำนักราชเลขาธิการ	*กรรมการ*
๙. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๓ หรือผู้แทน	*กรรมการ*
๑๐. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ หรือผู้แทน	*กรรมการ*
๑๑. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๗ หรือผู้แทน	*กรรมการ*
๑๒. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์สีช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. หรือผู้แทน	*กรรมการ*
๑๓. นายกำจัด กีพานิช	*กรรมการ*
๑๔. นายขวัญแก้ว วัชโรทัย	*กรรมการ*
๑๕. นางจารุลินทร์ มุสิกะพงษ์	*กรรมการ*
๑๖. พลโทมานะ รัตนโกเศศ	*กรรมการ*
๑๗. นายรัตนาวุธ วัชโรทัย	*กรรมการ*
๑๘. นายวินิจ บุญวิวัฒน์	*กรรมการ*
๑๙. นางศิริวัลย์ เหมะจันทร	*กรรมการ*
๒๐. คุณหญิงสุชาดา ถิระวัฒน์	*กรรมการ*

๒๑. หม่อมราชวงศ์ แสงสูรย์ ลดาวัลย์	*กรรมการ*
๒๒. นายเสนาะ ธีวรากร	*กรรมการ*
๒๓. พลตรี อุทาร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	*กรรมการ*
๒๔. นายชลินทร์ มิลินทสูต	*อนุกรรมการ และ เลขานุการ*
๒๕. นายธงทอง จันทรางศุ	*อนุกรรมการ และ ผู้ช่วยเลขานุการ*

สารบาญ

หน้า

๑. โครงการพัฒนาเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จตามพระราชดำริ
ตำบลห่อหมก อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑

๒. โครงการเทพอำนวยตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี กองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ๙

๓. โครงการชลประทานตามพระราชดำริ ๑๗

๔. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำหอยโข่งและคลองจำไหร ตามพระราชดำริ
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ๒๓

๕. โครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลตามพระราชดำริ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ๓๑

๖. โครงการพระราชดำรินิเวศน์กรีฑาสถาน
ค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ๓๙

๗. โครงการปรับปรุงพื้นที่สงวนเลี้ยงสัตว์และจัดสรรที่ดิน
ทุ่งหูหนานและทุ่งคลองเรือ กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ๔๗

๘. โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ตามพระราชดำริ
อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ๕๗

๙. โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กในพระราชดำริของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พื้นที่บริเวณเขาค้อ เขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และพิษณุโลก ๖๕

๑๐. โครงการฝึกอาชีพในงานศิลปาชีพพิเศษ ๗๑

๑๑. โครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย
โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ กรุงเทพมหานคร ๘๑

๑๒. โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน
ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี
กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ๙๓

๑๓. โครงการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมือง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑

๑๔. แม่หลวงของไทย ๑๑๑

๑๕. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ๑๒๑

๑๖. โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ตามพระราชดำริ
อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๑๓๓

๑๗. โครงการหลวงทดลองและวิจัยพันธุ์ไหม เพื่อผลิตไข่ไหมสำหรับทำพันธุ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ๑๔๑
๑๘. โครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธ์สัตว์ป่าช่องกล่ำบน
อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ๑๔๙
๑๙. โครงการพระราชดำริบางประการเกี่ยวกับพุทธมณฑล
ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม ๑๕๕
๒๐. โครงการสวนสัตว์เปิด ศูนย์ป่างตอง
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๑๖๕
๒๑. โครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้
ตำบลทาเหนือ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๑๗๑
๒๒. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
ในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๑๗๕
๒๓. โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ตามพระราชดำริ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ๑๘๕
๒๔. โครงการพัฒนาบ้านคลองคันโท ตามพระราชดำริ
ตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี ๑๙๗
๒๕. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการ
อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๐๓
๒๖. พระราชกรณียกิจกับโครงการตามพระราชดำริ ๒๑๓
๒๗. โครงการป่ารักน้ำตามพระราชดำริ ๒๒๓
๒๘. โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๒๓๑
๒๙. ความก้าวหน้าของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง
จังหวัดนราธิวาส ๒๓๗
๓๐. ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหร
ตามพระราชดำริ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ๒๔๕
๓๑. โครงการหลวงปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๓

โครงการพัฒนาเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จตามพระราชดำริ
ต.ห่อหมก อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นายเสริม จิตขันธ์ที
นายสหัส บุญญาวิวัฒน์
พ.อ.มนัส คล้ายมณี และ
สุมนนาฏ อวยพร ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย "แผ่นดินนั้นมีค่ากว่าเงินตรา" พระราชดำรัสตอนหนึ่งของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานแก่ราษฎร ตำบลห่อหมก ตำบลบ้านเกาะ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๒๕ ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมวัดไทรโสภณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้เนื่องจากได้มีราษฎรถวายฎีกาว่าราษฎรในตำบลห่อหมก ตำบลบ้านเกาะ และตำบลใกล้เคียง ประสบปัญหาในการทำนา ทำให้ต้องละทิ้งที่นาไปรับจ้างทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นนาเกือบ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ในบริเวณอำเภอบางไทร อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเดิมได้ชื่อว่าเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ กลายสภาพเป็นนาร้าง ราษฎรในตำบลบ้านเกาะ และตำบลห่อหมก จึงได้กราบบังคมทูลรายงานถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำนา ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ ดังที่กำนันเสริม จิตขันธ์ที ได้เล่าดังนี้

กำนันเสริม "มันมีอยู่หลายอย่างครับ คือการทำนาดอน เมื่อสมัยก่อน เมื่อ ๕ ปีที่แล้วก็ทำกันแต่ทีนี้เมื่อทำแล้ว เดี๋ยวนาล่มบ้าง เดี๋ยวนาร้างบ้าง เกิดน้ำไม่พอใช้บ้าง เพราะระบบชลประทานไม่ดี ชาวนาก็เลยทิ้งจากนาหว่านนี้ พอดีตอนนั้นรัฐบาลเขาส่งเสริมทำนาปรัง ทีนี้ก็มาทำนาปรังคนละ ๕ ไร่บ้าง ๒๐ ไร่บ้าง อะไรนี่ ทำปีแรกก็ได้ผลดีทีนี้ต่อมา ๆ มันมีไอ้พวกปุ๋ยพวกอะไรนี่ สภาพดินมันก็เสื่อมลง ๆ ไปทุกที จนกระทั่งในขณะนี้บางปีไม่ได้เลย ไร่หนึ่งจากประมาณเคยได้ ๕๐ – ๖๐ ถัง แต่ในขณะนี้แล้วถ้าทำนาปรังมันจะได้ประมาณ ๕๐ ถัง สาเหตุมันก็เนื่องมาจากดินหมดสภาพ ดินมันขี้มักจะเป็นกรดอยู่ ทีนี้ชาวนาก็ไม่รู้จะทำยังไง ถึงปีก็ทำ ทีนี้การเมื่อทำออกมาแล้วข้าวกลับขายไม่ได้ราคา ที่ไม่ได้ราคาเพราะอะไร ก็เพราะอย่างที่ผมบอก มันเกิดความชื้นขึ้นมาเพราะต้องไปเกี่ยวตอนหน้าฝน หน้าอะไรอีก ไปถึงเขาก็ตัดความชื้นอะไรต่ออะไรอีก เพราะข้าวมันมีความชื้นอะไรต่ออะไรมาก มันเอาไปสีไม่ได้ ต้องเอาไปเข้าโรงนึ่งแล้วถึงออกมาเป็นข้าว ทีนี้เมื่อชาวนาผลผลิตต่ำแต่ลงทุนสูงชาวนาก็อยู่ไม่ได้ ก็มีพอทำอยู่

บ้าง เอาไว้พอกินบ้าง แล้วก็ถ้ามีลูกมีหลานพวกนั้นก็ส่งไปตามโรงงานเพื่อที่จะเอามาจุนเจือผู้ปกครอง ทางนี้ทางพ่อแม่ ทีนี้ทางพ่อแม่ก็คนมีอายุทำ ทำเอาพอกิน นี่มันสิ่งแวด–ล้อม ก็มันเกิดขึ้นจากเดิมเทียวมันก็อย่างนี้ผมอธิบายให้ฟังแล้วว่า จำเป็นต้องทิ้งนา เพราะทำแล้วขาดทุน ขาดทุนมาทุกปีก็ไม่สามารถที่จะยืนอยู่ได้ ตอนนี้ชาวนาก็เป็นหนี้เป็นสินกัน เรียกว่าท่วมตัวแหละ ไม่มีทางที่จะไปทางไหนได้"

บรรยาย

จากการที่ราษฎร ตำบลห่อหมก และบริเวณใกล้เคียงได้ถวายฎีกาถึงปัญหาการทำนาที่ประสบอยู่จนทำนาไม่ได้ ขาดทุนเรื่อยมา ดังคำบอกเล่าของกำนันเสริม ต่อมาในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดสุนทราราม ตำบลห่อหมก อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อทอดพระเนตรพื้นที่นาร้างของหมู่บ้านและบริเวณใกล้เคียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระราชดำริแนวทางในการแก้ปัญหาโดยให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกับราษฎรเจ้าของที่นาช่วยกันแก้ปัญหาให้หมดไป โดยขั้นแรก แก้ปัญหาเรื่องน้ำเป็นการด่วน โดยให้กรมชลประทานพิจารณาปรับปรุงคันกั้นน้ำตามแนวฝั่งขวาของแม่น้ำน้อย ระหว่างอำเภอบางไทร จนถึงอำเภอเสนา ให้เป็นคันกั้นน้ำอย่างถาวร และในโอกาสเดียวกันก็จะให้ประโยชน์เป็นทางคมนาคมของราษฎรที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำพร้อมกันด้วย สร้างอาคารบังคับน้ำตามคลองต่าง ๆ ที่แนวคันกั้นน้ำนี้ต้องผ่าน เพื่อป้องกันน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูกในฤดูน้ำ รวมทั้งปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกและระบบส่งน้ำในเขตโครงการชลประทานเจ้าเจ็ด–บางยี่หน เพื่อให้สามารถเพาะปลูกได้ผลอย่างสมบูรณ์ตลอดปี เมื่อสามารถแก้ปัญหาเรื่องนี้แล้ว มีพระราชดำริให้เลือกหาพื้นที่ประมาณ ๖๐๐ ไร่ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จ เป็นการเร่งด่วน ให้ทันทำกิน (ในปี ๒๕๒๕) โดยให้ราษฎรที่ยากจนเข้าทำมาหากินในพื้นที่ ๖๐๐ ไร่ก่อนเป็นตัวอย่าง โดยให้มีการประชุมชี้แจงชาวบ้านเพื่อหาข้อมูลก่อนดำเนินงาน โครงการเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จตามพระราชดำริจึงได้เริ่มขึ้น ณ ตำบลห่อหมก ตำบลบ้านเกาะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับโครงการเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จเป็นอย่างไร มีความหมายถึงอะไรนั้น คุณสหัส บุญญาวิวัฒน์ นักเกษตร สำนักพระราชวังได้อธิบายว่า

คุณสหัส

"โครงการเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จนี่นะครับ ในลักษณะโครงการที่ได้รับพระราชดำริมานะครับว่า โครงการที่จะมาส่งเสริมทางด้านการเกษตรที่เราจะเห็นโดยทั่วไปแล้วว่าในขณะนี้ในปัจจุบันนี้นั้น ถ้าในประเทศไทยเรานี่ ถ้ามีการพัฒนาในด้านการเกษตร เน้นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งลงไปนี่จะประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมาโดยเฉพาะในด้านตลาดขึ้นมา ฉะนั้นถ้าเราเน้นเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีปัญหาในเรื่องการที่จะขายผลผลิตที่จะเมื่อทำออกไปแล้วจะขายไม่ได้นะครับ เพราะฉะนั้นในเรื่องโครงการเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จนี้จึงมีนโยบายที่ว่า เราจะพัฒนาทางด้านการเกษตรทุก ๆ อย่างในพื้นที่นะครับ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำนา หลังจากทำนาแล้วก็จะมีการปลูกพืชไร่ต่าง ๆ

หมุนเวียนหรือว่าในพื้นที่ใดที่ทำนาไม่ได้ เราก็อาจจะเปลี่ยนเป็นการทำพืชไร่นะครับ แล้วในหมู่บ้านก็จะมีการปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อเป็นการช่วยเหลือในครอบครัว มีการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่นะครับ เลี้ยงสัตว์ มีการประมง ครับหมายถึงว่าเป็นทางด้านเกษตรที่มีทุก ๆ อย่างในพื้นที่นั้นที่สามารถจะทำได้เข้ามาผสมผสานกันนะครับ เพื่อให้สภาพครอบครัวนี้ได้อยู่ได้ตลอดไปครับ"

บรรยาย เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริแนะแนวทางให้แก่ราษฎรตำบลห่อหมก และบริเวณใกล้เคียงแล้ว...ราษฎรก็ได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะแก้ปัญหานาร้างให้หมดไป นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๕ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้ พ.อ.ศัลย์ ศรีเพ็ญ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรที่บ้านห่อหมก โดยมีพันเอกมนัส คล้ายมณี เป็นประธานของโครงการนี้ร่วมด้วย นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ นักเกษตรสำนักพระราชวัง เปิดอบรมราษฎร เพื่อให้มีความรู้ทางด้านการเกษตร ปศุสัตว์ และการประมงควบคู่กันไปด้วยเพราะทรงเล็งเห็นว่า ถ้าจะแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดีด้วยอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจพอสมควรในกิจการนั้น ๆ เพื่อให้ราษฎรสามารถผลิตข้าวและพืชผลพอเลี้ยงสัตว์ได้ ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินไปอย่างไร ได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ พ.อ.มนัส คล้ายมณี ประธานโครงการ ได้ชี้แจงว่า

พ.อ.มนัส "เราก็ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาหนึ่งคณะ โดยขอเชิญเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งนักวิชาการจากกระทรวงเกษตรเป็นส่วนใหญ่นะครับ นอกจากนั้นก็หน่วยงานที่สามารถจะสนับสนุนในงานของเรานี้ให้ นอกจากคณะทำงานแล้ว เราก็ตั้งคณะที่ปรึกษาขึ้นมาโดยเชิญผู้ใหญ่หลายท่าน ที่สามารถจะช่วยเหลือสนับสนุนโครงการของเราได้ ก็เชิญมาเป็นที่ปรึกษาของโครงการ เมื่อเราได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาแล้ว ขั้นต่อไปก็คือว่า เราก็ได้มีการฝึกอบรมราษฎรเพื่อให้รู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องของการเกษตรหรือเกี่ยวกับงานหรือแผนงานที่เราจะทำเพื่อให้สอดคล้องกัน โครงการที่เราฝึกสอนราษฎรนี้ เราเรียกว่าหลักสูตรเกษตรหมู่บ้าน ก็ได้สอนราษฎรในท้องถิ่นโดยเรียกเข้ามารับการอบรมที่ศูนย์ศิล–ปาชีพมีทั้งหมดจำนวน ๘ รุ่นครับ และนอกจากนั้นเราได้ไปดูงานกันอีกนะครับ ดูงานการเกษตรทั้งภาคตะวันออก ภาคเหนือ รวมทั้งภาคตะวันตกของประเทศด้วย ทำให้ราษฎรได้เกิดแนวความคิดครับ สำหรับสาเหตุของนาร้างนี่นะครับเราก็ได้มีการออกสำรวจว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่ราษฎรทำกินไม่ได้เนื่องมาจากอะไรกัน เราก็สามารถที่จะทราบข้อมูลได้ว่าสาเหตุของนาร้างนี้ ก็เกิดมาจากปัญหาต่าง ๆ ๕ ประการครับ **ปัญหาประการแรก**ก็คือว่า ปัญหาของหนูนาชุกชุมครับ**ปัญหาประการที่ ๒** คือ โรคพืชระบาดหนักโดยเฉพาะโรคที่ชาวบ้านเรียกกันว่าโรคจู๋ คือข้าวไม่สามารถจะออกรวงนะครับแล้วก็ทำให้เกิดผลเสียหาย **ประการที่ ๓** ก็คือปัญหาของระบบของชลประทานครับ คือ ในพื้นที่นี้ระบบชลประทานของเรายังไม่ดีพอ ก็ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถที่จะทำกินได้ตลอดฤดูกาลครับนอกจากนั้น **ปัญหาข้อที่ ๔** ก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนาเช่า ปัญหา

นาเช่านะครับเพราะว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่นี้เช่านาเขาทำนะครับ เมื่อเช่านาทำแล้วแกก็ไม่ค่อยจะรักษาพื้นนาของแกให้เหมือนกับสมบัติของแกเอง ทำแล้วได้ผลประโยชน์ออกมาแล้วก็เลิกกัน ก็ไม่ได้มีการพัฒนาดินกันนะครับ สำหรับ**ปัญหาข้อที่ ๕** ก็คือ ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งกำลังเป็นอยู่ในทุกวันนี้นะครับ

ปัญหาทั้ง ๕ ประการนี้ ก็ทำให้ชาวบ้านต่างก็พากันละทิ้งที่นาและพากันไปประกอบอาชีพในการขายแรงงานกัน เป็นกรรมกรกันน่ะครับ โรงงานต่าง ๆ ตามที่ได้ทราบมาแล้ว เอ้อ.....สำหรับการดำเนินงานที่เป็นแผนงานของเรานะครับ ก็ได้วางแผนไว้ว่า งานที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับโครงการนาร้างนั้น เราวางแผนไว้ ๔ ปีด้วยกันครับ ในปีแรก เราจะแก้ปัญหาโดยการทำเป็น PILOT PROJECT หรือโครงการนำ.....ในพื้นที่ของตำบลห่อหมก ประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่นะครับแล้วในปีที่สอง ซึ่งเป็นแผนของต่อไป เราก็ขยายจาก ๑,๐๐๐ ไร่ เป็น ๖,๐๐๐ ไร่ แล้วก็ในปีที่สาม เราก็จะขยายออกไป ๔ หมื่น ๕ พันไร่ และในปีที่สี่ก็ขยายขึ้นไป ๕๐,๐๐๐ ไร่ หรือมากกว่านั้น สำหรับในปีแรกเราก็ได้ทดลองทำกันนะครับ ก็ได้ไปเลือกพื้นที่ คือ ที่ ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา ได้พิจารณาว่า พื้นที่นี้เป็นใจกลางซึ่งสามารถจะขยายความคิดให้ราษฎรได้ เราก็ได้ไปทดลองทำนากัน โดยแก้ปัญหานาร้างนะครับ โดยยืมเครื่องจักรจากหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถที่จะแก้นาร้างได้ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ ขณะนี้กำลังเก็บเกี่ยวครับ นี่ก็เป็นการดำเนินงานครับ”

สิริพร “แล้วก็เท่าที่ดำเนินงานมาก็เกือบจะถึงประมาณ ๑ ปีแล้ว ผลที่ได้เป็นอย่างไรบ้าง ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้บ้างหรือเปล่าคะ”

พ.อ.มนัส “ผลงานที่เราได้ทำไปแล้ว ถ้าเราจะพิจารณาดูเฉพาะในเรื่องปัญหานาร้างอย่างเดียว ก็คงจะได้ผลไม่เท่าที่ควรละครับ แต่ถ้าเราจะพิจารณาว่าในด้านการปรับปรุงคนก็ดี การให้ความรู้กับชาวไร่ชาวนาก็ดี หรือการปลูกจิตสำนึกของชาวบ้านก็ดีรู้สึกว่าในเรื่องนี้จะได้ผลอย่างเต็มที่ แล้วก็จะเป็นแนวทางไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการที่เราจะแก้ปัญหาต่อไปนะครับ เพราะฉะนั้นผลงานที่เราทำไว้ในปีที่แล้วนี้ โดยเฉพาะเรื่องนาร้างที่ไถหว่านไปแล้วนี้ผลที่ได้รับก็คงจะไม่ดีนักนะครับ”

สิริพร “ในตอนนี้ก็มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้างคะ”

พ.อ.มนัส “สำหรับปัญหาอุปสรรคในปีแรกที่เราทำงานนี้ก็ยังแทบจะยังไม่มีปัญหาอะไรเลยนะครับ เพราะว่าเป็นการเริ่มงานในปีแรก เมื่อเราไปติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีนะครับ คือ ปีนี้เริ่มตั้งแต่มกรานี้เราจะมีปัญหาในเรื่องเครื่องจักรกลที่จะเข้าไปช่วยเหลือการแก้ปัญหานาร้างครับเวลานี้ผมก็กำลังติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อที่จะขอยืมเครื่องจักรกลมา ซึ่งเราก็ยังมีไม่เพียงพอครับ เพราะฉะนั้นปัญหาสำหรับข้อนี้ก็อยากจะขอร้องทั้งหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ตาม ถ้าหากมีผู้ใดที่มีจิตศรัทธาหรือมีความประสงค์ในการที่จะช่วยกันแก้ปัญหานาร้าง เพื่อให้ได้ผลดีต่อประเทศชาติในส่วนรวมนั้น ก็ขอให้กรุณาให้ความร่วมมือด้วยครับ”

จากสภาพพื้นที่นาร้างในอดีต กลายมาเป็นความอุดมสมบูรณ์ ที่ตำบลห่อหมก อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามโครงการพัฒนาเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จตามพระราชดำริ

สิริพร "แผนงานในอนาคตได้วางไว้อย่างไรคะ"

พ.อ.มนัส "เราก็จะพยายามทำงานเท่าที่ยังค้างอยู่ คือในโครงการทำ ๑,๐๐๐ ไร่นะครับ เรายังค้างอยู่จากปีที่แล้ว ในปีนี้เราก็จะเริ่มทำกันตั้งแต่เดือนมกราคมนี้เป็นต้นไปนะครับ แล้วหลังจากนั้นนะครับ เราก็จะดำเนินการแก้ปัญหานาร้าง ซึ่งเราได้กำหนดเป็นพื้นที่เป้าหมายไว้แล้วว่า เราจะทำกันในพื้นที่ทั้งหมดสี่หมื่นไร่ ซึ่งเวลานี้เราได้เตรียมงานต่าง ๆ ไว้พร้อมแล้ว ได้อบรมราษฎรให้มีความรู้ให้มีความสามารถที่จะแก้ปัญหาในเนื้อที่นานี้ได้ อันนี้เราได้อบรมและได้ดำเนินการอันนั้นนะครับ สำหรับแผนต่อไปก็คือว่า เราจะต้องพยายามส่งเสริมอาชีพทางด้านการเกษตรทุก ๆ อย่าง อย่างที่จะสามารถเป็นรายได้ของชาวบ้านครับให้มีรายได้ประจำวันจนกระทั่งสามารถที่จะเลี้ยงตัวเองได้ ในลักษณะของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในครัวเรือนไปก่อนนะครับ อันนี้เราก็จะพยายามส่งเสริมไปทุก ๆ ด้าน แล้วนอกจากนั้นก็คือว่า การพัฒนาคนครับ เราจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและต้องกระทำไปโดยตลอด เพื่อปลุกคนของเราให้ตื่นขึ้นมาให้ชาวไร่ชาวนาของเราได้มีความรู้นะครับ ให้มีขีดความสามารถในการที่เขาจะได้ประกอบอาชีพของเขา"

บรรยาย จะเห็นได้ว่าแม้ว่าโครงการนี้จะเพิ่งเริ่มขึ้นเมื่อไม่นาน แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ในทุกหนทุกแห่ง โครงการเกษตรกรรมเบ็ดเสร็จตามพระราชดำริ ณ ตำบลห่อหมก และบริเวณใกล้เคียงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี โดยการทำงานอย่างจริงจังของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพระราชดำริให้มาร่วมในโครงการนี้ รวมทั้งราษฎรเองก็ได้ร่วมแรงร่วมใจกันกลับมาพัฒนาพื้นดินของตนให้กลับคืนมาเป็นพื้นดินที่อุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

ชาวบ้าน "ส่วนที่เราได้จากโครงการนั้น คือ หนึ่งเราได้ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงจากประชาชน การตื่นตัวอันนี้ที่เราได้เห็นทันตาเห็นเลยครับ แล้วเราก็ภูมิใจว่าได้สิ่งที่เราได้นั้นนะครับ มันจะเป็นจุดก้าวแรกที่เราจะเดินต่อไปข้างหน้าครับแล้วความหวังผมว่าก็จะเป็นความจริงขึ้นมาได้ครับ ถ้าเราฟันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้น ปัจจุบันนี้จะให้อุปสรรคอันนี้ให้มันหมดไป แล้วก็จะมีคนส่วนใหญ่ที่เราสอบถามเขาครับ คนที่จากบ้านไปก็ไม่ใช่จะให้ไปได้ดิบได้ดีอะไรเลยครับ ไปด้วยความจำเป็นครับ อยากจะกลับมาบ้านเรา ถ้าบ้านเรายังอยู่ในสภาพที่ดีนะครับ เขาก็พร้อมที่จะกลับมาร่วมมือกับเราครับ

กำนันเสริม "ท่านมีพระราชดำริว่า จะต้องเข้ามาช่วยเหลือในตำบลนี้ คือเป็นจุดหนึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ทำให้เขาให้ที่อื่นเห็นก่อน ก็เลยกำหนดว่าให้ทำ ๑,๐๐๐ ไร่เป็นตัวอย่าง ตัวอย่างแบบไหน ตัวอย่างแบบไร่ มีไร่นาสวนผสม ตอนนี้ชลประทานเขาก็กำลังปรับปรุงพื้นที่นะฮะ พอปรับปรุงพื้นที่แล้วท่านก็มีพระราชดำริว่าแล้วก็ขยาย ๆ ออกไปจนกว่าจะหมดเนื้อที่ประมาณ ๕๖,๒๐๐ ไร่ ท่านตรัสไว้ว่าอย่างนั้น ทีนี้ทุกหน่วยงานเขาก็รับเป็นช่วง ๆ กันไป ผมก็สบายใจขึ้นมา ทีนี้ก็มีอยู่อย่างเดียว เรารวมประชาชนไว้ให้ได้ คือ

ไม่ให้เขาไปทางไหน รอรับโครงการพระราชดำริ์นี้ แต่ว่าก็ต้องค่อย ๆ ไป ก็ค่อย ๆ ขยายไปทีละเล็กละน้อยอย่างนั้น ท่านตรัสไว้ว่าอย่างนั้น"

เพลง "บ้านเรา.....ด้วยพระบารมีคุ้มเกล้า กลุ่มชาวไทยร่มเย็น สุขสันต์"

โครงการเทพอำนวย ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

กองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ เป็นผู้รับผิดชอบ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ และ
มนตรี เพิ่มพูนพนาลาภ ผู้ร่วมรายการ
วานิสา ครุธแก้ว ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ย่อมเป็นที่ประจักษ์กันดีอยู่แล้วว่า ภาวะของประเทศชาติบ้านเมืองของเราปัจจุบันนี้ กำลังต้องการความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนในชาติ ที่จะร่วมกันทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ความมั่นคงของชาติจะเกิดขึ้นได้ ก็เพราะพลังความสามัคคีของประชาชนทุกหมู่เหล่า ที่จะร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันช่วยเหลือผู้ที่ยากไร้ให้มีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และจากสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ ที่เหลื่อมล้ำกันอย่างมากนี่เอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยาม-บรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระราชดำริให้ กองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์จัดทำโครงการเทพอำนวยขึ้น เพื่อมุ่งที่จะช่วยเหลือและพัฒนาประชาชนผู้ยากไร้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนตามแหล่งชุมชนแออัดทั้งหลาย เพื่อให้เยาวชนของชาติได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งกายใจ ให้ตระหนักถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบที่มีต่อบ้านเมือง และร่วมกันพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า โดยกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ซึ่งมีพลตรีพิจิตร กุลละวณิชย์ เป็นผู้บัญชาการกองพล เป็นผู้ดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวยนี้

ดนตรี

บรรยาย ในการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวย เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี นี้ พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้เล่าถึงความเป็นมาของโครงการเทพอำนวยว่า

พลตรีพิจิตร "โครงการเทพอำนวยนี้ ดังที่ทราบกันแล้วว่า เป็นโครงการที่สมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ทรงมีรับสั่งกับผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ คือตัวผมนี้ ที่จะให้ทหารที่เสร็จภาระกิจในการป้องกันประเทศ จากชายแดนที่อรัญประเทศ ด้านจังหวัดปราจีนบุรี และเมื่อกลับสู่ที่ตั้งปกติแล้ว ก็จะ

อาศัยแรงงานกำลังพลของทหาร ช่วยกันพัฒนาแหล่งชุมชนแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ และช่วยเหลือประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ช่วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถอีกทางหนึ่ง เพราะว่าทหารเรามีกำลังพลเพียงพอที่จะช่วยเหลือประชาชนในชุมชนแออัดได้ กองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ จึงได้มาจัดตั้งเป็นโครงการขึ้น และขอพระราชทานชื่อ ก็ได้รับพระราชทานชื่อว่า เป็นโครงการเทพอำนวย”

บรรยาย สำหรับความมุ่งหมาย และการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวย ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นี้ พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้เล่าว่า

พลตรีพิจิตร “ความมุ่งหมายของโครงการเทพอำนวยนั้น มีอยู่ ๓ ประการด้วยกันคือ

๑. พัฒนาจิตใจ โดยปลูกฝังให้ร่วมมือกันบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคมส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน ดังจะเห็นได้ว่า โครงการของเรานั้น เราไม่เคยไปโฆษณาออกทีวีอะไรเลย และมีอุดมการที่จะประกอบคุณงามความดี โดยมุ่งเน้นที่เยาวชน ซึ่งเป็นกำลังอันสำคัญของชาติ มีทัศนคติที่ยกย่องบูชาผู้ที่ทำความดีมิใช่ผู้ที่มีธนสารสมบัติ

ความมุ่งหมายประการที่ ๒ ก็คือ เพื่อพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย โดยการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ถูกสุขลักษณะอนามัย สนับสนุนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงในชุมชนของตนเอง

ความมุ่งหมายประการที่ ๓ ก็เพื่อพัฒนาอาชีพ โดยส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีรายได้เสริมอาชีพหลักที่ปฏิบัติอยู่แล้ว

สำหรับการดำเนินงานตามโครงการที่ได้ทำมาแล้วนั้น เราได้แบ่งโครงการออกเป็น ๓ โครงการย่อย คือ

๑. โครงการแม่บ้านของกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ คือเอาแม่บ้านทั้งนายทหาร และนายสิบ มาช่วยกัน โดยไปเลี้ยงดูเด็กตามสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าของกรมประชาสงเคราะห์ ๔ แห่งด้วยกัน เป็นประจำทุกสัปดาห์

โครงการที่ ๒ ก็คือ โครงการเยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ และโครงการที่ ๓ คือ โครงการเยาวชนในชุมชนแออัด

สำหรับโครงการแม่บ้านกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์นั้น ได้ดำเนินการตามสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า และเด็กอ่อนต่าง ๆ ๔ แห่งที่เรียนให้ทราบแล้ว ก็มี สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าบ้านราชวิถี สถานเลี้ยงเด็กอ่อนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สถานเลี้ยงเด็กอ่อนรังสิต จังหวัดปทุมธานี และสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าอำเภอธัญญบุรี จังหวัดปทุมธานี สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านทุ่งมหาเมฆ ยานนาวา

กรุงเทพมหานคร และสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน พญาไท เป็นต้น โดยได้กระทำเป็นประจำในวันหยุดสุดสัปดาห์ บางแห่งก็ทำวันเสาร์ บางแห่งก็ทำวันอาทิตย์ ได้ทำมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม

สำหรับโครงการที่ ๒ คือ โครงการเยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้ดำเนินการดังนี้

๑. เยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ รณรงค์รักษาความสะอาดโดยร่วมกันพัฒนาสาธารณสถาน ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของส่วนรวมในโอกาสต่าง ๆ เช่น พื้นที่ในเขตดุสิต พญาไท บางเขน ยานนาวา บางกอกน้อย

ในประการที่ ๒ ทางกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ก็ได้นำเยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ เดินทางไปทัศนศึกษาหาความรู้ในหลายพื้นที่ด้วยกัน เช่น พื้นที่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองโบราณ และ ฟาร์มจระเข้ จังหวัดสมุทรปราการ

ประการที่ ๓ เราก็นำเยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ไปร่วมแสดงละครเทิดพระเกียรติ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕ ออกรายการโทรทัศน์สี ช่อง ๕ เพื่อถวายเป็นราชสักการะ

ประการที่ ๔ ที่เราได้ทำไปแล้วก็คือ ร่วมมือกับเยาวชนชุมชนแออัดห้วยขวาง แสดงละครและแสดงดนตรี ณ ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง เมื่อ ๘ มกราคม ๒๕๒๖ คือได้ร่วมมือกับเยาวชนในแหล่งชุมชนแออัด ตามที่เราได้วางเป้าหมายไว้

และประการที่ ๕ เราได้นำเยาวชนกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ จำนวน ๑๕๐ คน เข้าค่ายฝึกอบรม ๓ วัน ณ โรงเรียนเพชราวุธวิทยา บริเวณกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ระหว่างวันที่ ๔ – ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

สำหรับโครงการเยาวชนในชุมชนแออัด นั้น ในทุก ๆ วันเสาร์ เวลา ๑๓.๐๐–๑๘.๐๐ น. เยาวชนอาสาสมัครขั้นอุดมศึกษา จาก ๔ สถาบัน คือ จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นักศึกษาแพทย์โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า นักเรียนแพทย์โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ และ นักศึกษาวิทยาลัยครูสวนดุสิต ร่วมกันสอนดนตรี การรักษาพยาบาล การต่อสู้ด้วยมือเปล่า ยิมนาสติก กีฬาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสอนหนังสือให้กับเยาวชนที่สมัครใจ ณ ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง และศูนย์เยาวชนไทยญี่ปุ่น ดินแดง

ในปัจจุบันนั้น ทางกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้ดำเนินการตามโครงการเทพอำนวย เพื่อทดสอบและวัดผล โดยการจัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับเยาวชนชุมชนแออัดห้วยขวาง ใช้เวลา ๑๒ สัปดาห์ ๑๘ กิจกรรมด้วยกัน ช่วงเวลาตั้งแต่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๖–๑๖ เมษายน ๒๕๒๖ โดยการนำเยาวชนอายุ ๑๕–๑๗ ปี

ที่ได้รับการฝึกเป็นอย่างดีแล้วจากโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มาเป็นพี่เลี้ยงให้กับเยาวชนชุมชนแออัดห้วยขวาง และจะกระทำในทุก ๆ วันเสาร์ เวลา ๑๓.๐๐–๑๘.๐๐ น. ณ ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง โดยกำหนดจะประเมินผลหลังจากจบการอบรมแล้ว ในวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๖"

ดนตรี

บรรยาย ในการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวย ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารีนี้ กองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้จัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับเยาวชนชุมชนแออัดห้วยขวางขึ้น โดยนำเยาวชนอายุ ๑๕–๑๗ ปี ที่ได้รับการฝึกเป็นอย่างดีแล้วจากโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยจะมีการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งกายและใจ ให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเป็นการฝึกให้เยาวชนมีความสามัคคี สำนึกในหน้าที่ของพลเมืองไทย มีความภาคภูมิใจในศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ และจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะเป็นผลให้เยาวชนไทยเกิดความเชื่อมั่น และมีความรับผิดชอบในตนเองที่จะดำรงตนในสังคมอย่างผู้มีประโยชน์เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป

และในการจัดทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับเยาวชน ตามโครงการเทพอำนวย ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารีนี้ ก็จะขอนำท่านผู้ฟังไปพบกับช่วงหนึ่งของการฝึกเยาวชน ซึ่งกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันเสาร์ ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐–๑๘.๐๐ น. ที่ศูนย์เยาวชนห้วยขวาง

เยาวชนพี่เลี้ยง "น้อง ๆ ฟังนะครับ กติกาการเล่นนะครับ น้อง ๆ ทุกคนจับมือกันไว้ภายในกลุ่มนะครับ อย่าให้แตกกันนะครับ ห้ามใช้เสียงนะครับ ห้ามใช้เสียง ห้ามใช้สัญญาณใด ๆ ทั้งสิ้น ให้น้อง ๆ ไปกันเป็นกลุ่ม ห้ามแตกกันนะครับ เดินไปยังของที่ตัวเองซ่อนไว้ โดยให้หยิบของแต่ละชิ้นภายในกลุ่มให้หมด เมื่อครบทั้งกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ก็กลับมาที่เดิม อย่าให้แตกกลุ่มนะครับ เราจะมีพี่เลี้ยงคอยตามไปดู ห้ามพูด ห้ามส่งเสียง จับมือกันไว้เลยนะครับ และเมื่อได้ของเสร็จแล้ว เอามากองไว้ตรงนี้ คอยฟังสัญญาณนะครับ เมื่อได้ยินสัญญาณแล้ว ให้น้อง ๆ ไปยังที่ซ่อนของในกลุ่มเลยนะครับ

กลุ่มไหนเสร็จก่อนเป็นกลุ่มแรกครับ น้องสามารถอธิบายได้ไหมครับว่าทำไมน้องถึงได้เสร็จเป็นกลุ่มแรกครับ ใครก็ได้ครับภายในกลุ่มคนหนึ่งครับ

เยาวชน วิ่งตามกันค่ะ จะไปไหนก็ไปด้วยกันค่ะ

ครูผู้ฝึก จะไปไหนก็ไปด้วยกัน แล้วจะรู้ได้อย่างไรคะ ว่าของใครอยู่ใกล้ที่สุด หรือว่าไล่มาตั้งแต่คนที่ ๑ จนกระทั่งถึงคนสุดท้าย

เยาวชน ไม่รู้ค่ะ ตอนแรกก็วิ่งไปที่ต้นไม้

ครูผู้ฝึก ใครนำก่อน แล้วใครเป็นคนที่สอง

เยาวชน อยู่ใกล้กันค่ะ ของหนูวางอยู่บนต้นไม้ และของเขาวางอยู่ข้างล่าง

ครูผู้ฝึก แล้วคนที่สามเป็นของใคร ไล่ต่อ ๆ ไปกันเลย แล้วมีการพูดกันหรือเปล่าคะ

เยาวชน ไม่มีค่ะ วิ่งตลอดไปเลยค่ะ

ครูผู้ฝึก แล้วมีการส่งเสียง มีการให้สัญญาณ ว่าอยู่ตรงนี้ ๆ มีไหม

เยาวชน ก็มีบางคนค่ะ บอกอยู่ตรงนี้ ๆ

ครูผู้ฝึก แล้วมีใครคนใดคนหนึ่งที่อยู่ท้ายแย่งไปก่อน แล้วไปเอาของ มีไหมคะ

เยาวชน ไม่รู้ค่ะ ก็มีใครไม่รู้นำ แล้วก็วิ่งไปก่อน วิ่งไปเอาของเลยค่ะ

ครูผู้ฝึก วิ่งไปเอาของเลย ถึงได้เสร็จก่อนเป็นกลุ่มแรกใช่ไหมคะ ตบมือให้เพื่อนหน่อย

เยาวชนพี่เลี้ยง กลุ่มที่เสร็จสุดท้ายออกมาพูดหน่อยครับ สาเหตุอะไรที่ทำให้ล่าช้าครับ

เยาวชน มันพูดยากครับ มันขัดข้องทางเทคนิคครับ

เยาวชนพี่เลี้ยง ขัดข้องอย่างไรครับ

เยาวชน ก็ยังสงสัยอยู่นี่แหละครับ ต่างคนต่างก็แย่งจะไป ๆ มันถึงได้เสร็จช้าอย่างนี้แหละครับ

ครูผู้ฝึก คือต่างคนก็ต่างจะเป็นผู้นำอย่างนั้นเถอะ ถึงได้เสร็จช้า

เยาวชน ครับ ถึงได้เสร็จช้าอย่างนี้ มันไม่สามัคคีกันครับ

ครูผู้ฝึก แล้วทำอย่างไรถึงจะให้เสร็จจนได้ล่ะ

เยาวชน สามัคคีกันครับ

ครูผู้ฝึก สรุปเกมนี้มีชื่อว่า เกมหาของ ที่ครูให้นักเรียนแต่ละคนนี่เอาของไปซ่อนไว้ให้ไกล ๆ เพื่อไม่ให้ใครรู้นั้น แล้วเวลาให้ไปเอาของนั้น ให้จับมือกันไป ที่ต้องให้จับมือนั้น เพื่อที่จะให้ทุกคนไปด้วยกันเป็นกลุ่ม เมื่อไปเป็นกลุ่มแต่ละคนก็พยายามที่จะไปเอาของของตัวเองก่อน แต่ถ้ากลุ่มไหนมีใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้นำ ในกลุ่มไหนมีความสามัคคีกัน ก็จะร่วมมือร่วมใจกันว่า กลุ่มนั้นของของใครอยู่ใกล้ที่สุดก็จะเอาของของคนนั้นก่อน หรือไปเอาของคนที่ไกลที่สุดก่อน แล้วก็ค่อย ๆ เรียงลงมา

วัตถุประสงค์ของเกมนี้ ที่ให้นักเรียนเล่นกันนั้น คือ

๑. เพื่อความสามัคคีภายในกลุ่มของตัวเอง เราจะต้องไม่มีการแตกแยกซึ่งกันและกัน

๒. เวลาไปนั้นจะต้องมีผู้นำ มีใครคนหนึ่งที่เป็นผู้นำ และบอกว่า เราจะเริ่มไปที่ใด โดยคนนำไปไม่ต้องพูดเลย และโดยไม่มีการส่งสัญญาณ แต่ที่นักเรียนไปในแต่ละกลุ่ม พี่เลี้ยงได้ไปดู และมาบอกครูว่า มีบางคนพูดว่า ของฉันอยู่ที่นี่ อยู่ตรงนี้ รอเดี๋ยว เอาตรงนี้ก่อน แสดงว่าเราเล่นถูกกติกาที่พี่มนตรีบอกไหมคะ

เยาวชน (พร้อมกัน) ไม่ถูกครับ

ครูผู้ฝึก นั่นหมายถึงว่า เราซื่อสัตย์ต่อเกมและกติกาที่ได้ระบุไว้หรือเปล่าคะ

เยาวชน (พร้อมกัน) ไม่ซื่อครับ

ครูผู้ฝึก เพราะฉะนั้น เกมนี้นอกจากจะวัดถึงความสามัคคี และความเป็นผู้นำแล้ว ยังเน้นในด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนด้วย

ดนตรี

บรรยาย สำหรับการเข้าร่วมการฝึกเยาวชน ตามโครงการเทพอำนวย ของกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา สยามบรมราชกุมารี นั้น มนตรี เพิ่มพูนพนาลาภ จากโรงเรียนสุรศักดิ์-มนตรี ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่วันเด็กปีนี้ ได้เล่าว่า

มนตรี "หลังจากที่อาจารย์ชไมพร และ อาจารย์คนึงนิจ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนเกี่ยวกับวิชากิจกรรม ได้เข้ามาพูดและอธิบายเกี่ยวกับโครงการนี้ ผมก็คิดว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่มุ่งที่จะพัฒนาสังคมของประชาชนในชุมชนแออัด ซึ่งกระทำโดยกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ซึ่งรับพระราชดำริมาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ซึ่งผมเห็นว่า โครงการนี้มีประโยชน์มาก และในฐานะที่ผมก็เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ผมก็ควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วย"

ดนตรี

บรรยาย ในการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวย ซึ่งเป็นโครงการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือ และพัฒนาประชาชน ตามแหล่งชุมชนแออัดนี้ พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้เล่าถึงงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานและผลที่ได้รับจากโครงการเทพอำนวยนี้ว่า

พลตรีพิจิตร "ทางกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ มิได้รับงบประมาณจากกองทัพบกหรือ จากที่ใดเลย ในการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวย ทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ได้เสียสละทุนทรัพย์ส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ รวมทั้งเวลาในวันหยุดสุดสัปดาห์เสาร์-อาทิตย์ เพื่อปั้นเยาวชนของชาติเหล่านี้ให้เป็นคนดีและเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต อันที่จริงแล้ว ทางกองทัพภาคที่ ๑ รักษา-พระองค์ ได้ร่วมกับชมรมชาวยานนาวา จัดการแข่งขันเทนนิสการกุศล หาทุนจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อช่วยเหลือเยาวชนในชุมชนแออัดเขตยานนาวา ตามโครงการเทพอำนวย เมื่อวันที่ ๒๗-๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ ณ สนามเทนนิสขององค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย (อสกท) หัวหมาก

ผลที่เราคาดว่าจะได้รับนะครับ ก็มีอยู่หลายประการด้วยกันคือด

๑. ก็คิดว่าเราสามารถจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างทหารกับประชาชน

ประการที่ ๒ ก็จะช่วยพัฒนาความเป็นอยู่และรายได้ ให้กับประชาชนที่ยากจน เป็นการลดเงื่อนไขของสงครามลงได้อีกทางหนึ่ง

ประการที่ ๓ ก็ช่วยปรับแนวความคิด ให้ยึดมั่นในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข

แล้วก็ประการสุดท้าย ก็ให้เยาวชนรู้จักหน้าที่พลเมืองดี มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม”

บรรยาย จากการดำเนินงาน โครงการเทพอำนวย ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี โดยมีกองพลทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานนี้ จะเห็นได้ว่า เป็นการดำเนินงานที่ไม่ต้องใช้เงินงบประมาณเลย เพราะผู้ที่ร่วมปฏิบัติงานนี้ ต่างก็ร่วมกำลังกาย กำลังความคิด และสละเวลาของตนมาร่วมดำเนินงาน เพื่อสนองพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมุ่งช่วยเหลือ ประชาชนผู้ขาดแคลน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้พัฒนาตนเอง เพื่อสร้างวิถีชีวิตที่ดีขึ้น และประการสำคัญคือ เพื่อให้พี่น้องร่วมชาติ ได้สำนึกถึงหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่ออนาคตของชาติ และยึดมั่นในความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อดำรงความเป็นชาติไทยสืบไป

เพลง สายฝน

โครงการชลประทานตามพระราชดำริ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นายเล็ก จินดาสงวน และ
ชุติมา หังสุสังข์ ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือพืช เพราะเหตุที่ว่า มนุษย์ต้องการน้ำสะอาดเพื่อดื่มกิน ใช้ในการประกอบอาหาร ชำระร่างกาย ชะล้างสิ่งสกปรก และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ อีกหลายอย่าง ในการดำรงชีวิตประจำวัน ส่วนพืชและสัตว์ก็ต้องการน้ำเพื่อการเจริญเติบโต นอกจากนี้ น้ำยังเป็นปัจจัยสำคัญในขบวนการผลิตของวงอุตสาหกรรม โดยใช้เป็นวัตถุดิบ ใช้หล่อลื่นเครื่องจักร และระบายความร้อน ในด้านของการคมนาคมขนส่ง น้ำก็เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่นับว่าสะดวกและรวดเร็ว อีกยังเป็นแหล่งผลิตพลังงาน นำไปใช้ในการกำเนิดไฟฟ้า ใช้เป็นพลังงานกับเครื่องจักรกลต่าง ๆ ได้อีกมากมาย และน้ำยังนำความสดชื่นรื่นรมย์มาให้แก่มวลมนุษย์ ช่วยสร้างให้เกิดการพักผ่อนหย่อนใจในด้านการละเล่นและกีฬาทางน้ำ เราจะเห็นได้ว่า น้ำ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิต ประโยชน์ของน้ำมีนานัปการ ไม่ว่าจะเป็นด้านของการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่งแหล่งผลิตพลังงาน และในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่สิ่งมีชีวิตทั้งมวล นอกจากนี้ น้ำยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย

เพลง สายฝน

บรรยาย แม้ว่าในโลกนี้จะมีพื้นน้ำอยู่ถึง ๓ ใน ๔ ส่วนก็ตาม แต่น้ำจืดที่มนุษย์จะนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้นั้น มีจำนวนน้อยมาก น้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำเค็มในทะเลและมหาสมุทร ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคได้ไม่มากนัก และประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนไทยประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์เป็นเกษตรกร แต่หัวใจของเกษตรกรและการเกษตรกรรมคือน้ำ ในสมัยก่อน เราก็ได้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ในบางเวลาที่ฝนตกไม่สม่ำเสมอ โดยทิ้งช่วงไปนาน ๆ การเกษตรก็จะไม่ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้น จึงจำต้องหาวิธีควบคุมน้ำและเก็บสำรองน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรให้เพียงพออยู่เสมอ โดยไม่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติอย่างเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ งานชลประทานจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นระบบวิธีการที่จะ

ควบคุมปริมาณน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้เป็นประโยชน์แก่การเพาะปลูกอย่างสูงสุด งานของกรมชลประทาน จึงเป็นงานที่จะจัดสรรน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกอย่างทั่วถึงทุกแห่ง โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม โดยการก่อสร้างโครงการชลประทานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝายทดน้ำ งานพัฒนาน้ำใต้ดิน งานสูบน้ำ งานระบายน้ำ ขุดคลองและสร้างอาคารบังคับน้ำ การป้องกันน้ำเค็มและการปรับปรุงพื้นที่ดินเค็มให้ใช้ทำการเพาะปลูกได้ รวมทั้งงานป้องกันตลิ่ง งานสร้างสระเก็บน้ำฝน งานพนังกั้นน้ำท่วม และงานท่อประปาสำหรับอุปโภคบริโภค ภายในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการไปตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตามโครงการชลประทาน นอกจากนี้ ก็ยังมีโครงการตามข้อมูลและแนวทางตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริไว้ ซึ่งก็เป็นที่มาของโครงการชลประทานตามพระราชดำริ

เพลง
บรรยาย

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงสนพระราชหฤทัย และทรงพระราชหฤทัยใส่ในความทุกข์สุขของพสกนิกรของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่งเสมอมา โดยพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาค ไม่ว่าจะเป็นในป่าลึกหรือขุนเขาทุรกันดารเป็นประจำ และพระองค์ทรงพบว่า ปัจจัยอันสำคัญยิ่งและเป็นความต้องการอย่างที่สุดของราษฎรในชนบทส่วนใหญ่ ก็คือ น้ำ ทั้งน้ำกิน น้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและราษฎรส่วนใหญ่ก็เป็นเกษตรกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทุ่มเทและสนพระราชหฤทัยในเรื่องการหาน้ำให้ราษฎรเพื่อทำมาหากินเป็นอย่างมาก โดยได้ทรงเริ่มศึกษาถึงข้อมูลต่าง ๆ ตั้งแต่ทรงพระราชปฏิสันถารกับราษฎร ซึ่งถ้าท่านเคยไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จ หรือเคยดูภาพยนตร์ข่าวการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องที่ต่าง ๆ แล้ว จะพบว่าพระองค์ทรงถือแผนที่อยู่ตลอดเวลา ในระหว่างที่ทรงเยี่ยมราษฎร ทั้งนี้เพื่อจะได้ทรงสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและโดยละเอียด เมื่อทรงทราบความเดือดร้อนและความต้องการของราษฎรแล้ว จะทรงนำข้อมูลที่ได้จากราษฎรมาศึกษาโดยละเอียดจากแผนที่ภูมิประเทศ พระองค์จะทรงวางโครงการไว้ในแผนที่ โดยกำหนดแนวที่สมควรจะสร้างเขื่อนหรือฝาย หรือแนวคลองส่งน้ำ แนวคลองระบายน้ำ พร้อมทั้งบ่อจ่ายน้ำต่าง ๆ และพระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานใช้ประกอบการพิจารณารายละเอียดของโครงการ และดำเนินการก่อสร้างต่อไป และด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ ผลของโครงการชลประทานตามพระราชดำริต่าง ๆ ที่นำมาวางโครงการโดยละเอียดและก่อสร้างขึ้นแล้ว ส่วนใหญ่จะตรงตามที่พระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชดำริแนะแนวไว้แล้วทั้งสิ้น

เพลง สายฝน

บรรยาย สำหรับลักษณะงานของโครงการชลประทานตามพระราชดำริอันจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและยังประโยชน์ให้แก่ราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น ก็มีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งคุณ เล็ก จินดาสงวน ผู้ช่วยอธิบดีกรมชลประทานฝ่ายโครงการตามพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

นายเล็ก "โครงการชลประทานตามพระราชดำริที่มีพระราชดำริไว้แล้ว แบ่งตามลักษณะงานได้เป็น ๕ ประเภทด้วยกัน

ประเภทที่ ๑ คือ งานจัดหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกและการอุปโภคบริโภค งานประเภทนี้คืองานสร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายในลำน้ำต่าง ๆ พร้อมทั้งระบบส่งน้ำไปยังบ่อจ่ายน้ำ ส่วนคูส่งน้ำจากบ่อจ่ายน้ำไปยังแปลงเพาะปลูกนั้น ให้ราษฎรดำเนินการขุดเอง เพื่อให้ราษฎรมีน้ำใช้ทำการเพาะปลูกและการอุปโภคบริโภคได้ตลอดปี เช่น อ่างเก็บน้ำหุบกระพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี อ่างเก็บน้ำบ้านดอนพัฒนา อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นต้น

งานประเภทที่ ๒ คือ งานรักษาต้นน้ำลำธาร งานประเภทนี้เป็นงานสร้างฝายเก็บกักน้ำขนาดเล็กเป็นชั้น ๆ ในบริเวณต้นน้ำลำธาร เพื่อเก็บกักน้ำเป็นอ่างเก็บน้ำเล็ก ๆ ไว้เป็นชั้น ๆ เพื่อเพิ่มน้ำในระยะฤดูแล้ง และช่วยบรรเทาอุทกภัยในระยะฤดูน้ำด้วย เช่น ฝายเก็บกักน้ำดอยสุเทพ ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

งานประเภทที่ ๓ คือ งานระบายน้ำและงานป้องกันน้ำเค็ม งานประเภทนี้ประกอบด้วยการขุดคลองระบายน้ำจากพรุ หรือพื้นที่ลุ่มที่มีน้ำขังตลอดปีเพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเล เพื่อให้พื้นที่ขอบพรุแห้งลง สามารถจัดสรรที่ดินให้ราษฎรเข้าทำกันได้บางส่วน และสร้างอาคารบังคับน้ำ ป้องกันน้ำเค็มที่จะไหลย้อนเข้ามาในพรุด้วย เช่น โครงการระบายน้ำพรุบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

งานประเภทที่ ๔ คือ งานบรรเทาอุทกภัย นอกเหนือจากพระราชดำริเกี่ยวกับการบรรเทาอุทกภัย โดยการสร้างอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ทางบริเวณต้นน้ำแล้ว ยังมีพระราชดำริให้จัดสร้างคันกั้นน้ำตามริมฝั่งแม่น้ำ เพื่อการบรรเทาอุทกภัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย เช่น คันกั้นน้ำริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตโครงการชล–ประทานมหาราช จังหวัดชัยนาท จนถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

งานประเภทที่ ๕ คือ งานสร้างถนนเพื่อเป็นทางลำเลียงผลผลิตและทางคมนาคมอันนี้ ก็มีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ก็มี สร้างถนนบ้านกกแต้ บ้านหลุบเลา บ้านสร้างแก้ว ระยะทางประมาณ ๒๑ กิโลเมตร ในเขตอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร เป็นต้น

และนอกจากงานดังกล่าว ทั้ง ๕ ประเภทดังกล่าวแล้ว ยังมีงานประกอบตามพระราชดำริอื่น ๆ อีก เช่น โรงสีข้าวด้วยพลังน้ำไฟฟ้า ที่บ้านแม่สาใหม่ อำเภอ

แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก ขนาด ๑๕ กิโลวัตต์ ที่ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และเครื่องสีข้าว โดยใช้คนถีบแบบจักรยาน ที่วัดพุทธ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส หรือ อีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่นิคมพัฒนาภาคใต้ กิ่งอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส หรือ อีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่นิคมพัฒนาภาคใต้ กิ่งอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ กรมชลประทานได้สร้างขึ้นตามแนวทางตามพระราชดำริ"

ชุติมา "เกี่ยวกับการดำเนินการขณะนี้นะคะ ไม่ทราบว่าได้แล้วเสร็จไปมากน้อยเพียงใดคะ แล้วก็ส่วนใหญ่เป็นประเภทไหนคะ"

นายเล็ก "โครงการพัฒนาแหล่งน้ำตามพระราชดำริทั้งหมดในส่วนที่กรมชลประทานได้รับพระราชดำริมา จนถึงขณะนี้ก็มีอยู่ประมาณ ๑,๖๐๐ โครงการ ก็จนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๒๕ นี่ กรมชลประทานได้ก่อสร้างโครงการชลประทานตามพระราชดำริทั่วประเทศเสร็จไปแล้วจำนวน ๔๕๕ โครงการ ซึ่งสามารถเก็บกักน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ได้จำนวนราว ๆ ๔๑๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ช่วยเหลือพื้นที่ หรือว่าพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการดังกล่าวนี้ประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ ไร่ ในการดำเนินการทั้งหมดมาจำนวน ๔๕๕ โครงการ ที่ทำมาแล้วนี้ใช้เงินงบประมาณค่าก่อสร้างไปทั้งหมดประมาณ ๑,๒๗๗ ล้านบาทครับ"

เพลง สายฝน

บรรยาย "จากการที่กรมชลประทานได้ดำเนินงานไปตามแนวและข้อมูลต่าง ๆ ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริไว้ ทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และทำความเจริญให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นอันมาก แผ่นดินที่แห้งแล้งทุรกันดารและขาดแคลนน้ำได้มีน้ำกินน้ำใช้และทำมาหากินได้อย่างอุดมสมบูรณ์ เมื่อพลเมืองของชาติมีการอยู่ดีกินดีขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่มี ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความราบรื่น แต่การที่จะดำเนินการในงานด้านต่าง ๆ ให้ลุล่วงและได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น นอกจากจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ปัจจัยอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานลุล่วงตามเป้าหมายได้ดีนั่นก็คือ เงินงบประมาณที่ได้รับมา เพราะว่างานต่าง ๆ ที่ทำลงไปนั้นต้องใช้จ่ายทุกอย่าง ดังนั้นงบประมาณที่ได้รับเพื่อที่จะได้กระทำโครงการชลประทานตามพระราชดำริให้ลุล่วงไปด้วยดีได้นั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งในเรื่องนี้ คุณเล็ก จินดาสงวน ก็ได้เล่าให้ฟังถึงงบประมาณที่ได้รับว่า

นายเล็ก "สำหรับงบประมาณที่กรมชลประทานดำเนินการในโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ นี้ เราได้มาด้วยกัน ๒ ทางด้วยกัน ทางที่หนึ่ง ก็เป็นงบประมาณประจำปีของกรมชลประทานเอง ซึ่งเป็นงบประมาณประจำปี ส่วนอีกทางหนึ่งนั้น เนื่องจากว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของโครงการชลประทานตามพระราชดำริ จึงได้ตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น

เมื่อปี ๒๕๒๕ ถ้าผมจำไม่ผิด ๒๕๒๕ นะครับ และก็ตัวย่อว่า กปร. ซึ่งมีท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และก็สำหรับคณะกรรมการนี้ ก็มีเงินทางรัฐบาลได้จัดเงินไว้ให้ประมาณปีละราว ๆ ๓๐๐ ล้านบาทนี้ให้สำหรับโครงการชลประทานตามพระราชดำริต่าง ๆ ที่ขอมาสำหรับพิจารณาที่จะจัดสรรงบประมาณอันนี้ให้ กรมชลประทานก็ได้งบประมาณจากงบนี้ส่วนหนึ่งครับ"

เพลง สายฝน

บรรยาย โครงการชลประทานตามพระราชดำริส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการจัดหาน้ำให้กับราษฎรเพื่อให้สามารถที่จะทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูน้ำและในฤดูแล้ง และการจัดหาน้ำให้สำหรับพื้นที่จัดสรรเพื่อจัดสรรที่ในบริเวณที่จัดสรรให้ทำกินเพื่อที่จะให้ราษฎรมีที่ดินเป็นของตนเอง แล้วก็จัดหาน้ำให้แก่พื้นที่ดินในบริเวณนั้น ซึ่งจะช่วยให้ราษฎรได้มีผลผลิตในการเลี้ยงชีพและในการก่อสร้างโครงการชลประทานตามพระราชดำริดังกล่าวนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงติดตามผลงานอยู่ตลอดเวลา โดยการเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรในระยะที่ทำการก่อสร้างบ้าง และในระยะที่ก่อสร้างเสร็จแล้วเกือบทุกโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานและเพื่อทรงเยี่ยมราษฎรตลอดจนทรงรับฟังความคิดเห็นของราษฎรเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการชลประทานตามพระราชดำริที่ก่อสร้างเสร็จแล้ว พระองค์จะทรงสอบถามผลที่ราษฎรได้รับจากโครงการดังกล่าว ซึ่งราษฎรทั้งหมดจะแซ่ซร้องสรรเสริญและระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเป็นล้นพ้น และมีความกระตือรือร้นที่จะประกอบสัมมาอาชีพเพื่อประโยชน์สุขส่วนตัวและเพื่อส่วนรวมของประเทศชาติต่อไป ทั้งนี้ก็ด้วยพระบารมีปกเกล้า–ปกกระหม่อมที่ได้พระราชทานพระราชดำริอันก่อให้เกิดโครงการชลประทานตามพระราชดำริขึ้น

เพลง สายฝน

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่ง และคลองจำไหร ตามพระราชดำริ

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓ มีนาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

พลโทหาญ ลีลานนท์
พ.ท.วีระ วะนะสุข
ร.อ.เอก บุญมาก และ
ถวิล ขูน้อย *ผู้ร่วมรายการ*
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

เพลง ภาคใต้

บรรยาย เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ เจ้าหน้าที่รายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ได้ร่วมเดินทางไปกับคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร.เพื่อตรวจเยี่ยมและดูงานความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตพื้นที่อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัด สงขลา โอกาสเดียวกันนั้น เราได้พบกับ พลโท หาญ ลีลานนท์ แม่ทัพภาคที่ ๔ จึงได้เรียนถามท่านเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งท่านได้ชี้แจงดังนี้

พลโท หาญ "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่มุ่งจะพัฒนาประชาชนให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนซึ่งอยู่ในชนบทที่ห่างไกลและยากจน ซึ่งเป็นผลมาจากพระราชดำริที่พระราชทานแก่ข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ ให้ริเริ่มจัดตั้งโครงการพัฒนาขึ้นภายหลังที่ได้ทอดพระเนตรภูมิประเทศและทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทเกี่ยวกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของราษฎรในการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรแต่ละครั้ง สำหรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วทั้ง ๑๔ จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งผมรับผิดชอบอยู่ก็มีประมาณ ๑๓๐ โครงการ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประชาชนในพื้นที่นั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด หรือว่าเร่งด่วนแค่ไหน อย่างนี้เป็นต้น สำหรับทหารของเราในจังหวัดสงขลา ก็มีโครงการคลองหอยโข่ง และคลองจำไหร ตามพระราชดำริอยู่ในความรับผิดชอบ เป็นต้น"

เพลง ภาคใต้

บรรยาย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองหอยโข่ง และตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑๕,๕๐๐ ไร่ พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นที่ราบ มีป่าปกคลุมสลับ

กับสวนยางพารา เป็นป่าเบญจพรรณ และป่าแดงสลับกัน สำหรับสภาพบนเทือกเขาเป็นป่าดงดิบ คุณภาพของดินในบริเวณพื้นที่ของโครงการเป็นปัญหาอย่างมากในด้านการเพาะปลูก นอกจากนี้ ในหน้าน้ำจะเกิดสภาพน้ำท่วมหลายแห่ง และในหน้าแล้งก็จะเกิดภาวะฝนแล้งมาก ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ พื้นที่ของโครงการติดต่อกับชายแดนประเทศมาเลเซีย และเป็นเขตที่มีการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้าย รวมทั้งเป็นที่ส้องสุมของผู้กระทำผิดกฎหมาย มีการลักลอบค้าขายของเถื่อนหนีภาษี ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยมั่นคงแก่ราษฎรในพื้นที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความห่วงใยราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น เมื่อปลายเดือนกันยายน ๒๕๒๔ ได้มีพระราชดำริให้พัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรขึ้น ดังที่ พันโท วีระ วะนะสุข หัวหน้าคณะทำงานของโครงการฯ ได้เล่าถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการว่า

พ.ท.วีระ "เป้าหมายก็คือ พัฒนาแหล่งน้ำเข้าสู่พื้นที่ และพัฒนาการสาธารณูปโภคเข้าสู่มวลชน รวมทั้งนำวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเกษตร ปศุสัตว์ การประมงเข้าไปเผยแพร่เท่าที่จะทำได้ตามแต่สภาวะของธรรมชาติจะอำนวยครับ"

ปราณี "เกี่ยวกับลักษณะของการดำเนินงานในโครงการนี้ ได้แบ่งพื้นที่ของโครงการออกเป็นกี่ส่วน และแต่ละส่วนได้ทำกิจกรรมด้านใดบ้างคะ"

พ.ท.วีระ "พื้นที่ของโครงการนี้ เราพูดได้กว้าง ๆ ว่า เราได้จัดแบ่งไว้ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ อยู่ระหว่างคลองหอยโข่ง และคลองจำไหร ซึ่งคลองทั้ง ๒ สายนี้ มีน้ำไหลตลอดทั้งปี แต่มีปริมาณน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ด้านการชลประทานในโครงการฯได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาสร้างอ่างเก็บน้ำ ๓ แห่ง และ ฝาย ๑ ลูก ซึ่งได้แก่ อ่างเก็บน้ำคลองหอยโข่ง ๑, ๒ กับ อ่างเก็บน้ำคลองจำไหร ซึ่งมีความจุทั้งสิ้นประมาณ ๑๐.๕ ล้านลูกบาศก์เมตร และฝายคลองจำไหรสำหรับทดน้ำเข้าสู่คลองสายหลัก ตลอดจนคลองซอย ซึ่งคลองสายหลักมีระยะทางยาวประมาณ ๑๐ กิโลเมตร สามารถส่งน้ำผ่านกลางพื้นที่ของโครงการ และคลองซอย ซึ่งซอยแยกไปสู่พื้นที่ทำกินทั้งสองฝั่งคลองสายหลัก รวมระยะทางทั้งสิ้น ๓๒ กิโลเมตร อันนี้เป็นเรื่องหลักที่ได้พระราชทานพระราชดำริมาทางด้านของศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วไปภาคใต้ ซึ่งมี พลเอก ปิ่น ธรรมศรี เป็นผู้อำนวยการอยู่ แล้วก็พันตรี ณรงค์เดช นันทโพธิ์เดช เป็นผู้ประสานงานระหว่างศูนย์อำนวยการฯ กับของเราครับ"

ปราณี "นอกจากจะมีการสร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว ยังมีการจัดสรรที่ทำกินให้กับราษฎรด้วยหรือไม่คะ"

พ.ท.วีระ "เราได้จัดสรรที่ดินสำหรับราษฎร ๑๐๐ ครอบครัวครับ คือ ในชั้นต้น เราแก้ปัญหาราษฎรที่มาบุกรุกที่ดินของรัฐ และที่ดินของกองทัพบกเป็นอันดับแรก โดย

เราตั้งความเร่งด่วนที่ ๓๕ ครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ที่ดินของกองทัพบก เอาไปลงที่หมู่บ้าน ๑๐๐ ครอบครัว เพราะว่าเมื่อเราให้เขาออกจากพื้นที่ทหารแล้ว เราไม่ทราบว่าจะให้เขาไปอยู่ที่ไหน เพราะราษฎรเหล่านี้เกือบทั้งหมดเป็นคนยากจน ก็เลยจัดที่ดินที่หมู่บ้าน ๑๐๐ ครอบครัวให้เขาไปอยู่อาศัย รวมทั้งลำดับความเร่งด่วนต่อไปก็คือ ให้ประชาชนที่ยากจนที่สุดเรียงตามลำดับในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ในที่ดินของรัฐไปอยู่ในนั้นด้วย โดยเราจะจัด ๑๐๐ ครอบครัวแรก สำหรับในหมู่บ้านนี้เป็นระบบที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ คือว่า ทุกหน่วยงานได้ร่วมมือในด้านวิชาการต่าง ๆ ที่ถูกต้อง เช่น ระบบของแก๊สชีวภาพ กล่าวคือ บ้านแต่ละหลัง เราจะจัดให้มีแก๊สที่หมักจากมูลสัตว์ซึ่งจะทำให้วัฏจักรของการใช้ประโยชน์ของเศษอาหาร หรือของมูลสัตว์ต่าง ๆ เอาไปใช้ในการหุงต้มได้ด้วย นอกจากนี้แล้ว ยังมีการทำสวนครัว สวนหลังบ้าน หรือ มีสวนดอกไม้ มีบ่อเลี้ยงปลา รวมทั้งการทำนา ทำสวนยาง หรือการทำสวนมะม่วงหินพานต์ นอกจากนี้แล้ว กรมวิชาการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญอีกหน่วยงานหนึ่งได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการเพาะเห็ด เพราะเห็ดนี้เราสามารถจะเพาะเห็ดได้ทุกชนิด ยกเว้นเห็ดโคน เห็ดที่สำคัญ ก็คือ เห็ดหอม ซึ่งราคาแพงมาก คือ กิโลกรัมละ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ทางด้านนักวิชาการของกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้มีแนวนโยบายช่วยเหลือในโครงการนี้ เพื่อให้ราษฎรที่ยากจนดังกล่าวได้มีรายได้พิเศษ ยิ่งกว่านี้ ทางด้านกระผมและคณะทำงานก็มีแนวความคิดเสนอแนะให้มีการทดลองการเลี้ยงผึ้ง คือจัดทำฟาร์มเลี้ยงผึ้งในพื้นที่ เพื่อนำน้ำหวานไปจำหน่ายเป็นรายได้ต่อไป สำหรับใน ๑๐๐ ครอบครัวนี้ เราได้จัดพื้นที่ทำกินในพื้นที่สวน หรือพื้นที่ทำนา แล้วแต่สภาพดินจะอำนวย โดยแบ่งเป็นครอบครัวละ ๑๔ ไร่ ให้เป็นพื้นที่ทำกิน สำหรับพื้นที่อยู่อาศัย เราจัดให้ ๑ ไร่ครับ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สำคัญคือ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้มาร่วมงานกับโครงการของเรา ในฐานะคณะกรรมการส่งเสริมโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริ โดยได้นำคณะพัฒนาจากประเทศออส-เตรเลียซึ่งมาดูงานที่โครงการ แล้วก็เข้าร่วมเสนอที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ ในชั้นต้นเป็นการวิเคราะห์วิจัยลักษณะของสภาพดิน สภาพธรรมชาติในพื้นที่ว่าจะเหมาะสมต่อการเพาะปลูกขยายพันธุ์พืชต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ และด้านยาสมุนไพร ซึ่งเขามาขอพื้นที่โครงการของเราไปทดลองเพื่อการนี้เป็นเนื้อที่ถึง ๒๐๐-๓๐๐ ไร่ อันนี้จะเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะเห็นว่า เราทำงานด้วยความสามัคคี คือ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน และหน่วยงานต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องในการทะนุบำรุงประเทศชาติของเราทุกส่วนทุกฝ่าย แม้กระทั่งฝ่ายพ่อค้า คหบดี สมาคมต่าง ๆ ในอำเภอหาดใหญ่ และอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสงขลา ก็ได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมของเราคือ ร่วมเป็นคณะกรรมการสนับสนุน โดยแม่ทัพภาคที่ ๔ ให้จัดตั้งคณะกรรมการคณะนี้ขึ้น เรียกว่า คณะกรรมการสนับสนุนโครงการ โดยมีนายกเทศมนตรีเมืองหาดใหญ่เป็นประธานกรรมการ

สนับสนุนโครงการนี้ ซึ่งได้ร่วมกิจกรรมในการสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่โครงการขาดเหลือนอกเหนือจากงบประมาณที่ทางด้านคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า กปร. คณะกรรมการสนับสนุนนี้ได้ช่วยเหลือในโครงการเราเป็นอย่างดียิ่ง"

ปราณี "นับว่าโครงการนี้จะส่งผลประโยชน์ให้แก่ราษฎรอย่างมากทีเดียว เกี่ยวกับระยะเวลาของการดำเนินงานที่ว่าได้เริ่มมาตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จะมีการสิ้นสุดหรือไม่"

พ.ท.วีระ "สำหรับเป้าหมายของโครงการ เราได้ตั้งไว้ว่า เริ่มตั้งแต่กลางปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จะสิ้นสุดในปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๗ อาจจะมีบางหน่วยงาน เช่น การสร้างระบบของชลประทานอาจจะไม่แล้วเสร็จในตามเป้าหมายที่กำหนด ก็คงจะยืดเยื้อเลยไปถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๘ บ้าง อันนี้ก็คงไม่มีปัญหา แต่ว่าเป้าหมายเราระบุไว้ว่า เมื่อเสร็จแล้ว ให้หน่วยงานต่าง ๆ นำการพัฒนาขยายผลไปสู่แนวทางปกติ คือ เข้าสู่สายปกติครับ"

ปราณี "ได้รับงบประมาณจำนวนมากน้อยแค่ไหนคะ"

พ.ท.วีระ "สำหรับงบประมาณนั้น ได้รับจาก กปร.คือหน่วยงานประสานงานพิเศษในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งงานด้านการชลประทานได้รับงบประมาณถึง ๑๗๔ ล้านบาท สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมป่าไม้ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท รวมทั้ง กองทัพบกโดย กองพันที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๕ ก็ได้รับงบประมาณในส่วนที่จำเป็นที่จะบริหารงานนี้ให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป"

ปราณี "ตั้งแต่เริ่มโครงการในกลางปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึงบัดนี้ ได้มีความก้าวหน้าในโครงการไปมากน้อยแค่ไหนอย่างไรบ้างแล้วคะ"

พ.ท.วีระ "เราก็มีความก้าวหน้าไปตามลำดับพอสมควร เช่น ต่อกระแสไฟฟ้าแรงสูง ๓ สายเข้าสู่พื้นที่ที่ตั้งโครงการได้เรียบร้อย ปรับสภาพผิวจราจรถนนที่เคยขรุขระมากเป็นลูกรังผิวเรียบ และปัจจุบันก็ยังราดยางอยู่เป็นลักษณะถนนราดยางชั้นเดียวเรียกว่า Single Surface Treatment จากบ้านทุ่งลุง ไปถึงสายแยกบ้านเหนือ ระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร ในงบประมาณ ๗ ล้านบาทเศษ ซึ่งเป็นงบปกติของ รพช.ไม่รบกวนงบประมาณของ กปร.ครับ

สำหรับโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหร เราเห็นได้ชัดว่าด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ทำให้ประชากรในพื้นที่ รวมเหล่าทหารทั้งหมดที่อยู่ ณ ที่นั้นซึ่งปัจจุบันนี้ได้ย้ายกำลังพลเข้ามาได้ประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์แล้ว มีความสุขและมีความเจริญอย่างรวดเร็วตามลำดับ เพราะว่าทุกหน่วยงานได้ร่วมแรงร่วมใจ

เจ้าหน้าที่กรมที่ดินร่วมกับคณาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำการรังวัดแบ่งสัดส่วนพื้นที่หมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างฯ

ด้วยความจริงใจ เข้าไปพัฒนาพื้นที่อย่างแท้จริง เช่น การไฟฟ้า ก็ต่อไฟฟ้าแรงสูงเข้าไป ทางด้านรพช. ก็ทำถนนราดยางเข้าไป รวมทั้งองค์การโทรศัพท์ก็ติดตั้งโทรศัพท์วิทยุให้ หน่วยชลประทานก็ดำเนินการขุดบ่อน้ำชั่วคราวให้หน่วยทหารและราษฎรในพื้นที่ก็ใช้ได้ด้วย กรมวิชาการเกษตร ด้านกรมประมง กรมป่าไม้ ทุก ๆ หน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านที่ยากจนเหล่านี้ ทำให้ทุกคนอยู่ในระบบที่ถูกต้อง เพราะว่ากลไกของรัฐมีการกระตือรือร้นที่จะทำงานที่ได้รับมอบตามภารกิจของตนอย่างแท้จริง อันนี้ทำให้ทุกคนมีกำลังใจครับ นับว่าเป็นกำลังใจสำหรับพวกเราที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่นั้นครับ”

เพลง ภาคใต้

บรรยาย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริ ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จะเป็นโครงการหนึ่งที่จะสนับสนุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยจะจัดหาแหล่งน้ำและแนะนำพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของท้องถิ่น การปรับปรุงคุณภาพดิน รวมทั้งเทคนิคการผลิตสมัยใหม่ เพื่อช่วยเพิ่มผลผลิต และรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ของโครงการ และในวันที่เราเดินทางไปนั้น ร้อยเอก เอก บุญมาก ผู้ช่วยเลขานุการของโครงการได้สนทนากับคุณถวิล ชูน้อย ราษฎรท่านหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโครงการฯ ตอนหนึ่งว่า

ร.อ.เอก “คิดว่าโครงการพระราชดำริคลองหอยโข่งนี้จะช่วยคุณถวิลได้อย่างไรบ้างครับ”

ถวิล “โครงการนี้จะช่วยให้เรามีที่ทำกินที่ดีขึ้นค่ะ และมีน้ำจากชลประทานเข้าสู่พื้นที่ของโครงการ และโครงการพระราชดำริของในหลวง และพวกเรารู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณในหลวงค่ะ”

บรรยาย คุณเอิบ คชรัตน์ ราษฎรอีกท่านหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณ ตำบลคลองหอยโข่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้เล่าถึงความรู้สึกที่มีต่อพระมหากรุณาธิคุณของพระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโครงการนี้ว่า

เอิบ “รู้สึกดีใจ พอใจ ที่ในหลวงประทานให้ ทำให้ครอบครัวของผมและชาวบ้านแถบนี้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ และจะมีที่ทำกิน ที่อาศัยอยู่ ผมรู้สึกขอบคุณและพอใจในพระกรุณาธิคุณของในหลวงครับ”

เพลง ภาคใต้

บรรยาย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริ เป็นเพียงโครงการหนึ่งในอีกหลายโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริขึ้นในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งล้วนแต่อำนวยผลประโยชน์และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อพสกนิกรในจังหวัดภาคใต้ทั้งสิ้น ดังที่ พลโท หาญ ลีลานนท์ แม่ทัพภาคที่ ๔ ในขณะนั้นได้กล่าวว่า

พลโท หาญ "เป็นที่แน่นอนว่า ประชาชนมีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาต่อพสกนิกรต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันดีอยู่ว่า พวกเรา ประชาชน มีความจงรักภักดีต่อพระองค์อยู่เสมอ เมื่อได้พบได้เห็นการที่ได้พระราชทานพระราชดำริจัดตั้งโครงการขึ้นมา ก็เป็นที่ชื่นชมยินดีต่อประชาชนทั่วไป พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์จะอยู่ในความทรงจำ ความจดจำ ความรู้สึกในจิตใจของประชาชนชาวไทย และเพิ่มความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นแก่พี่น้องไทยทุกหมู่เหล่าด้วย ไม่คำนึงว่าเป็นไทยพุทธ หรือ ไทยมุสลิม"

เพลง ภาคใต้

บรรยาย เนื้อที่ ๑๕,๕๐๐ ไร่ ในตำบลคลองหอยโข่ง และตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งราษฎรมีความล้าหลังในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม การขาดแหล่งน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับดิน และการขาดเทคนิคในการผลิต จะได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่ง และคลองจำไหร ในการพัฒนาความเป็นอยู่และผลผลิตของราษฎรให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยแก้ปัญหาราษฎรบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างและจัดที่ทำกินให้ราษฎร รวมทั้งจัดระบบบริการด้านสังคมให้ด้วย อันจะมีผลต่อสังคมส่วนรวมของประเทศต่อไป ทั้งนี้ก็ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชดำริในโครงการต่าง ๆ นั่นเอง

เพลง สายฝน

โครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลตามพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ที่เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายสายัณห์ รองเมืองศาสตร์ ผู้ร่วมรายการ
วานิสา ครุฑแก้ว ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

เพลง สายฝน

บรรยาย ประเทศไทยเรานั้น เป็นที่รู้จักกันดีว่า เป็นเมืองที่อุดมไปด้วยทรัพย์ในดินและสินในน้ำ นั่นก็เพราะประเทศไทยเราเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ทั้งพืชพันธุ์ธัญญาหาร และทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็มีอยู่อย่างมากมาย ซึ่งเราก็ได้ใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงชีพประชากรในชาติได้อย่างพอเพียงตลอดมา แต่จากการที่จำนวนประชากรของประเทศไทยเราได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่เราได้รับนั้นกลับลดจำนวนน้อยลงไปทุกที นั่นก็เป็นเพราะผลผลิตของทรัพยากรต่าง ๆ นั้นจะเป็นไปตามธรรมชาติของมัน คือเจริญเติบโตอย่างช้า ๆ และอย่างมีระบบในตัวของมันเอง ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแล้ว เราจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรที่เราได้นำ มาใช้เป็นอาหารในการยังชีพ ซึ่งเป็นผลผลิตจากสินในน้ำนั้น ก็คือ กุ้ง หอย ปู ปลา และเต่า เป็นต้น กลับมีจำนวนลดน้อยลงไปทุกที นั่นก็เป็นเพราะเราได้แต่ตักตวงเอาทรัพยากรเหล่านั้นมาจากธรรมชาติ แต่เราไม่ได้คำนึงถึงเลยว่า เป็นระยะเวลานานเท่าใด ที่ทรัพยากรของชาติคือสินในน้ำของเรานั้น ได้ใช้เวลาในการเจริญเติบโต จนกระทั่งกลายมาเป็นอาหารของมนุษย์ ซึ่งถ้าหากเราจะมาพิจารณาดูแล้วจะเห็นได้ว่า ภายในระยะเวลาอีกไม่กี่ปีข้างหน้านี้ เราอาจจะไม่เหลือทรัพยากรที่เป็นสินในน้ำเหล่านี้ไว้เป็นอาหารสำหรับประชากรในชาติอีกต่อไป สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเล็งเห็นปัญหานี้ จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ขึ้นที่เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และได้พระราชทานชื่อโครงการว่า "โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล"

เพลง

บรรยาย เต่าทะเลนับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีประโยชน์อย่างยิ่ง เรานำเต่าทะเลมาใช้บริโภคเป็นอาหารสำหรับประชากรภายในประเทศ และยังส่งออกจำหน่ายเป็น

สินค้าออก เพื่อนำเงินตราเข้าประเทศได้อีกปีละเป็นจำนวนมาก ไข่เต่าทะเลทุกชนิด รวมทั้งเนื้อของเต่าตะนุและเต่าหญ้า เราก็นำมาใช้เป็นอาหารได้อย่างมีรสชาดไม่แพ้อาหารชนิดใด ๆ ในโลก จากการเปรียบเทียบปริมาณแคลเซี่ยม ระหว่างไข่เต่าทะเลกับไข่เป็ด และไข่ไก่ ได้พบว่าไข่เต่าทะเลมีปริมาณแคลเซี่ยมมากกว่าไข่เป็ดและไข่ไก่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิตามินบีหนึ่งในไข่เต่าทะเลนั้น จะมีปริมาณมากกว่าไข่เป็ดและไข่ไก่ถึง ๔ เท่าครึ่ง ส่วนกระดองเต่ากระ และเต่าตะนุนั้น ก็นำมาใช้ทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย และเครื่องตกแต่งบ้านได้อย่างสวยงามไม่แพ้วัสดุทั้งหลาย และที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือ เราสามารถนำเอาหนังของเต่าทะเลนี้มาประดิษฐ์เป็นเครื่องหนังต่าง ๆ เช่น กระเป๋า เข็มขัด และรองเท้า และแม้แต่น้ำมันจากเต่าทะเลก็ยังนำมาใช้ทำสีสำหรับทาเรือ และนำไปเป็นส่วนผสมสำคัญในการผลิตเครื่องสำอาง ในวงการอุตสาหกรรมปัจจุบันอีกด้วย

จากคุณค่าอย่างมหาศาลของเต่าทะเล ที่สามารถอำนวยประโยชน์อย่างมากมายให้แก่ผู้ที่นำเต่าทะเลไปจำหน่ายนี่เอง จึงมีผู้ลักลอบจับเต่าทะเลเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งจากสถิติของกรมศุลกากร ปรากฏว่าประเทศไทยเราได้ส่งกระดองเต่าเป็นสินค้าออก เป็นอันดับสองของโลก รองจากประเทศอินโดนีเซีย คือไทยเราส่งกระดองเต่าออกไปจำหน่ายเฉลี่ยปีละ ๓๕,๕๐๐ กิโลกรัม และการที่จำนวนประชากรของไทยได้มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้เป็นผลกระทบไปถึงการแย่งกันบุกรุกเพื่อหาแหล่งทำกิน รวมทั้งที่พักผ่อนและที่พักอาศัย จึงทำให้สถานที่ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเต่าทะเลในการวางไข่นั้นได้ลดน้อยลงไปทุกที ปริมาณของเต่าทะเลซึ่งนับเป็นทรัพยากรอันมีค่าของประเทศไทยจึงมีจำนวนลดน้อยลงอย่างน่าเสียดายยิ่ง และจากปริมาณของเต่าทะเลที่เหลืออยู่เพียงจำนวนน้อยในน่านน้ำไทยขณะนี้ ก็ยังไม่เพียงพอในการแพร่ขยายพันธุ์ และน่าเป็นห่วงอย่างมากว่าเต่าทะเลในบริเวณน่านน้ำไทย จะต้องสูญพันธุ์ไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงได้มีพระราชดำริให้จัดทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลไว้ และได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ ณ เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ให้เป็นที่ตั้งของโครงการ เพื่อจัดสร้างศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล และได้พระราชทานชื่อว่า "โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล" ซึ่งได้เริ่มดำเนินงานตามโครงการมาตั้งแต่วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๒ อันตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เพลง

บรรยาย

ในการดำเนินงานตามโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ณ เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยองนี้ นายสายัณห์ รองเมืองศาสตร์ นักวิชาการประมงทะเล

กรมประมง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าโครงการได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลว่า

นายสายัณห์ "เราได้รับโครงการอันนี้โดยพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนะครับ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๒ เราได้เริ่มโครงการนี้เป็นต้นมา ขณะนี้เรามีแม่เต่าอยู่ที่นี่ประมาณ ๔๐–๕๐ ตัว ซึ่งจะทำการตามโครงการ คือมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เราจะต้องทำการอนุรักษ์เต่า เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์

๒. เราจะส่งเสริมให้ชาวบ้าน ชาวประมง รู้วิธีการเลี้ยงเต่าว่าจะทำอย่างไรบ้าง

๓. เราศึกษาการเจริญเติบโต แล้วจะปล่อยเต่าพวกนี้ออกไปในทะเล เพื่อศึกษาการแพร่กระจาย

และประการสุดท้ายก็คือ ต้องการที่จะให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่จะมาเที่ยว

ขณะนี้ที่เราเริ่มมายังไม่ครบวงจร ยังขาดอยู่ที่ว่าเรายังไม่สามารถที่จะให้แม่เต่าที่พร้อมที่จะไข่ ขึ้นมาฟักไข่ตามธรรมชาติได้ เราจะต้องอาศัยไข่เต่าจากเกาะครามมาทำการเพาะเลี้ยงตัวเต่าที่นี่ ถ้าหากโครงการเราจบเมื่อไร เราถือว่าเราทำเสร็จตามโครงการ"

บรรยาย ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลนี้ ทางเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานก็ได้ดำเนินการตามแนวทาง ๔ ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของเต่าทะเลและการอนุรักษ์ เพื่อให้ประชานได้ทราบถึงสภาพการดำรงชีวิตของเต่าทะเล การนำมาใช้ประโยชน์ และมาตรการคุ้มครองป้องกันพันธุ์เต่าทะเล โดยจัดทำโปสเตอร์ บทความ และรายงานออกเผยแพร่

ประการที่สอง ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันการประมง และการทำอันตรายเต่าทะเลในธรรมชาติ รวมทั้งการห้ามมีเต่าทะเลไว้ในครอบครอง และการส่งเป็นสินค้าออก โดยเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมงในส่วนที่เกี่ยวกับเต่าทะเล และเสนอกระทรวงพาณิชย์ให้ประกาศห้ามส่งกระดองเต่าทะเลเป็นสินค้าออก

ประการที่สาม เพาะเลี้ยงลูกเต่าทะเลให้แข็งแรง และเติบโตพอที่จะช่วยตัวเองให้รอดจากการเป็นเหยื่อของสัตว์อื่น แล้วจึงติดเครื่องหมาย แล้วปล่อยลงทะเล เพื่อเพิ่มจำนวนพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เต่าทะเลตามธรรมชาติ และเพื่อศึกษาการอพยพย้ายถิ่น อัตราการเจริญเติบโต และอัตราการตายตามธรรมชาติของเต่าทะเล

ประการสุดท้าย ทดลองผสมพันธุ์และเพาะฟักเต่าทะเลในบ่อที่สร้างขึ้น เพื่อให้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่เลี้ยงไว้ได้มีการผสมพันธุ์ วางไข่ และฟักออกเป็นตัวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ แพร่ขยายพันธุ์ และส่งเสริมการทำฟาร์มเต่าทะเล เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และจะเป็นมาตรการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้เพราะสามารถควบคุมขั้นตอนในการดำรงชีวิตของเต่าทะเลได้อย่างครบถ้วน

และในการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวนี้ นายสายัณห์ รองเมืองศาสตร์ นักวิชาการประมงทะเล กรมประมง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ได้เล่าว่า

นายสายัณห์ "ขณะนี้เรายังมีปัญหาสำคัญ คือ เรามีแม่เต่าอยู่หลายตัวนะครับ ที่พร้อมที่จะวางไข่อยู่แล้ว แต่ปรากฏว่าเรายังไม่มีหาดที่เหมาะสมพอ คือที่มีสภาพเหมือนกับธรรมชาติ ทำให้แม่เต่าดังกล่าวยังไม่ยอมวางไข่ เราลองปล่อยแม่เต่าไว้ในถังไฟเบอร์กลาส ซึ่งใส่ทรายไว้ ปรากฏว่าแม่เต่าวางไข่ แต่ออกมาเพียง ๔-๕ ฟองเท่านั้น แสดงว่ามันพร้อมที่จะออกไข่แล้ว แต่ว่าสภาพธรรมชาติยังไม่เหมาะสม ก็เลยวางไข่ไม่ได้เต็มที่ เพราะว่าเต่านี่นะครับ เวลามันขึ้นมาวางไข่ตามธรรมชาติ มันจะใช้ขาหลังนี่แหละครับคุ้ยทรายให้เป็นหลุม กว้างประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร และลึกประมาณ ๕๐-๖๐ เซนติเมตร ถ้าหากแม่เต่ายังขุดหลุมไม่ได้ขนาดตามที่มันต้องการนะครับ ก็ถือว่าทรายนั้นไม่เหมาะที่จะวางไข่ หรือว่าถ้าหากคุ้ยแล้วทรายเกิดทะลายลงมาก็แสดงว่ามีความชื้นน้อยและร่วนเกินไป เต่าจะรู้โดยธรรมชาติมันจะไม่ยอมวางไข่ และจะเปลี่ยนไปลองที่อื่น ถ้าเปลี่ยน ๒-๓ ครั้งแล้วยังไม่สำเร็จ มันก็จะไม่วางไข่อีก นี่ก็เป็นธรรมชาติของเต่านะครับ มันรู้ดีว่าตรงไหนควรที่จะวางหรือไม่ควรวาง เราก็ต้องเปลี่ยนสภาพหาดให้เป็นที่ที่มันจะวางได้ก่อน ขณะนี้เรากำลังให้ทางกรมโยธามาศึกษา โดยทางเราเป็นผู้ให้ข้อมูลนะครับ ทางกรมโยธาจะมาศึกษาและวางแบบแก้ไขแปลน ขณะนี้กำลังเขียนแบบอยู่ จะให้แบบนี้ออกมาเสียก่อนแล้วถึงจะปรับปรุงบ่อนี้ให้ดีขึ้นนะครับ สำหรับทรายเราจะต้องหาที่อื่นมาใส่แทนครับ

แล้วอีกอย่างนะครับ น้ำที่อยู่ในบ่อเต่านี่นะครับ ขณะนี้นะครับ เมื่อเวลาน้ำเต็มที่ น้ำก็จะไหลเข้ามาตามทางน้ำเข้า แล้วก็จะมาขังอยู่ในบ่อนี้ ซึ่งมีเต่าอยู่นะครับ แล้วพอเวลาน้ำลงเต็มที่น้ำไหลออกไปไม่หมด จะมีบางส่วนขังอยู่ มีระดับประมาณหนึ่งเมตร ซึ่งส่วนนี้แหละครับ เมื่อนาน ๆ เข้ามันจะสะสมพวกเศษอาหาร สิ่งสกปรก รวมทั้งที่เต่าถ่ายอุจจาระออกมา ทำให้เกิดสิ่งสกปรก-มากขึ้น จะทำให้เต่าเป็นแผลตามตัว ซึ่งเราต้องรักษา และก็ตายไปแล้ว ประมาณ ๑๐-๒๐ ตัวครับ เราต้องรีบเอาออกมา และทำบ่อซิเมนต์ขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะให้สะอาดขึ้น และก็ถ่ายน้ำทุกวัน"

แม่เต่า ที่บริเวณที่ตั้งโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

บ่อเพาะพันธุ์และฟักเลี้ยงเต่าทะเล

เพลง

บรรยาย ในการดำเนินงานตามโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลนี้ นอกจากเจ้าหน้าที่จะได้ปฏิบัติงานกันที่เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยองแล้ว ทางกองทัพเรือก็ได้ให้ความร่วมมือ โดยยินยอมให้ใช้เกาะคราม อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นสถานที่สำหรับการวางไข่ของเต่าทะเลด้วย เพราะที่เกาะครามนี้ มีสภาพหาดทรายที่เหมาะสมกับการวางไข่ของเต่าทะเลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนายสายัณห์ รองเมืองศาสตร์ นักวิชาการประมงทะเล กรมประมง ปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลได้เล่าถึงการปฏิบัติงานว่า

นายสายัณห์ "ทางเราก็จะส่งเจ้าหน้าที่ของเราไปเฝ้าอยู่ที่หลุมไข่เต่า และล้อมรั้วไว้ไม่ให้เต่าเข้าไปได้ คือธรรมชาติของเต่านี่ พอเวลามันฟักตัวเสร็จ มันจะโผล่ขึ้นมาจากทราย และจะลงทะเลทันทีเลย เราจะต้องไปทำรั้วล้อมรอบ หรือไม่ก็เอาอะไรไปครอบไว้นะครับ ประมาณ ๔๐-๕๐ วัน มันก็จะเริ่มออกเป็นตัว เราก็จะเลี้ยงเต่านั้นไว้ เมื่อมีจำนวนมากพอ เราก็จะไปรับมาครั้งหนึ่ง แล้วก็จะมาทดลองเลี้ยงที่นี่จนกระทั่งโตพอสมควรที่มันจะสามารถออกหากินตามธรรมชาติได้แล้ว เราก็จะติดเครื่องหมายในชื่อโครงการนะครับ แล้วเราก็จะปล่อยออกไปในทะเล เสร็จแล้วเราก็จะมีรางวัลว่า ถ้าหากว่าผู้ใดจับได้ก็ขอให้มาบอก และก็ให้แจ้งแหล่งที่จับได้ เพื่อจะได้ศึกษาว่า เต่าขนาดนี้นี่จะเดินทางไปได้ไกลเพียงใด แล้วก็เป็นเวลานานเท่าใด ก็เลยมาร่วมมือกันว่า เมื่อเขาเพาะได้ก็จะส่งมาให้ทางเรา ทางเราก็จะศึกษาว่าจะใช้อาหารอย่างใด ถึงจะดีที่สุด อาจจะทดลองด้วยการให้ผัก ให้เนื้อ ให้ปลา ให้หอย หรือว่าให้อาหารสำเร็จอะไรก็แล้วแต่นะครับ ดูว่าอย่างใดดีที่สุด แล้วเราก็จะแนะนำให้ประชาชนที่จะทำการเลี้ยงเต่า หรือว่าทำฟาร์มเต่าต่อไปนี้สามารถที่จะทำได้เลย โดยไม่ต้องมาศึกษาอีกแล้ว เราจะได้ลูกเต่าจากเกาะคราม อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ประมาณปีละ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ ตัวทุกปีนะครับ แล้วเราจะมาทำการเพาะเลี้ยงไว้ที่นี่ประมาณ ๖-๗ เดือน ซึ่งก็กว่าจะถึงวันที่จะปล่อย ก็คงจะต้องมีประมาณ ๒,๐๐๐ ตัวขึ้นไป อาจจะมีตายบ้างนะครับ แต่อย่างน้อย ๆ ก็จะต้องมีประมาณ ๒,๐๐๐ ตัวขึ้นไปทุกปี ก็ปีละอย่างน้อย ๒,๐๐๐ ตัว และเราก็จะได้ปล่อยลงทะเลไปทดแทนธรรมชาติที่มันขาดหายไปด้วย"

เพลง

บรรยาย สำหรับงบประมาณที่นำมาใช้จ่ายในการปฏิบัติงานตามโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ซึ่งเป็นโครงการที่รับพระราชทานพระราชดำริมาจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น นายสายัณห์ รองเมืองศาสตร์ นักวิชาการประมงทะเล กรมประมง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนหัวหน้าโครงการได้กล่าวว่า

นายสายัณห์ "งบประมาณนี่เราขอความช่วยเหลือมาจาก ๓ แห่งด้วยกันนะครับ คือ จากกรมประมง กรมชลประทาน และ กองทัพเรือครับ ขณะนี้กรมชลประทานก็ได้

มาสร้างอ่างเก็บน้ำให้เราแล้ว โดยใช้งบประมาณหนึ่งล้านสามแสนกว่าบาทครับ แล้วก็ทางคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร.ก็ให้งบประมาณในการปักเสาพาดสายไฟฟ้ามาประมาณ ๗-๘ หมื่นบาท แล้วก็ยังจะต้องช่วยเหลือในทางด้านที่เราจะไปเอาไข่เต่าจากเกาะคราม อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ส่วนทางกรมประมงเราก็ติดต่อในเรื่องค่าใช้จ่ายประจำ คือเงินเดือน และสิ่งก่อสร้างทั้งหลายที่เรากำลังทำอยู่นี่แหละครับ"

บรรยาย นับจากวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นของการดำเนินงานตามโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลเป็นต้นมา ซึ่งในวันนั้น ผู้แทนจากกรมประมง กรมชลประทาน และกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ได้เข้าเฝ้าทูลละออง-ธุลีพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อรับพระราชทานพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เต่าทะเล และได้นำไปเลี้ยงไว้ที่เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยองนั้น ปัจจุบันนี้โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ได้ปล่อยลูกเต่าที่เจริญเติบโตและแข็งแรงพอที่จะช่วยตัวเองให้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อของสัตว์อื่น ลงทะเลไปแล้วประมาณ ๘,๐๐๐ ตัว ซึ่งจะเป็นผลให้จำนวนเต่าทะเล ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าในอ่าวไทย ได้เพิ่มปริมาณมากขึ้นในอนาคต

โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-ราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริให้จัดทำขึ้น ทั้งยังพระราชทานที่ดินส่วนพระองค์สำหรับใช้เป็นที่ตั้งของศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลด้วยนี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีพระเมตตาต่อประชาชนชาวไทย เปรียบประหนึ่งสายฝนที่หลั่งจากฟ้าลงสู่ดิน เพราะพระองค์ได้ทรงเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ในภายหน้า ที่จะให้ทรัพยากรอันมีค่านี้ได้คงอยู่ในน่านน้ำไทย และเป็นมรดกของชนชาวไทยตลอดไป

เพลง สายฝน

โครงการพระราชดำริ ราชนิเวศน์ กรีฑาสถาน ค่ายพระรามหก

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นายปรีดา รอดโพธิ์ทอง
พันตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ
นายสรรชัย เจียมจิต และ
สุมนนาฏ อวยพร ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย "กีฬาเป็นสิ่งที่มีจุดประสงค์พื้นฐาน เพื่อที่จะส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรงและสามารถที่จะแสดงฝีมือในเชิงกีฬาเพื่อความสามัคคีและเพื่อให้คุณภาพของมนุษย์ดีขึ้น" พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

เพลง กราวกีฬา....

เสียงประกอบ เสียงเด็กเล่นกีฬา

บรรยาย การแข่งขันกีฬาแหลมทอง (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นซีเกมส์) ครั้งที่ ๔ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๙–๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ นั้น นับได้ว่าเป็นการแข่งขันครั้งสำคัญและยิ่งใหญ่ที่สุดในหัวใจของคนไทยทั้งชาติ เพราะองค์พระประมุขของชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์–ราชกัญญา ทรงรับเหรียญทองในฐานะผู้ชนะเลิศการแข่งขันเรือใบ ประเภท โอ.เค. จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

พระราชกรณียกิจในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรของพระบาท–สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อทรงช่วยเหลือแนะนำราษฎรในเรื่องเศรษฐกิจ การเกษตร ชลประทาน ทรงพระราชปฏิสันถารกับราษฎรอย่างไม่ถือพระองค์นั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในทุกข์สุขของราษฎรในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำมาหากิน หรือแม้แต่ในด้านสุขภาพอนามัย เพราะถ้าสุขภาพร่างกายจิตใจไม่แข็งแรงแล้วการทำงานก็ไม่สามารถจะบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการได้ ขาดความเป็นระเบียบวินัย ทรงเล็งเห็นว่าการกีฬาจะช่วยสร้างสุขภาพและความเข้มแข็งให้แก่ร่างกายและจิตใจ ทรงรับสมาคมกีฬาสมัครเล่นเกือบทุกประเภทไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในท้องที่ต่าง ๆ ก็ทรงสนับสนุนการกีฬาในท้องถิ่นนั้น ๆ อยู่โดยตลอด โดยพระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนในด้านการกีฬาทั้ง

ด้านตัวบุคคลและสิ่งก่อสร้างที่จะส่งเสริมให้เยาวชนรักการกีฬา และสามารถฝึกฝนการกีฬาได้ ดังเช่น สนามกีฬาราชนิเวศ์ กรีฑาสถาน ค่ายพระรามหก ที่อำเภอชะอำ ซึ่ง พันตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ ผู้กำกับการ ๑ กองบังคับการฝึกพิเศษ ได้เล่าความเป็นมาของสนามกีฬาแห่งนี้ ว่า

พ.ต.อ.โกวิท

"สำหรับสนามกีฬา ราชนิเวศน์กรีฑาสถานนั้น เกิดขึ้นจาก เมื่อวันที่ ๒๑-๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-ราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี และเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายา และ พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้เสด็จพระราชดำเนินมายังค่ายพระรามหก เพื่อทอดพระเนตรการฝึกกระโดดร่ม ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จมาทรงกระโดดร่มทางเครื่องบิน ณ สนามโดดร่ม ยังค่ายพระรามหก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรพื้นที่ของค่ายพระรามหก ซึ่งมีเนื้อที่กว้างขวางถึงประมาณ หนึ่งพันเก้าร้อยไร่ สมควรที่จะได้ก่อสร้างสนามกีฬา เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และหน่วยราชการต่าง ๆ และค่ายพระรามหกแห่งนี้ ก็เป็นศูนย์ฝึกของกรมตำรวจและกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน มีข้าราชการมาเข้ารับการฝึกอบรมปีละ ๒,๐๐๐ คนขึ้นไปก็จะเป็นประโยชน์ จึงได้มีพระราชกระแสกับผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี และคุณสรรชัย เจียมจิต หัวหน้างานสนามกีฬาจังหวัด ซึ่งเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จอยู่ ขอให้กรมพลศึกษานั้นได้ดำเนินการออกแบบวางผังสนามกีฬาแห่งนี้นะครับ และขอให้สนับสนุนงบประมาณและสิ่งก่อสร้างตามขีดความสามารถที่กรมพลศึกษาจะดำเนินการได้ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้แจ้งไปยังอธิบดีกรมพลศึกษาในขณะนั้น คือ นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ท่านได้กรุณารับดำเนินการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยได้อนุมัติงบประมาณให้กับค่ายพระรามหกดำเนินการก่อสร้างในปีแรก ๕ แสนบาท ในปี ๒๕๒๕ อีก ๕ แสนบาท เป็นจำนวนเงิน ๑ ล้านบาท และในปี ๒๕๒๖ ได้อนุมัติมาอีก ๕ แสนบาท เพื่อที่จะได้ดำเนินการก่อสร้างพลับพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานมาประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหินนั้น มักจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเลี้ยงแก่คณะลูกเสือชาวบ้านก็ดี คณะไทยอาสาป้องกันชาติก็ดี โดยใช้บริเวณที่ก่อสร้างสนามกีฬานี้เป็นสถานที่พระราชทานเลี้ยง ขณะนี้การดำเนินการก่อสร้างได้สร้างสนามฟุตบอลเสร็จไปแล้ว ๒ สนาม รั้วเหล็กรอบสนามฟุตบอลเสร็จไปแล้ว ระบบการระบายน้ำเสร็จไปแล้ว ส่วนอัฒจันทร์ที่ประทับจะดำเนินการก่อสร้างในเดือน เมษายน"

พันตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ ผู้กำกับการ ๑ กองบังคับการฝึกพิเศษ ค่ายพระรามหก ให้สัมภาษณ์กับเจ้าหน้าที่รายการ จากฟ้าสู่ดิน ภายในบริเวณพื้นที่ ๓๐๐ ไร่เศษ ที่ค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นที่ก่อสร้างสนามกีฬาทุกชนิด ในโครงการพระราชดำริ ราชนิเวศน์ กรีฑาสถาน

บรรยาย สนามกีฬาราชนิเวศน์กรีฑาสถาน ก็ได้ดำเนินการไปแล้ว ทางกรมพลศึกษาได้สนองพระราชดำริอย่างไรนั้น นายปรีดา รอดโพธิ์ทอง รองอธิบดีกรมพลศึกษาได้ชี้แจงว่า

นายปรีดา "โครงการนี้ก็ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยการริเริ่มของตำรวจค่ายพระรามหก ซึ่งอยู่ที่นั้นเราก็ได้มีการติดต่อกับกรมพลศึกษา เพื่อขออนุญาตใช้สถานที่บางส่วน เพื่อเป็นสนามกีฬาของค่ายพระรามหก หรือ สถานที่ของอำเภอชะอำในโอกาสต่อไป ซึ่งโครงการนี้ก็ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตโดยเรียบร้อยแล้ว ฉะนั้นกรมพลศึกษาซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการกีฬา ทั้งนักเรียน เยาวชน และประชาชน ก็เห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะดำเนินการสนองพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็จึงได้จัดสรรงบประมาณให้เรื่อยมา ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒–๒๕๒๕ เรื่อยมา ซึ่งกระผมก็ได้หารือกับคุณสรรชัย ซึ่งเป็นสถาปนิกของกรมอยู่ว่าสนามกีฬาหรือเราเรียกว่า ราชนิเวศน์กรีฑาสถานนี้ เป็นสนามกีฬาซึ่งสำหรับให้ชุมชนในย่านนั้นมาใช้ เล่นกีฬาและจัดให้มีการแข่งขันกีฬา และในโอกาสเดียวกันก็รวบรวมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับมวลชนมากมาย เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ที่จะเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อพระราชดำเนินมาแปรพระราชฐานมาประทับแรม ณ พระราชวังไกลกังวล อันนี้ก็เป็นสนามกีฬาที่เราสร้างไว้เป็นเอนกประสงค์ในการที่จะดำเนินการตามพระบรมราโชบาย สำหรับในโครงการที่เราจะสร้างให้สำเร็จตามที่กรมพลศึกษาได้ตั้งเป้าหมายไว้นั้น เราก็จะพยายามที่จัดสรรงบประมาณสร้างให้สำเร็จตามที่สถาปนิกของผมคือ คุณสรรชัย ได้วางไว้

ราชนิเวศน์กรีฑาสถานก็จะมีที่เล่นกีฬาได้หลายประเภทครับ มีฟุตบอล มีกรีฑา ซึ่งในสนามฟุตบอลเราก็จะจัดกิจกรรมกีฬาได้อีกมากมาย เช่น ตระกร้อวอลเลย์บอล แฮนด์บอลล์ และก็เป็นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้งได้อีกด้วย มีสนามเทนนิส ๖ สนาม ที่ถูกต้องและได้มาตรฐานและถูกต้องที่สด และทำเลเหมาะที่สุด ฉะนั้นเราแทบจะถือได้ว่าการสร้างราชนิเวศน์กรีฑาสถานขึ้นมานั้น จะครบสมบูรณ์แบบเกือบทุกอย่างครับ"

บรรยาย หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการให้โครงการพระราชดำริ ราชนิเวศน์กรีฑาสถาน บรรลุเป้าหมายตามพระราชดำริซึ่งจะเป็นสถานที่ที่เยาวชนในบริเวณนั้นจะได้สามารถฝึกฝนออกกำลังกายทางด้านกีฬาได้เป็นอย่างดี สำหรับการเข้าไปใช้สนามกีฬาราชนิเวศน์กรีฑาสถาน ซึ่งอยู่ในค่ายพระรามหกนั้น พันตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ ผู้บังคับของค่ายได้ชี้แจงและเชิญชวนว่า

พ.ต.อ.โกวิท "ประชาชนและนักเรียนเข้ามาเล่นอยู่ตลอดครับ ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีการแข่งขันก็ดี นักกีฬาในเขตชะอำ ท่ายาง มาเล่นกันอยู่เป็นประจำกับตำรวจมาใช้สนามกีฬาอยู่ตลอดเวลา เราเล่นให้สนามฟุตบอลได้ ๒ แสน สู่ลานนี้ก็มาวิ่งกันอยู่ตลอด อำเภอชะอำนี้ไม่มีเลย ที่จังหวัดเพชรบุรีก็อยู่ห่างไปถึง ๖๐

กิโลเมตร แม้กระนั้นในอำเภอหัวหินก็มาเล่นกับเรา แล้วก็ที่ค่ายแห่งนี้ นักเรียน ลูกเสือชาวบ้านก็ดี อนุกาชาดก็ดี มาฝึกกระโดดหอ มาพักแรม เล่นกีฬา แล้วก็ฝึกกระโดดหอด้วย เป็นประโยชน์กว่าแต่ก่อน เพราะฉะนั้นราษฎรก็ดี นักเรียนก็ดี เข้ามาใช้อยู่ตลอด โดยสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ครับ สัปดาห์ละ ๔๐๐–๕๐๐ คนนะครับ เข้ามาเรื่อย ๆ"

บรรยาย เมื่อสนามกีฬาแห่งนี้ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร และได้พระราชทานพระราชดำริในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการก่อสร้างบรรลุผลสำเร็จ และยึดหลักของการประหยัดให้มากที่สุด โดยนำธรรมชาติและวัตถุในท้องถิ่นมาใช้ให้มากที่สุดด้วย ดังที่ คุณสรรชัย เจียมจิต เล่าว่า

นายสรรชัย "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้กรมพลศึกษาสนับสนุนสิ่งก่อสร้างทางด้านการกีฬาเพิ่มเติม ให้กับสนามกีฬาราชนิเวศน์กรีฑาสถาน ให้เป็นสนามกีฬาที่ได้มาตรฐานตามขีดและความสามารถ และความรับผิดชอบของกรมพลศึกษา นอกเหนือจากนั้น ยังมีพระราชกระแสให้สำรวจวางผังระบบการระบายน้ำ ท่อระบายน้ำ ให้สนามกีฬา โดยให้พยายามคำนึงถึงหลักธรรมชาติ ที่จะให้การก่อสร้างเป็นไปในรูปของการประหยัด แล้วนอกจากนี้ก็พยายามให้ปรับปรุงสภาพสนามกีฬาต่าง ๆ ให้เป็นสนามกีฬาที่เหมาะสม ในการที่เยาวชน นักเรียน ที่จะเข้ามาใช้ในฐานะที่ทรงเป็นนักกีฬา เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทรงแนะนำเกี่ยวกับการกีฬาก็เป็นประโยชน์ และผมก็จะนำมาปรับปรุง และพยายามทำให้บรรลุผล"

บรรยาย เมื่อสนามกีฬาแห่งนี้ดำเนินการตามเป้าหมายในขั้นแรกแล้ว จะมีโครงการอย่างไรต่อไป พันตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ ได้ชี้แจงกับเจ้าหน้าที่ของสถานีว่า

พ.ต.อ.โกวิท "เรื่องการก่อสร้างเพิ่มเติมนั้น ผมได้เรียนกับคุณสรรชัย เจียมจิต นะครับ ซึ่งเป็นสถาปนิกผู้ออกแบบว่า ทางค่ายพระรามหกนั้น อยากจะให้มีโรงยิมเนเซียม สนามกีฬา ทางน้ำ เราวางผังว่าจะสร้างสโมสรเรือใบด้วยครับ เพราะที่ดินติดทะเล เรามีที่กว้างขวางที่จะก่อสร้างสนาม บาสเกตบอลก็ดี อะไรก็ดี หากกรมพลศึกษาจะกรุณาสนับสนุนงบประมาณได้ในอนาคตต่อไปอีก สนามกีฬาแห่งนี้ก็มีพื้นที่ที่จะก่อสร้างถึงประมาณ ๓๐๐ ไร่เศษ แต่ไม่มีเงินที่จะก่อสร้าง ภาคเอกชนก็ไม่มีที่ลงทุนทำไปขณะนี้ก็ติดทางภาคเอกชนอยู่เป็นจำนวนมาก ยังไม่มีเงินชำระเขา สร้างสนามเทนนิส ๖ คอร์ด ผมก็เลยทยอยใช้อยู่ ก็เป็นภาระกับผมมาก ถ้ากรมพลศึกษาจะดำเนินการสนับสนุนต่อไป หรือว่ามีภาคเอกชนจะกรุณาสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพราะที่เรามีพอแล้ว นักเรียนนักศึกษาและตำรวจได้ใช้กันเต็มที่ ไม่มีเงินนี่ซีครับเป็นปัญหาของเรา"

สิริพร "จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดค่ายพระรามหก และราชนิเวศน์กรีฑาสถานแล้ว มีพระราชดำริให้มีการจัดสร้างอะไรเพิ่มเติมอีกหรือเปล่าสำหรับการกีฬาของเยาวชน"

พ.ต.อ.โกวิท "มีพระราชปรารภให้มีการแข่งขันกีฬาในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ อะไรนี่ เผอิญในปีนี้อยู่ในช่วงที่ไม่อำนวย ถ้าเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมาในโอกาสต่อไป ก็จะมีการแข่งขันกีฬาสำหรับประชาชนจังหวัดนี้ เช่น กีฬาฟุตบอล หรือกีฬาอื่น ๆ ในเขต ๕ จังหวัด ตามที่พระราชทานพระราชดำริ เราจะจัดการแข่งขันแน่ ๆ

ผมเห็นว่าพื้นที่ที่จะก่อสร้างสนามกีฬาราชนิเวศน์กรีฑาสถาน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานสนามกีฬานี้ให้เพื่อเป็นสิริมงคล และได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดค่าย และสนามกีฬา ถ้าเผื่อว่าทางราชการก็ดี เอกชนก็ดี ท่านผู้ใดมีศรัทธาสนับสนุนโครงการอันนี้ให้สำเร็จขึ้น อย่างโรงยิมเนเซียมนี่ ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนหลายล้านบาท สระว่ายน้ำ สนามบาสเกตบอลก็ดี ถ้าลำพังทางราชการอย่างเดียวก็ต้องใช้เงินมาก ถ้าภาคเอกชนจะช่วยเข้ามาสนับสนุนด้วย ก็จะเป็นประโยชน์ และสำเร็จได้โดยเร็ว เพราะในเดือนเมษายน ก็อาจจะเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานอีก จะใช้ประโยชน์ในการแข่งขันกีฬาให้แก่ประชาชนในเขตท้องที่ ๕ จังหวัด และอาจจะมีการพระราชทานเลี้ยงให้แก่ไทยอาสาป้องกันชาติ ผมก็อยากจะฝากไปถึงพี่น้องประชาชนคนไทยด้วย ถ้ากรุณาสนับสนุนโครงการพระราชดำริอันนี้ให้สำเร็จงดงามขึ้นได้"

เพลง สายฝน

โครงการปรับปรุงพื้นที่สงวนเลี้ยงสัตว์และจัดสรรที่ดินทุ่งหูหนาน และทุ่งคลองเรือ

กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๗ เมษายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
นายถาวร เศรษฐสุข และ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย

ประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่ใช้เนื้อที่ในการเพาะปลูกมาก คนไทยประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นเกษตรกร ประเทศไทยจึงเป็นประเทศเกษตรกรรม สิ่งที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรมหรือเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ให้ได้ผล สิ่งหนึ่งก็คือน้ำ นอกจากเราจะได้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติแล้ว เราจำเป็นต้องสร้างแหล่งน้ำขึ้นมาอีก เพราะเราจะพึ่งแหล่งน้ำธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่ได้ และไม่เพียงพอ พื้นที่บางแห่งในประเทศไทย ก็ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือน้ำก็เข้าไปไม่ถึงจนเกิดความกันดารแห้งแล้งเป็นประจำ แหล่งน้ำต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยให้การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตของคนไทยเรา จึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากจะสร้างแหล่งน้ำขึ้นมาแล้ว ยังต้องมีระบบควบคุมน้ำที่เกิดขึ้นนั้นให้ทำประโยชน์แก่การเพาะปลูกให้มากที่สุด รวมทั้งสามารถเก็บสำรองน้ำไว้ใช้ในทุกโอกาส การสร้างแหล่งน้ำเพื่อช่วยในการเกษตรกรรมก็มีมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน อ่างเก็บน้ำก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่ช่วยในการเก็บน้ำได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น จึงได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้น เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ให้ได้มีน้ำใช้ในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพอย่างสมบูรณ์ การสร้างอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ นั้น ต้องคำนึงถึงพื้นที่เป็นสำคัญ เพราะเมื่อสร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว ไม่มีจำนวนน้ำที่เก็บไว้ใช้อย่างเพียงพอ ก็ทำให้ไม่ได้ผลประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย จึงจำเป็นต้องสำรวจหาจุดที่จะมีน้ำ และสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้น ถ้าพื้นที่ในบริเวณที่จะสร้างขึ้นมานั้น เป็นพื้นที่ว่างเปล่า ไม่มีราษฎรอาศัยอยู่ ก็ไม่มีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ แต่ถ้าหากว่าบริเวณนั้น เป็นพื้นที่ที่มีราษฎรอาศัยอยู่ ก็จำเป็นจะต้องอพยพราษฎรเหล่านั้นไปที่อื่น และจะต้องจัดที่ดินเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินแก่ราษฎรเหล่านั้น ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นเป็นสำคัญ

เพลง

บรรยาย การที่ราษฎรต้องอพยพจากที่เดิม เพราะสาเหตุที่จะต้องใช้พื้นที่ในบริเวณนั้นสร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว ก็ยังมีอีกหลายสาเหตุที่ราษฎรจะต้องอพยพไปเพื่อสิ่งที่ดีกว่า และเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เพราะว่า ความมั่นคงปลอดภัย นับเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศ และการดำรงอยู่ของชาติบ้านเมือง รวมทั้งความสงบสุขของประชาชนในประเทศ พื้นที่ใดของประเทศไทยเรา เมื่อมีการแทรกซึมของฝ่ายตรงข้าม เราจะต้องช่วยกันขจัดไป ทหารซึ่งเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ จึงเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ นอกจากจะเข้าไปช่วยคุ้มครองความสงบและขับไล่ผู้แทรกซึมแล้ว ก็อาจจะไปตั้งฐานที่มั่นขึ้น เพื่อความมั่นคงถาวรและความสงบสุขของราษฎร นอกจากนี้ ทหารก็ยังสามารถที่จะช่วยได้อีกหลายอย่าง ในการประกอบอาชีพของราษฎรในถิ่นที่ทหารเข้าไปตั้งหน่วยอยู่ด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงได้เกิดหน่วยทหารขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นในภาคเหนือ ภาคอีสาน หรือภาคใต้

เพลง

บรรยาย จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งได้มีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่อย่างสงบสุข ถ้าไม่มีการแทรกซึมบ่อนทำลายจากบุคคลภายนอก นอกจากนั้น การทำมาหากินและการประกอบอาชีพของราษฎรในจังหวัด ส่วนมากก็จะเป็นการปลูกยางพารา และทำนาข้าว แต่เศรษฐกิจทางภาคใต้ตอนล่าง มีฐานที่แคบ มีการผลิตไม่กี่อย่างที่ได้ผลเมื่อเทียบกับภาคใต้ตอนบน เช่น การผลิตข้าวก็ไม่พอรับประทาน การประมงก็เป็นประมงขนาดเล็ก รวมทั้งประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของการประมงในอ่าวไทยด้วย ส่วนผลผลิตหลักที่สำคัญ ๆ อันได้แก่ ยาง ก็มีปัญหาเกี่ยวกับราคา ซึ่งถ้าส่งออกนอกประเทศก็ต้องเสียค่าขนส่งมาก ทำให้รายได้ที่ถึงมือชาวบ้านจริง ๆ ต่ำ เมื่อเทียบกับรายได้ของชาวบ้านในประเทศเพื่อนบ้านในแถบเดียวกัน นอกจากนั้น ก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ซึ่งมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นว่าเป็นข้อเสียเปรียบของเกษตรกรในภาคนี้

เพลง

บรรยาย จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์–วลัยลักษณ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านโคกสูง ตำบลชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานกระแสพระราชดำริกับผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง ให้จัดหาที่ทำกินให้ราษฎรที่ต้องอพยพออกจากบริเวณพื้นที่สำหรับใช้ก่อสร้างกองพันทหาร และสร้างอ่างเก็บน้ำ ต่อจากนั้น ทางจังหวัดพัทลุงก็ได้สนองพระราชดำริ โดยการจัด

ทำโครงการปรับปรุงพื้นที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ และจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่ทำกินแก่ราษฎร โดยได้คัดเลือกบริเวณทุ่งหูหนาน ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ ๖ ตำบลเขาย่า กิ่งอำเภอศรีบรรพต และที่ดินบริเวณทุ่งคลองเรือ ซึ่งอยู่ที่หมู่ ๕ ตำบลตะแพน กิ่งอำเภอศรีบรรพต ซึ่งเป็นบริเวณป่าที่หมดสภาพการใช้ประโยชน์แล้ว มาเป็นบริเวณจัดทำโครงการ โดยมีหลักการที่จะจัดสรรที่ดินให้ราษฎรทำกิน และใช้เป็นพื้นที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งจัดสรรให้เป็นสถานที่ทำประโยชน์อื่น ๆ อีกด้วย

สำหรับสาเหตุที่ได้มีโครงการปรับปรุงพื้นที่สงวนเพื่อเลี้ยงสัตว์และจัดสรรที่ดินที่ทุ่งหูหนานและทุ่งคลองเรือ โดยมุ่งที่จะส่งเสริมอาชีพปศุสัตว์ให้แก่ราษฎรในบริเวณนั้น รวมทั้งลักษณะพิเศษของโครงการนี้ จะมีอย่างไรนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขานุการคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้ชี้แจงให้ทราบดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ "สำหรับเหตุผลคงจะไม่มีอะไรมากนะครับ นอกจากว่า ในบริเวณดังกล่าวนี้ได้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำโคกชะงาย และก็มีการก่อสร้างหน่วยราชการหน่วยหนึ่งในบริเวณนั้น ซึ่งด้วยสาเหตุอันนี้แหละครับ จึงทำให้มีราษฎรต้องอพยพออกจากบริเวณดังกล่าว ทำให้ไม่มีที่อยู่อาศัยและไม่มีที่ทำกินนะครับ ด้วยเหตุนี้พระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานกระแสพระราชดำรัสกับผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ โดยขอให้ทางจังหวัดนั้น จัดหาที่สำหรับประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมให้แก่ราษฎรด้วยครับ"

พัชรินทร์ "แล้วทำไมถึงได้จัดเป็นที่เลี้ยงสัตว์คะ นอกจากจะจัดเป็นที่อย่างอื่นหลายประเภท"

ดร.สุเมธ "ครับ ปัญหานี้คงจะต้องใช้เวลาที่จะตอบยาวนานสักนิดหนึ่ง เพราะว่าก่อนที่จะทราบว่า ทำไมถึงปรับปรุงเป็นที่เลี้ยงสัตว์ และทำไมเราจึงมุ่งการปศุสัตว์นั้น ผมคิดว่า เราคงจะมีความจำเป็นที่จะต้องรู้สภาพเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป ของภาคใต้เสียก่อนนะครับ ว่าอยู่ในลักษณะอย่างไร โดยสรุปแล้วเราพูดง่าย ๆ ได้ว่า สำหรับปัญหาเศรษฐกิจทางภาคใต้นั้น เราเรียกว่า เป็นเศรษฐกิจที่มีฐานแคบนะครับ คำว่าฐานแคบนี้ ก็มีความหมายในลักษณะที่ว่า ทางด้านการเกษตรนั้นมีการผลิต หรือไม่ก็ทางด้านอย่างอื่นด้วยเช่นกันนะครับ มีการผลิตออกมาไม่กี่อย่าง โดยเฉพาะทางด้านการเกษตรนั้น จะเห็นได้ชัดทีเดียว อย่างเป็นต้นว่า เราจะสังเกตเห็นในภาคใต้นะครับ เนื่องจากพื้นที่มีอยู่ในลักษณะจำกัดนี้ ทำให้การผลิตข้าวนั้นก็อยู่ในลักษณะที่ไม่พอที่จะใช้บริโภคในภาคใต้เอง เมื่อเหลียวกลับมาดูทางด้านการประมง การประมงนั้นก็เป็นลักษณะการประมงขนาดเล็กแล้วก็ขณะนี้กำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมของการประมงในอ่าวไทยด้วยแล้ว ก็ทำให้มีผลกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก เหลียวกลับมาดูผลิตภัณฑ์อะไรสำคัญ ๆ ในหลาย ๆ ประการ ก็จะเห็นได้ว่ามีเรื่องยางอย่างเดียว ซึ่งสำหรับเรื่องยางพารานั้น ก็มีปัญหาเกี่ยวกับ

เรื่องราคา และถึงแม้ว่าเราจะได้ราคาเทียบเท่ามาเลเซียก็ตาม แต่เมื่อคำนึงถึงค่าขนส่ง และค่าโสหุ้ยอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้นแล้ว ก็จะเห็นได้ว่า รายได้ที่ถึงมือชาวบ้านจริง ๆ นั้น ก็ไม่สามารถที่จะเทียบกับรายได้ของชาวบ้านในประเทศเพื่อนบ้านของเราได้ และนอกเหนือไปจากนั้นนี่นะครับ เราก็อันนี้ก็เป็นปัญหาทั่วไปของประเทศเราขณะนี้ คือมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ซึ่งจะมีขนาดเล็กมาก และก็เล็กลงตามลำดับ โดยเฉพาะภาคใต้ซึ่งพื้นที่ราบที่จะทำการเกษตรกรรมได้อย่างสะดวกนั้นก็มีน้อยกว่าที่อื่น เพราะฉะนั้นด้วยเหตุนี้เราจึงได้คิดว่าคงจะต้องมีการปรับปรุงทางด้านการเกษตร และทางด้านอุตสาหกรรมด้วยของภาคใต้นี่ ให้มีลักษณะที่จะสนับสนุนเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจส่วนรวมด้วย สำหรับในแง่ของชาวบ้านเอง ผมก็คิดว่าทางด้านการเกษตรนี้นะครับ ก็ควรจะได้มีการส่งเสริมกิจกรรมนอกการเกษตรซึ่งมีอยู่เพียง ๒-๓ อย่างนี้ ให้เพิ่มขึ้นด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ของราษฎรนะครับ"

พัชรินทร์ "แล้วโครงการนี้มีลักษณะพิเศษอย่างไร แตกต่างจากโครงการพระราชดำริอื่น ๆ บ้างหรือเปล่าคะ"

ดร.สุเมธ "ครับโครงการพิเศษก็คงจะอาจจะพิเศษหรือไม่พิเศษ เราก็พูดได้ทั้ง ๒ แง่ สำหรับในส่วนที่คล้าย ๆ กับในบริเวณอื่นที่เราทำกันอยู่คือ ในส่วนแรกนี่นะครับ เราได้มีการจัดสรรที่ดินให้เป็นที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎร ในขณะนี้เราตั้งเป้าหมายไว้ที่จะจัดทั้งหมด ๒๕๐ แปลง โดยแบ่งให้ราษฎรครอบครัวละ ๑๕ ไร่ นะครับ สำหรับ ๑๕ ไร่นี้นั้น ก็เป็นที่อยู่อาศัย แล้วก็ทำการเพาะปลูก อาจจะเป็นพวกผักพวกสวนผลไม้บ้าง หรืออะไรบ้างนะครับ ทีนี้ลักษณะที่ค่อนข้างจะพิเศษคือ เราเห็นว่าพื้นที่ป่าสงวนนี่นะครับ ถ้าทิ้งไว้มันก็จะเสื่อมโทรมไปทุกขณะและการบุกรุกป่าก็คงจะกระทำอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงคิดว่า เมื่อถ้าเราส่งเสริมทางด้านการปศุสัตว์นี่นะครับ ก็จะทำให้ราษฎรนั้นจับกลุ่มรวมตัวกันได้ เพื่อจะใช้ประโยชน์พื้นที่นี้ในลักษณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน คือเราจัดเป็นที่เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ที่ว่านี่นะครับ เป็นพื้นที่ที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกัน เมื่อเราตั้งเป้าหมายไว้ในลักษณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น ก็หมายความว่าราษฎรก็จะต้องจัดรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นชมรมการเลี้ยงโคขึ้น ซึ่งขณะนี้เขาก็ทำแล้วและก็มีการประชุมเป็นระยะ ๆ ไป เพื่อมาพิจารณาให้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวนี้ให้ออกมาในลักษณะที่ส่งประโยชน์สูงสุด ก็อย่างที่ผมเรียนคุณพัชรินทร์ในคำถามแรก ๆ แล้วว่า ที่ดินของเรานั้นมีจำนวนลดน้อยลงมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะในจังหวัดภาคใต้ พื้นที่ราบนั้นมีน้อยมาก เพราะฉะนั้นเราจึงจะต้องตั้งเป้าหมายไว้ว่า เราจะบริหารการใช้ประโยชน์ของที่ดินได้อย่างไรนี้ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และผมคิดว่าในลักษณะพิเศษอันนี้แหละครับคือให้ชาวบ้านใช้ร่วมกัน เมื่อใช้ร่วมกัน แกก็มีความจำเป็นจะต้องรวมตัวเข้าหากันเพื่อจะวางระบบ มีการตกลงกัน และเข้าจัดเป็นกลุ่มเป็นอะไร และผลสุดท้ายก็จะ

พื้นที่บริเวณปรับปรุงเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ในโครงการฯ ที่ทุ่งหูหนาน กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

เป็นในรูปของสหกรณ์ และก็คงจะมุ่งไปในลักษณะวางแผนการใช้ในทุ่งหญ้า ซึ่งมีอยู่จำนวนจำกัดนี่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้เป็นอย่างถูกต้องวิชาการ ซึ่งเราคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังด้วยนะครับ"

พัชรินทร์ "และเหตุที่ส่งเสริมและก็สนับสนุนให้เป็นพื้นที่สงวนเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้มีอาชีพปศุสัตว์นี่ค่ะ ดร.สุเมธ คิดว่า อาชีพปศุสัตว์นี่จะทำประโยชน์ให้แก่ราษฎรมากน้อยเพียงใดคะ"

ดร.สุเมธ "สำหรับอาชีพการปศุสัตว์นี้นะครับ หากเราสามารถจะดำเนินการจริงจังแล้ว ผมมีความเชื่อมั่นว่า ก็จะสามารถทำให้เป็นอาชีพเสริมที่สำคัญ และทำรายได้ให้แก่ชาวบ้านได้เป็นอย่างมากด้วย เพราะอย่างที่เราทราบกันนะครับ อาชีพทางด้านการเกษตรที่สำคัญทางภาคใต้นั้น ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องข้าว เรื่องยาง ซึ่งอาชีพเหล่านี้นี่นะครับ มีการดำเนินการเป็นไปตามฤดูกาลเท่านั้นเอง เรื่องข้าวนี่เราก็ปลูกเพียงชั่วระยะหนึ่ง เรื่องยางก็จะผลิตยางเป็นชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเมื่อเป็นอย่างนี้แล้วนะครับ พอนอกฤดูเก็บเกี่ยวแล้วชาวบ้านก็จะมีช่วงเวลาว่างงานอยู่มากทีเดียว เมื่อสามารถจะหากิจกรรมอันหนึ่งอันใดให้ราษฎรสามารถใช้เวลาช่วงว่างที่มีอยู่นี่นะครับให้เป็นประโยชน์ได้ ก็จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมาก ซึ่งผมคิดว่า ทางด้านการปศุสัตว์นี่นะครับ ก็จะทำให้ราษฎรนี่สามารถใช้เวลาว่างนี้มาดำเนินการได้เป็นอย่างดี และอีกประการหนึ่ง สำหรับในเรื่องการตลาด ตลาดใหญ่ของปศุสัตว์ที่เห็นได้ชัดและใกล้ที่สุดก็คือทางด้านมาเลเซีย ที่มีความต้องการในการนำเข้าของเนื้อสัตว์เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าในอดีตเราจะเคยมีปัญหาจากการส่งออกเกี่ยวกับเรื่องโรคระบาดก็ตาม แต่ในปัจจุบันนี้สำหรับเรื่องโรคดังกล่าวก็ได้ถูกขจัดไปสิ้นแล้ว แล้วก็มีการตกลงกันในหมู่ของประเทศอาเซี่ยนแล้ว เกี่ยวกับปัญหาเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำเข้าเนื้อสัตว์ เพราะฉะนั้นจึงจะไม่น่าที่จะมีปัญหาอีกต่อไปนะครับ เกี่ยวกับเรื่องการส่งออก เพราะเราจะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับเรื่องการผลิตก็ดี เราก็มีเวลา ชาวบ้านก็มีเวลา เพราะฉะนั้นเรื่องการตลาดก็ไม่น่าที่จะมีปัญหาอะไร ผมคิดว่าเรื่องปศุสัตว์คงจะดำเนินการไปได้ด้วยดีครับ"

เพลง .....

บรรยาย สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงพื้นที่สงวนเลี้ยงสัตว์และจัดสรรที่ดินทุ่งหูหนานและทุ่งคลองเรือ ที่กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงนี้ ก็มีกรมที่ดิน กรมการพัฒนาชุมชน กรมปศุสัตว์ รวมทั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทด้วย และขณะนี้ทุกหน่วยงานก็ได้ดำเนินงานกันอยู่ และได้มีการวางพื้นฐานในการจัดวางรูปที่ดินและจัดแปลงทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แล้ว และจากการที่ผู้จัดทำรายการได้ร่วมเดินทางไปกับคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. เพื่อชมโครงการนี้ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ปราณี ลิมปวณิชพันธ์ เจ้าหน้าที่ของเรา ก็ได้สัมภาษณ์นายถาวร เศรษฐสุข

พัฒนากรจากกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งได้ร่วมในการพัฒนา และอยู่ในโครงการทุ่งหูหนานนี้ด้วย

ปราณี "มาช่วยงานที่โครงการนี้นานหรือยังคะ"

ถาวร "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ เพิ่งเริ่มโครงการปีนี้ แต่ว่าทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์นี้มีตั้งแต่ผมมาอยู่ ผมมาอยู่ปี ๒๕๒๒"

ปราณี "ตอนที่มาอยู่แรก ๆ นะค่ะ แถวนี้มีปัญหาอะไรบ้างคะ"

ถาวร ปัญหาเยอะแยะที่นี่ เมื่อก่อนนี่เป็นทุ่งหญ้าสงวนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ ๖,๐๐๐ ไร่ และปีนี้ราษฎรเข้าบุกรุก พอราษฎรเข้าบุกรุก ทางราชการ กรมพัฒนาชุมชนนี่เขาขอที่เอาไว้ ๖๐๐ ไร่ แล้วที่นี้ก็จัดการปรับปรุงทุ่งหญ้าโดยการปลูกหญ้า แต่ช่วงนั้นมีปัญหาด้านผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ มันรุนแรง กระแสมันรุนแรง แล้วทีนี้ชาวบ้านเขาก็กลัวอิทธิพล ว่าอย่างนั้นเถอะ ที่นี่มีการสร้างโรงเรือนตรงนี้นะครับ มีการสร้างโรงเรือน แล้วถูกเผา แล้วทีนี้ราษฎรก็...มันกลัวครับ กลัวอิทธิพลอะไรทำนองนี้ แล้วก็เลยท้อถอยเรื่องนี้ แล้วเพิ่งมาเริ่มโครงการใหม่นี่ ตอนที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมานี่ ก็เริ่มทำงานกันอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนอะไรนี่ ก็เริ่มทยอยมา"

ปราณี "นอกจากปัญหา พวกอันตรายรอบด้านนี่ เกี่ยวกับสภาพพื้นที่นี้มีปัญหาบ้างหรือไม่คะ"

ถาวร "สภาพพื้นที่ก็ ตอนนี้ราษฎร...ส่วนมากเขามาทำกินกันแล้ว โดยการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ เรียกว่าทำไร่เลื่อนลอย แล้วทีนี้พอโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมา เขาก็เลยมาจัดสรร มาวัดที่ไว้แล้ว ชาวบ้านก็อย่างว่าแหละครับ ก็เลยไม่ค่อยพอใจ คือเขาครอบครองที่อยู่ แล้วก็จะมาจัดสรรให้คนอื่น เขาก็ไม่ค่อยพอใจ"

ปราณี "หมายถึงขณะนี้ใช่ไหมคะ ที่ว่าจะมีการจัดสรรที่นี่ค่ะ"

ถาวร "แต่ตอนนี้รู้สึกว่า เรื่องที่ว่าราษฎรที่เขาไม่พอใจนี่ก็มีการประชุมปรึกษาหารือผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนต่าง ๆ ก็ได้มาประชุมราษฎร แล้วก็ชี้แจงให้ทราบรายละเอียดให้ทราบว่า ที่จัดสรรที่ดินนี่นะมันเป็นอย่างไร มันเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรจะจัดสรรอย่างไร เขาก็เข้าใจ"

ปราณี "แล้วคิดว่า โครงการนี้จะส่งผลประโยชน์อย่างไรให้แก่ชาวบ้านได้บ้างคะ"

ถาวร "โครงการนี้ผมว่า โดยส่วนรวมประชาชนที่ยากไร้ ถ้าหากว่าพื้นที่นี้ได้จัดสรรให้ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ แล้วก็จัดสรรพื้นที่ให้พอประมาณกับการครองชีพของเขา เช่นว่า สมมติว่า ๑๕ ไร่นี่ ปลูกยางพาราเสียซะ ๑๐ ไร่ เขาก็อยู่ได้ ไม่มีปัญหา"

ปราณี "นอกจากปลูกพวกต้นไม้ยืนต้นนี่แล้ว เลี้ยงสัตว์นี่มีไหมคะ"

ถาวร "เลี้ยงสัตว์ก็มีเยอะครับ คือเลี้ยงวัวเป็นส่วนใหญ่ อย่างอื่นก็ไม่มี"

ปราณี "แล้วพอจะทราบมั้ยคะว่า รายได้ของแต่ละคนนี่เขาพอกับความเป็นอยู่ของเขาไหมคะ"

ถาวร "ถ้ามีโครงการเข้ามาแล้วนี่ ผมคิดว่า.....คืออาชีพหลักเขาก็มีอยู่แล้ว ถ้าราษฎรเขาได้มีพื้นที่เข้ามาเพิ่มขึ้น ช่วยทำกิน ผมคิดว่าภาวะการครองชีพก็จะกระเตื้องขึ้น ดีขึ้น"

ปราณี "มีหน่วยงานไหน ที่เข้ามารับผิดชอบบ้างคะ"

ถาวร "หน่วยงานที่มารับผิดชอบก่อนอื่นทั้งหมด กรมพัฒนาชุมชนเราเข้ามารับผิดชอบก่อนเพื่อน คือจัดกลุ่มเรื่องการเลี้ยงโค แล้วก็ช่วงนี้ ก็รู้สึกว่าจะมีทางปศุสัตว์ ปศุสัตว์เขาก็จะมาจัดสถานีผสมเทียมอะไรนี่แหละ แล้วก็ทางเกษตร ทางกรมการพัฒนาที่ดินนี่เขาก็ลงมา รพช.ก็จะลงมาสร้างถนน"

เพลง .....

บรรยาย เมื่อเราพอทราบในลักษณะเป็นภาพรวมเช่นนี้ คือมีทั้งการจัดสรรที่ดินทำกินและทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์รวมอยู่ด้วย ก็จะทำให้คิดได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงมีสายพระเนตรกว้างยาวและไกล เพราะการปศุสัตว์นี้นอกจากจะเป็นอาหารโปรตีนอย่างดีหล่อเลี้ยงคนไทยเราแล้ว ยังสามารถส่งออกนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้อย่างมากด้วย และก็เป็นการขยายฐานเศรษฐกิจของภาคใต้อีกประการหนึ่งด้วย

ดังนั้น โครงการดังกล่าวนี้จึงได้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่มุ่งให้ราษฎรได้มีอาชีพ รายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการจัดสรรที่ดินให้อยู่อย่างเป็นระบบ และเป็นการพัฒนาอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านปศุสัตว์ โดยเรียกว่า "โครงการปรับปรุงพื้นที่สงวนเลี้ยงสัตว์และจัดสรรที่ดินทุ่งหูหนานและทุ่งคลองเรือ กิ่งอำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง"

เพลง สายฝน

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ตามพระราชดำริ

อ. ท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์
นายบุนนาค สายสว่าง
นายสมาน ภูมิผล และ
นายเสงี่ยม คุมคณะ ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย พื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญหลายด้าน กล่าวคือ เป็นแหล่งการประมงใหญ่แหล่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ส่วนบนฝั่งก็เป็นเขตเกษตรกรรม ซึ่งราษฎรเพาะปลูกข้าว พืชไร่ และพืชสวนหลายชนิด บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน ยังมีความสำคัญทางสภาวะแวดล้อม นับตั้งแต่ชายฝั่งซึ่งเป็นเขตสงวนของป่าไม้ชายเลนที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้โตเร็วเป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำจำนวนมาก และยังใช้เป็นแนวป้องกันชายฝั่งได้อีกด้วย นอกจากนั้น ภูมิประเทศ ทิวทัศน์ และทะเลที่ตั้ง ก็มีความงดงามอยู่โดยธรรมชาติ

แต่ทรัพยากรที่มีคุณค่าเหล่านี้ได้เริ่มเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน มีการจับสัตว์น้ำในปริมาณที่เกินระดับความเหมาะสมของการขยายพันธ์ ทำให้แหล่งประมงที่เคยอุดมสมบูรณ์ลดปริมาณลง การเพาะปลูกบนฝั่งได้รับความเสียหายจากการที่น้ำทะเลเอ่อล้นถึงป่าชายเลน ในพื้นที่เขตสงวนก็ถูกบุกรุก จนกระทั่งรกร้าง และกลายสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอนาคตจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพของราษฎร และความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นในที่สุด

เพลง .....

บรรยาย จากการที่พื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน และทะเลชายฝั่งใกล้เคียง อันเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่ายิ่งของเราได้เสื่อมโทรมลง ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ได้รับความเดือดร้อนด้านการทำมาหากิน ซึ่งความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี ซึ่งเป็นองค์ที่ปรึกษาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมดเสด็จไปสำรวจพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อ

เดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๓ และทรงพบว่า สภาพป่าไม้ชายเลนรอบชายฝั่งอ่าวคุ้งกระเบนซึ่งเป็นเขตป่าสงวนนั้น มีพื้นที่บางส่วนที่สภาพป่าเสื่อมโทรมลง และราษฎรได้บุกรุกเข้าไปจับจอง และประกอบอาชีพอยู่จำนวนหนึ่งทรงเห็นว่าสภาพดังกล่าวสามารถที่จะพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และจัดตั้งสถานีเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อประโยชน์แก่ราษฎรและชุมชนโดยรอบได้อย่างดียิ่ง จึงทรงมอบหมายให้จังหวัดจันทบุรี กรมประมง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสำรวจสภาพพื้นที่และพิจารณาความเหมาะสมด้านต่าง ๆ เป็นการเบื้องต้น เพื่อจัดทำเป็นโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อไป

เพลง .....

บรรยาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และความห่วงใยที่มีต่อประชาชนในพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง "โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน" ขึ้น ที่ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ดังที่หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเล่าให้ฟังว่า

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ "เป้าหมายที่สำคัญ ก็คือ โดยที่อ่าวนี้เป็นที่เหมาะสมเหลือเกินที่จะพัฒนาและศึกษาในเรื่องการประมง คือ เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ ทั้งน้ำเค็มและน้ำกร่อย เช่น หอย ปู ปลา โดยเฉพาะ ปลากะพงขาว ก็เห็นควรทำเป็นโครงการนี้ที่อ่าวคุ้งกระเบนขึ้นมา แต่ในโครงการใดก็แล้วแต่จะทิ้งเสียไม่ได้ในเรื่องไร่นา เพราะเหตุที่เรารับประทานข้าวกัน เป็นของบริโภคที่จำเป็น ก็จะมีการส่งเสริมการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ หมู เป็ด ไก่ ก็คงจะดำเนินด้วยครับ ก็แปลว่าเกษตรเบ็ดเสร็จแต่หลักที่สำคัญ คือการประมง การประมงชายฝั่งทะเลครับ"

บรรยาย สำหรับประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จะได้รับจากโครงการนี้ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ทรงเล่าว่า

หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ "โครงการอ่าวคุ้งกระเบนนี้ จะมีประโยชน์มากมายตรงที่ว่าจะมีการพัฒนาการประมงแผนใหม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสาธิต และเป็นการฝึกที่นี่ทำให้ประชาชนได้มีวิธีการใหม่ ๆ ที่สามารถจะทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นดีขึ้นมาก แล้วสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำนั้น เช่น หอยนางรม ทำที่อื่นมาแล้วนำมาทำที่นี่ก็เกิดมีทำกันขึ้นซึ่งก็เป็นรายได้ที่ดีเหมือนกัน แล้ววิธีการเลี้ยงหอยนางรมที่ดีก็ได้เกิดขึ้นแล้วครับ นอกจากนั้น จังหวัดใกล้เคียงก็อาจมาดูวิธีเลี้ยงหอยนางรมได้ที่นี่ เป็นการสาธิตไปในตัว และเป็นการฝึกอบรมให้ด้วยนะครับ สำหรับที่จะให้เขาได้เจริญรุ่งเรืองต่อไป ส่วนทางด้านเกษตรก็จะทำควบคู่กันไปด้วยครับ"

เพลง สายฝน

บรรยาย นับตั้งแต่ได้รับพระราชทานพระราชดำริใน "โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนตามพระราชดำริ" ในปี พุทธศักราช ๒๕๒๓ เป็นต้นมา ได้มี

การจัดทำโครงการเร่งด่วนขึ้นเกี่ยวกับการศึกษา สาธิต และการพัฒนาการเพาะเลี้ยง และการประมงชายฝั่ง รวมทั้ง มีการพัฒนาด้านการเกษตร และด้านสังคมด้วย ซึ่งการดำเนินงานในโครงการฯ มีความก้าวหน้าไปอย่างไรบ้างนั้น นายบุนนาค สายสว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ได้ชี้แจงว่า

นายบุนนาค "ผมได้นำเสด็จหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี ซึ่งเป็นองค์ที่ปรึกษาของโครงการนี้ พร้อมด้วย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขานุการ-คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร.และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องขึ้น ฮ.ดูสถานที่เพาะเลี้ยงปลากะพงในอ่าวคุ้งกระเบน เพาะเลี้ยงหอยและเพาะเลี้ยงกุ้ง ขณะนี้มีความก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจครับ เหลือแต่เรากำลังก่อสร้างสถานีทำการกรมประมงอยู่ครับ"

ปราณี "งบประมาณที่ได้รับประมาณเท่าไรค่ะ"

นายบุนนาค "งบประมาณที่ได้รับนี้เป็นแต่ละปีครับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเงินที่ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัยในคราวเสด็จพระราชดำเนินเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ พระเจ้าตากสินมหาราช จำนวน ๖๐๓,๐๖๐ บาท และได้รับเงินจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นเงินจากสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาสมทบอีกครับ"

ปราณี "สำหรับหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือในโครงการนี้ มีมากน้อยแค่ไหนค่ะ"

นายบุนนาค "มีหลายกระทรวงทบวงกรมครับ มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมประมง กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรครับ ขณะนี้ กรมพัฒนาที่ดินได้สำรวจประเภทจำแนกที่ดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเราได้ให้กรมประมง กรมป่าไม้ เข้ามาดำเนินการแล้วครับ"

ปราณี "การทำงานในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนตามพระราชดำริ นี้ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง"

นายบุนนาค "ก็ดูจะไม่มีปัญหาอะไร แล้วราษฎรเขาก็มีความชื่นชมยินดีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเมตตาต่อพสกนิกร ขณะนี้ เราก็ได้ชี้แจงโครงการต่าง ๆ ตามพระราชดำริให้พี่น้องประชาชนบริเวณใกล้เคียงทราบแล้วครับ ซึ่งต่างก็ปราบปลื้มยินดีกันมากครับ"

ผมคิดว่า โครงการอ่าวคุ้งกระเบน ถ้าได้ดำเนินไปตามพระราชดำริแล้วจะเป็นประโยชน์แก่พี่น้องประชาชนเป็นอย่างมาก และบริเวณใกล้ ๆ นี้ พี่น้องประชาชนได้เคยน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินบนเนินเขาแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อจะใช้เป็นที่สร้างที่ประทับ ขณะนี้เรากำลังรอบางเรื่องอยู่ครับ"

เพลง สายฝน

บรรยาย เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่ในพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน มีอาชีพประมงชายฝั่งขนาดเล็ก แต่จากสภาพภูมิประเทศแล้ว พื้นที่บริเวณนี้เหมาะสมกับอาชีพการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมากกว่า จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งสนองตอบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป ดังนั้น กรมประมงจึงได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดทำโครงการตั้งศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้น โดยการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยในบริเวณอ่าวคุ้งกระเบนให้บังเกิดประโยชน์และผลดีแก่ราษฎรในบริเวณนี้ ให้มีความรู้ความชำนาญยิ่งขึ้น นายสมาน ภูมิผล หัวหน้าสถานีประมงจังหวัดจันทบุรี ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ในโครงการตั้งศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กรมประมงรับผิดชอบอยู่ว่า

นายสมาน "วัตถุประสงค์ของโครงการฯ มีดังต่อไปนี้นะครับ เพื่อจัดที่ทำกินให้ราษฎรเลี้ยงกุ้ง ครอบครัวละ ๑๕ ไร่ เลี้ยงหอยนางรมครอบครัวละ ๕ ไร่ เลี้ยงปลากะพงครอบครัวละ๒ กะชัง นอกนั้น ก็จัดหาพันธุ์มาให้ชาวประมงในคุ้งกระเบนเป็นผู้เลี้ยง เกี่ยวกับการจัดบริการด้านความรู้ทางวิชาการประมงให้แก่ผู้ที่ประกอบอาชีพประมงในอ่าวคุ้งกระเบนนี้นะครับ"

ปราณี "เกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการที่อ่าวคุ้งกระเบนที่กรมประมงได้รับผิดชอบ ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานไว้อย่างไรคะ"

นายสมาน "โครงการนี้มีกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเป็นเวลา ๓ ปีนะครับ คือ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕-๒๕๒๗ ที่ได้ผ่านมาแล้วนี้ คือเราได้มีการสำรวจพื้นที่ของอ่าวคุ้งกระเบนทั้งหมดแล้วว่า พื้นที่ใดที่เหมาะสำหรับการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทใด เช่น การเลี้ยงหอย การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ การเลี้ยงปลากะพง และสัตว์น้ำอื่น ๆ อีก เกี่ยวกับการทดลองและสาธิตหาความเป็นไปได้ของการเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ ที่จะแนะนำให้ราษฎรทำนั้น เราได้ดำเนินการไปแล้วหลายอย่าง คือ การเลี้ยงกุ้งทะเล เราได้สาธิตการเลี้ยงกุ้งทะเล ๑ แปลง เกี่ยวกับการเลี้ยงปลากะพงขาวได้สร้างคอกเลี้ยงปลากะพงขาวไว้ ๑ คอก มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ ตารางเมตร และได้ปล่อยปลาไปแล้ว ๒,๐๐๐ ตัว ปลาก็เจริญเติบโตดี อันดับต่อไป เกี่ยวกับการเลี้ยงปูทะเล เราสร้างคอกเลี้ยงปูทะเลไว้ ๑ คอก ก็ปรากฏว่า ปูทะเลที่เลี้ยงไว้เจริญเติบโตดีพอที่จะให้ชาวประมงยึดเป็นอาชีพได้อีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การนำเอาหอยแมลงภู่มาเลี้ยงให้แพร่ขยายพันธุ์ในบริเวณอ่าวคุ้งกระเบน เพื่อจะให้ชาวบ้านได้มีอาชีพเก็บหอยแมลงภู่มาจำหน่ายนะครับ การเลี้ยงหอยนางรมนั้น ได้มีการสาธิตการเลี้ยงหอยนางรมไปแล้วในเนื้อที่ ๑ ไร่ และหอยนางรมเจริญเติบโตดีมากทีเดียว พอที่จะให้ชาวบ้านยึดเป็นอาชีพได้ สำหรับในปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ นี้ เราก็ได้วางแผนดำเนินการไปอีกคือ เราก็จะสาธิตต่อไปอีกเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ ให้

บ่อสาธิตการเลี้ยงกุ้งทะเล

มุมหนึ่งของบ่อสาธิต

ประชาชนยึดเป็นอาชีพ สามารถทำด้วยตัวเองได้ แล้วจะรวบรวมประชาชนในบริเวณนี้ให้มาฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกจากนั้น เพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ของเรานี้ ถ้าหากเราสามารถดำเนินการได้เป็นไปตามขั้นตอนนี้ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ เราจะมีราษฎรเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่ และเลี้ยงหอยนางรมประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ เลี้ยงปลากะพงขาวประมาณ ๒๐๐ กะชัง แล้วนอกจากนั้น จะให้มีการเลี้ยงหอยแมลงภู่อีกประมาณ ๕๐ ไร่ คิดว่างานอันนี้ ชาวประมงในบริเวณอ่าวคุ้งกระเบนสนใจกันมาก เข้าใจว่าคงจะบรรลุได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ครับ”

เพลง สายฝน

บรรยาย นอกจากการพัฒนาด้านการประมงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาด้านการเกษตร และด้านสังคมด้วย ซึ่งล้วนแต่จะอำนวยผลดีให้แก่ราษฎรในพื้นที่บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนทั้งสิ้น และในโอกาสที่เจ้าหน้าที่ รายการ “จากฟ้า.....สู่ดิน” ได้ร่วมเดินทางไปกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร.เพื่อตรวจเยี่ยมโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้ง-กระเบนตามพระราชดำริ ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๖ เราได้พบและพูดคุยกับ นายเสงี่ยม คุมคณะกำนันตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงและความคิดเห็นของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ของโครงการฯ นี้ว่า

นายเสงี่ยม “ชาวบ้านเขาก็มีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของในหลวง ชาวบ้านก็อยากมีที่ทำกิน ท้องถิ่นนี้ การทำไร่ทำนาได้ผลน้อย แต่ว่ายังมีการประมงช่วยเหลืออยู่ พอดีกับที่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้ามาดำเนินการส่งเสริมอาชีพ ทำให้ราษฎรมีความปลื้มใจและมีความอบอุ่นใจในการที่จะได้รับการจัดสรรที่ดินที่ทางราชการจัดสรรให้ครับ”

ปราณี “การที่คุณเสงี่ยมเป็นกำนันที่ตำบลคลองขุด ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของโครงการอ่าวคุ้งกระเบนนี้ ทราบมั้ยคะว่า ราษฎรหรือชาวบ้านในตำบลคลองขุดได้เคยพูดถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างไรบ้าง”

นายเสงี่ยม “เคยครับ มีชาวบ้านบ่นอยู่เสมอว่า เมื่อไหร่จึงจะมาทำโครงการและให้ทางเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้แบ่งจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎร ราษฎรก็อยากได้ที่ทำมาหากินตามความประสงค์ในโครงการพระราชดำริของในหลวง ชาวบ้านบางคนก็อยากที่จะรีบทำ แต่ทางกรมประมงซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องต้องการจะทำเป็นแปลงสาธิตให้ทางราษฎรได้ดูเป็นตัวอย่างเสียก่อน ยังไม่อยากให้ราษฎรทำเอง กลัวว่าราษฎรลงทุนไป แล้วทำไม่ได้ผล ก็จะทำให้ขาดทุน หรือไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น รู้สึกว่าทางราชการ เราขออะไรไปเขาก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตั้งแต่มี

โครงการตามพระราชดำริขึ้นมาครับ ทางตำบลจะของบประมาณอะไรขึ้นมาเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ ก็จะได้งบประมาณอย่างรวดเร็วครับ”

เพลง สายฝน

บรรยาย จากพระปฐมบรมราชโองการ ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นี้ แสดงให้เห็นถึงความตั้งพระราชหฤทัยที่จะพระราชทานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่ราษฎร ทรงศึกษาปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเกษตร การชลประทาน การประมง การเลี้ยงสัตว์ และด้านอื่น ๆ จากนั้น ยังทรงศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ตลอดมา และทรงแนะนำการพัฒนาอาชีพของราษฎรในแต่ละท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีขึ้น ดังเช่น “โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน” ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โครงการนี้จะสำเร็จตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ–เจ้าอยู่หัวหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการทำงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือและความสามัคคีของราษฎรที่เข้าร่วมในโครงการฯ นี้เช่นกัน

เพลง อันความกรุณาปราณี.....

โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพื้นที่บริเวณ เขาค้อ เขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และ จังหวัดพิษณุโลก

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ และ
พันเอกพิชัย อุทะนุต ผู้ร่วมรายการ
วานิสา ครุฑแก้ว ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการแก่ปวงชนชาวไทย ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓ ว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" พระราชปณิธานของพระองค์ ได้ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันอำนวยประโยชน์สุขแก่พสกนิกรทุกด้านเป็นอเนกอนันต์ ทรงกระทำทุกวิถีทางที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ยากของประชาชน โดยทรงตั้งพระราชหฤทัยมั่นในอันที่จะถือเอาประโยชน์สุขของมหาชนส่วนรวมเป็นพระราชประสงค์อันสูงสุด

แม้พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ทั้งงานพระราชพิธี รัฐพิธี พิธีทางศาสนา และงานการกุศลต่าง ๆ จะเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มิได้ทรงย่อท้อ ทรงมุ่งมั่นปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี และจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นชนบททั่วทั้งประเทศนี่เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงทราบถึงทุกข์สุข และสภาพความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น และปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่ราษฎรกำลังประสบอยู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ให้ในทันที โดยทรงปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในทุกหน่วยงาน และจากพระราชดำริของพระองค์นี่เอง จึงได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาขึ้นในหลาย ๆ ด้าน โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงย้ำให้ราษฎรเห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงตนเองเป็นสิ่งแรก โครงการพัฒนาซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดทำขึ้น และได้รับผลสำเร็จอย่างดียิ่งโครงการหนึ่งก็คือ "โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก" ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่เขาค้อในเขตติดต่อระหว่างจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดพิษณุโลก

เพลง .....

บรรยาย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในจังหวัดเพชรบูรณ์ และได้ทอดพระเนตรพื้นที่บริเวณเขาค้อ ซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล และอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ พระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า สมควรที่จะจัดแบ่งพื้นที่บริเวณเขาค้อนี้ให้เป็นที่อยู่อาศัยทำมาหากินของราษฎรที่ยากไร้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของทหารกองหนุนที่เคยทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ให้ใช้เป็นที่ทำมาหากินเลี้ยงชีวิตต่อไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้กองทัพภาคที่ ๓ เข้าทำการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณเขาค้อนี้ พื้นที่บริเวณเขาค้อเป็นพื้นที่ซึ่งมีเขตครอบคลุมไปถึงตำบลทุ่งสมอ อำเภอหล่มสัก ตำบลท่าพล อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ และกิ่งอำเภอเนินปราง จังหวัดพิษณุโลก อันมีเขาค้อเป็นภูเขาสำคัญในเขตนี้ และเนื่องจากบริเวณนี้เป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำเข็ก ซึ่งหล่อเลี้ยงให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ภูมิภาคแถบนี้ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณเขาค้อนี้จึงมีชื่อว่า "โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ตามพระราชดำริ"

ในการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระเมตตาต่อผู้ยากไร้ กองทัพภาคที่ ๓ จึงปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กอย่างรีบด่วน และเนื่องจากพื้นที่บริเวณเขาค้อเต็มไปด้วยภูเขาสลับซับซ้อน มีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยทำมาหากินอยู่เป็นจำนวนมาก โดยตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ตามบริเวณหนองแม่นา บ้านสะเดาะพง และบ้านเล่าลือ จากสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าเขาและทุรกันดาร ไม่มีเส้นทางคมนาคมเข้าไปถึงพื้นที่นี่เอง จึงเป็นโอกาสให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกระดมแผ่อิทธิพล ส้องสุมกำลัง และจัดตั้งเป็นฐานที่มั่นมาเป็นเวลาช้านาน ขั้นแรกของการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กนี้ กองทัพภาคที่ ๓ จึงได้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามกองกำลังติดอาวุธของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่เขาค้ออย่างรุนแรง ซึ่งก็ได้รับผลสำเร็จอย่างดียิ่ง นั่นคือสามารถปราบปรามขับไล่ และทำลายฐานที่มั่นของกองกำลังติดอาวุธผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ให้หมดไปจากพื้นที่นี้โดยสิ้นเชิง

ในการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในขั้นต่อมานั้น กองทัพภาคที่ ๓ ได้สร้างเส้นทางคมนาคมเข้าสู่พื้นที่เขาค้อ รวม ๒ เส้นทางด้วยกัน คือจากด้านบ้านทุ่งสมอ บริเวณริมถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก และจากด้านบ้านนางั่ว บริเวณริมถนนเพชรบูรณ์-หล่มสัก เข้าสู่บ้านสะเดาะพง และต่อเข้าไปยังบ้านหนองแม่นาด้วย

เมื่อกองทัพภาคที่ ๓ ได้ทำการสร้างถนนเข้าไปยังพื้นที่บริเวณเขาค้อเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ทำการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นในบริเวณสองข้างทางที่ถนนตัดผ่านเข้าไป โดย

จัดสรรที่ดินทำกินให้ ซึ่งได้คัดเลือกผู้เข้าอยู่อาศัยจากทหารกองหนุน และราษฎรยากจนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ให้เข้าไปอยู่อาศัย และทำมาหาเลี้ยงชีพจากผืนแผ่นดินนี้ต่อไป

เพลง .....

บรรยาย ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ ซึ่งเป็นผู้เริ่มปฏิบัติงานตามโครงการนี้ ได้เล่าถึงความเป็นมาและการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กว่า

พลตรี พิจิตร "ในพื้นที่เขาค้อนั้น เราได้มีการสู้รบมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ ปลายปี จนถึงปี ๒๕๑๓ เราได้ส่งกำลังทหารเข้ามาสู้รบในพื้นที่นี้ตั้งแต่นั้นมา แต่เราก็ไม่สามารถจะยึดครองพื้นที่โดยเด็ดขาด เราก็ได้มีความพยายามที่จะสร้างถนนเข้ามายังทุ่งสมอแล้วลงมายังข้างล่าง ลงมาทางใต้ เพื่อจะไปทะลุออกทางบ้านเพชรบูรณ์ ทางด้านนางั่ว แต่ว่าถนนสายนี้ก็ได้รับการขัดขวางเรื่อยมา จนกระทั่งปี ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมกองพันพิเศษที่ค่ายศิริเสนาในขณะนั้น ก็ได้ทรงปรารภกับท่านแม่ทัพภาคที่ ๓ ในขณะนั้น และหัวหน้ากองยุทธการคือตัวกระผมว่า พื้นที่ตรงนี้ได้มีการสู้รบ ได้มีการเสียชีวิต และทหารบาดเจ็บมาพอสมควร แล้วทำไมไม่พยายามทำให้มันราบคาบเสียที และทำให้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่เปิด เป็นประโยชน์แก่ราษฎรคนไทยตาดำ ๆ ซึ่งยังไม่มีที่ทำมาหากินเสียเลย คือทำให้เป็นที่ที่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นทางกองทัพภาคที่ ๓ จึงได้มาทำเป็นแผนขึ้น นอกจากการตัดถนนเข้าไปสู่พื้นที่แล้ว เราก็จะต้องเอาราษฎรไปตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น ก็เป็นที่มาของโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กขึ้น คือเรารบไปด้วยและพัฒนาไปด้วยนั่นเอง แต่โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กนั้น เป็นโครงการแรกซึ่งเป็นการเริ่มบุกเบิกสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพราะว่าเราได้ดำเนินการทั้งด้านการทหาร การเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมเบ็ดเสร็จอยู่ในโครงการเดียวกัน และได้เริ่มคัดราษฎรอาสาสมัครมาตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๕ คือประมาณธันวาคม ๒๕๑๕ ได้จำนวนหนึ่ง แล้วก็ทำแผนขออนุมัติไป ก็ได้รับอนุมัติมา จึงได้นำราษฎรเข้ามาเริ่มจัดตั้งในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๐ บนเส้นทางที่เราได้เริ่มเข้ามาแล้ว และได้มีการต่อสู้กันเรื่อยมา ตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ เราได้สามารถยึดเขาค้อยอดที่สูงที่สุดของเขาค้อคือเนิน ๑๑๗๔ ได้ในปี ๒๕๒๒ คือเดือนกันยายน ๒๕๒๒ แต่ก็ไม่สามารถขยายไปได้ ได้ใช้ระยะเวลาเกือบ ๑ ปี หรือประมาณปีเศษ ๆ จึงสามารถจะรุกคืบหน้าไปได้ยึดสันเขาค้อได้ทั้งหมดเมื่อปลายปี ๒๕๒๓ เรามีปัญหามาก ประสบปัญหาในเรื่องการสร้างทาง และการพัฒนาในพื้นที่ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ลุ่มน้ำเข็ก หรือโครงการยุทธศาสตร์พัฒนาก็ไม่สามารถจะดำเนินไปได้ เพราะว่าเส้นทางมันไม่คืบหน้าไป ในที่สุดทางหน่วยเหนือก็ได้ตกลงใจ

ว่าจะใช้ความพยายามทั้งมวล คือใช้ทั้งของกรมทางหลวง ใช้ของทหารช่างเข้าช่วย จึงได้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบกับการปฏิบัติการยุทธขนานใหญ่ในต้นปี ๒๕๒๔ คือในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ได้มียุทธการผาเมืองเผด็จศึก อันนี้ขอเรียนให้ทราบว่าเราได้ปฏิบัติควบคู่กับการพัฒนา การเข้าไปสร้างทาง และการเข้าไปตั้งหมู่บ้านขึ้นอย่างเร่งรีบ และจากเริ่มต้นด้วย ๒ หมู่บ้าน ขณะนี้เรามีอยู่ประมาณเกือบ ๒๐ หมู่บ้าน และมีผู้คนอยู่ประมาณหกพันถึงเจ็ดพันคน มีหน่วยราชการของพลเรือนได้เข้ามาร่วมตั้งแต่เริ่มต้น หน่วยแรกซึ่งจะเว้นที่จะกล่าวเสียมิได้คือหน่วยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือหน่วยของกรมวิชาการเกษตร ส่งเสริมการเกษตร ชลประทาน หน่วยจัดสรรที่ดินของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้จัดเจ้าหน้าที่วางแผน และมาติดตามวัดผลอยู่ตลอดเวลาทุกปี"

เพลง .....

บรรยาย สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ซึ่งกองทัพภาคที่ ๓ จัดทำขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นี้ พลตรี พิจิตร กุลละวณิชย์ ในฐานะผู้เริ่มปฏิบัติงานตามโครงการนี้ ได้กล่าวว่า

พลตรี พิจิตร "วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนี้นะครับ ก็ต้องการจะเปิดพื้นที่ให้มีความมั่นคง จัดสรรที่ดินให้ราษฎรซึ่งไม่มีที่ทำกิน ให้มีที่ทำกิน แล้วก็เสริมความมั่นคงในพื้นที่ โดยการสร้างความกินดีอยู่ดีให้กับราษฎรเหล่านั้น และในขณะเดียวกันได้ปลูกฝังให้ราษฎรได้รักและเกิดความหวงแหนในพื้นที่ สามารถป้องกันตนเองต่อการคุกคามของคอมมิวนิสต์ได้ และในขณะเดียวกันก็มีความผูกพันและสมัครสมานสามัคคีของเขาเอง สามารถจะป้องกันตนเองจากภัยทุกชนิด

การดำเนินการของโครงการ เราไม่ได้ดำเนินการอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ เราพยายามสร้างสรรความกินดีอยู่ดีให้เขา และก็ให้เขาช่วยตัวเอง เราได้ตั้งเป้าหมายทุกปีว่า แต่ละปีนั้น เขาควรจะมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรภาคเหนือทั้งหมด ซึ่งก็ทำได้ตลอดมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เป็นต้นมา"

บรรยาย ในการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กในปีพุทธ–ศักราช ๒๕๒๖ นั้น พันเอก พิชัย อุทะนุต รองผู้อำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้กล่าวว่า

พันเอก พิชัย "โครงการงบประมาณปี ๒๕๒๖ นี้ เราก็ได้ดำเนินการในขั้นต้นคือ เราก็รับสมัครราษฎร ซึ่งเราเรียกว่า ราษฎรอาสาสมัคร จากราษฎร ๕ ประเภท

ประเภทที่แรก ก็เป็นทหารกองหนุนที่เคยมารบที่เขาค้อ

ประเภทที่สอง ก็คือทหารที่มารบแล้วเสียชีวิต ลูกเมียยากจนก็รับเข้ามา

ประเภทที่สาม ก็คือทหารกองหนุนทั่วไป ที่เคยรับแล้วปลดประจำการไป และยากจน

ประเภทที่สี่ ก็คือมวลชนกลับใจมาเป็นฝ่ายเรา

ประเภทที่ห้า ก็คือประชาชนที่ยากไร้ทั่วไป เราก็รับสมัครผ่านอำเภอเข้ามาฝึกเบื้องต้นประมาณ ๒ อาทิตย์ หลังจากนั้นเราก็รับเข้ามาเป็นราษฎรอาสาสมัครหรือที่เรียกว่า ร.อ.ส.

ขณะนี้เราจัดตั้งเป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์พัฒนา ในพื้นที่ความมั่นคงของกองทัพภาคที่ ๓ เสร็จไปเรียบร้อยแล้วได้ ๘ หมู่บ้าน เราก็ดำเนินงานตามโครงการช่วง ๔ เดือนแรกนี้ ก็เป็นการรับราษฎรอาสาสมัคร เปิดพื้นที่ทำกินแล้วก็เปิดพื้นที่ทำการสร้างบ้าน รวมทั้งภาคการเกษตร ซึ่งเรามีเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ซึ่งมีความชำนาญทางนี้โดยเฉพาะให้ความร่วมมือ"

บรรยาย ในด้านผลของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็กซึ่งกองทัพภาคที่ ๓ จัดทำขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นี้ พันเอก พิชัย อุทะนุต รองผู้อำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ได้กล่าวว่า

พันเอก พิชัย "ผมก็ว่าดูได้จากสายตาทั่ว ๆ ไปนะครับ คือแต่เดิมนั้น พื้นที่เขาค้อเป็นพื้นที่อันตรายมาก แต่ปัจจุบันนี้มีนักท่องเที่ยว มีคณะนักศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจขึ้นมาเที่ยว ขณะนี้พื้นที่ของเราปลอดภัยประมาณ ๘๕% แต่ก็ยังเป็นพื้นที่สูงชัน แล้วก็มีอันตรายบ้างเกี่ยวกับยวดยานพาหนะ ส่วนที่คิดว่ามันได้ผลเพียงไรนั้น ผมคิดว่าเราจัดตั้งมาแล้วขณะนี้ ๑๘ หมู่บ้าน และก็มีประชากรในพื้นที่นี้ ซึ่งจากเดิมที่ไม่มีหน่วยใดเข้ามาสัมผัสได้ เพราะเป็นพื้นที่ซึ่งค่อนข้างจะเป็นสีแดงจัด แต่ปัจจุบันประชากรต่าง ๆ นั้นก็เริ่มจะมีผลผลิตและมีรายได้ของตนเอง ซึ่งคิดว่าในอนาคตนั้นหลังจากที่เราฟื้นฟูเรื่องความมั่นคงสำเร็จไปแล้วนี่นะครับ ก็จะเป็นการพัฒนาเรื่องการกินการอยู่ หรือยกระดับการครองชีพของราษฎรผู้ยากไร้เหล่านี้ ผมคิดว่าต่อไปในพื้นที่นี้ก็จะเป็นชุมชนใหญ่ และราษฎรก็สามารถที่จะยืนอยู่บนลำแข็งของตนเองได้ โดยที่เราพยายามที่จะปรับทัศนคติว่า ประชาชนเหล่านี้เคยคิดว่ารัฐให้โดยเสมอมา แต่ต่อไปนั้นเขาควรจะยืนอยู่บนลำแข็งของตัวเอง และเลิกแบมือขอรับเสียที อันนี้เป็นความมุ่งหมายนะครับ และผมคิดว่าเราเริ่มทำแล้ว เพราะว่าราษฎรอาสาสมัครเหล่านี้ ก็เริ่มที่จะมีรายได้ของตนเอง คือ คิดว่าอยู่ได้ก็ปีหนึ่งประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาทเศษ ๆ ก็ไม่น้อยนัก แต่ก็ไม่มาก ในโอกาสต่อไปก็คงจะดีขึ้น เมื่อพืชผักหรือพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่นี่เริ่มจะผลิดอกออกผลครับ ภาคการเกษตรนี่จำเป็นเหลือเกินที่จะต้องใช้เวลาบ้างครับ"

เพลง .....

บรรยาย โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำเข็ก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้กองทัพภาคที่ ๓ จัดทำขึ้นที่บริเวณเขาค้อนี้ ก็ได้ทำให้พื้นที่ซึ่งเคยเป็นป่าเขาทุรกันดาร และเกิดอันตรายจากผู้ก่อการร้าย ได้กลายมาเป็นแหล่งทำกินอันถาวรของราษฎรที่ยากจน ซึ่งขณะนี้ก็ได้เป็นที่อยู่อาศัย และทำมาหากินของทหารกองหนุน ซึ่งเคยรับใช้ประเทศชาติมาด้วยความเสียสละยิ่ง รวมทั้งราษฎรผู้ยากไร้ขาดที่ดินทำกินก็ได้มีที่ดินเป็นของตัวเอง ได้ทำมาหากินในทางสุจริต เลี้ยงตนและครอบครัวไปจนตลอดชีวิต

อันพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรชาวไทยนั้น ประดุจดั่งสายฝนที่หลั่งจากฟ้าลงมาสู่ดิน นำความหวัง และความศรัทธามาสู่ผู้ยากไร้ ให้เกิดพลังใจที่จะดำรงตนอยู่ในความสุจริต และก้าวไปสู่ความดีงามในอนาคต และเนื่องในอภิลักขิตสมัยวันฉัตรมงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม คือวันนี้ ขอถวายพระพรชัยมงคล ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

เพลง สายฝน

โครงการฝึกอาชีพในงานศิลปาชีพพิเศษ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์ วณิกกุล
คุณสุภรเพ็ญ ณ พัทลุง และ
ดร.ภรณี กีรติบุตร ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ปัญหาอันยิ่งใหญ่ของชาวไร่ชาวนา ส่วนหนึ่งอยู่ที่การขาดแคลนที่ทำมาหากิน ดินฟ้าอากาศแปรปรวน น้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืชรบกวน ได้ผลผลิตต่ำ ซ้ำยังมีราคาไม่แน่นอน เกษตรกรส่วนใหญ่จึงมีความเป็นอยู่อย่างอัตคัด ชักหน้าไม่ถึงหลัง หนี้สินก็ทับถมเพิ่มพูนขึ้นจนยากที่จะสะสาง

เพื่อหาช่องทางให้ชาวไร่ชาวนาเหล่านี้หลุดพ้นจากอุปสรรค ผ่อนคลายความค่นแค้น และยกฐานะความเป็นอยู่ให้พอสมควรแก่อัตภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานที่นาอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ๕๑,๕๖๗ ไร่ ๘๖ ตารางวา ให้รัฐบาลนำไปปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรม โครงการฝนหลวง โครงการนาสาธิต ทดลองเพาะพันธุ์พืชต่างประเทศ ปรับปรุงคุณภาพพันธุ์พื้นเมือง ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมัก พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนริเริ่มจัดตั้งกิจการสหกรณ์ของกลุ่มชาวไร่ชาวนา และโครงการตามพระราชดำริอื่น ๆ อีกนานับปการ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเหล่านี้ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลเกษตรกรโดยตรงแล้ว ยังเป็นการประคับประคองให้เกษตรกรรู้จักช่วยเหลือตนเองโดยทางอ้อมไปพร้อม ๆ กันด้วย

เพลง .....

บรรยาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเยี่ยมพสกนิกรทุกท้องถิ่นทุรกันดาร ทรงมีพระราชดำริสอดคล้องต้องด้วยกระแสพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดมาว่าทุกข์สุขของพสกนิกร ก็คือ ทุกข์สุขของพระองค์เองด้วย โครงการปฐมฤกษ์และโครงการอื่น ๆ เพื่อเผด็จทุกข์ ผดุงสุข ของราษฎร ที่ทรงจัดมาแล้วและได้ผลสำเร็จอย่างงดงามนั้น ทรงตระหนักในพระราชหฤทัยอยู่ว่า จักต้องขยายการส่งเสริมออกไปอีกอย่างเร่ง

ด่วนและกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ผู้มีอาชีพหลักในการทำไร่ทำนาทั่วราชอาณาจักร มีอาชีพเสริมจากอาชีพเกษตรกรรม และมีพระราชเสาวนีย์ให้ข้าราชบริพารรับผิดชอบในโครงการ ซึ่งเรียกว่า **"โครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ"** ทั้งนี้เพื่อสงวนรักษา สนับสนุน ปรับปรุง และให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์สิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อให้เป็นอาชีพเสริมแก่ชาวไร่ชาวนา ในยามว่างจากฤดูทำไร่ ทำนา หรือในยามที่พืชผลเสียหาย เพราะดินฟ้าอากาศไม่อำนวย หรือราคาตกต่ำ ก็จะมีการประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ทดแทน โดยการจัดหาครูเพื่อสอนศิลปหัตถกรรมหลายสาขา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานอุปกรณ์และวัสดุทั้งหมด ตลอดจนค่าแรงงาน รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานดีเด่น และทรงจัดหาตลาดทั้งในและต่างประเทศให้ด้วย นอกจากนั้น ยังได้ทรงช่วยเหลือราษฎรซึ่งครอบครัวมีลูกมาก ยากจน และรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมาขอพระราชทานความช่วยเหลือ ด้านการฝึกอาชีพต่าง ๆ ให้ โดยทรงตั้งโรงฝึกงานขึ้นภายในบริเวณสวนจิตรลดา เพื่อให้ผู้ที่เข้ามารับการฝึกศิลปาชีพพิเศษต่าง ๆ นี้ มีวิชาไว้หาเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ต่อไป สำหรับความเป็นมาของโครงการฝึกอบรมศิลปาชีพพิเศษที่อยู่ในสวนจิตรลดานั้น ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์ วณิกกุล ซึ่งรับผิดชอบดูแลเรื่องทั่ว ๆ ไปในโครงการได้เล่าให้ฟังว่า

ท่านผู้หญิงมนัสนิตย์

"เรื่องโครงการศิลปาชีพพิเศษที่มีมาอยู่ในสวนจิตรลดา มีกำเนิดมาตั้งแต่สามปีกว่ามาแล้ว โดยที่ว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ มีพระราชประสงค์ที่จะทรงช่วยเหลือราษฎรในเวลาเดียวกันก็ทรงอนุรักษ์วิชาศิลปการช่างที่ประเทศไทยเราเคยทำมา แต่ว่ากำลังจะเสื่อมถอยสาบสูญไป ก็ไม่ต้องพระประสงค์ที่จะให้สาบสูญไป อย่างเช่น วิชาถมทอง คร่ำเงิน คร่ำทอง เป็นต้น หลังจากการที่ตามเสด็จพระราชดำเนินพระบาท–สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปยังต่างจังหวัด ก็จะมีราษฎรมาขอพระราชทานความช่วยเหลือว่าตัวนั้นยากจนไม่สามารถที่จะหาเลี้ยงชีพได้พอเพียง ลูกก็มาก ก็จะทรงถามเขาว่ามีลูกกี่คน เมื่อเขาบอกว่า มีลูกตั้งแปดคนเก้าคนนี่ ลูกคนไหนที่เป็นแรงงานของครอบครัว คือช่วยพ่อแม่ทำนา ก็จะทรงทิ้งไว้กับพ่อแม่ เอาลูกที่เรียนหนังสือจบแล้ว โดยมากก็จบภาคบังคับ เอามา รับสั่งว่าจะฝึกงนให้แล้วก็จะมีอาชีพ เป็นสมาชิกศิลปาชีพ จะได้มีอาชีพเลี้ยงตัวต่อไปภายหน้า ก็ทรงเอามา โดยที่ว่า พ่อแม่จะให้ลูกคนไหนมา เราก็ทำความตกลงกับพ่อแม่เขา พอมาที่นี่แล้วก็ทางนี้ก็จัดให้มีที่พักให้ แล้วก็ให้เขาฝึกงานในโรงฝึก ซึ่งมีพระราชเสาวนีย์ให้หาครูมาในวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาจักสานย่านลิเพา ซึ่งก่อนที่จะทรงฟื้นฟูนี่ เลิกทำกันไปนานแล้ว แล้ววิชาถมทองซึ่งขณะนี้สภาพเศรษฐกิจนี่มันเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ของราคาแพงตามร้านเขาก็ไม่ค่อยจะทำวางขายกันเท่าไหร่นัก ก็ทรงกลัวว่า ถ้าทิ้งไว้อีกสักห้าสิบปีหรือไม่กี่สิบปีนี่ก็อาจจะสาบสูญไปแล้ว วิชาช่างนี้ใช่ไหม แล้วก็รวมทั้งคร่ำทอง ซึ่งสมัยก่อนนี้ เป็นงานฝีมือที่สวยงามมาก ใช้ทำด้ามพระแสงของกษัตริย์โบราณ ขณะนี้ก่อนที่จะทรงฟื้นฟูนี่ ไม่เคยมีใครมาทำแล้ว และครูก็เหลืออยู่เพียงคนเดียว

เท่าที่เราได้พบมา จากเหตุผลทั้งหลายนี่ ท่านก็ทรงคิดที่จะเอาเด็กนี่มาสอนที่นี่ ก็มีพระราชเสาวนีย์ให้ตั้งโรงฝึกในสวนจิตรลดาขึ้น ว่าที่จริง ครั้งแรกที่ตั้งนั้นตั้งที่นราธิวาส โดยเอาเด็กมาเรียนทำถมทอง แต่การทำถมทอง เริ่มแรกมันก็ต้องเขียนลายไปก่อน เป็นหลายเดือน แล้วถึงจะขึ้นแผ่นทองแดงสลัก แล้วถึงจะแยกเป็นช่างรูป ช่างสลัก ช่างเขียนกลัด อะไรเหล่านี้ นี่เริ่มต้นนี่เกือบสี่ปีที่นราธิวาส เสร็จแล้วเราก็หอบมากรุงเทพฯ ด้วยกัน แล้วก็เอามาฝึกหัดโดยหาครูมา เท่าที่จะหาได้ ครูที่ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ แล้วก็เอามาสอนพวกวิชาเหล่านี้"

เพลง .....

บรรยาย จากการที่ได้พูดคุยกับ คุณสุภรเพ็ญ ณ พัทลุง นางสนองพระโอษฐ์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคุมโรงฝึกที่นำเด็กมาฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษนี้ เกี่ยวกับการดำเนินการฝึก จำนวนผู้ที่เข้ารับการฝึก ตลอดจนอายุที่รับเข้ามาทำการฝึกก็ได้รับการชี้แจงว่า

คุณสุภรเพ็ญ "เด็กที่ฝึกนี้ มีอายุตั้งแต่ประมาณ สิบ สิบเอ็ด สิบสอง จนถึง ยี่สิบกว่า ๆ บางคนก็สามสิบ และก็แต่งงานมีครอบครัวแยกไปอยู่ที่บางไทรก็มี แล้วก็มีทั้งหมดประมาณ ๑๖๐ คน เรามีครูฝึกจากแผนกต่าง ๆ นี่ประมาณ ๒๐ คน"

พัชรินทร์ "แล้วดำเนินการฝึกนี่ ก้าวหน้าไปแค่ไหน ขณะนี้คะ"

คุณสุภรเพ็ญ "มีบางส่วน ที่ได้จบออกไปแล้ว บางคนเขาจบออกไปแล้ว เขาไปตั้งกลุ่มตามที่บ้าน ภูมิลำเนาเดิม แล้วก็ส่งผลิตผลเข้ามายังที่กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จฯ เพื่อจัดจำหน่ายต่อไป"

พัชรินทร์ "แล้วผลิตผลที่เขาส่งมานี่ เราต้องติดตามตลอดเวลา หรือว่าเขาส่งมาเองคะ"

คุณสุภรเพ็ญ "เราต้องติดตามนะคะ เขาจะส่งผลผลิตมา เราต้องดูว่า ฝีมือเขาเป็นอย่างไร เข้าขั้นไหม ต้องมีการติชมเสมอ แล้วก็มีการส่งเงินค่าแรง ค่าวัสดุ หรือว่าส่งสิ่งของไปให้เขาทำ

ส่วนใหญ่เรื่องการส่งของมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ จะทรงตรวจคุณภาพด้วยพระองค์เอง ย่านลิเพาของสมาชิกเข้ามา เราเป็นเพียงที่จะรับและก็ส่งไปถวายให้ทอดพระเนตร ท่านจะทรงติชมมาอีกทีหนึ่งว่าของใครจะให้ทำเป็นอย่างไร ว่าฝีมือยังไม่เข้าขั้น จะต้องทำไปอีกแค่ไหน"

พัชรินทร์ "และที่โรงฝึกนี้ มีวิชาอะไรบ้างคะ ที่เป็นอาชีพให้เขาล่ะคะ"

คุณสุภรเพ็ญ "ทั้งหมดมี ๑๐ แผนก นะคะ มีถมทอง มีทำคร่ำ แผนกจักสานย่านลิเพา จักสานลายขิต ตัดเย็บเสื้อผ้า ทอจก ทอผ้าไหม เขียนลาย ทำกล่อง ทำดอกไม้ประดิษฐ์อีกแผนกหนึ่งคะ"

ภายในโรงฝึก

พัชรินทร์ อันนี้เป็นแผนกดอกไม้ประดิษฐ์ใช่ไหมคะ

คุณสุภรเพ็ญ ค่ะ แผนกดอกไม้ประดิษฐ์นี่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ จะพระราชทานตัวอย่างดอกไม้ลงมา ดอกไม้ที่พระราชทานลงมาก็มีดอกไม้ เมื่อเสด็จฯ ภูหลวงทรงพบดอกไม้ที่ภูหลวง ก็ให้ถ่ายรูปมา แล้วก็มาทำดอกไม้ประดิษฐ์ขึ้นแล้วมีดอกไม้อื่น ๆ อีก อย่างดอกกุ่ม เสด็จฯที่หัวหิน แล้วต้นกุ่มออกดอกเต็มไปหมดเป็นดอกไม้ไทย ๆ ของไทย ก็โปรดให้ทำดอกกุ่ม โดยจะต้องเก็บดอกจริงมาให้ครูดู แล้วครูและลูกศิษย์ก็พยายามทำให้เหมือนของจริง

พัชรินทร์ อย่างนี้ส่วนมาก ดอกไม้ที่ประดิษฐ์นี่ก็...เราไม่ค่อยได้เห็นกัน แปลก ๆ ไปจากท้องตลาด

คุณสุภรเพ็ญ ค่ะ ไม่เหมือนดอกไม้ท้องตลาดทั่วไปนะคะ

พัชรินทร์ แล้วแผนกนี่ ทอผ้าใช่ไหมคะ

คุณสุภรเพ็ญ นี่ทอจกค่ะ จกที่เขาทอนี้เอาไปตกแต่งเป็นเชิงผ้าซิ่น หรือไปทำเสื้อก็ได้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเคยโปรดให้ตัดเป็นฉลองพระองค์ทั้งองค์ จกนี่เป็นการต้องใช้ฝีมือทำทั้งนั้น ไม่ใช่ใช้เครื่องจักรเลยนะคะ เป็นงานฝีมือแท้ ๆ ดูสิคะ เวลาจก เขาต้องใช้ด้ายสอดไปทีละเส้นทีละเส้นนะคะ

พัชรินทร์ ค่ะ ที่เห็นในโรงฝึกนี้ ส่วนมาก...ทั้งหมดเลย ใช้ฝีมือทั้งนั้นเลย ไม่มีเครื่องจักรเลยนะคะ

คุณสุภรเพ็ญ ค่ะ เป็นงานฝีมือโดยแท้ ทุกอย่าง ไม่มีเครื่องจักร จะไม่มีการปั้ม การไม่มีอะไรฉะนั้น งานบางอย่าง ถ้าสั่งทำอีก ขนาดมันอาจจะผิดไปนิด แล้วฝีมือมันอาจจะนั่นไปสักนิด แต่ก็ยังคงความสวยไว้เหมือนเดิมนะคะ

พัชรินทร์ ท่านผู้ฟังคะ ที่โรงฝึกของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในสวนจิตรลดานี่นะคะ จากที่ดิฉันมองไปรอบ ๆ ก็มีหลายแผนกด้วยกัน และ ก็มีจำนวนคนไม่น้อยเลย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านทอจก หรือว่าปั้มพลอด ทำดอกไม้ประดิษฐ์ หรือว่าเย็บปักถักร้อย มีทางด้านวาดภาพเหมือนด้วยนะคะ เขียนภาพนะคะ แล้วยังทางโน้นอะไรคะ

คุณสุภรเพ็ญ ถมทองค่ะ ถมทอง แล้วก็คร่ำอีก และก็มีช่างเงินชาวเขา นี่เด็ก ๆ เขากำลังหัดฝังเพชร

พัชรินทร์ ค่ะ มีการฝังเพชรด้วยนะคะ

คุณสุภรเพ็ญ แต่อันนี้เป็นพลอย เพราะยังไม่เสร็จ เพราะสมเด็จพระนางเจ้าฯ มีโครงการให้ทำต่อไปอีก

บรรยาย ภายในโรงฝึกของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ซึ่งอยู่ภายในบริเวณสวนจิตรลดา ผู้ที่เข้ารับการฝึกทุกแผนก ก็ตั้งหน้าตั้งตาฝึกอาชีพ เพื่อให้มีความรู้และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เสริมรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวต่อไป และจากการพูดคุยสนทนากับผู้ที่เข้ารับการฝึก ถึงเรื่องราวที่กำลังฝึกในโครงการศิล–ปาชีพพิเศษนี้

พัชรินทร์ น้องชื่ออะไรคะ

มะกรี ชื่อมะกรี อาลง ครับ

พัชรินทร์ มาจากจังหวัดอะไรคะ

มะกรี นราธิวาส ครับ

พัชรินทร์ มาอยู่ที่นี่นานหรือยังคะ

มะกรี เกือบสองปีแล้ว

พัชรินทร์ ตอนนี้ทำด้านอะไรอยู่คะ

มะกรี การฝังพลอย

พัชรินทร์ ทำมาเกือบ ๒ ปี นี่ชำนาญแล้ว?

มะกรี ตอนนี้กำลังฝึกใหม่ เพราะว่าเมื่อก่อนทำอย่างอื่น

คุณสุภรเพ็ญ เมื่อก่อนเขาทำเครื่องเงิน เขาหัดทำเครื่องเงินเป็นรูปตัวสัตว์ ตัวอะไร ตอนนี้เพิ่งมาหัดฝังพลอย

พัชรินทร์ ไม่ได้ทำเริ่มแรกเลย?

คุณสุภรเพ็ญ ไม่ค่ะ เมื่อแรกมะกรีทำย่านลิเพาอยู่หรือเปล่า ตอนอยู่นราธิวาส

มะกรี ทำย่านลิเพาอยู่

พัชรินทร์ แล้วมาเริ่มฝังพลอย

มะกรี มาเริ่มฝังพลอยที่นี่

พัชรินทร์ ยากไหมคะ ฝังพลอย

มะกรี พอยากเหมือนกัน

พัชรินทร์ แต่คิดว่าก็คงจะชอบ ใช่ไหมคะ

มะกรี ครับ พอทำได้

.....

พัชรินทร์ (ถาม) ชื่ออะไรคะ

ตอบ สุนันทา บุญโสดากร ค่ะ

ถาม บ้านเดิมอยู่ที่จังหวัดอะไรคะ

ตอบ สุรินทร์ ค่ะ

ถาม อยู่ที่ตัวเมืองเลยหรือเปล่าคะ

ตอบ ตัวอำเภอ อำเภอเมืองค่ะ แต่ออกนอกจังหวัดไป ๑๘ กิโลเมตรค่ะ

ถาม มาอยู่นี่นานหรือยังคะ

ตอบ ตั้งแต่ปี ๒๓ ค่ะ

ถาม ก่อนหน้านั้นไม่เคยทอผ้าไหมนี่เลยหรือคะ

ตอบ เคยทอค่ะ แต่ไม่เคยทอยกทอง

ถาม แล้วยากไหมคะ ยกทองนี่ค่ะ

ตอบ ลำบากค่ะ

ถาม แต่ตอนนี้ทอมานานแล้ว ก็คง...เริ่มทอตั้งแต่มาอยู่ที่นี่เลยหรือเปล่าคะ หรือว่าทำวิชาอื่นก่อน

ตอบ ก็เริ่มทอเลย พอมาส่งมานี้ ประมาณสัก ๔ เดือน หรือ ๕ เดือน แล้วก็ไปเรียนตามเสด็จฯ ไปเรียนที่เชียงใหม่ค่ะ แล้วก็เอามาทำที่นี่ต่อ

ถาม อ้อ ไปเรียนก่อนที่เชียงใหม่ แล้วก็มาทำ ตอนนี้ทำออกเป็นผืน ๆ ไปได้เยอะหรือยังคะ

ตอบ ไม่รู้กี่ผืนแล้ว จำไม่ได้

พัชรินทร์ เยอะมากเลยนะคะ ตอนนี้กำลังทอสีฟ้ายกทอง สวยมากเลยค่ะ แล้วใช้เวลานานไหมคะ ผืนหนึ่ง ๆ ค่ะ

สุนันทา ก็นานเหมือนกันค่ะ เดือนกว่าค่ะ เส้นทองนี่ เราทอแล้วก็...ไม้หลาดนี่ก็เหมือนกันถอดออกถอดเข้า เส้นไหมจะแตก ต้องทำอย่างประณีตมากเลยค่ะ

พัชรินทร์ อย่างนี้ก็ต้องใช้ฝีมือมากเลย แล้วก็ต้องมีความพยายาม แล้วก็ต้องมีความอดทนด้วย มาอยู่ที่นี่แล้วชอบไหมคะ

สุนันทา ชอบค่ะ

พัชรินทร์ แล้วคิดว่า จะกลับไปบ้าน แล้วจะส่งผลงานมา หรือว่าจะไปสอนคนอื่นอีกหรือเปล่าคะ

สุนันทา ก็ยังไม่รู้เลยค่ะ

เพลง .....

บรรยาย โครงการฝึกอาชีพในงานศิลปาชีพพิเศษนี้ นอกจากจะทำการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อให้เป็นอาชีพเสริมให้ราษฎรในชนบทสามารถช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ด้วยการเพิ่มพูนรายได้จากผลงานของตนอีกทางหนึ่งแล้ว ยังได้ทำการฝึกอบรมให้ผู้ที่เข้ามาร่วมอยู่ในโครงการนี้ ได้รู้จักประเทศของตน รักชาติและศิลปวัฒนธรรมของชาติมากยิ่งขึ้น ดังที่ ดร.คุณภรณี กีรติบุตร ซึ่งทำหน้าที่วิทยากรพิเศษประจำกองราชเลขานุการในประองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และฝึกอบรมบุคคลที่เข้ามาอยู่ในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษนี้ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.คุณภรณี "วัตถุประสงค์ของการอบรมที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ต้องพระประสงค์นั้น ก็คือว่าเนื่องจากคนที่เข้ามารับการฝึกศิลปาชีพพวกนี้นั้น เป็นผู้ที่มาจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ แล้วก็พื้นความรู้ก็ความรู้น้อย เพียงแต่อ่านออกเขียนได้ ก็จบเพียง

แปลงสวนครัวหลังบ้านพักเกษตรกรที่ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ บางไทร อยุธยา

สมาชิกกำลังฝึกทำกระเป๋าย่านลิเพา

การศึกษาภาคบังคับขั้นต้นเท่านั้น เนื่องจากพ่อแม่มีฐานะยากจน ส่วนใหญ่ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ทำงาน แต่ขณะนั้นก็ยังไม่พอในการเลี้ยงชีพของครอบครัว เพราะว่ามักจะมีลูกมาก ฉะนั้น เมื่อทรงเห็นว่า เขามีความตั้งใจที่อยากจะช่วยเหลือครอบครัว และช่วยเหลือประเทศชาติโดยส่วนรวม ก็ชักชวนเขาเข้ามาให้อาชีพ โดยการฝึกทักษะเฉพาะอย่างให้เขานั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ทรงต้องการจะให้เขาได้ประโยชน์จากการที่ได้เข้ามาอยู่ในเมืองหลวงนี้ด้วย ให้รู้จักว่า การที่เขามีทักษะ มีฝีมือนั้น เขาทำไปเพื่อใคร ทำไปทำไม ฉะนั้น ก็ต้องพระประสงค์ที่จะให้เขาได้รู้จักประเทศของเขาดี พอที่เขาจะภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยผู้มีฝีมือของประเทศ ให้รู้ทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความเป็นหนึ่ง เอกราชของชาติไทย ว่า รักษาไว้ด้วยความยากลำบากเพียงไหน ซึ่งทุกคนต่อไปในอนาคต เขาก็จะต้องมีบทบาท แม้แต่เขาจะเป็นช่างผู้มีฝีมือ มีทักษะอะไรต่าง ๆ แต่ว่าก็ทำไปเพื่อดำรงชาติไทยให้อยู่อย่างเป็นเอกราชแล้วก็ เป็นที่ยกย่องนับถือของคนชาติอื่น ท่านก็ให้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาไม่ใช่ของเฉพาะชาติไทยแต่ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศในเพื่อนบ้าน ความล้มเหลวการที่จะต้องตกเป็นเมืองขึ้นของคนอื่น จนกระทั่งประเทศบ้านเมืองต้องสิ้นชาติไทย อะไรต่าง ๆ เพื่อเขาจะได้รู้จักรักษาเอกราชของประเทศ และความเป็นคนไทย มั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ก็ให้เขาได้มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศว่ามีอะไรบ้าง ไม่ทรงต้องการให้เขาที่จะละทิ้งอาชีพดั้งเดิม อาชีพเกษตรกรรมอะไรต่าง ๆ เพราะว่างานศิลปาชีพนี่ก็เป็นงานเสริมอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ ทำสวนอะไรต่าง ๆ แต่ก็ให้เขาได้รู้ว่า เขาทำไปเพื่ออะไร ไม่ใช่เฉพาะเพื่อตัวเขาเอง แต่ว่าเพื่อส่วนรวมด้วย เพราะฉะนั้นลักษณะของการให้ความรู้การศึกษา เราก็จะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องมาเล่าให้เขาฟัง ไม่ใช่เป็นการเรียนแบบเข้าชั้นเรียน แล้วก็พาเขาไปทัศนศึกษาในที่ต่าง ๆ ให้เขาเห็นสภาพความเป็นจริง สมมติว่า ไปเมืองกาญจน์ ที่แหล่งที่เป็นเจดีย์ยุทธหัตถีอะไรต่าง ๆ ที่ค้นพบกันมาใหม่ พาไปดูทรัพยากรของชาติ สมมติว่าที่แหล่งที่มีการทางเกษตร มีอะควาเรี่ยม หรือว่าที่ที่มีพันธุ์ปลา พันธุ์ต่าง ๆ ของประเทศให้เขารู้จักว่าทรัพยากรของประเทศนั้นมีอะไร ทางด้านไหนบ้าง แล้วก็ประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร ส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง อะไรต่าง ๆ เหล่านี้”

พัชรินทร์ “จากการที่ได้ศึกษาอบรมไปในแนวนี้นะคะ ไม่ใช่เฉพาะแบบให้เรียนในชั้นเรียน ให้พาไปดูของจริงเลยนี่ ได้ผลมากน้อยแค่ไหนคะ แล้วก็เด็กที่มาฝึกนี้เขาชอบหรือเปล่าคะ”

ดร.คุณภรณี “เขาชอบมาก เพราะว่าเขาได้มีโอกาส ประยุกต์สิ่งที่เขาได้เห็นนั้นเข้าไปกับงานที่เขาทำด้วย สมมติว่าเราพาไปเที่ยวที่เมืองโบราณอะไรต่าง ๆ นี้ ทุกคนก็ไม่มีโอกาสที่จะเดินทางไปทั่วประเทศ ไปดูศิลปวัตถุโบราณ แล้วก็รู้จักประเทศของ

ตัวเองดี แต่ว่าพอเมื่อไปถึงเมืองโบราณนี่ คนที่มีทักษะมาเรียนในทางด้านต่าง ๆ เช่น เรียนเขียนลายอะไรต่าง ๆ ก็ได้มีโอกาสไปเปรียบเทียบศิลปวัตถุโบราณที่อยู่ในเมืองต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปถึงที่นั่นนี่แล้วเขาก็ได้ความคิดในการที่จะมาเขียนลายไทยในยุคต่าง ๆ ประกอบกับสิ่งที่เขาทำด้วย นอกจากนั้นเขายังได้รู้ว่าประเทศของเรานั้น มีภาคต่าง ๆ ซึ่งมีศิลปวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไร กว้างขวางใหญ่โตแค่ไหน ทำให้เขาเกิดมีความภาคภูมิใจในชาติไทย และก็รักชาติเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ยังได้รักษาศิลปวัตนธรรมดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่เอาไว้ด้วย"

พัชรินทร์ "จากการที่นำเด็กจากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย มารวมกันแล้วก็มาอบรมร่วมกันนี้ มีปัญหาอะไรหรือเปล่าคะ"

ดร.คุณภรณี "ส่วนใหญ่ไม่มี เพราะว่าเท่าที่เขามานี่ เขาก็มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณว่า เขานี่เป็นบุคคลพิเศษซึ่งโชคดีมาก ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเรียนศิลปาชีพนี้ เขาก็มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยความสำนึกว่า เขาเป็นเด็กของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งมีความปรารถนาอย่างเดียวเท่านั้น คือให้เขามีอาชีพเสริมไปช่วยครอบครัวของเขา ท้องถิ่นของเขา แล้วก็ยังสามารถจะช่วยประเทศชาติ ทางด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวม อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ แล้วก็ยังรักษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อีกด้วย เขาก็มีความรู้สึกร่วมกันอันนี้ ทำให้เขามีความสามัคคีกัน แล้วก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะมี บางทีพูดกันคนละภาษา มาจากทางใต้ มาจากทางอีสานนี่ แต่เขาก็ไม่ทะเลาะกันแต่ว่าก็รักใคร่ปรองดองกลมเกลียวกันดี เพราะมีความสำนึกว่าเป็นเด็กศิลปาชีพเหมือน ๆ กัน"

เพลง

บรรยาย ท่านผู้อ่าน คงจะเห็นพ้องต้องกันว่า งานส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ อันเป็นโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นโครงการสำคัญอย่างยิ่ง ในการเกื้อกูลราษฎรให้มีอาชีพเสริม ในอันที่จะได้มีฐานะพอกินพออยู่ตามอัตภาพ แต่โครงการนี้เป็นโครงการระดับชาติที่กว้างขวางมาก การที่จะดำเนินการได้กว้างขวางเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ หลายด้าน และรายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ก็จะได้นำโครงการในพระราชดำริอื่น ๆ มาเสนออีกในครั้งต่อไป

เพลง สายฝน

โครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

สำนักงานประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

น.พ.พูนพิศ อมาตยกุล
นายจำนุญ เกียรติมงคล และ
คุณหญิงเบญจา แสงมะลิ ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี มีพระราชภารกิจมากมายหลายด้าน ตามที่เราได้ทราบกัน สำหรับพระราชภารกิจทางด้านการศึกษา ได้ทรงให้ความสนพระทัยเป็นพิเศษ โดยได้ทรงศึกษาค้นคว้าทางด้านการศึกษามากมายหลายประการด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยาม-บรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรอยู่เสมอ และในฐานะที่ทรงเป็นองค์อุปนายิกาสภากาชาดไทย ทรงรับหน้าที่ดำเนินงานมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภาการชาดไทยด้วย ทำให้ได้ทรงใกล้ชิดกับเด็กที่ถูกทอดทิ้งมากมายด้วยกัน ทรงมีพระราชดำริที่จะช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา เพื่อที่จะได้ช่วยตัวเองได้ต่อไปโดยไม่เป็นภาระต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่พิการ เช่น เด็กหูหนวก เป็นต้น ทรงให้ความสนพระทัยเป็นพิเศษ เพราะทรงเล็งเห็นว่า เด็กเหล่านี้มีระดับสติปัญญานั้นดีกว่าเด็กที่พิการในด้านอื่น ๆ จึงทรงพระราชดำริที่จะให้มีโครงการในด้านการเรียนการสอนแก่เด็กเหล่านี้ เพื่อให้เขามีโอกาสได้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติ จึงทรงพระราชดำริที่จะจัดตั้งศูนย์ทดลองสอนเด็กหูหนวกปฐมวัยขึ้น ในการนี้ทรงพระกรุณาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ เพื่อพิจารณาจัดตั้งศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัยขึ้น รายการจากฟ้าสู่ดินในวันนี้ จึงได้เรียนเชิญ คุณหญิงเบญจา แสงมะลิ รองประธานคณะกรรมการโครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย คุณจำนุญ เกียรติมงคล ผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะกรรมการของโครงการนี้ และรองศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล หัวหน้าภาควิชาโสต ศอนาสิก ร.พ.รามาธิบดีใน

ฐานะกรรมการและเลขานุการโครงการ มาสนทนาเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

ก็เริ่มจากคุณหมอพูนพิศก่อน ในฐานะกรรมการและเลขานุการ สมเด็จพระ-เทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริอย่างไรบ้างเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เด็กหูหนวก

น.พ.พูนพิศ "โดยปกติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี มิได้ทรงเริ่มจะหันมาสนพระทัยเกี่ยวกับเรื่องเด็กหูหนวก แท้จริงนั้นเป็นเวลาล่วงมาถึง ๑๐ ปี ก็เคยมีคนน้อมเกล้าถวายเด็กให้มาอยู่ในพระราชูปถัมภ์เป็นการส่วนพระองค์ และเป็นเด็กที่มีปัญหาทางด้านหูหนวก เป็นใบ้มาแล้ว และทรงทราบดีว่าปัญหาของเด็กซึ่งเกิดมาหูหนวกเป็นใบ้นั้น มีมากมายเพียงใดนั้นก็เป็นประสบการณ์ที่ทรงได้เลี้ยงเด็กผู้หญิงคนหนึ่งมาตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี ซึ่งเวลานี้เด็กหญิงคนนั้นเป็นสาวแล้ว มาระยะหลังนี้เนื่องจากทรงมีพระราชภารกิจเกี่ยวข้องกับสภากาชาดไทย และเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรกิจการของสภากาชาด เมื่อประมาณเดือนมิถุนายน หรือกรกฎาคม ๒๕๒๕ นี้ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่ตึกวชิราลงกรณ์ และได้ทรงพบเด็กผู้ชายเล็ก ๆ อายุประมาณ ๒ ขวบกว่า เป็นเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้งไว้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นเด็กหน้าตาดี ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้ามาเฝ้า แต่ปรากฏว่าเด็กไม่สามารถจะพูดได้เลย เมื่อรับสั่งถามถึงประวัติของเด็กคนนี้ พยาบาลประจำตึกก็กราบบังคมทูลว่า เป็นเด็กซึ่งพ่อแม่ทอดทิ้งไว้แต่มีปัญหาหูหนวกเป็นใบ้ จึงทรงสนพระทัยที่จะช่วยเหลือจะส่งให้แพทย์หู คอ จมูก ตรวจวัดการได้ยิน พิจารณารวมทั้งผมคนหนึ่ง นำผู้ป่วยรายนี้มาดู ปรากฏว่า หูหนวกมาก ๆ เหลือเกิน เรียกว่า หูหนวก ๑๐๐% โอกาสที่จะให้ใส่เครื่องช่วยฟังเสียงต้องฝึกใช้หูให้เป็นประโยชน์ไม่มีผลเลยสำหรับเด็กคนนี้ เมื่อกราบบังคมทูลเรื่องนี้ไป ก็ทรงมีพระปริวิตกว่าแล้วจะทำอย่างไรกับเด็กเหล่านี้ดี เพราะว่าเด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่มีสติปัญญาดี ไม่ได้มีสมองที่พิการเขาพิการเฉพาะแต่หูอย่างเดียว เด็กลักษณะอย่างนี้เป็นเด็กซึ่งมีคุณภาพต่อประเทศชาติ ดีกว่าเด็กปัญญาอ่อน และเด็กสมองพิการมากทีเดียว สมควรที่จะให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสใช้สมรรถภาพทางสมองให้เป็นประโยชน์ต่อไปข้างหน้า เมื่อทรงพระราชปรารภดังนี้ ก็กราบบังคมทูลว่า ทุกวันนี้เด็กจะเข้าเรียนสอนคนหูหนวกได้ก็จะรอจนครบอายุ ๖ ขวบ เมื่อเด็กที่ทรงพระกรุณาจะช่วยเหลือครั้งนี้มีอายุเพียง ๒ ขวบกว่า ๆ ยังไม่ครบ ๓ ขวบดี เด็กคนนี้ก็จะต้องรอไปอีก ๓ ปี กว่าจะเข้า ร.ร. สอนคนหูหนวกได้ เมื่อทรงทราบปัญหานี้ ก็ทรงมีรับสั่งว่า การทิ้งเด็กเป็นเวลานานถึง ๓ ปี โดยเปล่าประโยชน์เป็นการเสียกำลังเสียโอกาส เสียเวลามากทีเดียว ก็เลยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ ประกอบขึ้นด้วย ผู้ชำนาญทางด้านการแพทย์ ของสาขาวิชาการได้ยินและการพูด ร.พ. รามาธิบดี กลุ่มที่ ๒ ก็เป็นผู้ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับการอบรม ฝึกอบรมเด็กเล็ก

ศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ในพระบรมมหาราชวัง

หรือเด็กก่อนวัยเรียนก็มีอาจารย์คุณหญิงเบญจา แสงมะลิ เป็นหัวหน้ากลุ่มเข้ามา และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นเรื่องของการวางแผนการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งก็มีอาจารย์จำนูญ เกียรติมงคล เข้ามาช่วยอีกท่านหนึ่ง คณะกรรมการชุดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งขึ้น และมีการประชุมครั้งแรกมาตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๒๕ โดยเสด็จพระราชดำเนินลงมาเป็นประธานที่ประชุมด้วยพระองค์เอง ทรงเอาพระทัยใส่พิจารณาในเรื่องนี้ แล้วก็จะพระราชทานเงินส่วนพระองค์ลงมาเพื่อที่จะนำการก่อตั้งโครงการนี้อันมีขึ้น เพื่อจะช่วยเด็กเหล่านี้ ทาง ร.พ.รามาธิบดีก็เลือกหาเด็กซึ่งหูหนวก ๑๐๐% จำนวนหนึ่งมาแล้วก็คัดเลือกมาเป็นกลุ่มแรก สำหรับเด็กที่จะใช้ในการทดลองเข้าโครงการนี้ ศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัยนี้ จำนวนหลายสิบคนทีเดียว แล้วคัดเลือกลงมาเหลือ ๑๔ คน ในการคัดเลือกรอบสุดท้ายนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงคัดเลือกด้วยพระองค์เอง ทรงสอบถามผู้ปกครองของเด็กด้วยพระองค์เองถึงความลำบาก ถึงปัญหาต่าง ๆ ทรงพร้อมที่จะพระราชทานการช่วยเหลือไม่ว่าเป็นค่าอาหารกลางวัน ค่าเสื้อผ้า แม้กระทั่งค่ารถ ก็ทรงพิจารณาและทรงบันทึกไว้ด้วยพระองค์เองลงในสมุดส่วนพระองค์ทรงรู้จักพ่อแม่ทุกคนที่จะเข้ามาร่วมในโครงการนี้ ทรงรู้จักเด็กทุก ๆ คนและทรงมีพระเมตตากับเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ"

สิริพร "สำหรับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเด็กมีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้างในด้านการแพทย์ หมอช่วยกรุณาแนะนำ"

น.พ.พูนพิศ "ในด้านการแพทย์นี้ เราก็เลือกเด็กที่หูหนวกมาก ๆ หูหนวกเกินกว่า ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป และพูดไม่ได้ เด็กนี้ต้องมีอายุระหว่าง ๓ ขวบ คืออายุไม่น้อยกว่า ๓ ขวบ แล้วก็นี่เป็นสิ่งสำคัญสำหรับ ๒ สิ่งแรก ประการต่อไปก็คือว่า ทรงพระกรุณาแล้วทรงมีพระราชประสงค์จะเลือกเด็กยากจนก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งเขามีปัญหา เพราะว่าปกติเด็กหูหนวกนี้ การเลี้ยงดูก็ลำบากมากกว่าเด็กปกติตั้งเยอะ แล้วพ่อแม่ก็มีความลำบากกว่าธรรมดา ก็ทรงมีพระราชปรารภว่าที่จะช่วยคนจนก่อน ซึ่งเราก็ทำตามพระราชประสงค์ สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางสติปัญญาไม่ดี เช่น ปัญญาอ่อนผสมมาด้วย หรือเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสายตาผสมมาด้วย หรือเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสมองพิการไม่สามารถจะจัดให้อยู่นิ่งได้ จะสอนให้มีระเบียบได้ บางคนสมองพิการ ทำอย่างนั้นไม่ได้จริง ๆ เด็กเหล่านี้เราก็แยกเอาไว้ก่อนไม่นำมาในศูนย์ทดลอง"

สิริพร "การคัดเลือกเด็กหูหนวกมาก ๆ ตามที่คุณหมอได้บอก ตามหลักการแพทย์เมื่อได้เข้ามารับการอบรมแล้วนะค่ะ ในช่วงระยะเวลาแรก ๆ หมายถึงอายุน้อย ๆ เมื่อเขาได้รับการฝึกแล้วต่อไปสามารถจะเรียนรวมกับเด็กปกติธรรมดาได้หรือไม่"

น.พ.พูนพิศ "นี่ก็เป็นความหวังของเรา เราก็มีความตั้งใจจะฝึกเขาให้ดีที่สุด เพื่อที่จะให้เขาได้เรียนรวมกับคนปกติได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนซึ่งเรา

เข็นไม่ไปจริง ๆ เพราะตามคำพูดของผม ที่ใช้เป็นประจำในเรื่องนี้ก็ถือว่าอบรมเด็กหูหนวกเป็นใบ้ เป็นการเข็นครกขึ้นภูเขาชัน บางครั้งเราก็เข็นไปได้ บางทีก็เข็นไม่ได้ ถ้าเข็นได้ก็เข้าไปอยู่ในโรงเรียนสามัญ ถ้าเข็นไม่ได้ก็ต้องไปอยู่ที่โรงเรียนสอนคนหูหนวก ซึ่งใช้ท่าใบ้ต่อไป"

สิริพร "สำหรับการจัดตั้งและการบริหารโรงเรียนสอนเด็กหูหนวกปฐมวัย ตามโครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี อยากจะขอเรียนถามท่านผู้อำนวยการจำนูญ ได้ช่วยกรุณาเล่ารายละเอียดถึงการจัดตั้งและการบริหารรูปแบบของโรงเรียน"

ผอ.จำนูญ "เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบของโครงการทดลองหูหนวกปฐมวัยนี้ เนื่องจากว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และก็มีความสนพระทัยเกี่ยวกับเรื่องเยาวชนก่อนวัยเรียนเป็นอันมาก สำหรับโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบนี้ ก็ได้ขอให้มีการจัดตั้งโครงการศูนย์เด็กปฐมวัยขึ้นมาแล้ว สำหรับเรื่องโครงการทดลองหูหนวกปฐมวัยนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพ–มหานคร ก็เสนอกระทรวงศึกษาธิการว่า น่าจะจัดตั้งในทำนองเดียวกับศูนย์เด็กปฐมวัย ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการก็อาศัยมติของ ครม.ในเรื่องการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยมาให้เป็นกรณีพิเศษ โดยมอบให้ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ และให้สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้บริหาร โดยจัดตั้งที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โดยวิธีการ ก็คือว่าทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานให้มีพระราชวินิจฉัย ทรงรับเป็นประทานคณะกรรมการในชุดที่คุณหมอพูนพิศ ได้พูดไปแล้ว ก็ทรงรับด้วยความเต็มพระทัย ในแง่ของการบริหารนั้น คณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วมกัน ดำเนินการบริหาร ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ว่า ส่วนในด้านเทคนิคนั้น หมอพูนพิศเป็นหัวหน้าคณะ ในฐานะที่หมอพูนพิศเป็นกรรมการและเลขานุการของโครงการนี้ ส่วนในเรื่องของทางการวิชาการนั้น ก็มีคุณหญิงเบญจา แสงมะลิ และคณะก็รับเป็นหัวหน้าคณะไป สำหรับในเรื่องของการบริหารนั้น กระผมก็จะได้ประสานงานกับทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับกระทรวงศึกษาธิการ จัดในเรื่องบุคลากร ที่จะเข้าไปร่วมทำการอบรมตามโครงการนี้ แล้วก็จะมอบให้ทางอาจารย์ใหญ่ทางโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เป็นหัวหน้าบริหารโดยตรง เหมือนกับเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนนี้ ทำหน้าที่บริหารโดยตรง มีที่น่าสังเกตอีกอันหนึ่งก็คือว่าเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณบางรายการนั้น ไม่สามารถจะเบิกเงินจ่ายจากเงินงบประมาณได้ ซึ่งสมเด็จพระเทพฯ ทรงห่วงใยและไม่ปรารถนาที่จะใช้เงินงบ–ประมาณ จึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์"

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงคัดเลือกนักเรียนหูหนวก รุ่นที่ ๑ ที่อาคารโรงโขน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๖

ครูกำลังสอนเด็กหูหนวก ตามโครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักฯ

สิริพร "ทราบมาว่าพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับใหม่ล่าสด ไม่ให้ยกเว้นเด็กพิการ ทั้งเด็กปกติและเด็กพิการนั้น ก็ต้องรับการศึกษาเช่นเดียวกัน สำหรับโรงเรียนทั่ว ๆ ไป คิดว่าจะมีส่วนอย่างไรที่จะมาสนองพระราชดำรินี้"

ผอ.จำนูญ "เกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี มีพระราชประสงค์อยู่แล้วว่า อยากจะให้เป็นโครงการทดลองนะครับ เพื่อให้เอกชนที่สนใจ เกี่ยวกับด้านจัดการศึกษา ช่วยดูแลในเรื่องปฐมวัย หมายถึงก่อนที่เด็กจะเข้าเรียน เกณฑ์การศึกษาภาคบังคับนี้นะครับ จะได้มาช่วยจัดตั้งเป็นโครงการในลักษณะนี้ หรือผมมองเห็นว่าขณะนี้ ถ้าโครงการนี้จะทำขึ้นนะครับ อาจจะเรียกว่าเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาเกี่ยวกับเด็กพิการนะครับส่วนหนึ่ง เพราะตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับ ๒๕๒๓ นี้นะครับ มันตรงข้ามกับพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับเดิม ในแง่ของการยกเว้นในฉบับเดิมนั้น เด็กที่อยู่ในวัยเรียนถ้ามีร่างกายพิการก็ยกเว้นให้ แต่ในฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๓ นั้น ไม่มีการยกเว้น แต่สำหรับผู้ปกครองจะยกเว้นก็เป็นความเต็มใจของผู้ปกครองเอง ในแง่ของรัฐแล้วจะต้องจัดให้กับคนทุกคน ไม่ว่าคนนั้นจะพิการหรือไม่พิการ เพราะฉะนั้น โครงการผมอยากจะกล่าวได้ว่า นับเป็นนิมิตหมายอันดีกับวงการประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ท่านได้ทรงพระกรุณาสนพระทัยแล้วก็เริ่มเป็นโครงการต้นแบบแล้วในเรื่องนี้ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพฯ จะได้เริ่มขยายโดยประสานงานกับทางฝ่ายการแพทย์นะครับว่า เด็กพิการที่มีอยู่นั้นถ้าหากว่าเหลือกำลังที่จะรับตามสถาบันการศึกษา หรือองค์การมูลนิธิต่าง ๆ อยู่แล้ว เราจะเปิดในโรงเรียนของเราเท่ากำลังความสามารถและงบประมาณที่เราจะดำเนินให้ครับ"

สิริพร "สำหรับด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนหูหนวกเด็กปฐมวัย อยากจะขอเรียนถามคุณหญิงเบญจา แสงมะลิ ว่า ทางโรงเรียนได้จัดการช่วยเหลือ และจัดการทางด้านวิชาการอย่างไรบ้างคะ"

คุณหญิงเบญจา "โดยปกตินะคะ ในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความผิดปกติต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่สุดก็คือเรื่องครู จะต้องพิเศษจริง ๆ หมายความว่าต้องมีความรู้ด้านนี้ ด้านการศึกษาพิเศษ คือ ถ้าเขาดูแลเด็กผิดปกติทางด้านหู เขาต้องมีความรู้ทางเรื่องหู การช่วยเหลือต่าง ๆ นอกจากนี้จะต้องอดทนที่สุด เพราะสอนยากมาก นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องคัดเลือกบางคนเรียนได้ดีจริง ๆ แต่ถ้าไม่สามารถจะอยู่กับเด็ก ๆ เราก็ไม่คัดเลือก นอกจากนั้นแล้ว นอกจากครูเราก็มีพี่เลี้ยงด้วย พี่เลี้ยงก็เช่นเดียวกันเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกโดยตรงจากวิธีที่จะอยู่กับเด็กเหล่านี้ได้ เวลานี้ที่จริงเราก็มีครูที่สำเร็จทางการศึกษาพิเศษมาในโครงการของเรา แต่ถึงอย่างนั้นก็ดีก่อนที่จะเปิดโรงเรียนศูนย์เด็กทดลองที่โรงเรียนพระตำหนักนี้ เรายังจะต้องจัดการอบรมซึ่งได้รับอนุมัติไปแล้ว ๑ เดือน เมื่อเดือนมีนาคม ตลอดทั้งหนึ่งเดือนเต็ม ๆ ในด้านวิชาต่าง ๆ

เกี่ยวกับที่เขาจะช่วยเหลือเด็ก ที่จริงเขาก็เรียนมาแล้ว แต่เราก็ต้องให้เข้าใจว่าถ้าจะมาทำงานที่นี่ จะต้องรู้เรื่องอะไรบ้าง สิ่งที่เขารู้ก็โครงการที่เราจัดทำนี้ ต้องรู้ว่าจะทำอะไรกับเด็กระดับอายุแค่ไหน ซึ่งเราถือว่า ๓ ขวบเป็นต้นไป และก็ต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับเด็กว่า เด็กหูหนวกซึ่งอายุน้อย ๆ นี้มีความเจริญเติบโตเป็นอย่างไร มันเกี่ยวพันกัน และนอกจากนั้นเขาเองจะต้องรู้ถึงสุขภาพจิตของผู้ปกครองด้วยเพราะเราหนีไม่พ้นใช่ไหมเรื่องเด็กกับผู้ปกครอง แล้วความสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือว่า ในการที่จะช่วยให้เด็กพูดในการพัฒนาด้านภาษานี้ อันนี้เขาจะต้องเรียนวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือมันมีมากมาย นอกจากนั้นแล้ว เด็กนี้มีอยู่อย่างหนึ่ง เด็กเล็ก ๆ นี้เขาพูดไม่ได้เขาจะมีอารมณ์อันหนึ่ง ซึ่งรุนแรงโมโหง่าย อะไรง่าย เขาจะต้องเข้าใจและเขาจะต้องฝึกให้เด็กนี่มีอารมณ์เหมือนเด็กธรรมดาได้ นอกจากนั้นแล้วสิ่งสำคัญอย่างที่เมื่อกี้คุณหมอพูนพิศบอกว่า เราตั้งความหวังไว้อยากจะให้เขาพูดได้ เพื่อจะได้เข้าไปเรียนโรงเรียนธรรมดาอันนี้เอง จะต้องมีการฝึกหัดการอ่านริมฝีปาก แล้วก็ต้องมีให้เขาสนใจที่จะดูคนด้วย นี่ต้องฝึกนะคะ สิ่งเหล่านี้ แล้วก็ในเรื่องการเรียนการสอนทั้งหลายต้องใช้อุปกรณ์มากมาย พวกนี้จะต้องทำอุปกรณ์ได้นะคะ แล้วก็ต้องรู้จักใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือในการสอน และสิ่งสำคัญอีกอันหนึ่งอย่าลืมว่าเด็กเหล่านี้อยู่ในวัยก่อนประถม เขาจะต้องรู้หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี เพื่อช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโต นอกจากนั้นแล้ว เขาจะต้องรู้หน้าที่บทบาทของเขาว่า เขาจะต้องทำอะไร นี่ในส่วนตัวครูนะคะ เพราะว่าความมุ่งหมายที่เราวางไว้สำหรับเด็กก็เหมือนกันกับเด็กปฐมวัยนะคะ คือว่าเราต้องการจะให้เขาเจริญเติบโตทุกด้าน ทั้งกาย ใจ อารมณ์ สมอง แต่เด็กพวกนี้ต้องการมากกว่าคือในด้านภาษาต้องช่วยให้พูดให้ได้ เป็นความหวังนะคะ อาจจะได้น้อยหรือมากแล้วแต่เขา อันนี้ที่เราต้องการแล้วอีกอันหนึ่ง เราต้องการอย่างมาก คือว่าจะต้องฝึกให้เขาช่วยตัวเองจะได้ไม่เป็นภาระต่อไป นี่สำคัญมากและเป็นการวางรากฐานด้วยว่าถ้าเขาช่วยเหลือตัวเองได้ คือเขาโตขึ้นเขาก็สามารถมีอาชีพที่เขาพอจะทำได้ จะได้ไม่เป็นภาระและก็เป็นประโยชน์สำหรับสังคมได้ นี่เป็นจุดที่ต่อเนื่องกัน นี่เป็นในเรื่องการฝึกของเรา และนอกจากนั้นแล้ว ยังมีอีกอย่างหนึ่ง คือในเรื่องนี้ ผู้ปกครองต้องมีส่วนอย่างมาก มันมีความสำคัญอยู่อันหนึ่ง ถ้าเราต้องการให้เด็กนี้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้พูดได้จริง ๆ ทุกคนที่อยู่รอบตัวเด็กจะต้องพูดกับเด็กนะคะ ผู้ปกครองเองก็เหมือนกันเราพยายาม เลยถึงต้องมีโครงการอบรมครูของเรา เรายังต้องมีโครงการอบรมผู้ปกครองอีกให้ทราบว่าบทบาทผู้ปกครองเป็นอย่างไร ที่จะช่วยเหลือลูก ผู้ปกครองจะต้องพูดกับลูกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เขาดู เพื่อให้เขาจำ แล้วก็ผู้ปกครองเองจะต้องสนับสนุนลูก ส่งเสริมลูกให้ถูกทางด้วย เรียกว่าผู้ปกครองต้องร่วมด้วยคือทุก ๆ คนในบ้านต้องร่วมกันไปด้วย เราถึงจะได้ใกล้ความสำเร็จเข้าจริง ๆ"

สิริพร "เด็กที่เริ่มเข้าเรียนในปีนี้ แยกว่าเป็นเด็กหูหนวกเลย หรือให้เรียนร่วมกับเด็กปกติคะ"

คุณหญิงเบญจา "ระยะแรกนี้ต้องแยกก่อนนะคะ ส่วนหนึ่งต่างหาก เพราะเขาต้องฝึกอย่างที่ดิฉันเรียนแล้วเมื่อกี้นี้แล้วว่า อย่าลืมว่าต้องฝึกหลายอย่าง แกเข้ามานี้แกยังไม่สามารถสื่อความหมายได้ แกยังพูดไม่ได้และอีกอย่างแกคือเด็กเล็ก ๆ นี่คะ อย่าว่าแต่เด็กที่มีความผิดปกติเลย เด็กเล็ก ๆ จริง ๆ แกก็ยังต้องฝึกที่จะเข้ากันเองนะคะ พูดได้เพราะว่าธรรดาเขาไม่คุยกันนะคะ ๓ ขวบนี้ เด็กเล็ก ๆ เขายังไม่คุยกันหรอกค่ะ และเด็กพวกนี้จะมีอารมณ์อย่างที่ว่า คือมีอารมณ์รุนแรงกว่าธรรมดา ต้องฝึกอารมณ์ก่อนและให้เข้าใจก่อน และก็เข้าใจว่าในระยะแรกนี้อาจจะมีบางชั่วโมงให้เข้าไปร่วมนะคะ เช่นชั่วโมงดนตรีให้เข้าไปเล่น ทำท่าทำทางตามอาจจะมี แต่หลังจากที่ฝึกพอแล้ว พอที่จะอยู่ในหมู่คณะ ได้เราถึงจะส่งไป"

สิริพร "สำหรับท่านผู้ปกครองนะคะ ตอนนี้ท่านอาจจะสงสัยว่า ลูกหลานของท่านมีแนวโน้มที่จะเป็นอย่างนี้หรือเปล่า หรือเป็นอยู่แล้ว แต่ว่าไม่อยากเปิดเผย ซึ่งความจริงแล้วมันเป็นสิ่งที่เป็นปกติธรรมดาของชีวิตมนุษย์ซึ่งไม่มีใครเลือกได้ว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ว่าเราสามารถที่จะแก้ไขได้ เพราะฉะนั้น ถ้าท่านสงสัยว่าลูกของท่านพิการ หูหนวก และก็อยากจะให้ลูกของท่านได้สามารถจะอยู่ในสังคมได้โดยปกติต่อไปในอนาคต โดยการเริ่มต้นด้วยการเรียนหนังสือ ก็คิดว่าทางที่ดีที่สุดก็ควรจะไปติดต่อสอบถามเพื่อให้เด็กของท่านได้เข้าเรียนที่นี่ จะไปติดต่อที่ไหนหรือโครงการนี้มีโครงการจะรับเด็กต่อไปหรือไม่ หรือมีโครงการอื่นที่จะมาสนับสนุนหรือไม่ ก็จะขอเรียนถามจากคุณหมอพูนพิศค่ะ"

น.พ.พูนพิศ "ครับ ปัญหาเรื่องมีลูกเป็นเด็กหูพิการ แต่กำเนิดในบ้านนั้น ปัจจุบันนี้หลายท่านอาจจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าปิดบังหรือซ่อนเร้นแต่ผมจะขอเรียนให้ทราบว่า ถ้าท่านทำสิ่งนั้นหรือปิดบังซ่อนเร้นนี้นะครับ จะเป็นการเสียโอกาส สำหรับเด็กในปกครองของท่าน อย่านึกว่าลูกของท่านคนเดียวที่รับเคราะห์กรรมอันนี้นะครับ ในโรงพยาบาลรามาธิบดี ตั้งแต่เปิดรับบริการผู้ป่วยมานี้ทุกคนเมื่อมาถึงโรงพยาบาลแล้ว โรงพยาบาลก็จะจัดให้ว่าคนไหนควรจะไปอยู่ที่โรงเรียนไหนหรือควรจะปฏิบัติตนอย่างไร เราให้ความเป็นกันเองกับครอบครัวคนหูหนวกนี้เป็นอย่างมากทีเดียว แล้วเราก็มีความผูกพันใกล้ชิดกับกระทรวงศึกษาเป็นอย่างดี และยิ่งเมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิดโครงการศูนย์เด็กหูหนวกปฐมวัยขึ้นในครั้งนี้ นี่เป็นโครงการตัวอย่างที่ควรจะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง คือ ผมเห็นว่ากระทรวงศึกษาฯ ควรจะต้องประสานงานนี้ ต่อไปให้สมตามที่ได้ทรงตั้งพระราชปฏิภานเอาไว้ สำหรับที่จะขยายโครงการต่อไปในส่วนภูมิภาคด้วย สำหรับต่อไปผมขอเรียนให้ทราบเลยครับว่า เด็กหูหนวกซึ่งเกิดในระหว่างกลางปี ๒๕๒๓ ถึงกลางปี ๒๕๒๔ ซึ่งจะมีอายุครบ ๓ ขวบ ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๗ จะเป็นเด็กที่ได้รับการคัดเลือกให้มาเข้าโรงเรียน หรือเข้าอยู่ในศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัยของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ท่านจะมาพบเจ้าหน้าที่ของแผนก

โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี

ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

พล.ต.ต.วิภาส วิปุลากร ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังมีความยากจน เดือดร้อนทั้งทางด้านการทำมาหากิน ความยากลำบากในการรักษาพยาบาล และการดำรงชีวิตทั่วไป รวมทั้งที่อยู่อาศัยก็ห่างไกลความเจริญ ไม่มีเส้นทางคมนาคม และการบริการของรัฐก็ไม่สามารถเข้าไปถึงได้ ทำให้ต้องได้รับความทุกขเวทนาจากการถูกตัดขาดจากสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้เชื่อฟังและคล้อยตามผู้ที่ไม่หวังดีต่อบ้านเมืองของเรา อันจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศได้เช่นกัน

จากการที่ สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในชนบทที่ห่างไกลอยู่เสมอ ทำให้ทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นจริงถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทด้วยพระองค์เองตลอดมา ทรงห่วงใยและมีพระมหากรุณาธิคุณที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนเหล่านี้ ดังนั้นเมื่อประมาณปี ๒๕๒๐ สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี มีพระราชปรารภกับ พลตำรวจตรี วิภาส วิปุลากร ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๒ ว่า จะทำอย่างไรประชาชนในหมู่บ้านที่ห่างไกลจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยู่ในสังคมที่สงบ สันติสุข และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีงาม ต่อมาในปี ๒๕๒๑ โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็ได้เริ่มต้นมาจนถึงทุกวันนี้

เพลง สายฝน

บรรยาย โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ได้เริ่มดำเนินการในหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นจำนวนประมาณ ๔๐๐ หมู่บ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว และที่กิ่งอำเภอ เขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้มีโครงการนี้เช่นกัน ดังที่ พลตำรวจตรี วิภาส วิปุลากร ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค ๒ ได้เล่าถึงสาเหตุที่ต้องมีการดำเนินการโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน

ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่นว่า

พล.ต.ต.วิภาส การพัฒนากิ่งอำเภอเขาสวนกวาง เป็นเรื่องซึ่งเป็นการทำงานต่อเนื่องมาจากการทำงานด้านการรักษาความมั่นคงในพื้นที่ ซึ่งผมรับผิดชอบพื้นที่นี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ แล้วเมื่อผมมารับผิดชอบนั้นผมก็คิดว่า ถ้าเราทำให้หมู่บ้านทุกหมู่บ้านในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวางมีความมั่นคงแล้ว เราก็สามารถทำให้พื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวางเกิดความมั่นคง เพราะฉะนั้น ผมจะพยายามทำงานในการพัฒนาที่หมู่บ้านตามโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง ผมก็เริ่มที่บ้านป่าหวายนั่ง ซึ่งผมก็ถือว่าเป็นบ้านต้นแบบที่ทำมาตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ และก็ทำให้เกิดความสำเร็จ และขณะเดียวกันนั้นภาครัฐบาล และภาคเอกชนก็ให้ความสนับสนุนที่จะให้ผมขยายงานนี้ออกไปยังพื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง เพราะฉะนั้นนี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผมต้องพัฒนาบนพื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง ซึ่งขณะนี้ผมก็กำลังทำงานร่วมกับจังหวัดขอนแก่น และกิ่งอำเภอเขาสวนกวางในการพัฒนา”

ปราณี “ตามโครงการนี้ มีขั้นตอนในการพัฒนาอย่างไรบ้างคะ”

พล.ต.ต.วิภาส “โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านมีอยู่ ๓ ขั้นตอน ขั้นที่ ๑ ก็คือการศึกษาปัญหาของหมู่บ้าน จะทราบว่าหมู่บ้านนั้นมีปัญหาอย่างไรบ้าง กับการสรรหาบุคคลที่ประชาชนยอมรับนับถือ ที่เรียกว่าผู้นำโดยธรรมชาติ แล้วเราก็นำมาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับกรรมการของหมู่บ้าน ขั้นที่ ๒ การพัฒนาความคิดก็คือการให้การศึกษาอบรมกับกรรมการหมู่บ้าน หรือผู้ช่วยกรรมการหมู่บ้าน หรือวิทยากรประจำหมู่บ้าน หรือว่าประชาชนภายในหมู่บ้าน ให้มีความเข้าใจความคิดทางการเมือง เพื่อสอดคล้องกับระบบการปกครอง แล้วก็ให้มีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาชนบท ตามแผนพัฒนาชนบทแนวใหม่ของรัฐบาล และเข้าใจในเรื่องการพัฒนาตามโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน รวมทั้งในด้านการฝึกอบรมในลักษณะสัมพันธ์ เพื่อให้เขารู้จักว่า ทำไมคนแตกต่างกัน ทำอย่างไรจะทำความเข้าใจกันได้ และทำอย่างไร คนจึงรวมกลุ่มกันได้ นี่ก็เป็นการพัฒนาในแง่ความคิด ก็เพื่อที่จะรวมกลุ่มคนให้มีความคิดตรงกัน และมีจุดหมายปลายทางในการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกันเสียก่อน แล้วเราก็ขึ้นขั้นที่ ๓ คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้หมู่บ้านสะอาด เป็นระเบียบ ถูกสุขอนามัยทุกหลังคาเรือน แล้วก็พัฒนาความเป็นอยู่ตามที่ประชาชนมีปัญหา ถ้าประชาชนมีปัญหาเรื่องใด เราก็จะทำโครงการนั้น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องนั้น เช่น เขาเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็จะเอาโครงการสหกรณ์ตู้ยาเข้ามา และให้การศึกษาอบรมประชาชนในหมู่บ้าน จนกระทั่ง ประชาชนสามารถที่จะรักษากันเองได้ หรือถ้าเขาขาดแคลนข้าวในฤดูเก็บเกี่ยว เราก็ตั้งธนาคารข้าวขึ้นอย่างนี้เป็นต้น”

ปราณี "สำหรับด้านกำลังคนที่นำมาใช้ในการพัฒนาในโครงการนี้ได้มาจากที่ไหนบ้างคะ"

พล.ต.ต.วิภาส "จริง ๆ แล้ว ในการทำงานโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านเราใช้เจ้าหน้าที่แต่ละหมู่บ้านไม่มากนัก อาจจะเป็น ๒ ถึง ๔ คนก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่เนื่องจากการทำงานที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง เราต้องการสร้างความสำเร็จออกมาในระยะเวลาอันสั้น และจะเป็นการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่อย่างกว้างขวางด้วย เพราะฉะนั้นทางกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ระดมตำรวจตระเวน-ชายแดนจากทั่วประเทศให้มาปฏิบัติงานที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง ระยะเวลา ๑๐ สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๖ จนถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๖ ที่จะดำเนินการในการที่จะพัฒนาที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง ทั้งนี้เพราะอยู่ในช่วงหน้าฝนด้วย ประชาชนกำลังว่างเพราะเป็นหน้าแล้ง เราก็ระดมคนจำนวนมากจากทุกภาค ซึ่งเป็นนโยบายของผู้บัญชาการที่ต้องการระดมตำรวจตระเวนชายแดนทุกภาคมาทำงาน ณ พื้นที่ที่ต้องการในเวลาที่ต้องการอย่างพร้อมเพรียงกันด้วยประการหนึ่ง ประการที่ ๒ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจในแนวทางนี้ กับเพื่อนตำรวจตระเวนชายแดนในภาคอื่น ๆ เพื่อว่าเขาจะไปทำงานอย่างนี้ในภูมิภาคของเขาได้ เพราะฉะนั้นในขั้นต้น เราระดมกำลังมาจากกองกำกับการตำรวจตระเวน-ชายแดนเขตทุกเขต กองกำกับการสนับสนุนทางอากาศ รวมทั้งกองกำกับการการฝึกด้วย และใช้กำลังตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ของผมเองด้วย"

ปราณี "ทางกิ่งอำเภอเขาสวนกวาง มีหมู่บ้านที่เข้าร่วมในโครงการสร้างความมั่นคงในชนบท จำนวนมากน้อยเท่าไหร่คะ"

พล.ต.ต.วิภาส "กิ่งอำเภอเขาสวนกวางมีอยู่ทั้งหมด ๔๖ หมู่บ้านด้วยกัน และมี ๒ หมู่บ้านเราคงทำ ๔๔ หมู่บ้านใน ๔ ตำบลของกิ่งอำเภอเขาสวนกวางครับ"

ปราณี "ที่ว่าได้รับงบประมาณจากภาคเอกชน ได้รับจากที่ไหน และจำนวนเท่าไรคะ"

พล.ต.ต.วิภาส "ในเรื่องการสนับสนุนของภาคเอกชนนั้น ต่อเนื่องจากรัฐมนตรีชาญ มนูธรรม กับ พลเอกสายหยุด เกิดผล ได้มาเยี่ยมโครงการที่ป่าหวายนั่ง และคิดว่าเราจะระดมเงินจากภาคเอกชนมาสนับสนุนต่อมา พณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายก-รัฐมนตรี ก็มอบหมายให้ผมไปชี้แจงให้ภาคเอกชน ที่สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อประมาณวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ และหลังจากนั้น ภาคเอกชนก็เดินทางมาดูหมู่บ้านต้นแบบที่บ้านป่าหวายนั่ง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ และเขาเหล่านั้นก็บริจาคเงินร่วมกันเป็นเงิน ๒ ล้าน ๒ หมื่นบาท และนำเงินจำนวนนี้ขึ้นทูลเกล้าถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๖ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็พระราชทานเงินจำนวนนี้ให้มาเป็นกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ตามโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็นองค์อุปถัมภ์อยู่"

ปราณี "หลังจากได้รับเงินจากภาคเอกชนแล้ว ได้วางเป้าหมายไว้อย่างไรบ้างคะ"

พล.ต.ต.วิภาส "เป้าหมายของเราก็คือว่า เราก็คงจะใช้แนวนโยบายในการพัฒนาชนบทแผนใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ เป็นเป้าหมายหลัก ก็คือว่า จะทำอย่างไรให้ประชาชนในพื้นที่นี้ ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบ้านเมืองในเรื่องตัวบทกฎหมาย และในเรื่องอื่น ๆ เพื่อไม่ให้คนภายนอกจะเข้ามาหลอกลวงคนเหล่านี้ได้ ประการที่ ๒ ก็คือว่า เราจะขจัดความเจ็บป่วยของประชาชนเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป ประการสุดท้ายก็คือว่า เราจะยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยการเอาโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ตามที่เราศึกษาสภาพปัญหาเอาไว้แล้วว่าเขามีปัญหาอะไร เราก็จะแก้ที่ปัญหาอันนั้น เพื่อให้เขามีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ในขณะนี้ เราสามารถที่จะทำงานตามขั้นตอนเหล่านี้ไปอย่างมีผลสำเร็จในหลายด้าน"

ปราณี "เมื่อเปรียบเทียบสภาพภูมิประเทศ และความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณกิ่งอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่นในสมัยก่อน กับในปัจจุบันนี้ หลังจากที่มีโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้านแล้ว มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง และมีการพัฒนาอะไรไปบ้างแล้วคะ"

พล.ต.ต.วิภาส "กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง ตั้งอยู่ตอนบนสุดของจังหวัดขอนแก่น มีภูเขาขนาบ ๒ ด้าน ทั้งด้านทิศตะวันตก และทิศตะวันออก และมีเส้นทางหลักสายขอนแก่น–อุดรธานี กับทางรถไฟจากขอนแก่น–อุดรธานี เป็นเส้นที่ผ่ากลางพื้นที่ ภูมิประเทศโดยทั่วไปนั้น ประชาชนจะมีหมู่บ้านอยู่กระจัดกระจายกันทั่วไปในป่าเขา และอยู่ห่างกัน และมีกลุ่มผู้ที่ไม่หวังดีได้เข้ามาเกาะติดอยู่กับพื้นที่นี้มาก่อน ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยากจน และล้าหลังหาเช้ากินค่ำ หาเช้ากินเช้า ไปตามประสาของความยากจน และมีปัญหามากมาย นี่เป็นสภาพเมื่อก่อนนี้ และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ก็ไม่ดีนัก แต่หลังจากที่เราเข้าไปดำเนินการในพื้นที่นี้แล้ว ในขณะนี้ ความเข้าใจระหว่างเรากับประชาชนดีขึ้น ประชาชนให้ความร่วมมือกับเราอย่างดียิ่ง และเราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างดี ปัจจัยสำคัญก็คือว่า ในคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาตินั้นได้กำหนดไว้ว่าหมู่บ้านมีอยู่ ๓ ระดับ ระดับหนึ่ง ก็คือ หมู่บ้านที่ยังไม่พัฒนา กับหมู่บ้านที่กำลังพัฒนา และหมู่บ้านที่พัฒนาแล้ว ซึ่งจะมีเกณฑ์แตกต่างกันไปหลายประการ แต่ผมจะเรียนเฉพาะที่สำคัญก็คือว่าในหมู่บ้านที่ยังไม่ได้พัฒนานั้น ประชาชนจะไม่สนใจในการที่ปกครองตนเอง ในหมู่บ้านที่กำลังพัฒนา ประชาชนเริ่มให้ความสนใจที่จะปกครองตัวเอง และหมู่บ้านที่พัฒนาแล้ว ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในการปกครองตัวเองมากที่สุด เพราะฉะนั้น ในขณะนี้ ถ้าพูดถึงเรื่องนี้แล้ว ประชาชนในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวางทุกหมู่บ้านในขณะนี้นั้น เขามีความรับผิดชอบต่อหมู่บ้านของเขาอย่างแท้จริง เขาอยากจะมีส่วนในการที่จะศึกษาปัญหาการที่จะคิดหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหา และในขณะเดียวกัน เป็นคนที่จะเสนอแผนและวิธีการ

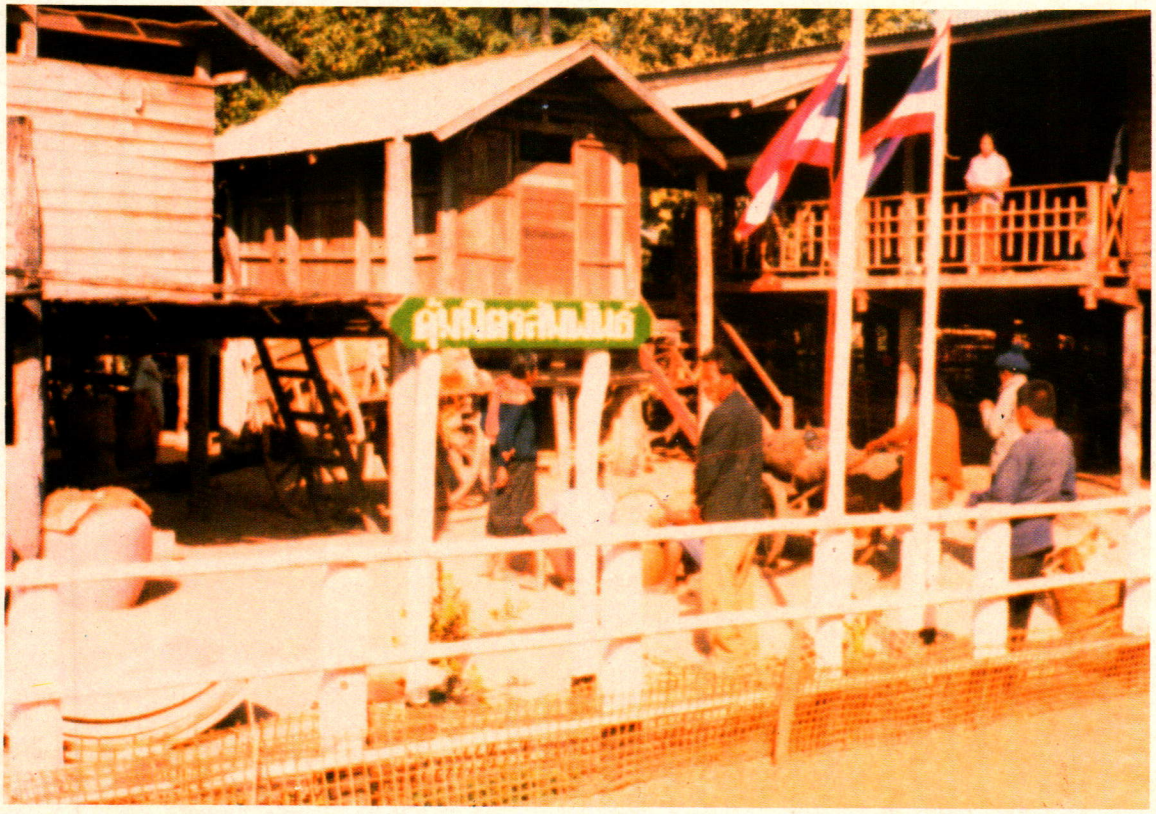

สภาพภายในหมู่บ้าน ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ตามโครงการสร้างความมั่นในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ที่จะแก้ปัญหาหมู่บ้านของเขาให้กับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งผมคิดว่าเรากำลังอยู่ระหว่างหมู่บ้านที่กำลังพัฒนา ไปสู่หมู่บ้านที่พัฒนาแล้วในด้านความคิด แต่ในด้านการปฏิบัตินั้น เราก็เริ่มจากการพัฒนาสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ในขณะนี้ทุกหมู่บ้านนั้นมีความสะอาด มีความเป็นระเบียบน่าอยู่น่าอาศัย และสุขอนามัยดีขึ้น อาชญากรรมนั้นเป็นศูนย์น่ะครับ และประชาชนก็เลิกทิ้งอบายมุข กินเหล้า เล่นการพนันก็เริ่มหมดไป จะเหลือบ้างก็น้อยเต็มที แต่ปัจจุบันนี้ก็เริ่มจะไม่ปรากฏในเรื่องอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป และจากการที่เรามีเครื่องมือจักรกลของ กรป.กลาง ทำให้เราสามารถบุกเบิกถนนหนทางในที่ยังล้าหลังให้ดีขึ้นได้อีกด้วย เพราะฉะนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้สึกนึกคิดในการที่จะมีส่วนในการพัฒนาตัวเอง และในด้านของสภาพแวดล้อมก็ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผมอยากให้ท่านผู้ฟังไปดูว่า เขาจัดหมู่บ้านของเขาเหมือนหมู่บ้านจัดสรรในบางหมู่บ้าน และหลาย ๆ หมู่บ้านก็กำลังจะเป็นอย่างนั้น เขาสามารถตั้งสหกรณ์ขึ้นมา โดยการลงทุนของเขาเอง เราช่วยเหลือแต่เพียงการฝึกอบรมกับการให้ยาในชั้นต้น เขาสามารถสร้างธนาคารข้าว ฉางข้าวขึ้นมาเองได้ เราเพียงแต่สนับสนุนข้าวบ้างเท่านั้น เพราะฉะนั้น สภาพก็เปลี่ยนแปลงไปมาก ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และฝ่ายรัฐบาลดีมากครับ”

ปราณี “โครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง มีระยะเวลาสิ้นสุดหรือเปล่าคะ”

พล.ต.ต.วิภาส “ครับ ตอนนี้เรากำหนดแผนงานไว้ ๓ ขั้น ขั้นแรกก็คือ การศึกษาสภาพปัญหาและการหาผู้นำ เพื่อจัดผู้นำเป็นกรรมการหมู่บ้าน ขั้นนี้เราได้ทำเสร็จสิ้นแล้ว ในการพัฒนาความคิด ก็คือการอบรมกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยกรรมการหมู่บ้าน และวิทยากรประจำหมู่บ้าน ขั้นนี้เราก็ดำเนินการเสร็จแล้ว ในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ผมคิดว่า เราประสบความสำเร็จไปแล้วประมาณ ๘๐–๙๐% ก็ยังเหลือโครงการย่อย ๆ ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านร้องขอ เช่น การตั้งธนาคารข้าว สหกรณ์ยา การพัฒนาโรงเรียนเป็นแหล่งผลิตอีกบ้าง โดยการใช้เงินภาคเอกชน ผมคิดว่าอาจจะต้องใช้เวลาอีกสักประมาณ ๑ ปีน่ะครับ งานทั้งหมดจึงจะเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อย และจะได้เป็นอำเภอต้นแบบอีกอำเภอหนึ่ง”

ปราณี “เมื่อสิ้นสุดโครงการที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวางแล้ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้จะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ในแง่ใดบ้างคะ”

พล.ต.ต.วิภาส “ครับ ประชาชนจะได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลทีเดียว เพราะว่า ในหลักการพัฒนาชนบทแผนใหม่ของรัฐบาลนั้น ก็ต้องการให้ประชาชนเข้าใจปัญหา และสามารถที่จะหาแนวทางมาแก้ไขปัญหาด้วยตัวของประชาชนเอง และสามารถที่จะเสนอความต้องการไปยังรัฐบาลได้อย่างเหมาะสม และถูกต้อง สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งอันนี้ ผมคิดว่ากิ่งอำเภอเขาสวนกวางใน

อนาคตจะต้องเป็นอย่างนี้แน่นอน นี่ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ในการทำงานนั้น เราทำร่วมกันระหว่างตำรวจตระเวนชายแดน ผู้ใหญ่บ้าน สภาตำบลคณะกรรมการประสานงานระดับตำบล และเจ้าหน้าที่กิ่งอำเภอ เราได้ทำงานกันอย่างใกล้ชิดกับประชาชนตลอดมา เพราะฉะนั้น เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ ก็จะริเริ่ม และพัฒนาต่อเนื่องออกไปอีกจากที่เขาเป็นอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น ผมคิดว่าน่าจะทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดียิ่ง ๆ ขึ้น”

เพลง สายฝน

บรรยาย ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่รายการ “จากฟ้า...สู่ดิน” ได้ร่วมเดินทางไปกับตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งได้เดินทางไปดูงานในโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นในระหว่างวันที่ ๑๗–๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๖ เราได้พบและพูดคุยกับประชาชนในบริเวณพื้นที่ของโครงการ ซึ่งได้เล่าถึงประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้

เสียงประชาชน ๑ “มาอยู่แรก ๆ การทำมาหากินก็พอเป็นไปเป็นมา ไม่พอกินขาดไปบ้าง ทุกวันนี้พอกินดีอยู่”

เสียงประชาชน ๒ “ก่อนเจ้าหน้าที่ยังไม่มา รู้สึกว่าการอยู่การกินไม่ค่อยดี แต่เดี๋ยวนี้ เจ้าหน้าที่เข้ามาก็รู้สึกว่า ดีขึ้นพอสมควรครับ มีความสุข ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่”

เสียงประชาชน ๓ “พัฒนาอะไรนั่นอะไรนี่ดีขึ้น บ้านเมืองก็สะอาด อยู่ดีกินดีสบายขึ้นแล้ว ดีขึ้นแล้ว ไปง่ายมาง่าย ไปสะดวก สามารถใช้รถขี่ได้ มีตลาดมีรถแล้ว โจรผู้ร้ายก็ไม่ค่อยมีเหมือนเก่า”

เพลง สายฝน

บรรยาย เมื่อใดก็ตามที่ตำรวจตระเวนชายแดน ร่วมกับหน่วยราชการและภาคเอกชนต่าง ๆ ดำเนินการโครงการสร้างความมั่นคงในชนบทที่หมู่บ้าน ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่กิ่งอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น เสร็จสิ้นลงแล้ว พวกเราคงหวังได้ว่า ประชาชนในบริเวณพื้นที่ของโครงการจำนวนทั้งหมด ๔๔ หมู่บ้าน จะมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข นอกจากนั้น ยังทำให้เขาเหล่านั้นสามารถจะติดต่อ และเป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอกได้ สมดังพระราชประสงค์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติอันเป็นที่รักของพวกเราทุกคน

เพลง อันความกรุณาปราณี.....

โครงการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมือง

กรุงเทพมหานคร

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

พล.อ.อ.พเนียง กาญตรัตน์ และ
พลเรือตรีปรีชา ดิษยนันทน์ ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ประเพณีโบราณเกี่ยวกับการสร้างบ้านเมือง จะต้องทำพิธีอย่างหนึ่ง เพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่บ้านเมืองที่จะสร้างขึ้น สิ่งนั้นคือ การยกเสาหลักเมืองขึ้นในที่อันเป็นชัยภูมิสำคัญ ให้เป็นมิ่งขวัญแก่พสกนิกร สำหรับยึดถือเป็นหลักชัยทางจิตใจว่าบ้านเมืองที่สร้างขึ้นนั้นมีรากฐานฝังไว้อย่างแน่นอนแล้ว การสร้างบ้านเมืองสมัยโบราณย่อมเป็นที่อาศัยแห่งขวัญและจิตใจของประชาชนรวมอยู่ด้วย เพราะประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเมือง ถ้าประชาชนมีจิตใจมั่นคง เชื่อถือในหลักบ้านเมืองที่ได้สร้างขึ้น ก็เป็นการผดุงกำลังใจให้มั่นคงแน่วแน่ในการดำรงชีพ มีความเชื่อมั่นว่าหลักเมืองได้ตั้งแล้ว โดยอนุภาพของหลักเมืองจะเป็นหลักชัยให้ประชาชนผู้รวมกันอยู่ในบ้านเมืองนั้น อยู่กันเป็นสุขรุ่งเรืองสถาพรตลอดกัลปาวสาน

พิธียกหลักเมืองของชนชาติไทย คงจะทำกันมาตั้งแต่สร้างกรุงสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยา สืบมาจนถึงกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะการลงหลักเมืองไว้แน่นอนนั้นเป็นหลักฐานให้รู้ว่า ประชาชนและพระมหากษัตริย์จะต้องร่วมใจกันสร้างบ้านแปลงเมืองขึ้นอยู่อาศัย ณ ที่อันเป็นศิริมงคลไม่มีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงอย่างใดอีก ทั้งนี้เพื่อให้บังเกิดความเจริญร่มเย็นเป็นสุขต่อไป

เพลง .....

บรรยาย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งพระราชจักรีวงศ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจหลายหลากเพื่อให้ประชาชนพลเมืองได้รับความร่มเย็นเป็นสุขได้ทรงวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง เมื่อวันอาทิตย์ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ปีขาล จุลศักราช ๑๑๔๔ ตรงกับวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๒๖ นับเป็นโบราณราชประเพณี ที่ทรงบำเพ็ญปฏิบัติส่วนหนึ่ง เพื่อให้เป็นมิ่งขวัญกำลังใจแก่ประชาชนราษฎรในยามที่ต้องสร้างบ้านแปลงเมืองขึ้นใหม่ และนับแต่กาลนั้นมาจนบัดนี้ ศาลพระหลักเมือง ก็ได้สถิตเสถียร เป็นมิ่งขวัญของประชาชน

ชาวไทยมาถึง ๒๐๑ ปี และใจช่วงระยะเวลาอันยาวนานนี้ก็ย่อมชำรุดทรุดโทรมลงตามกาลเวลา ได้มีการปฏิสังขรณ์มาโดยตลอดครั้งแรกในแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้ทรงปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมหลักเมืองและองค์ศาลาจากรูปศาลาเป็นยอดปรางค์ขึ้นใหม่ จากนั้นก็มีการซ่อมแซมมาโดยตลอด เพื่อให้เป็นมิ่งขวัญคู่บ้านคู่เมือง

ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ อันเป็นวาระสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีสมโภชหลักเมือง เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ มีพระราชดำริให้พิจารณาปรับปรุงศาลาพระหลักเมือง และขยายพื้นที่รอบบริเวณศาลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการพิจารณาปรับปรุงพื้นที่รอบบริเวณโดยจัดสวนหย่อมให้สวยงามน่าดูยิ่งขึ้น องค์การทหารผ่านศึก ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงกลาโหมให้เป็นผู้ดูแลศาลพระหลักเมือง ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมหารือเพื่อปรับปรุงทั้งตัวอาคารและผังบริเวณโดยรอบ โดยตั้งคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองขึ้นโดยเฉพาะ มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พล.อ.อ.พะเนียง กานตรัตน์ เป็นประธานกรรมการ และได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานอัญเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองครั้งนี้ด้วย

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมืองและได้พระราชทานพระราชดำริในการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองครั้งนี้ ดังที่ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พล.อ.อ. พะเนียง กานตรัตน์ ชี้แจงว่า.....

พล.อ.อ.พะเนียง "สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตร แผนหลักในการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองนี้เมื่อก่อนเสด็จพระราชดำเนินไปต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ และได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่กระผมซึ่งเป็นประธานกรรมการไว้ และบางเรื่องก็ได้มีพระราชดำริผ่านมาทางรองเลขาธิการ มีความสำคัญดังต่อไปนี้ครับ คือด้านหน้ารับสั่งว่าศาลในปัจจุบันนั้นควรจะได้ปรับปรุงให้ขยายพื้นที่บริเวณกำแพงรั้วของศาลให้เป็นประตูทางเข้ากับทางเดินเท้าหลักเมืองนั้นให้กว้างกว่าเดิม เพราะตอนเสด็จพระราชดำเนินกลับนั้นรับสั่งว่าแคบไป อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องการปรับปรุงอาคารศาลนั้น รับสั่งว่าขอให้ยึดถือแบบของศาลที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงสร้างไว้เป็นหลัก ส่วนจะดัดแปลงอย่างไรนั้นให้ถือแบบนี้เป็นหลัก อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องการทำรั้วรอบบริเวณนอกศาลนั้นขอให้ออกแบบให้กลมกลืนกับอาคารของตัวศาลที่จะปรับปรุงใหม่นี้ด้วย นี่เป็นสิ่งที่พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสกล่าวรับสั่งเอาไว้"

สมเด็จพระบรมฯ เสด็จตรวจเยี่ยมการปรับปรุงศาลพระหลักเมือง (เม.ย. ๒๖)

ทัศนียภาพ ศาลพระหลักเมือง หลังจากการบูรณะซ่อมแซมแล้วบางส่วน (เม.ย. ๒๖)

สิริพร "และเมื่อท่านเสด็จพระราชดำเนินกลับมาครั้งหลังนี้ค่ะ ท่านได้ทรงมาตรวจงานแล้ว ก็ได้ทรงให้คำแนะนำอะไรเพิ่มเติมอีกบ้างหรือเปล่า"

พล.อ.อ.พะเนียง "สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จกลับมาพระนครอีกครั้งหนึ่งและก็ได้เสด็จมาเยี่ยมตรวจกิจการงานของการปรับปรุงศาลพระหลักเมือง ในวันที่ ๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ ในการเสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมครั้งนี้กระผมเองก็ได้กราบทูลรายงานผลการดำเนินการไปแล้วว่าจัดอะไรไปบ้าง ซึ่งเป็นรายละเอียด ผมใคร่จะขอเรียนให้ท่านทั้งหลายได้ทราบมีดังนี้นะครับ..... ที่จะกราบทูลพระองค์ท่านไป คือได้มีการ จากที่เสด็จเยี่ยมครั้งแรกแล้ว ก็ได้มีการประชุมกรรมการถึง ๗ ครั้ง ตั้งอนุกรรมการพิจารณาในเรื่องเกี่ยวข้อง ๔ คณะ มีคณะอนุกรรมการพิจารณาออกแบบก่อสร้างอาคารศาลพระหลักเมือง คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการตรวจการจ้าง คณะอนุกรรมการการบัญชีและการเงิน ส่วนคณะอนุกรรมการจัดหารายได้นั้นกำลังพิจารณาจัดหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการต่อไป นอกจากนั้นในขณะที่ กระผมได้กราบทูลนั้นปรากฏว่ามีผู้บริจาคเงินเพื่อปรับปรุงศาลพระหลักเมือง ยอดเงินปฏิสังขรณ์ที่ได้จากประชาชนบริจาคไว้ที่ศาลพระหลักเมืองนั้น รวมทั้งสิ้นประมาณ รวมทั้งองค์การทหารผ่านศึกด้วยรวมทั้งสิ้นประมาณเกือบ ๑๐ ล้านบาท พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานให้จำนวนเงิน ๕๒,๑๗๖.๕๖ บาท (ห้าหมื่น-สองพันหนึ่งร้อยเจ็ดสิบหกบาทเก้าสิบหกสตางค์) บริษัทเทคแลนด์บริจาคเงิน ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเงินที่องค์การปิโตรเลียมถวาย ๑๐ ล้านบาท ก็เป็นเงินทั้งหมดเบ็ดเสร็จขณะนี้มีเงินใช้จ่ายประมาณ ๒๐ ล้านบาทเศษ ผลการปรับปรุงที่ได้กราบทูลไปนั้นก็ได้เริ่มมีการสร้างรั้วก่อน ซึ่งขณะนี้ได้มีการเปิดประมูลก่อสร้างรั้วไปแล้ว บริษัท ปวช.ลิขิตการสร้างเป็นผู้ประมูลได้ในราคา ๑,๓๖๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านสามแสน-หกหมื่นบาทถ้วน) งานนี้จะเสร็จในวันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ ส่วนการออกแบบก่อสร้างสำนักงานผู้ดูแลของศาลและโรงละคร ก็คิดว่าจะออกแบบสามารถประกวดราคาได้ เดือนสิงหาคม ปีนี้ ส่วนออกแบบตัวศาลนั้นจะต้องมีการรื้อศาลใหม่ ทำรั้วกำแพงแก้วใหม่ ซึ่งจะใช้เวลาออกแบบพอสมควร ซึ่งเสร็จเรียบร้อยแล้วจะกราบทูลให้ทรงทราบต่อไป อ้อ มีอีกเรื่องหนึ่งครับ เรื่องของการสร้างซ่อมบูรณะเทพารักษ์ที่ชำรุดให้เสร็จสมบูรณ์ตามเดิม ขณะนี้กรมศิลปากรก็รับไปดำเนินการ คิดว่าคงจะเสร็จภายในเวลาไม่ช้านี้ก็นี่เป็นเรื่องที่ได้กราบทูลไปครั้งที่แล้วครับ"

สิริพร "สำหรับการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมืองนี้ เราไม่ได้ออกแบบไปพร้อมทีเดียวกันเลยหรือคะ"

พล.อ.อ.พเนียง "การออกแบบตัวศาลพระหลักเมืองนั้นยังไม่สามารถกระทำได้ทันที เพราะว่ามีกรรมการซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องกันหลายฝ่ายเห็นว่า แบบเดิมที่สร้างไว้นั้นไม่ถูกแบบของสถาปัตยกรรมของไทย ครั้นจำเป็นต้องรื้อเฉพาะยอดพระปรางค์นั้นผิดแบบ จะต้องทำการสร้างใหม่ นอกจากนั้นตัวอาคารเดิมส่วนหน้าหลังปิดเพราะเป็นที่ทำงานของพนักงานและคับแคบมาก และจำเป็นต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมด"

สิริพร "ซึ่งเมื่อเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์แล้วนะค่ะ คาดว่าจะใช้ระยะเวลาเท่าไหร่ถึงจะเสร็จสมบูรณ์ ประมาณสักปีไหนคะ"

พล.อ.อ.พะเนียง "ระยะเวลาในการปรับปรุงนั้นไม่สามารถจะบอกได้ในขณะนี้ เนื่องจากว่าการออกแบบตัวอาคารศาลซึ่งจะต้องใช้เวลาและการพิจารณากันมาก โดยเฉพาะกรม-ศิลปากร ที่เป็นหน่วยรับผิดชอบงานทางด้านศิลปกรรมนี่ รับผิดชอบอยู่เต็มที่ ฉะนั้นการออกแบบต่าง ๆ จะต้องพิจารณาให้รอบคอบจึงไม่สามารถจะบอกได้ครับว่ากรมศิลปากรใช้เวลาออกแบบนานเท่าไหร่ และเมื่อออกแบบเสร็จแล้ว ก็จะประกวดราคาก่อสร้างทันที บอกได้แค่นั้นครับ"

สิริพร "การบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมืองในขณะนี้นะค่ะ ก็รู้สึกว่าจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารได้พระราชทานมาแล้วนะค่ะ และจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรม-ราชกุมารี พระราชทานมานี่คิดว่า เราจะขอความร่วมมือจากประชาชนให้ช่วยกันโดยเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้มากน้อยเพียงใดคะ"

พล.อ.อ.พะเนียง "ก็ขณะนี้ก็มีการประชาสัมพันธ์ โดยให้ประชาชนทราบว่า ทางราชการได้มีการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองอยู่ซึ่งปรากฏว่ามีประชาชนที่มีศรัทธานับถือในศาลพระหลักเมือง และพระเทพารักษ์ ได้มาบริจาคอยู่เป็นจำนวนพอสมควร ขณะเดียวกันองค์การทหารผ่านศึกเองซึ่งเป็นปีแรกรับผิดชอบศาลหลังนี้อยู่ ก็มีรายได้จากการที่ขายเครื่องสักการะใบเซียมซี รับจ้างแสดงละครแก้บน ก็จะนำเงินจำนวนที่ได้นี้มาสมทบในการก่อสร้างปรับปรุงนี้ด้วยจำนวนหนึ่ง ขณะนี้เองคณะกรรมการก็พยายามจัดตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ เพื่อหารายได้ เพื่อที่จะชักชวนเชิญท่านผู้ที่เห็นสมควรมาเป็นคณะกรรมการหารายได้ขึ้นมา และเนื่องจากจำนวนเงินที่จะใช้นั้นยังไม่ทราบ คณะกรรมการชุดนี้จึงเห็นว่าควรจะทราบยอดเงินเสียก่อน ถ้าหากยอดเงินนี้พอเพียงก็จะไม่ต้องรบกวนคนอื่น ท่านอาจจะออกเอง และถ้าเงินจำนวนมากก็จะต้องหาวิธีที่จะหาเงินเพิ่มเติมขึ้น ซึ่งขณะนี้กำลังรออยู่ว่าเงินที่จะใช้จ่ายเท่าไหร่ และท่านเหล่านี้ก็พร้อมที่จะช่วยเหลือขณะเดียวกันผมคิดว่าในขณะนี้ประชาชนทั้งหลายที่ท่านยังไม่ทราบ แต่ว่าท่านมีจิตศรัทธาในองค์ศาลพระหลักเมืองและเทพารักษ์นี้ ท่านก็สามารถจะมาบริจาคได้ที่ศาลได้ทุกวันเวลาครับ ขณะนี้เจ้าหน้าที่พร้อมที่จะรับอยู่"

เพลง .....

บรรยาย ศาลพระหลักเมืองกำลังอยู่ในระหว่างบูรณะปรับปรุง ซึ่งเมื่อแล้วเสร็จก็คงจะสง่างามสมเป็นหลักและขวัญแห่งจิตใจของชาวไทยทุกคน สำหรับการดำเนินงานในการปรับปรุงขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้วมากน้อยเพียงใดนั้น เจ้าหน้าที่ของสถานีจะได้เรียนถามจาก พลเรือตรี ปรีชา ดิษยนันทน์ รองผู้อำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ซึ่งท่านได้ตอบให้ทราบว่า

พล.ร.ต.ปรีชา "งานบูรณะปรับปรุงศาลพระหลักเมือง ขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงของการก่อสร้างรั้ว และประตูทางเข้าบริเวณศาล ซึ่งมีรูปลักษณะเป็นรั้วคอนกรีตล้อมรอบอาณาบริเวณของศาล มีความยาวประมาณ ๒๐๐ เมตร สูง ๑ เมตร ๘๐ เซนติเมตร โดยมีวงเงินในการดำเนินการสร้าง ๑,๓๖๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านสามแสนหกหมื่นบาทถ้วน" ซึ่งกำหนดจะเสร็จในเดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ นี้ครับ

สิริพร "ต่อจากงานสร้างรั้วแล้ว คณะกรรมการปรับปรุงศาลพระหลักเมือง มีแผนงานที่จะก่อสร้างต่อไปอย่างไรบ้าง"

พล.ร.ต.ปรีชา "งานในอันดับต่อไปก็คือ การก่อสร้างอาคารที่ทำการของศาลพระหลักเมืองและโรงละครแก้บน ซึ่งเราจะสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการออกแบบรายละเอียดที่กรมโยธาธิการ ส่วนรูปแบบของอาคารที่ทำการนี้ จะเป็นรูปแบบทรงไทยเพื่อจะให้เข้ากับบรรยากาศของเกาะรัตนโกสินทร์ และตัวศาลพระหลักเมืองที่จะสร้างในโอกาสต่อไป"

สิริพร "เพราะเหตุใด จึงต้องสร้างอาคารที่ทำการของศาลพระหลักเมืองก่อนการบูรณะปรับปรุงตัวศาลพระหลักเมือง"

พล.ร.ต.ปรีชา "อันนี้ก็เป็นความจำเป็นของเราเพราะขณะนี้ที่ทำการของศาลพระหลักเมืองนั้นเราอาศัยในตัวศาลพระหลักเมืองเป็นที่ทำงาน ปฏิบัติงานประจำวัน เพราะฉะนั้นเราจำเป็นจะต้องสร้างอาคารที่ทำการของศาลก่อนที่จะเริ่มงานก่อสร้างบูรณะตัวศาลพระหลักเมืองจะได้มีสถานที่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำศาล ซึ่งมีหน้าที่บริการแก่ประชาชนผู้มาสักการะ เป็นการจำหน่ายดอกไม้ธูปเทียนทอง และการรับบริจาคเงิน และทำหน้าที่การเงิน และบัญชี รวมทั้งให้มีโรงละครสำหรับให้ประชาชนแก้บนด้วย ซึ่งขณะนี้เราก็ต้องอาศัยปฏิบัติงานและมีละครแก้บนกันภายในตัวศาลซึ่งคับแคบอยู่แล้ว เราจึงจำเป็นที่จะต้องก่อสร้างอาคารที่ทำการของศาลพระหลักเมืองเสียก่อน ต่อเมื่อการสร้างดำเนินไปจนสามารถให้เจ้าพนักงานศาล ย้ายออกจากตัวศาลไปอาศัยปฏิบัติงานได้แล้ว เราจึงเริ่มงานบูรณะตัวศาลเป็นลำดับต่อไป"

สิริพร "ศาลพระหลักเมืองนี้ เมื่อได้รับการบูรณะปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วจะคงรูปอยู่เช่นเดิมหรือจะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร"

พล.ร.ต.ปรีชา "หลักการในการปรับปรุงศาลพระหลักเมืองนี้ คณะกรรมการถือเป็นหลักตายตัวว่าเราจะปรับปรุงอะไรก็ทำไปตามความเหมาะสม แต่ตัวพระหลักเมืองนั้นจะเคลื่อนที่หรือถอนให้สูงขึ้นไม่ได้ทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้โดยเหตุที่ตัวศาลเดิมตั้งอยู่ชิดถนนด้านกระทรวงกลาโหมมาก จึงเป็นข้อจำกัดที่ว่าเราจะขยายตัวศาลให้ใหญ่กว้างขวางตามใจชอบย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่ที่จะเปลี่ยนไปคือจะยกตัวศาลให้สูงเด่นขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของศาล ศาลาจตุรมุขมียอดปรางค์ที่เป็นรูปลักษณะถูกต้องตามหลักศิลปกรรมไทยทุกประการ ทั้งจะยึดถือแบบของศาลในสมัยแรก ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเป็นหลักเท่าที่จะกระทำได้และสิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลง ผิดไปจากที่เป็นอยู่ในรูปแบบปัจจุบันนี้ก็คือจะก่อสร้างศาลเทพารักษ์ให้เป็นที่ประดิษฐานขององค์เทพารักษ์คือพระเสื้อเมืองทรงเมือง พระกาฬไชยศรี เจ้าพ่อเจตคุป และเจ้าพ่อหอกลอง เป็นเอกเทศแยกออกจากตัวศาล ในปัจจุบันนี้เราได้ประดิษฐานร่วมอยู่กับเสาพระหลักเมืองในตัวศาล ทำให้เกิดความแออัด สับสนจากประชาชนผู้เข้าไปสักการะ การแยกสร้างศาลเทพารักษ์ดังกล่าวย่อมจะทำให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น ประชาชนก็จะได้แยกกันไปสักการะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็น ๒ กลุ่ม ซึ่งจะลดความแออัดลงได้ อันนี้ก็หวังว่าคงจะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น"

สิริพร "เมื่อบูรณะเรียบร้อยแล้ว ประชาชนจะเข้าไปสักการะได้เหมือนเดิมหรือมีข้อกำหนดที่จะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง"

พล.ร.ต.ปรีชา "เรื่องนี้ก็เห็นว่าคงจะไม่มีปัญหาอะไร เพราะว่าเราบูรณะศาลพระหลักเมืองก็เพื่อจะให้รูปลักษณะของศาลพระหลักเมืองสูงเด่นขึ้น และเหมาะสมที่จะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งยังจะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการที่จะเข้าไปสักการะได้ยิ่งขึ้นกว่าเดิมมาก และมีอาณาบริเวณที่เป็นสวนหย่อม มีความร่มรื่นสวยงามให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งแต่เดิมเราไม่มีบริเวณเลย นอกจากนั้นการบริการของเจ้าหน้าที่ประจำศาลก็ย่อมจะดีขึ้นตามไปด้วย"

สิริพร "ค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงทั้งหมด พอจะทราบได้หรือไม่ว่าจะต้องใช้เงินสักเท่าใด"

พล.ร.ต.ปรีชา "ค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงศาลนั้นเรายังไม่สามารถจะชี้ชัดลงไปได้ขณะนี้ จนกว่าแบบแปลนของอาคารทุกอาคาร ตลอดจนแผนผังการจัดบริเวณจะแล้วเสร็จสมบูรณ์ และเปิดประมูลก่อสร้างแล้ว การบูรณะคราวนี้เรากระทำกันอย่างรีบด่วน มิได้รอจนแบบแปลนทุกสิ่งทุกอย่างเสร็จสมบูรณ์จึงจะเริ่มงานการบูรณะ แต่เราจะใช้วิธีออกแบบไปก่อสร้างไป อะไรที่ออกแบบเสร็จก่อน เราก็จะทำการเปิดประมูลก่อสร้างเป็นงาน ๆ ไป"

บรรยาย ศาลพระหลักเมืองปูชนียสถานสำคัญแห่งกรุงรัตนโกสินทร์กำลังได้รับการปรับปรุงให้สง่างามสมบูรณ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทุกคน โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์การปรับปรุงครั้งนี้

โดยพระราชทานพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นส่วนแรกจำนวนหนึ่ง ท่านก็มีส่วนที่โดยเสด็จสมทบทุนในการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลพระหลักเมืองครั้งนี้ได้ เพราะศาลพระหลักเมืองเปรียบดังพลังศรัทธาทางใจของประชาชน และการลงหลักเมืองไว้แน่นอนนั้น ย่อมเป็นหลักว่าพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของเราได้ร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมืองขึ้นเป็นสิริมงคลและความเจริญร่มเย็นเป็นสุขต่อไป

"อ้าเทวะก้องกิติระบือ ยศคือพระหลักเมือง
เชิญไท้ ธ.ใฝ่มนชำเลือง ทิพยเนตรเอนกภาร
ในกฎและบทพระธรรมนูญ อนุกูรตุลาการ
เที่ยงตรงธำรงค์ยุติพิจารณ์ คติต้อง ณ คลองธรรม
อ้าองค์บพิตรอิศรนาม พระสยามมะเทวัน
เดชานุภาพอภิมหันต์ ตมหิทธิเกรียงไกร
สรวมทรงจำนงมนสะรัก ษะพิทักษ์ไผทไทย
ให้พูนพิพัฒน์พิพิธไพ บุคภาพภิญโญทวี

เพลง สายฝน

"แม่หลวงของไทย"

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

จารุลินทร์ มุสิกะพงษ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย มีคนพูดกันว่า การเป็นแม่ของลูกสองสามคนนั้นเป็นได้ง่าย การเป็นแม่ที่ดีของลูกนั้นเป็นยาก แต่การเป็นแม่ที่ดีของคนทั้งชาตินั้นยากยิ่งกว่าหลายร้อยหลายพันเท่า แต่...ก็ยังมีบุคคลหนึ่งที่สามารถเป็นแม่ของคนทั้งชาติได้ ซึ่งบุคคลผู้นี้ ชาวไทยไม่ว่าชาย หรือหญิงต่างก็ร่วมจิตให้ความรัก เคารพ บูชา เทิดทูนไว้เหนือสิ่งใด ๆ และก็ภูมิใจที่จะขนานนามว่า แม่หลวงของไทย และ...แม่หลวงของไทยพระองค์นี้ ก็คือ .....สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถของปวงชนชาวไทยนั่นเอง.....

เพลง ราชินีศรีไทย

พ่อ (เอ็นดู) "ลูกนั่งอ่านอะไรอยู่หรือ ไม่ยอมเงยหน้าเลย"

ลูกสาว "หนังสือของสภาสังคมสงเคราะห์น่ะค่ะ คุณพ่อ เป็นหนังสือที่พิมพ์ เนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติเมื่อปีที่แล้ว ทีแรกลูกก็ไม่ได้สนใจหรอกค่ะ แต่พอเห็นหน้าปกเป็นพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จฯ สง่างามจริง ๆ ..... ดูซีคะ คุณพ่อ นี่ไง ลูกอดใจไม่ได้ก็เลยหยิบมาลองเปิดอ่านดู"

พ่อ (หัวเราะน้อย) "แล้วเป็นไงล่ะ"

ลูกสาว "ก็...วางไม่ลง อย่างที่คุณพ่อทักตอนแรกนั่นละค่ะ"

พ่อ "มีเรื่องอะไรที่ลูกสนใจมากหรือ"

ลูก "หลายเรื่องค่ะ แต่เอ...จะว่าหลายเรื่องคงไม่ถูก เรียกว่า เรื่องเดียวแต่มีคนเขียนกันหลายคน"

พ่อ "เอ...พ่อชักจะสนใจขึ้นมามั่งแล้วละ เรื่องอะไรกัน...คนตั้งหลายคนถึงมาช่วยกันเขียนเรื่องเพียงเรื่องเดียวน่ะ"

ลูก (หัวเราะ) "ก็เรื่องพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไงค่ะคุณพ่อ มีคนช่วยกันเขียนคนละตอน ทหารก็เขียน พลเรือนก็มี เด็กก็ยังเขียนเลยค่ะ อย่างที่พันเอกวิกรอง พงศ์สุภา เขียนตอนหนึ่งว่า...แม้พระองค์จะทรงดำรงอยู่ในอัครฐาน เสวยสุขสำราญ เพียบพร้อมด้วย อิสสริยยศสูงส่ง มีข้าไทบริวารห้อมล้อม ก็ไม่ทรงถือพระองค์ เสด็จฯ ไป ณ ที่ใด ก็มุ่งให้ประชาราษฎร์ได้ใกล้ชิด ทรง

โอภาปราศรัยเป็นกันเองเยี่ยงแม่กับลูก ถามไถ่ทุกข์สุขเหมือนแม่กับลูก สมเด็จฯ เสด็จฯ ไปในทุกภาคของประเทศไทย โดยเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยพระราชโอรส พระราชธิดา และ โดยส่วนพระองค์เองแต่ละปีมิได้ขาด ในภาคต่าง ๆ ก็มีพระดำหนัก มีพระราชวัง เป็นที่ประทับทุกครั้งที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปนั้น ก็ไม่ใช่เปลื้องทุกข์ บำรุงสุขแก่พสกนิกรในภาคนั้น ๆ จะเห็นว่าเมื่อเสด็จไป ณ ที่ใดจะเสด็จไปพบปะราษฎรไม่เว้นแต่ละวัน ทรงแนะนำช่วยเหลือในงานอาชีพต่าง ๆ ”

พ่อ (กลั้วหัวเราะ) “อ้าว...ทำไมอ่านไปร้องไห้ไปล่ะลูก”

ลูก (กลั้นสะอื้น) “ลูกซาบซึ้งมากค่ะพ่อ...ลูกรู้สึกเหมือนว่า ทรงเป็นแม่ของลูกจริง ๆ อาจจะเป็นเพราะ...ลูก”

พ่อ “เอาละจ๊ะ...ถ้าลูกคิดถึงแม่ของลูก ก็ร้องไห้ไปเถอะ...พ่อเองก็คิดถึงแม่ของลูกเหมือนกัน ถึงแม้ว่าเขาจะจากเราไปหลายปีแล้วก็ตาม...(ตัดใจ) เอ้า...แล้วคนอื่นล่ะลูก เขียนถึงสมเด็จพระบรมราชินีนาถของเราว่ายังไงมั่ง...ไหน...มาให้พ่อดูซี.. (เสียงพลิกกระดาษ) อ้อ...นี่ไง...เขาเขียนว่า...สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระราชหฤทัย และสนับสนุนในด้านสังคมสงเคราะห์ จะเห็นได้ว่า สมเด็จฯ ทรงเป็นองค์สภานายิกา สภากาชาดไทยตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๕๕ ทรงหารายได้เพื่อบำรุงสภากาชาดไทยเป็นประจำทุกปีเสมอมา ทั้งนี้เพราะสมเด็จฯ มีพระราชดำริว่า สภากาชาดมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือมนุษยชาติด้วยกัน โดยไม่ได้แบ่งชั้นวรรณะหรือแบ่งเชื้อชาติ นอกจากนี้ ยังทรงรับเป็นประธานมูลนิธิต่าง ๆ เช่น มูลนิธิสายใจไทย มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษฯ เป็นต้น มูลนิธิดังกล่าวนี้ สมเด็จฯ ทรงเห็นว่า ล้วนแล้วแต่ทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง ทั้งยังอำนวยผลประโยชน์ให้แก่อาณาประชาราษฎร์ ฉะนั้นสมเด็จฯ จึงได้พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์แก่มูลนิธิต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ ยังทรงรับมูลนิธิและสมาคมต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์อีกมากมาย.....”

ลูก “เห็นไหมคะพ่อ...นี่ก็เป็นความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพวกเราอีกอย่างหนึ่ง...ยังมีอีกนะคะ นี่...เป็นตอนที่กล่าวถึงสมเด็จฯ ทรงเมตตาช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย เดี๋ยว...คนเขียนชื่ออะไร...อ๋อ...เด็กชาย จิรวัฒน์ สิทธิดำรง เป็นคนเขียนค่ะ”

พ่อ “ไหนลองอ่านซี เขียนว่ายังไง”

ลูก “ฟังนะคะ...การเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนราษฎรไทยทั่วทุกภาคทุกประเทศ ทำให้พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นทุกข์สุขของราษฎรด้วยพระองค์เอง และทุกครั้งหน่วยตามเสด็จพระราชดำเนินที่ขาดเสียมิได้คือ หน่วยแพทย์หลวง และหน่วยแพทย์พระราชทาน เพราะทรงทราบดีว่า ประชาชนในชนบทต่าง ๆ ที่ห่างไกลความเจริญนี้ มักจะห่างไกลแพทย์ด้วย หรือไม่ชอบไปพบแพทย์เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย หรือ บางคน

สมเด็จพระบรมราชินีนาถ คู่บาทบพิธอดิสร

พระเมตตาเช่นนี้จะมีไหน นอกจากแม่หลวงไทยไอศวรรย์

อาจจะยากจนไม่มีเงินเป็นค่ารักษาพยาบาล ดังนั้น เมื่อทรงพบเห็นราษฎรคนใดมีอาการที่บ่งบอกถึงความเจ็บป่วยมีโรคภัยไข้เจ็บ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถจะรับสั่งถามว่าโรคเช่นนี้อยากรักษาหายไหม ถ้าผู้ป่วยมีความสมัครใจ ก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชธิดา หรือ นางสนองพระโอษฐ์ทรงจด และจดชื่อไว้ แล้วจะมีพระราชเสาวนีย์ โปรดเกล้าฯให้หน่วยแพทย์หลวงหรือหน่วยแพทย์พระราชทาน ที่ตามเสด็จพระราชดำเนินตรวจอาการทันที ถ้าผลการตรวจปรากฏว่าเป็นโรคที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น ความพิกลพิการต่าง ๆ เนื้องอก โรคทางตา โรคเรื้อน หรือ โรคที่เป็นกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ โรคคอพอก ก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หน่วยราชการในจังหวัดนั้น จัดส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครทันที...”

“พ่อคะ...ค่ารักษาพยาบาลโรคต่าง ๆ น่ะ...แพงไหมคะ”

พ่อ “มันขึ้นอยู่กับโรคที่เป็นน่ะลูก ถามทำไมหรือ”

ลูก “ก็ที่อ่านเมื่อกี้ว่า สมเด็จฯ ทรงรับพระราชภาระในเรื่องของการเจ็บไข้ได้ป่วยให้กับประชาชนที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม...ลูกว่าพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่มีอยู่คงไม่พอแน่...”

พ่อ “เออ...ลูกถามขึ้นมายังงี้ ดีแล้ว...ทำให้นึกถึงเมื่อปีที่แล้ว เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ท่าน แล้วมีผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรที่ศาลาดุสิตาลัย ดูเหมือนจะเป็นวันที่ ๑๑ สิงหาคม เวลาประมาณบ่ายสามโมงกว่า ๆ เกือบบ่ายสี่โมง มีกระแสพระราชดำรัสพระราชทานผู้เข้าเฝ้าฯ ในวันนั้น แล้วทรงฉายสไลด์ให้ดูด้วย วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยถ่ายทอด พ่อยังฟังเลย และพ่อก็ยังจำได้จนเดี๋ยวนี้ตอนหนึ่งพระองค์ท่านมีพระราชดำรัสเล่าว่า...”

พระสุรเสียงสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

“ที่แล้ว ๆ มานั้น ท่านทั้งหลายที่มาในวันที่ ๑๑ สิงหาคมนี้ ได้มาบริจาคเงินทองเป็นจำนวนมาก เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ข้าพเจ้าอยากจะแจ้งให้ท่านทั้งหลายทราบพร้อมกับแสดงภาพว่าเงินของท่านนั้นไปอยู่ที่ไหน จะทำอะไรบ้าง และเป็นประโยชน์ในทางไหนบ้าง ก่อนอื่นอยากจะแสดงให้เห็นให้ท่านได้ปลื้มใจว่าเงินของท่านได้ไปสู่คนยากคนจน คนเจ็บคนไข้นี้ ข้าพเจ้าได้พบในระหว่างตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปตามจังหวัดต่าง ๆ ที่ทุรกันดาร แล้วก็ได้เห็นคนเจ็บเหล่านี้เข้า เป็นโรคร้ายแรงและหนัก ที่ข้าพเจ้าคิดว่าพวกเราสามารถที่จะช่วยทางรัฐบาลได้ ก็คือป้องกันไม่ให้พ่อแม่ ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวแต่ละครอบครัวเกิดเจ็บไข้ ป่วยจนถึงขนาดเสียชีวิต เพราะแต่ละครอบครัวมีลูก ๗ คน ๘ คน แต่เขาไม่ได้เลี้ยงลูกที่ทำให้เสียเปล่า เขาเลี้ยงลูก สอนลูกให้ทำงานเท่ากับใช้ลูกเป็นแรงงาน ฉะนั้นการที่มีลูก ๗ คน ๘ คนของเขานี้ไม่ได้

สูญเสีย นอกเสียจากว่าหัวหน้าครอบครัวจะไม่สบาย เช่น พ่อเป็นโรคหัวใจมาเป็นเวลานาน แล้วแม่เป็นโรควัณโรค ฝีในท้องเป็นเวลานาน อันนี้ถ้าเผื่อเราเคยพบทั้งพ่อทั้งแม่เจ็บนี่ และถ้าเป็นโรคหนักไม่รักษาให้ เด็ก ๗–๘ คนนั่นน่ะ แทนที่จะเป็นแรงงานของชาติอย่างที่พ่อแม่เขาหวังในการผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารให้แก่ประเทศชาตินั้น จะกลับเป็นภาระของประเทศชาติ เพราะฉะนั้นอันนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าเราช่วยได้ อันนี้...จะแสดงให้ท่านเห็นว่าเงินของท่านนี้ไปในทางไหน”

เพลง พระแม่เจ้า

พ่อ “นี่ละลูก ลูกจะเห็นได้ชัดเลยว่า ทรงนำไปช่วยเหลือคนยากไร้ คนเจ็บไข้ได้ป่วยให้เขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น หายจากโรคภัย”

ลูก “ยังงั้นเราก็ได้กุศลด้วยใช่ไหมคะพ่อ”

พ่อ “ใช่ซีลูก...แต่ยังไงก็ตาม ลองนึกเปรียบเทียบ เราเป็นเพียงผู้สละทรัพย์สิน–เงินทอง แต่สมเด็จฯ ท่านต้องทรงตรากตรำพระวรกายเหลือเกินในการเสด็จฯไปในที่ไกล ๆ บางแห่งก็ลำบาก แต่ก็ทรงบากบั่นไปจนถึง...”

ลูก “จะมีใครสักกี่คนคะพ่อที่ทำได้อย่างนั้น ลูกมองไม่เห็นเลย นอกจากพระราช–วงศ์นี้ และโดยเฉพาะในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำสมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์ไปทรงพบปะราษฎรอย่างใกล้ชิด จนได้ทรงเห็นความทุกข์ยากของพวกเรา”

พ่อ “ลูกจำได้ไหม...ไม่เฉพาะคนไทยเท่านั้นจะเทิดทูนสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ชาวต่างชาติ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติยังน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเหรียญเซเรสแห่งปีคริสต์ศักราชที่ ๑๙๗๙ แด่พระองค์ท่าน ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจที่ควรแก่การยกย่องไปทั่วโลก”

ลูก “ค่ะ ลูกจำได้ และพระราชกรณียกิจส่วนหนึ่งที่อาจารย์ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติได้ประพันธ์ไว้ ลูกท่องจนขึ้นใจทีเดียวค่ะว่า”

เพลง สายฝนคลอ

อ่าน “พระกรณียกิจประสิทธิ์ประสาท ประกาศพระกรุณามหากุศล
เสริมสร้างการศึกษาประชาชน ทุกแห่งหนพระเมตตาประชากร
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ คู่บาทบพิธอดิสร
เจริญรอยยุคลบาทพระภูธร พระเกียรติขจายขจรสมพระนาม
ทรงฟื้นฟูอาภรณ์ประจำชาติ นำพระราชนิยมในสยาม
สร้างสรรค์ศิลปาชีพทุกเขตคาม เอื้อเอกลักษณ์งามความเป็นไทย
จักสาน เสื่อ ไหม มัดหมี่ ปักทอ คืนชีวี สู่สมัย
โดยพระราชประสงค์จำนงใน หมายมุ่งให้นิกรชนพ้นลำเค็ญ
ย่านลิเพา ถมตะ ณ ถิ่นใต้ พระน้อมนำชาวไทยให้คืนเห็น

จักสานเสื่อไหมมัดหมี่ ปักทอคืนชีวีสู่สมัย
โดยพระราชประสงค์จำนงใน หมายมุ่งให้นิกรชนพ้นลำเค็ญ

เหรียญเซเรส

ประณีตศิลป์งดงามตามประเด็น จึงกลับเป็นสิ่งมีค่าน่าชื่นชม
ชาวเกาะยอทอผ้ามาแต่ก่อน ทรงอาทรอนุรักษ์ประจักษ์สม
หมายผดุงศิลปะพระปรารมภ์ โดยพระราชนิยมอุดมการ
ที่แล้ง ไร่นาขาดอาชีพ พระเร่งรีบศึกษาหามูลฐาน
ประชุมเชิญผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ พระหมายมุ่งบริบาลประชากร
ทั้งเหนือใต้ตะวันออกตะวันตก ทรงหยิบยกงานเสริมมาสั่งสอน
ทดแทนงานหลักล่มล้มร้าวรอน เอื้ออาทรทุกข์สุขเผ่าพันธ์”

ดนตรี

บรรยาย ในโอกาสที่วันที่ ๑๒ สิงหาคม ที่จะถึงนี้ จะตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถอีกครั้งหนึ่ง ใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านแสดงความจงรักภักดี พร้อมใจกันบำเพ็ญกิจอันเป็นเกียรติเป็นศรี นำความเจริญสุขสวัสดิ์มาสู่บ้านเมือง หรือ อาจจะน้อมนำพระราชดำริเกี่ยวกับความสะอาดของบ้านเมืองมาปฏิบัติ หรือ อาจจะบริจาคโลหิตเพื่อช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ และอุทิศกุศลถวายแด่สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงมีพระเมตตากรุณามหาศาลแก่ชาวไทยทุกชั้นทุกคน

เพลง สายฝน

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

คุณหญิงอัมพร มีศุข
ชูศรี ชุมศรี
สมเจตน์ ชีใจงาม และ
สมชาติ วาหหงษ์ ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ภัยพิบัติจากพายุร้ายที่โหมกระหน่ำภาคใต้ เมื่อปี ๒๕๐๕ ทำให้แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสภาพที่น่าสังเวชสุดจะบรรยาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และความเห็นอกเห็นใจของคนไทยทั้งประเทศ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงเกิดขึ้น นับถึงบัดนี้ (๒๕๒๖) ๒๐ ปีแล้ว มูลนิธิยังคงดำเนินการสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

เพลง บรรเลง

บรรยาย ความทุกข์ที่เกิดขึ้น และนับได้ว่าเป็นความทุกข์อันใหญ่หลวงประการหนึ่ง ก็ได้แก่ ความทุกข์ที่เกิดขึ้นเพราะเหตุแห่งภัยพิบัติต่าง ๆ ภัยจากธรรมชาติ นอกจากจะทำความเสียหายและเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวที่ได้รับภัยเหล่านั้นแล้ว ยังเป็นความสูญเสียของสังคมและประเทศชาติอีกด้วย การเกิดสาธารณภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวาตภัย อุทกภัย หรือ อัคคีภัยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสาเหตุให้เกิดความพลัดพราก ความสูญสิ้น และหมดเนื้อหมดตัวได้ เราจะเห็นได้ว่า สาธารณภัยเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่เลือกวัน เวลา และสถานที่

เพลง (ราชประชานุเคราะห์)

บรรยาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชกรณียกิจทุกอย่าง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทุกหนทุกแห่งทั่วพระราชอาณาจักร แม้ในท้องถิ่นทุรกันดารก็มิได้เว้น เพื่อพระราชทานความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ข้อสำคัญคือ ให้ราษฎรได้กินดีอยู่ดีปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ แม้จะต้องทรงลำบากพระวรกาย ทรงพระดำเนินขึ้นเขาลงห้วยเป็นระยะทางหลายกิโลเมตรก็ตามที ทั้งนี้เพราะมีพระราชดำริว่า "ทุกข์สุขของราษฎร คือทุกข์สุขของพระองค์เองด้วย" ทุกครั้งที่ราษฎรประสบความเดือดร้อน เป็นต้นว่า

มีวาตภัย หรืออุทกภัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมด้วยพระองค์เองหากเสด็จพระราชดำเนินไม่ได้ ก็จะโปรดให้ข้าราชบริพารนำเสื้อผ้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวัน และยารักษาโรค อันเป็นของพระราชทานไปแจกแทนพระองค์ ด้วยต้องพระราชประสงค์จะให้สิ่งของเหล่านั้นถึงมือผู้รับจริง ๆ นอกจากนั้น เงินซึ่งได้รับจากผู้ที่มีจิตศรัทธาทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศล ก็ทรงนำไปช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งพระราชทานให้เป็นทุนเพื่อใช้ในการก่อตั้งมูลนิธิฯ ด้วย อันได้แก่ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ สำหรับความเป็นมาในการก่อกำเนิดมูลนิธินี้ คุณหญิงอัมพร มีศุข ประธานฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เล่าให้ฟังว่า

คุณหญิงอัมพร "มูลนิธินี่ไม่เหมือนมูลนิธิไหนเลยนะคะ เพราะว่าเป็นมูลนิธิที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานกำเนิดขึ้น เมื่อปี ๒๕๐๖ คือว่า ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๐๖ คือ ๒๐ ปีมาแล้วนะคะ เหตุที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ นี่ก็เพราะว่า เมื่อปี ๒๕๐๕ ปลายปีนั้น เกิดวาตภัยที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนคร–ศรีธรรมราช แล้วก็ในตอนนั้นก็คนไทยเราก็ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมาก ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้รัฐบาลนำไปช่วยประชาชน เมื่อเสร็จแล้วนี่ก็มีเงินเหลืออยู่ ๓ ล้านบาท ก็พระราชทานเป็นทุนประเดิมก่อตั้งมูลนิธิฯขึ้น อยากจะเรียนให้ท่านได้ทราบหน่อยนะคะว่า วัตถุประสงค์ตามตราสารนั้นมีอยู่ ๓ ข้อด้วยกัน ข้อที่ ๑ ก็คือ เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่เด็กกำพร้าหรืออนาถา ซึ่งครอบครัวต้องประสบวาตภัยในภาคใต้ ข้อ 2 เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แล้วก็ข้อ ๓ ก็เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยากประการอื่น ซึ่งคณะกรรมการบริหารพิจารณาเห็นสมควร ก็จะเห็นได้ว่า มูลนิธิฯ นี่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยผู้ประสบสาธารณภัย โดยปกติแล้ว สาธารณภัยนี่ก็เป็นภัยซึ่งเกิดจากธรรมชาติซึ่งไม่ใช่ความผิดของใคร"

สมชาติ "ครับ แล้วในหลักเกณฑ์เท่าที่วัตถุประสงค์ที่ได้ชี้แจงมานี่ ก็เป็นอย่างกว้าง ๆ ว่า จะช่วยผู้ประสบภัยนะครับ ไม่ทราบว่าหลักเกณฑ์ที่จะเป็นรายละเอียดลงไปนั้นในวิธีการช่วยเหลือนี่ ได้มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้อย่างไรบ้างครับ"

คุณหญิงอัมพร "หลักเกณฑ์เราก็จับจุดตรงว่า ช่วยเหลือผู้ที่ประสบสาธารณภัยนะคะ ซึ่งก็มีอัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย อะไรต่าง ๆ เหล่านี้นะคะ ส่วนมากจะเป็นภัยจากธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคมนี้ คุณปกรณ์ อังศุสิงห์ นายกของสมาคม ได้นำกรรมการและผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเข้าเฝ้าทูลละออง–ธุลีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านก็ได้รับสั่งว่า อยากจะให้ก็ต้องพระประสงค์ที่จะให้มูลนิธิฯ นี่ กรรมการมูลนิธิฯ นี่ ลองคิดดูซิว่า ทำงานมา ๒๐ ปีแล้วนี่ ควรจะปรับปรุงวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือวิธีการอย่างไร ได้พระราชทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์บรมราชูปถัมภก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการมูลนิธิในส่วนกลาง คณะกรรมการมูลนิธิประจำจังหวัด ผู้มีจิตศรัทธาอาสาสมัคร นักเรียนทุนมูลนิธิสื่อมวลชน เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เนื่องในโอกาสพระราชทานกำเนิดมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ครบ ๒๐ ปี (๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๖) ในวันจันทร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๖ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ทรงนำหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่ของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ไปทรงเยี่ยมและประทานสิ่งของแก่ราษฎรผู้ประสบอุทกภัยในท้องที่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี เมื่อวันอังคารที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๖

พระราชดำริว่าแท้ที่จริงนั้น กรรมการก็ควรทำงานช่วยผู้ประสบสาธารณภัย ภัยอย่างอื่น เช่น ภัยจากสงครามนี่ ถึงแม้ว่าจะเป็นภัยซึ่งเกิดกับคนแยะ ๆ แก่สาธารณะ แต่ว่าก็เป็นภัยที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น เท่าที่ได้ฟังพระราชดำรัสนะคะ ก็คล้าย ๆ กับว่าไม่ต้องพระประสงค์จะให้...ที่เราจะให้กรรมการของเราไปช่วยเพื่อจะได้มีขอบข่ายที่แน่นอนหน่อย ไม่ยังงั้น ถ้าช่วยมากแล้วก็จะไม่มีกำลังพอ ทีนี้การช่วยผู้ประสบสาธารณภัยนี่ มีพระราชประสงค์ที่จะช่วยโดยฉับพลัน เช่น ผู้ประสบสาธารณภัย เช่น ใครก็ตามไฟไหม้บ้านหมด ไม่มีอะไรเหลือเลย สิ่งแรกก็ผู้ที่จะมาช่วยก็ต้องมาช่วยทันทีไม่ใช่คอยอีก ๓ เดือน หรือแม้แต่ ๓ วัน มันก็ไม่ไหวแล้ว คุณต้องไปช่วยทันที ซึ่งทางมูลนิธินี่ทำงานมา ๒๐ ปี แล้วนี่ ก็คิดว่า ได้ทำ ช่วยประชาชนโดยฉับพลัน คือไปถึงทันที แล้วก็ทำงานร่วมมือกับหน่วยราชการ โดยเฉพาะกรมประชาสงเคราะห์ แล้วก็หน่วยราชการอื่น ๆ แล้วก็องค์การอาสาสมัครอื่น ๆ ด้วยนะคะ จะได้ไม่ได้ทำงานซ้ำซ้อนกัน คือไปถึงทันที อาสาสมัครของมูลนิธิฯ ไปทันที"

บรรยาย การช่วยเหลือของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบราราชูปถัมภ์นั้น ก็ได้ดำเนินการช่วยเหลือทั้งในระยะเฉพาะหน้า และระยะยาว ซึ่งก็ได้ทำมา ๒๐ ปีแล้ว ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้พระราชทานกำเนิดพระองค์ทรงเป็นห่วงเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดได้รับภัยจากวาตภัย อุทกภัย และอัคคีภัย เป็นอันมาก เพราะอาจจะพลัดหลง หรือไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอ ทั้งในด้านการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี ทางมูลนิธิฯ จึงได้มีฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเด็ก ๆ เหล่านั้น คุณหญิงอัมพร มีศุข ซึ่งเป็นประธานฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ ของมูลนิธิฯ นี้ ได้พูดถึงเด็ก ๆ เหล่านั้น และทุนสำหรับการศึกษาเล่าเรียน ว่า

คุณหญิงอัมพร "วาตภัยภาคใต้ เมื่อ ๒๐ ปีกว่ามาแล้วนะคะ เราใช้เวลาช้านานกว่าจะได้ลูกหลานของผู้ที่ไปตายในทะเลนี่ คือเด็กก็ไปอยู่กับญาติบ้าง ไปอยู่กับหลวงพ่อตามวัดมั่ง ใครเขาเก็บตกเขาก็เอาไปเลี้ยงเอาไว้ ซึ่งนี่แหละค่ะก็เป็นสังคมไทยจริง ๆ นะคะ เพราะคนเราใจดี แต่ทีนี้บางทีผู้ที่เก็บเอาเด็กไปเลี้ยงนี่ ท่านก็ฐานะเศรษฐกิจต่ำ ท่านก็ช่วยอะไรไม่ได้มากนะคะ แต่ถ้ามาเป็นนักเรียนทุน รับพระราชทานทุนจากมูลนิธิฯ ของเรานี่ พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้ช่วยเด็กเหล่านี้ให้เต็มที่ เต็มตามความสามารถของเด็กเคยรับสั่งว่า ถ้าเขาสามารถจะไปเรียนต่อต่างประเทศ ไปทำปริญญาเอก เราจะต้องช่วยเหลือเขา ขณะนี้ก็มีแล้วค่ะ ที่เป็นไปตามพระราชประสงค์ คือมีนักเรียนทุนของเรานี้ จากนครศรีธรรมราชนี่ค่ะ เราให้ทุนตั้งแต่แกอยู่ประถม ๒๐ ปีมาแล้วนะคะ แล้วก็ให้ทุนไปจนจบมหาวิทยาลัย แล้วแกก็ออกไปทำงาน ไปเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง แล้วแกก็ได้ทุนไปเรียนต่อที่เมืองอเมริกา ได้ปริญญาโท แล้วก็กลับมาสอน แล้วนี่แกก็อยากไปทำปริญญาเอก แกก็มาขอยืมเงินจากมูลนิธิฯ ที่น่ารักมาก แกบอกว่าไม่อยากจะรบกวนขอเอาไปเลย เพราะ

แกประกอบอาชีพแล้ว ขอยืมเงินไป แล้วจะขอผ่อนใช้เมื่อแกเรียนจบแล้ว เพียงแต่ว่าไม่ต้องให้ดอกเบี้ย นี่เราก็ให้ทุนแกไปแล้ว ดิฉันเพิ่งได้รับจดหมายจากแก บอกว่าสอบได้ปริญญาเอกแล้ว ไปเรียนเพียงปีครึ่งเท่านั้น ต่อไปนี้ก็จะเขียนวิทยานิพนธ์แล้วก็จะได้รับปริญญาเอก อันนี้ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งนะคะ แล้วต่อไปก็คงจะมีคนทำเช่นนี้

งานด้านที่ช่วยเด็กนี่ ไม่เพียงแต่ให้ทุนการศึกษาและดูแลเขาเท่านั้นนะคะ เวลาที่ไปช่วยระยะสั้นหรือช่วยโดยฉับพลันนี่ เราไปช่วย เช่น มุ้ง หมอน ที่นอน เครื่องมือสำหรับหุงต้ม อะไรนี่นะคะ เมื่อตอนแรกไม่มีอะไรเลย ให้ข้าวสาร ในขณะเดียวกันถ้าครอบครัวนั้นมีเด็ก เราก็ให้เสื้อผ้าแก่เด็ก ให้เครื่องแบบนักเรียน ให้อุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งไฟไหม้ไปหมด เราก็ช่วยมากเหมือนกัน ก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ไม่เพียงแต่เท่านี้ เมื่อได้ตั้งมูลนิธิฯ ขึ้นแล้ว และก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิฯ ตั้งบ้านสำหรับเด็กอนาถา ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พระราชทานนามว่า **บ้านศรีธรรมราช** ๒๐ ปีมานี่ ทางบ้านศรีธรรมราชก็ได้ช่วยรับเด็กอนาถามาดูแลไว้ เด็กเล็กนะคะ จนกระทั่งแกสามารถเข้าโรงเรียน และก็หาที่อยู่ให้ ไม่เพียงแต่เท่านั้น เมื่อเกิดวาตภัยภาคใต้ขึ้นโรงเรียนก็พังไปเยอะแยะหมด ทางราชการก็จัดสรรงบประมาณสร้างอาคาร อาคารพังนะคะ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิฯ ให้เงินแก่ทางราชการสร้างอาคารเรียน เป็นโรงเรียนประชาบาล ก็พระราชทานนามว่า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งขณะนี้มี ๑๗ แห่ง ทั่วพระราชอาณาจักร"

บรรยาย จากการได้พูดคุยกับคุณชูศรี ชุมศรี นักเรียนทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ผู้หนึ่ง ซึ่งครอบครัวได้ประสบวาตภัยภาคใต้ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ และได้รับทุนจนจบการศึกษา ได้เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า

ชูศรี "คือเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ นี่ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชนี่ก็เกิดวาตภัยขึ้นครั้งยิ่งใหญ่ เกิดขึ้นที่แหลมตะลุมพุก ผลอันนั้นก็กระทบกระเทือนไปถึงอำเภอต่าง ๆ เช่น อำเภอลานสกา ท่าศาลา และก็สิชล ปากพนัง"

พัชรินทร์ "แล้วที่บ้านอยู่ที่อำเภออะไรคะ"

ชูศรี "อำเภอลานสกาค่ะ"

พัชรินทร์ "เป็นอย่างไรบ้าง ผลที่ได้รับวันที่เกิดเหตุนั้นค่ะ

ชูศรี "บ้านของดิฉันก็อยู่ที่อำเภอลานสกา และที่บ้านก็มีอาชีพทางการทำสวนยางพารา และก็สวนผลไม้ ทีนี้ผลจากการที่พายุพัดครั้งนั้น ทำให้สวนผลไม้ และสวนยางพารานี่ล้มหมดเลยค่ะ เสียหายหมดเลย ทำให้ครอบครัวของดิฉันไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ค่ะ"

พัชรินทร์ "แล้วทางมูลนิธิฯ ช่วยเหลือแบบไหนคะ โดยการส่งคนไปช่วย หรือเราสมัครทางนี้ถึงให้ทุนเราคะ"

นายจาด อุรัสยะนันทน์ เลขาธิการ และคณะฯ ได้เดินทางไปประชุมชี้แจงงานมูลนิธิที่จังหวัดสกลนคร และออกหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่ร่วมกับคณะกรรมการมูลนิธิประจำจังหวัดเยี่ยมเยียนและแจกผ้าห่ม - นอน เสื้อผ้า แก่ราษฎรที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

ชูศรี "ทางมูลนิธินี่ก็ได้ส่งระเบียบการไปยังทางประชาสงเคราะห์จังหวัด ทีนี้ทางหนูก็ได้มาสมัครที่ประชาสงเคราะห์จังหวัด โดยการยื่นเป็นแบบสมัครมาที่ประชา-สงเคราะห์จังหวัด แล้วก็ประชาสงเคราะห์จังหวัดจะรวบรวมใบสมัครอันนั้นส่งมายังมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ และทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ก็ได้ ส่งเจ้าหน้าที่พวกนักสังคมสงเคราะห์นี้ออกไปเยี่ยมบ้าน ถึงที่เกิดเหตุเลยค่ะ และก็คัดเลือกจากครอบครัวที่ประสบภัยมาก ๆ นี่ค่ะ ให้ได้รับการช่วยเหลือ คือ ลูกหลานได้รับการศึกษา โดยการให้ทุนเป็นรายปีไปค่ะ"

พัชรินทร์ "แล้วเขาติดตามดูผลการศึกษาของเราอย่างไรบ้างหรือเปล่าคะ"

ชูศรี "ค่ะ แบบว่า ก็ติดตามไปยังโรงเรียน โดยการให้ทางโรงเรียนนั้นรายงานผลการเรียน และก็ความประพฤติของนักเรียนเป็นระยะ ๆ คือ เช่น ว่าสิ้นเทอมหรือว่าสิ้นปีการศึกษา"

พัชรินทร์ "แล้วก็ส่งผลให้ทางมูลนิธิฯ ใช่ไหมคะ"

ชูศรี "ค่ะ แล้วก็ส่งผลที่รวบรวมนั้นมายังมูลนิธิราชประชานุเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง แล้วก็มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ก็จะได้พิจารณาให้ทุนการศึกษาในปีต่อไป"

พัชรินทร์ "น้องได้รับทุนทั้งหมดเป็นเวลาเท่าไหร่ค่ะ"

ชูศรี "๖ ปีค่ะ"

พัชรินทร์ "จบขั้นไหนคะ"

ชูศรี จบขั้นอนุปริญญาค่ะ"

พัชรินทร์ "ตอนนี้ก็ทำงานแล้วใช่ไหมคะ"

ชูศรี "ค่ะ ทำงานแล้วค่ะ อยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราชค่ะ"

พัชรินทร์ "แล้วมีความหวังไว้อย่างไรบ้างคะ ที่เราได้รับทุนเช่นนี้ เราตั้งความหวังที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไรบ้างหรือเปล่าคะ"

ชูศรี "ค่ะ ตั้งความหวังไว้ว่า เมื่อจบการศึกษาแล้ว ก็ออกไปประกอบอาชีพแล้วจะเพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรครั้งนี้ ก็จัดตั้งเป็นชมรมขึ้น ชมรมนี้ก็ให้ชื่อว่า ชมรมนักเรียนเก่าทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์"

บรรยาย นอกจากผู้ที่มีบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งได้รับเหตุอันเกิดจากวาตภัยนั้นแล้ว ผู้ที่แม้จะไม่ได้อยู่ในจังหวัดนั้น แต่ก็ได้รับผลอันเกิดจากเหตุการณ์นั้นเหมือนกัน และก็ได้รับทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จนจบการศึกษา คุณสมเจตน์ ชีใจงาม ซึ่งเป็นชาวกรุงเทพ-มหานคร และได้รับทุนนั้นได้เล่าให้ฟังว่า

สมเจตน์ "คุณพ่อทำงานเดินเรือไทยครับ คือพอดีกับว่า ช่วงจังหวะนั้น เรือเดินทางไปทางจังหวัดนครศรีธรรมราช พอดีไปเจอวาตภัยที่นั่นพอดี แล้วเรือก็แตก เสียชีวิตในเหตุการณ์นั้น พอดีทางมูลนิธิฯ ได้ทราบข่าว แล้วส่งข่าวมาที่ทางบ้าน แล้ว

ทางบ้านรู้ แล้วทางมูลนิธิฯ ก็มาดูสภาพการณ์ที่บ้าน แล้วทางมูลนิธิฯ เห็นว่า ทางบ้านลำบาก ก็เลยช่วยเหลือให้เราได้เรียนทุน"

พัชรินทร์ "นอกจากน้องแล้ว ยังมีใครอื่นอีกบ้างหรือเปล่าคะ ที่ได้รับทุนจากมูลนิธิฯ นี้คะ"

สมเจตน์ "นอกจากผมในครอบครัวแล้ว ก็ไม่มีครับ เพราะผมเป็นคนเล็ก พี่ชายก็ช่วงนั้น จบ ม.ศ. ๓ พอดี ก็เลยรับสมัคร แต่ว่าเป็นทหารนะครับ เรียนต่อนายสิบ ก็เลยเหลือผมคนเดียว ก็เลยได้รับทุนมาเพียงคนเดียว"

พัชรินทร์ "ก่อนที่จะได้รับทุนนั้น นานไหมคะ หลังจากที่พ่อเสียชีวิตลง"

สมเจตน์ "ช่วงนั้น ช่วงที่พ่อเสียชีวิตนี่ ผมจำได้ว่า ผมประมาณยังไม่ถึง ๓ ขวบครับ แล้วพอประมาณ ๕ ขวบ ทางมูลนิธิฯ ก็เลยเห็นว่าเข้าเรียนได้แล้ว ก็เลยเข้ามาช่วยส่งให้เรียน"

บรรยาย นอกจากผู้ที่ได้รับทุนจากเหตุวาตภัยภาคใต้ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ แล้ว ผู้ที่ได้รับทุนจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสาเหตุอื่น ๆ อีก วิเชียร มหาสุราคำ ผู้ซึ่งได้รับทุนจากอัคคีภัยที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ตอนนั้น และได้รับการช่วยเหลือจนสำเร็จการศึกษาแล้ว

วิเชียร "ตอนนั้น เกิดเหตุอัคคีภัยครับ เมื่อปี ๒๕๑๒ นะครับ"

พัชรินทร์ "แล้วก็ทางบ้าน ได้รับทุนกี่คนคะ"

วิเชียร "รับทุนทั้งหมด ๓ คน ครับ น้องอีก ๒ คน"

พัชรินทร์ "ที่เกิดอัคคีภัยนี่ เป็นอย่างไรคะ ลองเล่าให้ฟังได้ไหมคะ"

วิเชียร "เกิดอัคคีภัยตอนนั้น เกิดไฟไหม้ที่บ้านเอง แล้วตอนนั้น คือไหม้หมดเลย ทำให้ครอบครัวทางบ้าน ไม่มีอะไรเหลือเลย เลยอยู่สักปี หรือสองปีไม่ทราบ ได้ขอทุนมาทางมูลนิธิฯ"

พัชรินทร์ "ก่อนที่จะได้รับทุนนั้น ได้รับความลำบากอะไรมากหรือเปล่าคะ"

วิเชียร "ก็...ทางด้านความเป็นอยู่ แล้วก็การศึกษาด้วยนะครับ"

พัชรินทร์ "แล้วเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์แล้ว น้องคิดว่าดีขึ้นมากไหมคะ"

วิเชียร "ครับ ช่วยได้มากเลยครับ คือถ้าคิดว่าตอนแรก ๆ นี้ เราไม่มีทางด้านการศึกษานี่ ผมไม่มีเงินทุนที่จะได้รับการศึกษาต่อไป แล้วมูลนิธิฯ ได้ช่วยเหลือให้ผมนี่ คือช่วยได้มากเลย ผมได้ศึกษาจนจบ จนถึงปัจจุบัน"

เพลง อันความกรุณา ปราณี.....

บรรยาย จำนวนนักเรียนที่ทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้ทุนการศึกษา ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปี มานี้ ก็มีประมาณ ๑,๒๐๐ คน ซึ่งขณะนี้ได้จบจนสามารถไปประกอบอาชีพเองแล้ว ๑๒๐ คน ซึ่งนักเรียนทุนมูลนิธิทุกคนรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างไม่เสื่อมคลาย

นอกจากนั้น ผู้ประสบสาธารณภัยที่ได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิฯ ก็มีมาก มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก็คงยังมีหน้าที่ที่ต้องดูแล ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

เพลง ราชประชานุเคราะห์

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวรารามตามพระราชดำริ

อำเภอบางละมุง – อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑ กันยายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล และ
นายไพโรจน์ สุวรรณกร ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า.....สู่ดิน"

บรรยาย ท่านผู้ฟังคงจะได้รับทราบอยู่แล้วว่า พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีมากมายเหลือคณานับ และที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ พระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับการพัฒนาต่าง ๆ ในการที่จะยกระดับความเป็นอยู่ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้แก่ประชาชนทั้งหลายดังที่ปรากฏเป็นโครงการตามพระราชดำริอยู่ทั่วไปแล้วนั้น โครงการหนึ่งซึ่งเป็นโครงการที่มีแนวพระราชดำริ เน้นทั้งด้านการพัฒนา เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย นั่นก็คือ "โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ตามพระราชดำริ" ซึ่งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอบางละมุง ต่อกับอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีค่ะ

เพลง สายฝน

บรรยาย โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกโครงการ มักจะเน้นเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นหลักสำคัญ สำหรับโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ทรงมุ่งรวมไปถึงการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ และการจรรโลงศาสนาควบคู่กันไปด้วย พระมหากรุณาธิคุณในโครงการนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร.ได้เล่าความเป็นมาของโครงการว่า

ดร.สุเมธ "สำหรับโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ตามพระราชดำริ ความจริงได้มีการเริ่มต้นกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งครั้งนั้น คุณหญิงนิธิวดี อ้นตระการ พร้อมด้วย นายแพทย์ขจร อ้นตระการและบุตรธิดา ได้ถวายที่ดินสมเด็จพระญาณสังวร เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อสร้างวัดโดยของใช้นามวัดว่า "วัดญาณสังวราราม" และต่อมาก็มีผู้มีจิตศรัทธา ได้ร่วมแรงร่วมใจกันบริจาค

ที่ดิน สิ่งของต่าง ๆ เพิ่มเติมเรื่อยมา รวมทั้งการซื้อที่ดินเพิ่มเป็นบางส่วนในการสร้างวัดแห่งนี้ โดยมีจุดประสงค์ที่จะมุ่งสร้างวัดนี้ให้เป็นสำนักปฏิบัติทางวิปัสสนา-ธุระเป็นหลักใหญ่ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่ผ่านมาในเดือนเมษายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการนี้ และเมื่อได้ทรงทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และการทำมาหากินของประชาชน ตลอดจนเจตนารมณ์ของการสร้างวัดญาณสังวรารามนี้ จึงได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ติดต่อใกล้เคียงกับวัดญาณสังวรารามด้วย เพราะสภาพพื้นที่ของโครงการนี้ ถึงแม้จะอยู่ในเขตบางละมุง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งในความรู้สึกของเรานั้นก็คิดว่าอยู่ใกล้ ๆ แค่นี้ คงเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์นั้น แต่ว่าเมื่อไปดูจริง ๆ แล้ว กลับพบว่าเป็นพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำอย่างมากทั้งน้ำอุปโภค น้ำเพื่อบริโภค และการเพาะปลูกโดยเฉพาะการเพาะปลูกนั้น จำกัดอยู่เฉพาะในพืชพันธุ์บางอย่างเท่านั้น และส่วนมากเป็นพืชที่ทำลายดินทั้งนั้น อย่างเช่นว่าพวกมันสำปะหลัง และลักษณะพื้นที่โดยทั่ว ๆ ไปเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ ดินก็มีลักษณะเป็นดินทรายเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การเพาะปลูกของประชาชนได้ผลน้อยมาก รวมทั้งการสร้างวัดในครั้งนี้ ก็มีน้ำไม่พอใช้ ดังนั้น พระราชดำริของโครงการในแง่ต่าง ๆ จึงได้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการกสิกรรมของราษฎรและเป็นการสนับสนุนกิจการด้านพระพุทธศาสนาไปด้วย”

ปราณี “อยากทราบว่า พระราชดำริที่ได้พระราชทานเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวรารามนี้ มีอะไรบ้างคะ”

ดร.สุเมธ “พระราชดำริเกี่ยวกับโครงการนี้มีอยู่หลายประการด้วยกันครับ แต่พอสรุปได้กว้าง ๆ ๓ ประการ ก็คือ ประการแรก ตามที่ผมได้กล่าวแล้วว่า พื้นที่ดังกล่าวขาดแคลนน้ำมาก มีความแห้งแล้ง พื้นดินเป็นทราย เพราะฉะนั้น จึงทรงให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น โดยกรมชลประทานเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาการเกษตรให้ประชาชนประกอบอาชีพการเพาะปลูกให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะได้มีน้ำใช้สำหรับภายในวัดด้วย นี่เป็นพระราชดำริส่วนแรกน่ะครับ พระราชดำริประการที่สอง คือได้ปรากฏว่าเราได้ประสบพบพื้นที่เป็นเนินเขาเตี้ย ๆ และดินเป็นดินปนทรายอยู่มากนั้น ในเวลาฝนตกลงมา จะทำให้เกิดภาวะการพังทลายของดินได้เป็นอย่างมากในขณะหน้าฝน พวกเราได้เดินทางไปดู จะเห็นพื้นดินแตกเป็นร่องเป็นแนวแยก ทำความเสียหายแก่ดินอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้ป่าเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว จากเหตุนี้ทำให้ทรงมีพระราชดำริให้กรมพัฒนาที่ดินไปดำเนินการป้องกันการพังทลายของดินไว้ สำหรับในเรื่องนี้ กรมพัฒนาที่ดินก็ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการคิดว่าจวนจะเสร็จแล้วน่ะครับ ในประการที่สามได้มีพระราชดำริแก่กรมป่าไม้ให้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ และฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม โดยพยายามปลูกไม้โตเร็วเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการป้องกันการพังทลายของดินอีกประการหนึ่ง และ

ทรงขอให้ดำเนินการอย่างเร็วที่สุด สำหรับไม้ที่จะปลูกนั้น จะเป็นป่าไม้ธรรมดาอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีพระราชดำริให้ปลูกต้นไม้ที่เป็นอาหารสัตว์ได้ด้วย เช่น ต้นหว้า ต้นตะขบ ต้นไทร มะเดื่อ เหล่านี้เป็นต้น ในลักษณะของการปลูกตามธรรมชาติ สาเหตุที่ทรงมีกระแสรับสั่งให้ดำเนินการในลักษณะนั้น เพราะต้องการให้เปลี่ยนสภาพที่ใกล้เคียงกับป่าธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้น่ะครับ ในบริเวณรอบ ๆ วัด เพื่อชักจูงให้สัตว์ป่า นกจำพวกชนิดต่าง ๆ ได้มาอาศัยในสภาพธรรมชาติที่เราสร้างขึ้นไว้ นอกจากที่จะปลูกป่าตามธรรมชาติขึ้นแล้ว ก็ยังมีการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่หายากภายในพื้นที่โครงการในลักษณะเป็นสวนสัตว์เปิด และสัตว์ที่เราจะนำมาเลี้ยงก็จะเป็นพวกไก่ฟ้า กะจง หรืออาจจะเป็นสัตว์พวกที่เลี้ยงดูได้ง่าย และเพาะพันธุ์ได้รวดเร็วพอสมควร และสามารถอยู่ในภูมิประเทศนี้ได้ ผลประโยชน์อีกอันหนึ่งที่เกิดมาก็คือ เป็นการทำนุบำรุงพันธุ์สัตว์ที่กำลังจะสูญพันธุ์หากไม่มีการอนุรักษ์เอาไว้น่ะครับ นอกจากทำให้บริเวณนี้เป็นธรรมชาติและมีสัตว์ชนิดต่าง ๆ แล้ว ยังจะสร้างความสำเร็จให้แก่สงฆ์ที่ปฏิบัติกิจ และจะทำให้พุทธ-ศาสนิกชนที่ได้ไปเที่ยวบริเวณนี้ได้เป็นที่เจริญหูเจริญตาเจริญใจเพราะความสำเร็จในพื้นที่บริเวณนี้ด้วย และประการที่สำคัญที่ผมอยากจะกล่าวไว้ในที่นี้ ก็คือ โครงการนี้เป็นโครงการขนาดใหญ่ และเป็นโครงการที่สำคัญ ซึ่งอาจจะมีเหตุผลที่ซ่อนเร้นไว้ประการหนึ่ง ที่ผมคิดว่าเป็นเหตุผลที่สำคัญมากทีเดียว คือทุกท่านคงจะทราบกันว่าโครงการนี้ตั้งอยู่ระหว่างรอยต่อในเขตอำเภอบางละมุงกับอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีน่ะครับ ซึ่งอยู่ใกล้กับพัทยานิดเดียว และเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตพัฒนาตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือเรียกกันเป็นภาษาฝรั่งจนติดปากว่า "Eastern Seaboard" ซึ่งโครงการนี้จะมีการพัฒนาการอุตสาหกรรมเป็นหลักมีการสร้างท่าเรือน้ำลึก สร้างชุมชนใหม่ ที่เป็นโครงการที่ใหญ่มาก และเมื่อเสร็จตามเป้าหมายแล้ว พื้นที่ดังกล่าวจะถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างมากมายโดยเฉพาะในด้านวัตถุสิ่งก่อสร้าง และจะมีการจ้างงานตามมาเป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งแน่นอนที่สุด ประชาชนจากท้องถิ่นต่าง ๆ คงจะหลั่งไหลมาสู่บริเวณพื้นที่นี้ เพื่อหางานทำ"

เพลง บรรยาย

.....

จากการที่เราทราบแล้วว่า โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่อยู่ในเขตพัฒนาตามโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก อันจะมีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศชาติเป็นอย่างมาก แต่เมื่อมีการพัฒนาไปมากเท่าใด ความเจริญย่อมมีมากขึ้นตามมาเท่านั้น โดยเฉพาะความเจริญในด้านวัตถุ ซึ่งในเรื่องนี้ในส่วนลึกของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณ-สังวรารามตามพระราชดำรินี้ พระองค์มีสายพระเนตรกว้างไกลมาก โดยทรงเกรงว่าเมื่อความเจริญทางวัตถุแผ่เข้ามาปกคลุมจนถึงระดับหนึ่งแล้ว สภาพความเป็นอยู่ในสังคมนั้น ๆ อาจเปลี่ยนแปรไปไม่มากก็น้อย และอาจทำให้จิตใจของคนเราใน

ด้านศีลธรรมด้อยลงไป ปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมก็จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโจรผู้ร้าย ปัญหายาเสพติดต่าง ๆ นานา ดังนั้น หากไม่มีอะไรเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้บ้างแล้ว คนเราอาจจะมีศีลธรรมและคุณธรรมน้อยลง และก่อให้เกิดปัญหาที่แก้ยากในระยะยาวด้วย ฉะนั้น ศาสนาหรือวัดญาณสังวราราม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวนี้ก็จะช่วยกล่อมเกลาจิตใจคนให้อยู่ในศีลในธรรมได้เป็นอย่างดี อันนับว่าเป็นพระราชดำริที่ลึกซึ้ง และมีสายพระเนตรยาวไกล ที่พวกเรามักจะนึกไม่ถึงอยู่เสมอ ดังนั้น โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ตามพระราชดำริ จึงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาพื้นที่นี้ ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร.ได้เล่าเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ว่า

ดร.สุเมธ "สำหรับโครงการนี้ก็เหมือนกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ การดำเนินงานสนองพระราชดำริ ก็มีการแบ่งหน้าที่กันไปตามกรม กองต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจนั้น ๆ โดยตรง เช่น กรมชลประทาน ก็ดำเนินการรับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งก็ได้ดำเนินงานไปมากแล้วน่ะครับ มีการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่พอสมควรเสร็จเรียบร้อยแล้วน่ะครับ ๒-๓ อ่าง และมีอ่างเก็บน้ำขนาดย่อมลงมาก็ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วเช่นกัน กรมพัฒนาที่ดินก็มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ดิน ซึ่งเวลานี้โครงการก็เกือบจะเสร็จแล้ว ทางด้านกรมป่าไม้ก็มีหน้าที่ในการปลูกป่า เมื่อ ๒-๓ อาทิตย์ที่ผ่านมานี้ ผมได้ทราบว่าท่านรัฐมนตรีเกษตรได้นำคณะเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ รวมทั้งประชาชนทั่วไป ได้ไปปลูกต้นไม้ในบริเวณนี้ด้วย เพื่อจะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าต่อไป เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเสริมอีกหลายหน่วย อย่างเช่น กรมโยธาธิการ ก็มาช่วยสร้างถนนเข้าพื้นที่โครงการ และการประปาเราก็จะใช้วิธีการที่ถูกที่สุดและสะดวกที่สุด กรมที่ดินก็ไปสำรวจสิทธิการถือครองที่ดิน สำหรับผังเมืองไปช่วยวางผังโครงการให้เป็นต้น แต่ทั้งนี้ ในการดำเนินงานในโครงการนี้ ไม่ใช่ว่าเราจะทำกันชนิดต่างคนต่างทำ ตรงกันข้าม สำนักงานเลขานุการ กปร.นี้ จะเป็นแกนกลางในการประสานงานแผนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานให้ดำเนินการไปอย่างประสานสอดคล้องกันตามแผนที่ตั้งไว้ โดยยึดแนวพระราชดำริเป็นที่ตั้ง รวมทั้งทำการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานสนองพระราชดำริมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด"

เพลง บรรยาย .....

จากการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาพื้นที่โครงการบริเวณวัดญาณสังวราราม จะทำให้บริเวณพื้นที่นี้ มีสภาพภูมิประเทศที่ดี และมีความอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับเรื่องดินและน้ำ รวมไปถึงการปรับสภาพแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ของโครงการให้ดีขึ้นอีกด้วย กรมป่าไม้เป็นหน่วยหนึ่งที่ร่วมรับผิดชอบใน

พระอุโบสถ วัดญาณสังวราราม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดโรงพยาบาลวัดญาณสังวราราม

โครงการนี้เช่นกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริให้กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณพื้นที่นี้ ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ กองอนุรักษ์สัตว์ป่า ได้ดำเนินตามแผนงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วน โดยได้จัดทำโครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าขึ้น และได้วางเป้าหมายของโครงการ ดังที่ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สัตว์ป่า นายไพโรจน์ สุวรรณกร ได้เล่าว่า

นายไพโรจน์ "เป้าหมายของโครงการอันดับแรก คือ ปรับปรุงพื้นที่และฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมในบริเวณโครงการ โดยปลูกพันธุ์ไม้โตเร็ว และจะปลูกต้นไม้ที่เป็นอาหารสัตว์ป่า ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลย์ ในการจัดตั้งศูนย์เพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งก็จะจัดทำเป็นลักษณะสวนสัตว์เปิด นอกจากนี้ ยังจะมีศูนย์สาธิต มีการอบรมแนะนำชาวบ้านที่อยู่บริเวณรอบ ๆ ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านป่าไม้และสัตว์ป่า ให้ประชาชนได้มองเห็นคุณค่าของสัตว์ป่า และประโยชน์ที่ได้รับทางเศรษฐกิจ สังคม ชีววิทยา และด้านวิทยาศาสตร์ ควบคู่กับการรักษาความงามตามธรรมชาติ และการพักผ่อนหย่อนใจ อันจะเป็นมรดกของชาติสืบไป นอกจากนี้ จะเป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจควบคู่กับการปฏิบัติกิจทางศาสนา และจะเป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่าในท้องถิ่นให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น และเป็นที่อยู่อาศัยต่อไป"

ปราณี "ตั้งแต่เริ่มโครงการมาจนถึงบัดนี้ กองอนุรักษ์สัตว์ป่า ได้ดำเนินงานในโครงการนี้ไปแล้วอย่างไรบ้าง"

นายไพโรจน์ "สำหรับงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วก็คือ งานปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกไม้ผลที่เป็นอาหารของสัตว์ป่า และไม้ที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ ๔๐๐ กว่าไร่ ปัจจุบันดำเนินงานไปมากกว่า ๘๐% สำหรับงานก่อสร้างสิ่งก่อสร้างโครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าอยู่ในระหว่างแก้ไขปัญหาพื้นที่เข้าดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป"

ปราณี "นอกจากงานที่ทำไปแล้วบ้างนั้น กองอนุรักษ์สัตว์ป่ามีโครงการที่จะดำเนินการต่อไปอะไรบ้างคะ"

นายไพโรจน์ "งานที่จะทำต่อไปนั้น กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ จะดำเนินการดังนี้ คือ จะดำเนินการสาธิตด้านวิชาการ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการประชาสัมพันธ์ให้หมู่คณะและเยาวชนในบริเวณใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษา จากการแนะนำของวิทยากรของกรมป่าไม้ นอกจากนั้น จะส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าในลักษณะการเลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์ป่าเศรษฐกิจ อันจะทำรายได้ให้แก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง และจะส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าควบคู่กับการปฏิบัติกิจทางศาสนา การดำรงชีวิตของสังคมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของชาติ นี่คืองานที่จะทำต่อไปครับ"

เพลง .....

บรรยาย นอกจากกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ได้มีโครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่า ในพื้นที่ของโครงการพัฒนาบริเวณวัดญาณสังวรารามแล้ว ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือกันปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์จะพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านพุทธศาสนา และกับประชาชนทั่วไปที่เข้าไปเยี่ยมชมโครงการ สำหรับโครงการนี้จะได้ให้อะไรแก่พวกเราบ้างนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร.ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ "สิ่งที่เราใฝ่ฝันมากที่สุด คือ อยากจะเห็นโครงการที่พอสำเร็จล่วงไปแล้ว คือ เป็นสภาพพื้นที่ที่เราสามารถจะประกอบศาสนกิจได้ เป็นวัดญาณสังวราราม อยู่ท่ามกลางแมกไม้ อยู่ท่ามกลางป่าที่เกิดตามธรรมชาติ มีนก มีสัตว์ต่าง ๆ มากมาย ก็จะเป็นแหล่งที่สวยงามดึงดูดนักทัศนาจร และพุทธศาสนิกชนอีกแห่งหนึ่ง ของภาคตะวันออกก็ได้น่ะครับ"

เพลง .....

บรรยาย โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวรารามตามพระราชดำริ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นโครงการหนึ่งในหลายร้อยโครงการที่มาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเกิดจากพระราชประสงค์ เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชนนั่นเอง

เพลง สายฝน

โครงการหลวงทดลองและวิจัยพันธุ์ไหมเพื่อผลิตไข่ไหมสำหรับทำพันธุ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ดร.ประสาน ยิ่งชล
ดร.สมศรี กันตรีตนากุล
และ *ดร.เนืองพนิช สินชัยศรี ผู้ร่วมรายการ*
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า...สู่ดิน

เพลง .....

บรรยาย ความสวยงามของไหมไทยนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า เป็นผ้าไหมที่มีสีสันสดใส เนื้อเนียนละเอียด ลวดลายสวยงามและมีให้เลือกมากมายหลายชนิด ตั้งแต่ผ้าพื้นธรรมดาไปจนที่มีลวดลายวิจิตร อย่างเช่นพวกมัดหมี่หรือตีนจก เป็นต้น และปัจจุบันผ้าไหมไทยก็ได้รับความนิยมกว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงฉลองพระองค์ด้วยผ้าไหมไทยตลอดมา เพื่อเป็นกำลังใจแก่เกษตรกรผู้ผลิต และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎรด้วย นอกจากจะทรงสนับสนุน ด้วยการฉลองพระองค์ด้วยผ้าไหมไทยแล้ว สมเด็จ–พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังได้เผยแพร่ไหมไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางทั่วโลก ดังเช่น ที่ทรงนำแฟชั่นผ้าไหมไทย ผ้ามัดหมี่ ผ้าฝ้าย ฯลฯ ไปแสดงยังต่างประเทศ นอกจากจะทรงเผยแพร่ สนับสนุนให้ประชาชนชาวไทยหันมาสนใจผ้าไหมไทยเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการหาตลาดให้แก่ราษฎรด้วย ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันยั่งยืนของไทยเราด้วย

ถึงแม้ไหมไทยจะเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางเพียงใดก็ตาม เกษตรกรผู้ผลิตผ้าไหมก็ยังประสบปัญหาในการเลี้ยงไหมอยู่ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่มีอาชีพการเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริม เพราะพันธุ์ไหมพื้นเมืองให้ผลผลิตไม่เต็มที่ และในปัจจุบันเรายังต้องสั่งไข่ไหมจากต่างประเทศเป็นประจำทุกปี ประกอบกับในปัจจุบันการเลี้ยงไหมในประเทศไทยได้เริ่มการพัฒนาไปสู่การเลี้ยงไหมแบบอุตสาหกรรม ถึงแม้จะมีการส่งเสริมกับเกษตรกรให้รู้จักการเลี้ยงแล้วก็ตาม นักวิชาการได้ดำเนินการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม มาตลอดเวลา แต่ยังเห็นว่า มีปัญหาอุปสรรคอีกมาก ซึ่งยังไม่ก้าวหน้าทัดเทียมต่างประเทศ ในสภาพความเป็นจริงแล้วการเลี้ยงไหมเป็นอุตสาหกรรมยังอยู่ในวงจำกัดไม่สามารถขยายการผลิตให้ได้มาก

เนื่องจากพันธุ์ไหมลูกผสมต่างประเทศนี้สามารถนำไปเลี้ยงได้ในกลุ่มเกษตรกรบางส่วนเท่านั้น เพราะยังต้องสั่งไข่ไหมลูกผสมมาจากต่างประเทศเป็นอันมาก เนื่องจากพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรเลี้ยงในขณะนี้นั้นได้ผลไม่เต็มที่ ซึ่งสู้พันธุ์ลูกผสมต่างประเทศไม่ได้ จะเห็นได้ว่าขณะนี้ประเทศไทยมีนักวิชาการด้านพันธุศาสตร์มากมาย น่าจะระดมบุคลากรดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ต่อการเลี้ยงไหมของเกษตรกร จึงควรจะมีการวิจัยและทดลองหาพันธุ์ไหมที่สามารถผลิตไข่ไหมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงมีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทดลองค้นคว้าหาพันธุ์ไหมที่ดีอย่างจริงจัง และได้มาตรฐาน ให้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมว่า เป็นพันธุ์ที่เลี้ยงง่ายต้านทานต่อการเป็นโรคสูง เจริญเติบโตเร็ว ให้เปอร์เซนต์เส้นใยสูง ใกล้เคียงกับพันธุ์ที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ ดังที่ คณบดีคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดอกเตอร์ ประสาน ยิ่งชล ได้เล่าให้ฟัง

ดร.ประสาน "สำหรับโครงการหม่อนไหม คิดว่าเป็นโครงการพระราชดำริ ซึ่งเราก็ควรจะมีส่วนที่จะเข้าไปช่วยเหลือ ในแง่ของการปรับปรุง เพราะเหตุว่าโครงการหม่อนไหมนั้นโครงการพระราชดำรินั้นก็ได้ดำเนินการที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่แล้ว แล้วก็คิดว่าในแง่ของลักษณะอย่างนี้ เราก็ต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ในเรื่องของไหมยืน ปีหนึ่งประมาณ ๓๐๐ ล้านบาท ซึ่งมันก็เป็นสิ่งที่น่าคิด เพราะในเมื่อเรามีนักวิชาการได้เรียนกันมาตั้งเยอะแยะ แล้วอีกอย่างหนึ่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็มีบุคลากรที่จะดำเนินการทางด้านนี้ได้ และงานทางด้านนี้นั้นเราทำงานร่วมมือกัน ระหว่าง มหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร โดยแบ่งขั้นอย่างเด่นชัด เราจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยทางด้านมหาวิทยาลัยนั้นจะดำเนินการในแง่ของพื้นฐานว่าเราจะทำการหาพันธุ์บริสุทธิ์ ที่เป็นพันธุ์ดี เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่จะให้กรมวิชาการเกษตรไปดำเนินการ ทำการผสมพันธุ์ แล้วก็เป็นพันธุ์ใหม่ต่อไป เพื่อจะเป็นพันธุ์ที่ใหม่ ดำเนินการว่าเป็นพันธุ์เส้นยืนเพื่อจะลดการสั่งเข้าจากต่างประเทศ"

สิริพร "ในตอนนี้ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดย คณะเกษตรได้ดำเนินการในโครงการนี้แล้วมากน้อยเพียงใด"

ดร.ประสาน "เป็นโครงการที่เราพึ่งจะได้เริ่มงานประมาณ ๖ เดือน โดยได้รับเงินสนับสนุนจาก กปร. ๕ แสน ๕ หมื่นบาท แล้วการดำเนินงานครั้งนี้อยู่ในขั้นดำเนินการขั้นพื้นฐาน ก็มีการสร้างห้องและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ อีกประการหนึ่งทางคณะเกษตรนั้น ก็ได้มีการปลูกหม่อน เพื่อทดสอบว่าพันธุ์หม่อนต่าง ๆ นั้น จะเหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง ในขณะนี้เรากำลังดำเนินการที่วิทยาเขตบางเขนอยู่ แต่อนาคตนั้น เมื่องานดำเนินการต่อไป เราก็จะขยายงานไปที่วิทยาเขตกำแพงแสน ผมคิดว่าในโครงการหม่อนไหม เป็นโครงการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจน เพราะเราก็ทราบว่า ไหมไทยเป็นไหมที่มีคุณภาพ ทั่วโลกยอมรับ ใครก็ตามที่มาถึงประเทศไทยก็จะต้องมองก่อนอื่นคือไหมไทย ถ้าพวกเราช่วยกัน นักวิชาการช่วยกันให้ไหมไทยของ

เรามีคุณภาพยิ่งขึ้นไปกว่านี้ เงินต่าง ๆ ของผู้ที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ก็จะมาตกกับประเทศไทย"

บรรยาย ถึงแม้โครงการหลวงทดลองและวิจัยพันธุ์ไหมเพื่อผลิตไข่สำหรับทำพันธุ์ จะเพิ่งเริ่มดำเนินการได้ไม่นานก็ตาม แต่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก็ได้เร่งดำเนินงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะหน่วยงานที่จะหาพันธุ์ไหมลูกผสม ที่ได้มาตรฐาน คือคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังที่ ดอกเตอร์ สมศรี กันตรีตนากุล อาจารย์ภาควิชากีฏวิทยา ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมในโครงการพระราชดำรินี้เล่าว่า.....

ดร.สมศรี "ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เริ่มหันมาสนใจเกี่ยวกับการที่จะปรับปรุงพันธุ์ไหมซึ่งเริ่มในปีนี้เอง งานที่เราได้วางแนวทางเอาไว้ เราได้แบ่งงานออกเป็น ๔ ขั้นตอนด้วยกัน ขั้นตอนแรก เป็นงานวิจัยด้านพื้นฐาน ซึ่งรายงานทางด้านนี้ในประเทศไทยเรายังนำมาค่อนข้างน้อย อันนี้เราก็ได้มีเพื่อนร่วมงานทางภาควิชาพันธุศาสตร์จะมาช่วยเราศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของสายเลือดแต่ละพันธุ์ว่าจะมีลักษณะของ "ยีน" ในการควบคุมลักษณะที่ดีเด่นของไหมนี้มีอะไรบ้าง และจะมีการถ่ายทอดมาให้ลูกหลานได้ลักษณะดีเด่นมากน้อยเพียงใด อันนี้เรามุ่งศึกษาถึงพันธุ์ไหมเป็นพันธุ์แท้จากต่างประเทศ ที่เป็นพันธุ์ฟัก ๑ ครั้งต่อปีเรียกว่า Uni Woltine Rate เราจะมีการรวบรวมพันธุ์มาเท่าที่เราจะหาได้ทั้งพันธุ์ญี่ปุ่น เกาหลี จีน อะไรเหล่านี้เราจะรวบรวมมาหมดเลย แล้วเราจะมาศึกษาลักษณะที่ดีของสายพันธุ์เอาไว้ อีกพันธุ์หนึ่งที่เรามุ่งศึกษาคือพันธุ์ไทยแท้ของเราที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ เรียกว่าเป็นพันธ์ที่ฟักตลอดปี หรือ Poly Woltine Rate อันเราก็จะมีการศึกษาถึงลักษณะยีนที่ควบคุมแต่ละรายพันธุ์ดังกล่าวนี้ เพื่อจะเป็นพื้นฐานที่เราจะเป็นเครื่องตัดสินว่าเราจะมุ่งที่จะผลิตพันธุ์ไหมไปทางด้านไหนบ้าง

พอมาถึงขั้นตอนที่ ๒ จะเป็นถึงการคัดเลือกพันธุ์ไหมลูกผสม จากขั้นตอนที่ ๑ เราได้ลักษณะพื้นฐานมาหมดแล้วว่า พันธุ์ไหมมีลักษณะดีเด่นอย่างไร มียีนอะไรเป็นตัวควบคุมบ้างแล้ว ขั้นตอนนี้คัดว่าพันธุ์ไหนบ้างที่มีสายเลือดที่ดี สำหรับจะเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ โดยนำมาเลี้ยงคัดเลือกพันธุ์ผสม เราคัดออกเป็น ๓ สายพันธุ์ด้วยกัน คือ เราจะผสมพันธุ์ไทย โดยเอาไหมพันธุ์ไทยหลาย ๆ พันธุ์ มาลองผสมกันดู แล้วศึกษาลักษณะดีเด่นและลักษณะด้อยออกมา แล้วก็จะเลี้ยงคัดเลือกพันธุ์ไหมลูกผสมพันธุ์ไทยกับพันธุ์ต่างประเทศ อันนี้จะเป็นอีกสายงานหนึ่งที่แยกออกไป และอีกสายงานหนึ่งคือเราจะผสมพันธุ์ต่างประเทศ แล้วเราก็จะทดลองเลี้ยงหาลักษณะข้อดีเด่นต่าง ๆ เก็บตัวเลขเอาไว้แล้วจึงมาถึง

ขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งขั้นตอนนี้เราจะร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเฉพาะศูนย์วิจัยไหม ที่นครราชสีมา กับศูนย์ไหมต่าง ๆ ที่อยู่ตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการทดสอบไหมลูกผสมต่าง ๆ ที่เราได้ผสมพันธุ์ขึ้นมา และได้

คัดเลือกไว้บ้างแล้วว่าจะมีพันธุ์ไหนบ้างที่มันเหมาะสมกับสภาพการเลี้ยงของเกษตรกร ๓ ระดับด้วยกันคือ เกษตรกรรายย่อยเลี้ยงเป็นรายได้เสริมอยู่กับบ้าน หรือเกษตรกรที่อยู่ในระดับอยู่นิคมซึ่งมีกรมส่งเสริมการเกษตรกับกรมประชาสงเคราะห์เข้าไปส่งเสริมการเลี้ยง กับอีกระดับหนึ่งคือระดับของเอกชนที่เลี้ยงเป็นอุตสาหกรรมอยู่กับโรงงานสาวไหม ว่าจะมีพันธุ์ใดบ้างที่เหมาะสมต่อการเลี้ยง ว่าพันธุ์ใดบ้างที่ไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยง เพื่อจะเป็นขั้นตอนในการที่เราจะมาคัด เหลือให้ได้พันธุ์ที่ดีเด่น เพียง ๒ พันธุ์ เพื่อจะเป็นพันธุ์ส่งเสริมให้กับเกษตรกร การตัดสินว่าพันธุ์ใดจะดี พันธุ์ใดจะไม่ดี จะเป็นการตัดสินร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับสถาบันไหม เราจะมีนักวิชาการมาวิจัยร่วมกัน เพื่อที่จะดำเนินการเกี่ยวกับอันนี้ เมื่อเราได้พันธุ์ที่ดีเด่นพร้อมที่จะแจกจ่ายให้กับเกษตรกรเมื่อใด ทางศูนย์วิจัยไหมจะเป็นผู้ผลิตพันธุ์อันนั้นไปแล้วให้ทางกรมส่งเสริมการเกษตร กับกรมประชาสงเคราะห์นำไปส่งเสริมให้กับเกษตรกรเลี้ยงต่อไป มหาวิทยาลัยก็จะมีหน้าที่ เพียงเพื่อคัดหาพันธุ์ไหมที่ดีเด่นเหมาะที่จะเป็นพันธุ์พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่จะแพร่พันธุ์ไข่ไหมให้กับเกษตรกรเลี้ยง มอบให้กับศูนย์วิจัยไหมนครราชสีมา นำไปผลิตต่อไป”

สิริพร “ขั้นตอนทั้งหมดที่จะดำเนินการเพื่อผลิตไข่ไหม ให้ได้คุณภาพดีใช่ไหมคะ”

ดร.สมศรี “ใช่ค่ะ”

สิริพร “สำหรับการที่เราจะศึกษาค้นคว้า จะเป็นการยากหรือไม่ ที่จะดำเนินงาน”

ดร.สมศรี “ตอนนี้งานเรายังไม่ได้เริ่ม แต่จะเริ่มปีงบประมาณ ๒๗ เมื่อห้องเลี้ยงไหมสร้างขึ้นมาเสร็จแล้ว อันนี้เราก็ต้องศึกษาเรื่อง ลักษณะดีลักษณะด้อยของแต่ละสายพันธุ์ออกมาก่อน แล้วการผสมพันธุ์นี้ เราก็มุ่งสองอันคือ จะผสมแบบสองสายเลือด หรือว่า ๔ สายเลือด อันนี้เราจะต้องดูทั้งสองลักษณะนี้ด้วย”

สิริพร “ผลออกมาจะแตกต่างกันอย่างไร”

ดร.สมศรี “ลักษณะทั้งสองมันจะมีความดีเด่นของเรื่องสายเลือด ว่าเราสามารถผสมได้ ๔ สายเลือดแล้ว ถ้าเราสามารถคัดเอาลักษณะที่ดีเด่นของแม่แต่ละพันธุ์มา อันนี้เท่ากับ ๔ แม่ ว่าแต่ละพันธุ์มีลักษณะดีเด่น เราจะได้ลูกผสมที่มีลักษณะเด่นกว่าพ่อแม่ จะเป็นในแง่ของความแข็งแรง ในแง่ของผลผลิตในแง่ของรังไหม อันนี้จะมีลักษณะเด่นกว่าพันธุ์พ่อพันธุ์แม่”

สิริพร “สำหรับการที่ เรานำการวิจัยเอาพันธุ์ไหมจากต่างประเทศมา สำหรับอาหารหรือใบหม่อนเป็นพันธุ์เดียวกันหรือเราต้องมีผสมขึ้นมาอีกหรือเปล่าคะ”

ดร.สมศรี “ตอนนี้เรามุ่งที่เราใช้อยู่เวลานี้ คือหม่อนน้อย เพราะว่างานทางด้านวิจัยพันธุ์หม่อนต่าง ๆ ก็ยังมีรายงานน้อยเท่าที่ทางศูนย์วิจัยไหมได้มีการทดลองบ้าง และที่แนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกอยู่ในปัจจุบันก็คือหม่อนน้อย”

ห้องเลี้ยงไหมที่คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

รังไหม

ไหมวัยแก่

สิริพร ถึงแม้เราจะผสมพันธุ์ใหม่ขึ้นมาได้ จากการที่เอาไหมต่างประเทศที่มาผสมพันธุ์กัน เกษตรกรก็สามารถใช้หม่อนธรรมดาที่เราปลูกอยู่ในบ้านเรานี้ใช่ไหมคะ

ดร.สมศรี บรรยาย "ค่ะ อันนี้ใช้ได้หม่อนที่เกษตรกรปลูกอยู่นี้ใช้ได้ค่ะ ไม่ต้องเปลี่ยนพันธุ์ใหม่" นอกจากนี้ดอกเตอร์ เนืองพนิช สินชัยศรี ซึ่งเป็นอีกท่านหนึ่งที่ร่วมทำการทดลองวิจัยในโครงการพระราชดำรินี้ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า.....

ดร.เนืองพนิช "ในเรื่องของการเลี้ยงไหม ในฐานะที่ผมทำงานอยู่ศูนย์ไหมมาก่อน ก็อยากจะเรียนว่า เป้าหมายที่สำคัญของเรา ซึ่งเราเข้ามาทำงานในโครงการพระราชดำรินั้น เราต้องการให้เกษตรกรมีสตางค์ ถ้าเผื่อเขาเพิ่มรายได้ขึ้นมา เขาก็จะมีการอยู่ดีกินดีขึ้น อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เรามีความสุขใจเท่านั้นเองครับ ทีนี้พันธุ์ไทยที่เขาเลี้ยงอยู่พันธุ์พื้นเมืองก็ไม่ใช่ว่าดีหรือไม่ดี แต่มันก็มีลักษณะทางวิชาการหรือในแง่ของการเลี้ยงไหมนั้นก็มีข้อดีข้อเสีย โดยเฉพาะข้อเสียของพันธุ์พื้นเมืองเราก็คือผลผลิตมักจะต่ำ คือรังเล็กรังบาง และข้อต่อไปคือเป็นรังไหมที่จะป้อนโรงงานที่จะสาวเป็นเส้นยืนไม่ได้ ฉะนั้นการที่เราป้อนโรงงานเพื่อจะสาวเป็นเส้นยืนนั้น เราก็จะได้ราคาของเส้นยืนนั้นซึ่งมีราคาสูง พันกว่าบาทนะฮะ ขณะนี้เราก็ยังสั่งซื้อจากต่างประเทศอีกด้วย ฉะนั้นถ้าเราสามารถผลิตเส้นยืนได้มากขึ้น เราก็เป็นการลดการสั่งเข้า แล้วก็เกษตรกรเองก็สามารถจะเพิ่มรายได้ เพราะเส้นใยแพงขึ้น ราคารับซื้อรังก็จะสูงขึ้นมาด้วย ทีนี้เมื่อเรามีเป้าหมายอย่างนั้นแล้วนี่ พันธุ์ที่เราจะนำมาเลี้ยง เราก็ต้องมองว่าเกษตรกรเลี้ยงไหมได้ เมื่อสักครู่อาจารย์ ดอกเตอร์ สมศรีก็ได้พูดไปแล้วว่า เราแบ่งเป็น ๓ ระดับ นะครับ คือเกษตรกรทั่วไป กับเกษตรกรที่มีการผ่านการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงไหมหรือว่าเป็นเกษตรกรชั้นนำที่มีฐานะ หรือมีกำลังเงินในการลงทุนสูง ทีนี้สำหรับเกษตรกรทั่ว ๆ ไปนะฮะ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มที่มีการเลี้ยงไหม เราจะต้องให้เขาเลี้ยงให้ได้ ให้รอดเมื่อเอาพันธุ์พื้นเมืองซึ่งเขาเลี้ยงได้ดี เปอร์เซนต์รอดสูงขึ้นนั้นแต่ผลผลิตต่ำ เอาส่งเข้าโรงงานไม่ได้ เราก็พยายามที่จะหาพันธุ์ที่ให้มีเปอร์เซนต์รอดให้สูงขึ้น อาจจะดึงลักษณะสายพันธุ์ของพันธุ์พื้นเมืองจากของเราซึ่งเราคัดพันธุ์ได้แล้วทำลูกผสมออกมา กับลูกผสมพวกพันธุ์ต่างประเทศที่ให้ผลผลิตสูง ๆ ฉะนั้นสายเลือดหรือความดีเด่นในข้อดีของสายพันธุ์พื้นเมืองซึ่งมีลักษณะที่ทนทานต่อโรคก็ดีหรือว่าสภาพวิกฤตของใบหม่อนที่ค่อนข้างแย่นี้ มันสามารถเปลี่ยนเป็นอาหารได้อย่างดีก็จะไปช่วยทำให้เปอร์เซนต์การเลี้ยงรอดนั้นสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรได้รังไหมและก็นำไปขายในราคาที่สูงขึ้นด้วย หรือแม้แต่จะสาวเองก็จะได้เส้นใยมากขึ้น (อันนี้ก็เป็นคำตอบคำถามที่ว่า ทำไมเราไม่เลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง) ก็สรุปอีกทีก็แล้วกันว่าเราต้องการให้เกษตรกรได้รายได้มากขึ้น และขณะเดียวกันพันธุ์พื้นเมืองนั้นเข้าโรงงานก็ไม่ได้เส้นยืน แนวทางการหาพันธุ์หรือทางออกจากประสบการณ์ที่ได้เห็นในการหลักการพันธุ์ต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น หรือเกาหลี ที่ทำกันอยู่นั้นทางเขาเป็นพันธุ์ไหมที่อยู่ในเขตอบอุ่น จะเป็นพันธุ์ที่ฟัก ๒ ครั้งต่อปีเท่านั้น ใน

สองพันธุ์นี้เมื่อเอาไปเลี้ยงในสภาพที่เลี้ยงเทคนิค ปรากฏเลี้ยงได้ดี เนื่องจากความสะอาดในเรื่องโรงเรือนที่ดี ถูกต้องตามหลักวิชาการ พอมาถึงพันธุ์ของเราในสภาพเมืองไทย เกษตรกรผมมองไปถึงเกษตรกร เช่นเดียวกันในสภาพที่ค่อนข้างจะง่าย ๆ ไม่มีโรงเรือนที่เรียบร้อยนักถ้าเอาพันธุ์ต่างประเทศมาโดยตรงเท่าที่มีประสบการณ์เลี้ยงไม่รอดคือตายหมด ฉะนั้นเราก็พยายามจะเน้นสายเลือดที่จะช่วยในการทนทานต่อสภาพในบ้านเราให้ดีขึ้น ฉะนั้นพอเราได้ลักษณะสายเลือดที่ทนทานด้วย และมีเปอร์เซนต์ใยสูงขึ้นกว่าพันธุ์พื้นเมือง และเข้าโรงงานได้ อันนี้ก็เป็นทางออกอันหนึ่งที่ผมคิดว่าเราจะเลี้ยงการเลี้ยงไหมให้เป็นอุตสาหกรรมนี้เราทำได้"

บรรยาย โครงการหลวงทดลองและวิจัยพันธุ์ไหม เพื่อผลิตไข่ไหมสำหรับทำพันธุ์ กำลังดำเนินการรุดหน้าไปเรื่อย ๆ ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกษตรกรสามารถที่จะมีพันธุ์ไหมลูกผสมที่ดี ให้ผลผลิตสูง เลี้ยงง่าย เพื่อจะได้เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เป็นอาชีพเสริมเมื่อว่างเว้นจากงานอาชีพหลัก ทั้งนี้ก็ด้วยน้ำพระทัยอันเปี่ยมล้นด้วยความห่วงใยในทุกข์สุขของราษฎรในทุกด้านของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เพลง สายฝน

โครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าช่องกล่ำบน
อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
และ นายไพโรจน์ สุวรรณกร ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย ในปัจจุบัน สัตว์ป่าหลายชนิดได้ถูกปล่อยปละละเลยให้มีการเพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ ซึ่งมักจะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และไม่มีการควบคุมที่ดี ทำให้สัตว์ป่าอาจจะสูญพันธุ์ไปในที่สุด ดังนั้น ทางราชการจึงได้จัดตั้งสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าขึ้น ทั้งนี้เพื่อทำการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ และเพื่อการขยายพันธุ์ อันจะเป็นการช่วยป้องกันมิให้สัตว์ป่าแต่ละชนิดต้องสูญพันธุ์ และเมื่อมีสัตว์ป่าจำนวนมากแล้ว ก็จะปล่อยเข้าป่าไป ให้มีการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ หรือ แจกจ่ายให้กับประชาชนที่สนใจนำสัตว์ป่าไปเลี้ยงเพาะพันธุ์ เพื่อประกอบเป็นอาชีพต่อไป การกระทำเช่นนี้จะป้องกันมิให้สัตว์ป่าที่มีค่าหลายชนิดสูญพันธุ์ไป

เพลง

บรรยาย นอกจากทางราชการจะมีความวิตก และห่วงใยในการที่สัตว์ป่าจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศของเราแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องของการอนุรักษ์สัตว์ป่าเช่นกัน พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริในการจัดตั้งโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าขึ้นหลายโครงการ โดยมีพระราชดำริให้จัดตั้งไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าต่าง ๆ นั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้เล่าว่า

ดร.สุเมธ "ผมสังเกตเห็นว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีความสนพระราชหฤทัยในเรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่ามาก โดยเฉพาะในระยะ ๒ – ๓ ปีที่ผ่านมา ทรงสนพระราชหฤทัยเป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่า ทรงมีโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์เต่าทะเล ซึ่งเป็นสิ่งหายากและถูกทำลายลงไปอย่างมาก ในขณะนี้ได้ทรงมีพระราชดำริที่ให้จัดตั้งโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าขึ้นเกือบทั่วทุกภาค

ของประเทศไทย เนื่องจากตามที่เราทราบแล้วว่า สัตว์ป่าแต่ละภูมิภาคนั้นไม่เหมือนกัน มีความแตกต่างกันมาก เช่น ภาคใต้ ก็อาจมีสัตว์ป่าประเภทหนึ่ง ในภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ, ภาคเหนือ หรือในภาคกลางเอง ลักษณะของสัตว์ป่าต่าง ๆ นั้น แตกต่างกันไป และจำนวนของสัตว์ป่าก็น้อยลงทุกที เพราะฉะนั้น จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างมากมายทีเดียวครับ"

ปราณี "ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้พูดถึงว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่า พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการหลายโครงการด้วยกัน อยากจะให้ช่วยยกตัวอย่างสัก ๑ โครงการเกี่ยวกับพระราชดำริในเรื่องนี้ค่ะ"

ดร.สุเมธ "สำหรับโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่ามีมากมายด้วยกัน และโครงการแต่ละโครงการก็ล้วนแต่น่าสนใจทั้งสิ้น ก็อยากจะกล่าวถึงโครงการที่ใกล้กรุงเทพ-มหานคร คือ โครงการขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่อ่างเก็บน้ำช่องกล่ำบน อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งโครงการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณเขาสามสิบ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาแต่เดิม แต่ในช่วงนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-ราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมโครงการเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ และในระหว่างนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็พระราชทานพระราชเสาวนีย์ให้คณะทำงานของโครงการนี้ ได้จัดทำโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่า โดยใช้พื้นที่บริเวณเส้นทางที่จะขึ้นไปยังอ่างเก็บน้ำช่องกล่ำบนสำหรับเป็นพื้นที่ขยายเพาะพันธุ์สัตว์ป่าขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในบริเวณดังกล่าวจึงมีโครงการเพิ่มขึ้นมาพิเศษ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเกิดขึ้น คือ โครงการขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่บริเวณช่องกล่ำบน อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี"

ปราณี "จากการที่มีพระราชดำริในโครงการนี้ขึ้นแล้ว ได้มีวัตถุประสงค์ของโครงการนี้อย่างไรบ้างคะ"

ดร.สุเมธ "เรื่องสัตว์ป่าเป็นเรื่องที่มีปัญหากันอยู่มากมาย เพราะมีกฎหมายที่ได้กำหนดขึ้นมาตั้งแต่สมัยในอดีต ซึ่งไม่ค่อยเหมาะสมเท่าไรนัก กล่าวคือ สัตว์ป่าที่เป็นสัตว์สงวนต่าง ๆ นั้น ก็รู้สึกว่า ประชาชนธรรมดาก็จะเลี้ยงหรือจะเพาะ หรือจะดำเนินการต่าง ๆ ใด ๆ จะทำไปด้วยความยากลำบาก เพราะว่า ล้วนแต่ผิดกฎหมายทั้งสิ้น และอีกด้านหนึ่ง ก็เป็นอย่างที่เราทราบกันว่า การทำลายป่า การทำลายสัตว์ป่า เป็นเรื่องที่ทำกันอย่างน่าเศร้าใจที่สุด ซึ่งบางครั้งก็ทำลายไปด้วยความจำเป็น หลายครั้งก็ทำไปด้วยความสนุก ด้วยเหตุนี้ ประกอบกับหลาย ๆ อย่าง ก็ทำให้สัตว์ป่าจำนวนมากก็แทบจะสาปสูญไปจากแผ่นดินก็ว่าได้ และได้สูญพันธุ์ไปหลายชนิดแล้ว ซึ่งเป็นสัตว์ที่หายากทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงมีกำหนดไว้ประมาณ

๑๐ ประการ ประการแรก เราจะทำการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ปีก เช่น ไก่ฟ้าชนิดต่าง ๆ และนกชนิดอื่น ๆ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สำหรับไก่ฟ้าชนิดต่าง ๆ เป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกว่า ไก่ฟ้าของบ้านเมืองของเราเป็นไก่ฟ้าที่มีความสวยงามมากทีเดียว และมีหลายชนิดที่ต้องสูญพันธุ์ไป และต่างประเทศได้เพาะพันธุ์ไก่ฟ้าส่งกลับมามอบให้เราอีกด้วยซ้ำไป ทำให้เกิดความละอายใจเกิดขึ้น และนอกเหนือจากสัตว์ปีกแล้ว ก็จะทำให้เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และหายากในปัจจุบัน เช่น กวาง เก้ง ละอง ละมั่ง เนื้อทราย เราก็ทำการเพาะพันธุ์ขึ้นมาอีก เพราะหลาย ๆ อย่างในสัตว์ประเภทนี้จะสูญพันธุ์ไปแล้ว และวัตถุประสงค์ข้อที่สาม คือ จะต้องปลูกพืชอาหารสัตว์ป่า เพื่อเป็นอาหารสัตว์ และเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่พื้นที่ เป็นต้นว่า สัตว์ปีก เราก็ต้องเพาะต้นไม้จำพวกที่มีผลที่เป็นอาหารของสัตว์ปีกได้ เป็นพวกลูกหว้า มะขามป้อม อะไรต่ออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นอาหารของสัตว์กีบต่อไปได้ด้วย และประการต่อไป เป็นการอนุรักษ์สัตว์ป่าบางชนิดที่กำลังจะสูญพันธุ์ หรือมีน้อยมากในปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่หลายประเภทเช่นกัน และก็ย้อนมาถึงประชาชน เราก็วางวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรได้หันกลับมาสนใจการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเป็นอาชีพแทนการล่าสัตว์ในธรรมชาติ เพราะการล่าสัตว์นั้นอย่างที่เราทราบอยู่ว่า การล่าสัตว์ทุกฤดูกาล ดังนั้น สัตว์ป่าก็ผลิตไม่ทันต่อการทำลายในลักษณะนี้ ถ้าส่งเสริมให้ราษฎรหันมาสนใจเลี้ยงเพาะสัตว์ป่าเป็นอาชีพ ก็จะทำให้เป็นการลดการทำลายโดยการล่าสัตว์ในธรรมชาติลดลงไปด้วย ประการต่อไป ก็เพื่อส่งเสริมราษฎร และอนุชนรุ่นหลังเห็นความสำคัญและประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์ป่ามากขึ้น ซึ่งในเวลานี้ เราลืม มีสัตว์หลายชนิดที่พวกเด็ก ๆ หรืออนุชนรุ่นหลังเกือบจะไม่รู้จัก และประการถัดไปก็เป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรง ถ้าเราสามารถเพิ่มผลผลิตสัตว์ป่าขึ้นมาได้ ก็เท่ากับส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยจากการดำเนินงานนี้ และประการต่อไป จะช่วยเพิ่มจำนวนสัตว์ป่าให้มากขึ้น และจะนำปล่อยกลับสู่ธรรมชาติเพื่อสร้างความสมดุลย์ให้กับธรรมชาติต่อไปอีก และประการถัดไป ก็เพื่อเป็นการดึงดูดสัตว์ป่าในธรรมชาติให้เข้ามาอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัย และพืชอาหารสัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์ เพราะเรารู้อยู่แล้วว่า ธรรมชาติของสัตว์ป่านั้น มักจะเคลื่อนย้ายอยู่ตลอดเวลา เพื่อแสวงหาพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ถ้าเราสามารถสร้างความอุดมสมบูรณ์ขึ้นในธรรมชาติแล้ว สัตว์ป่านี้ก็จะกลับมาเอง อีกประการหนึ่งผลพลอยได้ที่จะตามมา ก็จะเป็นผลพลอยได้ทางด้านวิชาการ คือ เป็นสถานที่ที่เราสามารถทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์ป่าได้ และผลของการศึกษาค้นคว้านี้จะส่งประโยชน์ไปโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องการผลิต การขาย การเพาะเลี้ยงในขั้นต่อไป และประการสุดท้ายนั้นแน่นอนที่สุด เมื่อเราสร้างเป็นลักษณะโครงการสถานที่อนุรักษ์สัตว์ป่าขึ้นมาแล้วนะครับ เราก็สามารถที่จะดัดแปลงให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไปได้ครับ”

เพลง

บรรยาย จากวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ในโครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าช่องกล่ำบนนี้ จะเห็นได้ว่า จะก่อให้เกิดผลดีต่อส่วนรวมอย่างมากทีเดียว ไม่ว่าในแง่ของการป้องกันสัตว์ป่าที่จะสูญพันธุ์ หรือ ในแง่ของประชาชนที่จะมีความสุขใจที่ได้พบเห็นสัตว์ป่าที่น่ารักหลายชนิดในบริเวณพื้นที่ของโครงการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าในโครงการนี้ กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานในโครงการตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ซึ่งจะได้ปฏิบัติงานตามภาระกิจที่รับผิดชอบไปแล้วอย่างไรบ้าง นายไพโรจน์ สุวรรณกร รองอธิบดีกรมป่าไม้ ได้ชี้แจงว่า

นายไพโรจน์ "คือตั้งแต่เริ่มโครงการในปี ๒๕๒๖ นี้ เราได้ปลูกพืชที่เป็นอาหารสัตว์ในเนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ เราสร้างสำนักงานชั่วคราว ๑ หลัง สร้างบ้านพักชั่วคราวอีก ๕ หลัง โรงเก็บวัสดุครุภัณฑ์ ๒ หลัง และสร้างคอกอนุบาลสัตว์กีบในเนื้อที่ ๕ ไร่ ๔ คอก และดำเนินการสร้างกรงอนุบาลสัตว์ปีกอีก ๑๕ กรงครับ สำหรับในปีงบประมาณ ๒๕๒๗ นี้ เราจะสร้างเพิ่มเติมอีก คือสร้างกรงสัตว์ปีกชั่วคราว ๕ กรง สร้างคอกสัตว์กีบชั่วคราว ๕ คอก สร้างหอพักน้ำ ๑ หอ ทำการปลูกเสริมพืชอาหารสัตว์ป่าพื้นที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ และจะบำรุงงานเดิม ได้แก่ การเลี้ยงดูสัตว์ป่าทำการขยายพันธุ์สัตว์ป่าให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น จะได้บำรุงรักษาพืชอาหารสัตว์ป่า และจะปรับปรุงตกแต่งสำนักงานชั่วคราว บ้านพักชั่วคราวให้ดีขึ้นครับ"

ปราณี "รองอธิบดีคะ สำหรับสัตว์ป่าที่เลี้ยงในโครงการนี้ มีอะไรบ้างคะ"

นายไพโรจน์ "ครับ สัตว์ป่าที่เราเลี้ยงในโครงการนี้ เราแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทครับ คือ สัตว์ป่าที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พวกเก้ง กวาง กระจง และชะนีนะครับ ส่วนอีกพวกหนึ่ง คือ สัตว์ป่าพวกที่กำลังจะสูญพันธุ์และมีค่ามากครับ ได้แก่ พวกไก่ฟ้าพญาลอ ไก่ฟ้าหน้าเขียว ไก่ฟ้าลางเงิน ไก่จุก และพวกนกหว้า นกแว่น ครับ"

บรรยาย นอกจากการดำเนินงานในโครงการนี้ ดังที่นายไพโรจน์ สุวรรณกร รองอธิบดีกรมป่าไม้ได้กล่าวไปแล้วนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าถึงการดำเนินงานของโครงการ ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนว่า

ดร.สุเมธ "ผมคิดว่า เราได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเน้นหนักความสำคัญเป็นพิเศษ คือ การจัดอบรมแนะนำราษฎรเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าให้ทราบถึงวิธีการที่ถูกต้องทั้งในภาคทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ดังที่เรียนมาข้างต้นแล้วว่า ถ้าสามาถแนะนำให้ทางด้านราษฎรได้เข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้องแล้ว การทำลายสัตว์ป่าอย่างไม่มีเหตุผลก็จะหมดไป และความสมดุลย์ในธรรมชาติก็จะเกิดขึ้น และนอกเหนือไปจากนั้น เราก็ทำการส่งเสริม ขณะนี้ก็ทำอยู่บ้างแล้ว โดยทำการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ป่าแก่ราษฎรด้วยวิธีการแจก หรือจำหน่ายพันธุ์สัตว์ป่าที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปเพาะเลี้ยง เกิดเป็นอาชีพที่ถาวรต่อไปครับ"

เพลง

บรรยาย การดำเนินงานในโครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าช่องกล่ำบน อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ได้เริ่มขึ้นแล้ว และได้มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานไปอย่างมาก เมื่อถึงระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการจะได้ให้อะไรแก่ประชาชนและส่วนรวม เราก็มารับฟังจาก ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงาน กปร. ซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ "อย่างที่เห็น ๆ กันว่า โครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในโครงการนี้ หรือ โครงการทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่านั้น ผลประโยชน์ที่เราเห็นได้อย่างแน่ชัด ก็คือ เป็นโครงการที่ทางราชการได้นำไปสู่ประชาชนในพื้นที่ให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ในทางที่ถูกและสามารถสนองผลที่ได้กลับมาในระยะเวลาอันสั้น จากทรัพยากรที่เรามีอยู่ในธรรมชาติ และเราได้ทำลายมันอยู่ตลอดเวลา คือ ทรัพยากรทางด้านสัตว์ป่า และอีกประการหนึ่ง ผลประโยชน์ที่เห็นได้ชัดก็คือ โครงการที่จะเสริมสร้างทัศนคติแก่ราษฎรในพื้นที่ให้เขาประจักษ์ว่า การนำสัตว์ป่ามาเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์นั้นเป็นสิ่งที่น่ากระทำได้ และถ้าผู้ใดมีความสนใจ มุ่งมั่นจะยึดเป็นอาชีพหลักอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากงานด้านการเกษตรกรรมแล้ว ก็สามารถบันดาลผลทางด้านเศรษฐกิจให้ดีกว่า ถาวร และมั่นคงกว่า มากกว่าการล่าสัตว์ป่า เพราะสิ่งนั้นก็ได้เพียงแต่เนื้อ หนัง เขา แล้วนำมาขาย ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ค่อนข้างจะจำกัดมาก สำหรับเป้าหมายที่สร้างประโยชน์นอกเหนือไปจากการแนะนำอาชีพใหม่ให้แก่ราษฎรแล้ว ก็ยังโน้มน้าวจิตใจให้ราษฎรได้รู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านสัตว์ป่า ด้านป่าไม้ และในทางอ้อมก็สนองจุดประสงค์หลักตามนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันด้วย ผลประโยชน์อีกอันหนึ่งซึ่งเราได้ขึ้นมานะครับ ก็จะทำให้โครงการอันนี้เป็นศูนย์สาธิตทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าในภาคกลางของประเทศ และจะยังประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมแก่ประชาชนทั่วไปที่ประกอบกิจการดังกล่าวด้วย และแม้กระทั่งหน่วยราชการอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานทางด้านส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎรในถิ่นทุรกันดารได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ นำข้อมูลไปประยุกต์ได้อย่างถูกต้องด้วย และอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นประโยชน์ที่เราได้มาก็คือ เราต้องทราบว่า โครงการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่านี้ เป็นโครงการที่ทั่วโลกยอมรับว่า เป็นงานในสาขาหนึ่งทางด้านการจัดการสัตว์ป่า เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์ป่าตามธรรมชาติที่ได้ลดจำนวนลงไปทุกปีให้มีปริมาณมากขึ้น ด้วยวิธีการเพาะเลี้ยงและนำไปปล่อยให้อยู่อย่างอิสระตามธรรมชาติต่อไป และอีกประการหนึ่ง เห็นจะเป็นเรื่องของการสร้างสุนทรียภาพของผู้พบเห็น เพราะประชาชนที่ไปเที่ยวในบริเวณดังกล่าว แม้กระทั่งที่เขาเขียวก็ตาม หรือที่ใดก็ตาม ก็รู้สึกว่า มีความสุขที่จะได้เห็นสัตว์ป่าได้อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ และธรรมชาติทางด้านสัตว์ป่าก็ดี ป่าไม้ก็ดีอยู่ในลักษณะที่มีความสมดุลย์กันขึ้นก็นับว่าเป็นความสุขที่ประชาชนจะได้รับโดยตรงครับ"

เพลง

บรรยาย หวังได้ว่า จากความร่วมมือของกรมป่าไม้และหน่วยราชการต่าง ๆ จะช่วยทำให้โครงการศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าช่องกล่ำบน อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี ได้สำเร็จลงด้วยดี ทั้งนี้เพื่ออำนวยผลประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศ–ชาติตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ เพื่อเป็นการสนองพระมหา–กรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่พระราชทานพระราชดำริในการจัดตั้งโครงการนี้ให้แก่พวกเราทุกคน

เพลง สดุดีพระแม่เจ้า

โครงการพระราชดำริบางประการเกี่ยวกับพุทธมณฑล

ตำบล ศาลายา จังหวัดนครปฐม

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นายประมุข พงศิวาภัย ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ ย่อมสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับ ตั้งแต่บรรพกาลจนถึงปัจจุบัน นับแต่ประเทศไทยรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว พระมหากษัตริย์ไทยทุก ๆ พระองค์ ทรงยึดหลักการเป็นธรรมราชา สะสมบารมีด้วยการให้ทาน รักษาศีลและทรงไว้ซึ่งความชอบธรรมอันเป็นมงคลสูงสุด พระราชจริยวัตรในทางธรรมเป็นรากฐานสำคัญ ยังความสงบสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจ เช่น องค์บูรพกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรี ในการทำนุบำรุงพระศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติให้มั่นคงเป็นปึกแผ่น เป็นหลักของประชาชนในการปฏิบัติตนตามหลักธรรม นอกจากนั้นแล้ว พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกของศาสนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชทรัพย์บำรุงศาสนาต่าง ๆ และเสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีทางศาสนาของทุกศาสนามาโดยตลอด ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งที่ขออัญเชิญมา ณ ที่นี้

ที่ท่านทั้งหลายผู้เป็นผู้แทนขององค์การสมาคมและศาสนาต่าง ๆ หลายศาสนา พากันมาให้พรวันเกิดพร้อมกัน ณ ที่นี้ เป็นเครื่องแสดงความสามัคคีระหว่างคนไทยผู้ที่อยู่ในเมืองไทย แม้จะนับถือศาสนาต่าง ๆ กัน ก็มีสมานฉันท์ที่จะมารวมกันโดยพร้อมเพียงได้ นับว่าเป็นการดีมาก และเป็นการแสดงให้เห็นว่าเมืองไทยนี้ เรามีเสรีภาพในทางความคิดอย่างเต็มที่ เมื่อมีเสรีภาพทางความคิด และความนับถือเต็มที่เช่นนี้ เราจึงจะต้องรักษาไว้ด้วยความหวงแหนอย่างที่สุด

เพลง .....

บรรยาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศรัทธาเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ทรงถือว่าการอุปถัมภ์ส่งเสริมบำรุงพระพุทธศาสนา เป็นพระราชกรณียกิจที่จะต้องทรงประกอบบำเพ็ญให้สัมฤทธิ์ผลอย่างไพบูลย์ สมกับที่ทรงเป็นพุทธมามกะ พระบาทสมเด็จ–พระเจ้าอยู่หัว ทรงเอาพระทัยใส่ในการปฏิสังขรณ์ในโบราณสถาน และโบราณวัตถุต่าง ๆ โดยตลอดมา ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ซ่อมแซมหอพระพุทธบุษยรัตน์

ซึ่งประดิษฐานอยู่ในสวนศิวาลัย พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสร้างวัดไทย ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ บูรณะพระอุโบสถวัดและพระอารามหลวงอื่น ๆ อีกหลายแห่ง และในรัชสมัยของพระองค์ ถึงแม้จะไม่มีการสร้างพระอารามหลวงเพิ่มขึ้น ได้ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริให้สร้างพุทธศรณียสถาน เพื่อเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาขึ้น เพื่อที่จะได้เป็นที่ศึกษา ค้นคว้าทางวิชาการ และให้เป็นสถานที่ที่พุทธ-ศาสนิกชนทั้งหลาย จะเข้าไปปฏิบัติธรรม คือ พุทธมณฑลขึ้น ที่จังหวัดนครปฐม ดังที่นายประมุข พงศิวาภัย ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับพุทธมณฑล จะได้เล่าถึงโครงการพระราชดำริบางประการเกี่ยวกับพุทธมณฑล ดังนี้

ประมุข "พุทธมณฑลนั้นเป็นพุทธสถานที่สำคัญของชาติ มีหลักฐานมั่นคงที่ได้ก่อสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน และยิ่งไปกว่านั้น พระองค์ก็ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จไปทรงวางศิลาฤกษ์ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗ อันนี้ก็เป็นพื้นฐานระยะเริ่มแรกของความเกี่ยวพันระหว่างพระองค์ท่านกับพุทธมณฑล และนอกจากนั้นกระผมก็ขออนุญาต เล่าต่อเมื่อพระองค์ท่านทรงพระกรุณาเสด็จไปทรงวางศิลาฤกษ์ แล้วการก่อสร้างพุทธมณฑลก็ได้ดำเนินเป็นสืบเนื่องต่อกันมา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน แม้จะมีระยะหนึ่ง ซึ่งได้สดุดหรือชงักไปบ้างในช่วงเวลา ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมานั้น ก็คงจะเป็นเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการสับเปลี่ยนภาระรับผิดชอบตามหน่วยงานราชการและตัวบุคคลอยู่บ้าง ซึ่งก็ไม่เป็นปัญหามาก ในปัจจุบันนั้นก็สามารถดำเนินการไปอย่างกว้างขวาง"

สิริพร "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านได้ทรงมีแนวพระราชดำริอย่างไรบ้างคะ เกี่ยวกับพุทธมณฑลนี่ค่ะ"

ประมุข "เมื่อพูดถึงความสัมพันธ์กันแล้วก็คงจะต้องมีทั้ง ๒ ทางนะครับ ทางหนึ่งคือที่พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ มีพระราชดำริต่าง ๆ เกี่ยวกับ พุทธมณฑลทางหนึ่ง กับอีกทางหนึ่งคือทางฝ่ายรัฐบาลกับประชาชนที่ได้กราบบังคมทูลในส่วนสำคัญ ๆ กับพระองค์ท่าน เพื่อขอทรงพระกรุณาให้เสด็จไปเป็นครั้งคราว แล้วก็มี ขอรับพระราชทานแนวคิดต่าง ๆ มาดำเนินการบ้าง ดังกระผมจะได้เล่าเป็นระยะ ๆ ไป

ในระยะแรก เมื่อปีกลายคือปี ๒๕๒๕ ปีนั้นก็มีการริเริ่มวางโครงการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ในระยะนั้น รัฐบาลก็มองเห็นว่า ตามปกตินั้น พระมหากษัตริย์ของไทยนั้น จะมีพระราชประเพณีอย่างหนึ่งก็คือ ต้องสร้างวัดประจำพระองค์ อันนี้ก็เป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและก็สืบทอดมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ สำหรับกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ก็ยังมีพระราชประเพณีอยู่สืบเนื่องกันมา เมื่อเราฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี รัฐบาลก็ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ ก็ได้คำนึงถึงว่าจะเลือกวัดที่มีความสำคัญในรัชกาลต่าง ๆ ทั้ง ๙ รัชกาล นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ – ๘ นั้น ก็มีวัดที่สำคัญต่าง ๆ กัน สืบทอด อย่างวัดพระเชตุพน อย่างนี้

พระศรีศากยทศพลญาณ
ประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเวียนเทียนที่พุทธมณฑล

ก็มีความสำคัญ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นอย่างมาก และวัดอรุณราชวราราม อย่างนี้เป็นต้น ในสมัยรัชกาลที่ ๒ หรือวัดราชโอรสในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทั้ง ๙ รัชกาลนั้นก็เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับรัชกาลของพระองค์ แต่สมัยรัชกาลที่ ๙ นี้ หรือสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน คณะกรรมการจัดงานเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี ซึ่งมี ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ก็ได้คำนึงถึงว่า พุทธมณฑลนั้น ในสมัยรัชกาลปัจจุบันเห็นว่าพุทธมณฑล ก็นับว่าเป็นพุทธสถาน หรือเป็นศาสนสถานที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และมั่นคงที่สุดของชาติ ได้ก่อสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลของพระองค์ ก็สมควรที่จะถือว่าพุทธมณฑลแห่งนี้ เป็นศาสนสถานหรือพุทธสถานคู่บ้านคู่เมือง ในรัชกาลของพระองค์ก็จึงได้ถือทำการบูรณะหรือก่อสร้าง วางรากฐานต่าง ๆ ภายในพุทธมณฑลเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากการจัดสรรงบประมาณ เฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี ได้ใช้จ่ายมาเพื่อการก่อสร้างพุทธมณฑลถึง ๔๐ กว่าล้านบาท จึงทำให้พุทธมณฑลนั้นสำเร็จและลุล่วงก้าวหน้าไปเป็นอันมาก ในปัจจุบันถ้าท่านได้ไปเที่ยวพุทธมณฑลแล้วก็จะเห็นว่า เรามีอาคารต่าง ๆ และก็มีบริการด้านสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า หรือการปลูกต้นไม้ต่าง ๆ นั้นริเริ่มไปได้ไกลมากทีเดียว อันนี้ก็เป็นไปตามที่รัฐบาลได้ทูลเกล้าเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ก็ทำให้เห็นว่าพุทธมณฑลนั้น ถึงแม้จะใช้เวลาสร้างมาเป็นเวลานานพอสมควร ก็มาลุล่วงหรือว่าแล้วเสร็จระยะแรก ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในเมื่อปีเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์นี้"

สิริพร "สำหรับแนวพระราชดำริโดยตรงของพระองค์ล่ะคะ ท่านได้มีแนวพระราชดำริอย่างไรบ้างให้กับคณะกรรมการรับผิดชอบพุทธมณฑลได้นำไปปฏิบัติบ้างคะ"

ประมุข "เรื่องนี้ กระผมก็ต้องขออนุญาตเชิญพระราชปรารภบางตอนหรือพระราชดำริบางครั้งที่พระองค์ได้เสด็จไปยังพุทธมณฑล นับตั้งแต่เสด็จไปวางศิลาฤกษ์เมื่อปี พุทธศักราช ๒๔๘๗ แล้ว พระองค์ท่านก็ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อคราววันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ นะครับ ครั้งนั้นก็เสด็จโดยคำกราบบังคมทูลของ ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑล เสด็จไปเททองหล่อพระเกศมาลา พระพุทธรูปพระประธานพุทธมณฑล ซึ่งทรงพระราชทานนามว่า "พระศรีสากยทศพลญาน ประธานพุทธมณฑลสุทัศน์" เมื่อครั้งนั้นก็ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ส่วนหนึ่งกับพระราชทานทรัพย์ซึ่งมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายอีกส่วนหนึ่ง รวมทั้งสิ้นแล้วเป็นเงินถึง ๘ ล้านกว่าบาท อันนั้นก็นับว่าเป็นกองทุนของพุทธมณฑลที่สำคัญมากที่สุดจำนวนหนึ่งที่ได้รับมาในสมัยปัจจุบันต่อสมทบจากที่ได้รับใช้สมัยปี ๒๕๐๐

อันนี้ก็เป็นเบื้องต้นในการที่ได้นำพระราชทรัพย์ส่วนนั้นมาสมทบกับงบประมาณประจำปีที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้เรานำไปทำการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ที่จะใช้บริการประชาชนด้านสาธารณูปโภค ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ คือ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพร้อมกับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี เป็นการส่วนพระองค์ และมีพระราชดำริว่า เบื้องหลังพระประธานพุทธมณฑลนั้น เป็นแนวกว้างพุ่งออกไปนั้น ดังจะเห็นได้จากแผนที่ออกไปเบื้องหลัง เดิมที่ดำริจะเป็นสวนอยู่สวนหนึ่ง พระองค์ท่านก็มีพระราชดำริให้สร้างเป็นมณฑปปฏิบัติธรรม เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ ขณะนี้ (๒๕๒๖) กำลังก่อสร้าง กำลังออกแบบ โดยกรมศิลปากร และพระองค์ท่านได้ทอดพระเนตรแล้ว แต่ว่ายังมีการปรับปรุงอยู่ ผมทราบว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นโครงการตามพระราชดำริ ได้เข้าไปร่วมพิจารณาด้วย ขณะนี้ก็ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการพระราชดำริที่เรียกชื่อย่อว่า กปร.มาตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๕๒๕ เป็นจำนวน ๑๐ ล้าน ๕ แสนบาท และมาในปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ ก็ร่วมสมทบเข้าไปอีก ๒๑ ล้าน ๘ แสนบาท ทั้งนี้ก็เอาไปดำเนินการก่อสร้างพวกสาธารณูปโภค คือ ประปา ไฟฟ้า รวมทั้งสะพานข้ามคูต่าง ๆ ภายในบริเวณนี้ เมื่อได้ดำเนินการตามพระราชดำรินี้แล้ว ก็จะสามารถใช้พุทธมณฑลได้อย่างสมบูรณ์และสะดวกสบายขึ้น แต่เดิมพื้นที่พุทธมณฑลมีพื้นที่กว้างขวาง เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราได้มีสาธารณูปโภคที่สมบูรณ์ ก็ทำให้ความปลอดภัยภายในมีมากยิ่งขึ้น อย่างเช่นว่ามีไฟฟ้านี่ก็ ไฟฟ้าดังกล่าวตามงบประมาณที่พระองค์ได้ทรงพระกรุณาจัดสรรให้มานี้ ก็จะสามารถทำให้พุทธมณฑลมีความสว่างไสวเวลาค่ำ ที่เวลาเราจัดงานกันบ่อย ๆ อย่างปีกลาย เราจัดงานหลายครั้ง ก็มีอุปสรรคว่าจะต้องใช้ไฟฟ้าชั่วคราว แล้วก็ไม่เป็นที่ปลอดภัยของประชาชน นอกจากนั้นระบบประปาเมื่อมีพื้นที่กว้าง ก็ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก การที่เราเดินท่อเมนออกไปจากน้ำบาดาลจนถึงจุดที่บริเวณองค์พระแล้วก็รอบ ๆ นั้น ที่ประชาชนไปใช้งานนั้นก็จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ถ้าไม่จัดขึ้น ความสับสนก็มีมาก เพราะว่าน้ำก็เป็นหลักในการที่จะบริการประชาชน ส่วนนี้แหละครับที่ทำให้เราต้องดำเนินการให้ทันต่อเวลา เพราะฉะนั้นโครงการของพระราชดำริที่ได้จัดสรรมานี้ ก็สามารถทำให้พุทธมณฑลนั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเวลาอันจำกัดและรวดเร็ว อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าไปใกล้ชิดกับโครงการดังที่ตามมา”

สิริพร “เมื่อทางคณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑล ฝ่ายฆราวาสได้รับแนวพระราชดำริมาแล้ว ได้มาปฏิบัติอย่างไร แล้วตอนนี้มีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ อย่างไรบ้างคะ”

ประมุข “กระผมขอเล่ารายละเอียดสักเล็กน้อย เงินส่วนแรกพระราชทรัพย์ส่วนแรกนั้นที่รับไว้จากส่วนพระองค์ก็ดี หรือพระราชทานมาโดยประชาชนทูลเกล้าฯ ถวายก็ดี ก็นำฝากอยู่ในกองทุนอีก ๘ ล้านเศษ ส่วนงบประมาณที่เกี่ยวเนื่องคือยอดที่สำคัญก็คือเมื่อ ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์นั้น รัฐบาลจัดสรรให้ อันเนื่องมาแต่พุทธมณฑลนั้นเป็นศาสนสถานที่สำคัญประจำรัชกาลของพระองค์ จำนวน ๔๐ ล้านบาทเศษ ได้ไปก่อสร้างที่พักอาศัยอาคันตุกะสงฆ์ จำนวน ๕ ล้านบาทเศษ ทำการก่อสร้างทางเดินบาทวิถีรอบพระพุทธรูป ๑๕ ล้านบาทเศษนะครับ สร้างตึกประชาสัมพันธ์ ๒ ล้านบาทเศษ สร้างอาคารสำนักงาน ๓ ล้านบาท แล้วก็ไปสร้างโรงอาหารอีก ๗ ล้านบาท นี้ก็เป็นส่วนงบประมาณอีกส่วนหนึ่ง ก็คือโครงการเงินจัดสรรที่ได้รับจาก กปร. หรือโครงการตาม

พระราชดำรินั้น ๑๐ ล้าน ๔ แสนบาท ได้รับเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้ก่อสร้างประปาระยะที่ ๓ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ ปัจจุบันใช้งานได้แล้ว เงินงบประมาณตามโครงการพระราชดำริปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ คือการก่อสร้างไฟฟ้าระยะที่ ๓ จำนวน ๕ ล้านบาท กำลังดำเนินงานอยู่ โดยกรมการทหารช่าง แล้วก็สะพานข้ามคูอีก ๗ แห่ง ภายในบริเวณใกล้องค์พระ หรือสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล อีกเหมือนกัน ก็รวมอีก ๓ ล้านบาทเศษ ก็กำลังจะดำเนินการในปี ๒๗ นี้เหมือนกันนะครับ

สรุปความว่า เงินที่ได้รับพระราชทานมาทั้งหมดเราได้ดำเนินการตามพระราชประสงค์แล้ว ยังคงเหลือค้างอีก ๒ รายการ กำลังเตรียมการและจะดำเนินการ ขณะนี้ยังติดฤดูฝนอยู่"

สิริพร "เมื่อพุทธมณฑลได้เริ่มสร้าง ได้เสด็จพระราชดำเนิน ไปทอดพระเนตรการก่อสร้างหรือได้ส่งผู้แทนพระองค์ไปดูแลการสร้างนี้อย่างไรบ้างคะ"

ประมุข "พระองค์ท่านได้ให้ความสนพระราชหฤทัยเป็นลำดับมา ยังจะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างพุทธมณฑล ซึ่งมี ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ไปประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ก็ทรงตอบรับทุกครั้ง และครั้งใดที่มีพระราชกรณียกิจหรือมีภารกิจมาก ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ แทนพระองค์ถึง ๒ ครั้งนะครับ เสด็จฯ แทนพระองค์คือเมื่อคราววันที่ ๓ พฤษภาคม และตอนนั้นก็ประกอบพิธีวันวิสาขะบูชา เสด็จฯ เวียนเทียนร่วมกับประชาชน ก็มีพุทธศาสนิกชนไปร่วมกันเป็นจำนวนมากเต็มลานพระพุทธรูป จนไม่มีที่จะยืน"

สิริพร "เมื่อสักครู่นี้ ท่านผู้อำนวยการบอกไว้ว่า แนวพระราชดำรินี้แบ่งเป็น ๒ อย่างคือ แนวพระราชดำริโดยตรง และที่ประชาชนได้ขอพระราชทานคำแนะนำนี้นะคะ ในส่วนที่ประชาชนได้ขอพระราชคำแนะนำ ประชาชนได้ขอพระราชทานคำแนะนำในแนวไหนคะ"

ประมุข "คืออย่างนี้นะครับ พระราชดำริโดยตรงนี้ เมื่อคราวเสด็จฯ ส่วนพระองค์ ได้พระราชทานพระราชดำริหลายประการซึ่งกระผมพอที่จะจับใจความไว้ว่าอย่างนี้

ข้อ ๑ มีพระราชประสงค์จะเสด็จไปก่อสร้างพระมณฑปปฏิบัติธรรมอยู่ด้านหลังองค์พระนี้ เห็นว่าเป็นที่สงบนะฮะ

ข้อ ๒ ทรงปรารภด้วยความห่วงใยว่า พุทธมณฑลนั้นเป็นงานก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่และงานสำคัญของชาติ เพราะฉะนั้นก็ได้รับความร่วมมือหลายฝ่าย และที่สำคัญพระองค์ทรงห่วงใยว่า ในการดูแลจะเป็นภาระมาก ถ้าได้ช่วยกันหลายฝ่ายก็คงจะสมบูรณ์ และขอให้ระมัดระวังเป็นอย่างมาก อันนี้ก็ได้รับใส่เกล้าด้วยความปิตินะครับ

นอกจากนั้นยังทรงปรารภว่าให้นึกถึงคนแก่ชราบ้าง ที่เขาจะมาเยี่ยม เพราะฉะนั้นต้องบริการให้สะดวกสบายที่สุด อันนี้ก็เป็นพระราชดำริที่โดยตรงของพระองค์

ส่วนที่ทางประชาชนหรือฝ่ายรัฐบาลได้พระราชทานพระราชดำริต่าง ๆ นั้น คือ กองพุทธศาสนสถาน หรือกรมการศาสนา หรือกระทรวงศึกษาธิการ นี้ก็เป็นฝ่ายที่ไปดำเนินการอยู่ภายใน ก็รับคำหรือความคิดเห็นต่าง ๆ เสนอต่อกรรมการ เมื่อกรรมการมีความเห็นเป็นอย่างไร ก็นำขึ้นกราบบังคมทูลฯ เช่นว่าสมควรที่จะจัดงานเป็นพระราช-ประเพณี หรือวันอันสำคัญทางพระศาสนาอย่างที่เราจัดมาแล้ว ก็เป็นที่ชื่นชมปีติโดยทั่วกัน และพระองค์ท่านก็มาเห็นก็คงจะพอพระราชหฤทัย ก็จึงเสด็จฯ เป็นการส่วนพระองค์ก็ดี เป็นทางการก็ดี แต่ถ้าพระองค์มีพระราชกรณียกิจมาก ก็จะทรงโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นผู้แทนพระองค์ดังที่ผมเรียนมาแล้ว"

สิริพร "แล้วในระยะนี้ท่านทรงมีพระราชดำริอะไรใหม่ ๆ เพิ่มเติมอีกบ้างไหมคะ เกี่ยวกับพุทธมณฑล"

ประมุข "อันนี้ก็คงจะเป็นเรื่องที่ก่อสร้างมณฑปปฏิบัติธรรมนี้แหละครับ ที่ผมได้ทราบมานะครับ จะชัดแจ้งพอที่จะเรียนให้ประชาชนทราบหรือเปล่านี้ก็คงจะเรียนได้แค่นี้ก่อนว่าพระองค์พระราชทานพระราชดำริให้มีการแก้ไขแบบก่อสร้าง เห็นว่ากรมศิลปากรได้ร่างแบบแล้ว และนอกจากนั้นยังปรารภถึงงบประมาณในการก่อสร้าง ที่จะให้เป็นเรื่องของการประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย นี่ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพระราชดำริของพระองค์"

สิริพร "แล้วในขณะนี้นะค่ะ ทางคณะกรรมการหรือทางกองพุทธศาสนสถาน ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับพุทธมณฑล มีโครงการอะไรเพิ่มเติมหรือไม่คะ ในพุทธมณฑลอันเกี่ยวเนื่องด้วยพระองค์ท่าน"

ประมุข "อันนี้เป็นคำถามที่กระผมอยากจะกราบเรียนอยู่แล้วครับ ขณะนี้กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเรื่องกราบเรียน ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับการดำเนินการหรือมีโครงการพิเศษ เนื่องในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๖ หรือวันเฉลิมพระชนมพรรษาปีนี้นะครับ ก็เรื่องการปลูกต้นไม้ในพุทธมณฑลนะครับ เราจะปลูกจำนวน ๒,๕๕๗ ต้น อันนี้ก็ได้ตัวเลขที่เป็นมงคลว่า ๒,๕๐๐ นั้น ก็คือ ๒๕ พระ-พุทธศตวรรษ และ ๕๗ ข้างท้ายก็คือพระชันษาของพระองค์ กรมการศาสนาโดยความร่วมมือของหน่วยราชการอีกหลายหน่วยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กรมการทหารช่าง กรมป่าไม้นะครับ กรมโยธาธิการ รวมทั้ง กรป.กลาง ก็จะร่วมกันดำเนินการปลูกต้นไม้ในพุทธประวัติทั้ง ๔ ตำบล คือ ตำบลที่ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน ซึ่งจำลองไว้หลังองค์พระและก็อยู่โดยรอบนะครับ อันนี้ก็เป็นการริเริ่มหรือตามโครงการที่เร่งรัดให้เกิดร่มเงาภายในพุทธมณฑล ให้ได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วนะครับ เราได้เลือกกล้าไม้จำนวนหนึ่ง จากกรมป่าไม้ซึ่งได้เพาะชำไว้หลายปีแล้ว การตกแต่งเนินดินและพื้นที่ รวมทั้งลำธารน้ำต่าง ๆ ภายใน อยู่ในระยะที่สมบูรณ์พอที่จะลงพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ลงไปได้แล้ว เราจึงถือโอกาสอันเป็นมงคล เร่งรัดออกไปและก็ประกาศเชิญชวนประชาชนให้ไปร่วมกัน

ปลูกนะครับ แนววิธีปฏิบัติก็ถือได้ ๒ อย่าง คือ อย่างที่ ๑ ก็คือการบริจาคกล้าไม้มา กล้าไม้นี้เราก็ขอให้กล้าไม้ในพุทธประวัติ ซึ่งมีชนิดต่าง ๆ เราก็ประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ ณ สถานที่นั้นอยู่แล้ว หรือถ้าจะทราบเป็นระยะ เป็นแนวทางคร่าว ๆ ก็คืออย่างต้นไผ่ ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นจิก ต้นเกตุ ต้นประดู่ เราก็รับอยู่แล้ว ถ้าเป็นกล้าไม้ใหญ่อันนี้ก็เผื่อว่าสามารถมีความแข็งแรงต้านทานต่อดินฟ้าอากาศ และก็เป็นระยะที่อยู่ในฤดูฝน ถ้าเราปลูกให้ไม้ยืนต้นอยู่ในฝนนี้ได้ พอจะถึงหน้าฝนต้นไม้คงเจริญเติบโตมาก เวลานี้เร่งรัดไปได้มากแล้วนะครับ นอกจากนั้นเราก็ยังให้ความสะดวกกับประชาชนในการที่จะเข้ามาบริจาคทรัพย์ สมทบทุนในการปลูกต้นไม้ต้นหนึ่ง รวมทั้งกล้าไม้ อุปกรณ์การปลูก เช่น ปุ๋ย หรือดินผสมอะไรก็ตาม อุปกรณ์ทั้งหลายทั้งสิ้น ๑๐๐ บาท เราก็ถือว่า ๑ ต้น เราก็จะจัดเป็นป้ายชื่อผูกติดไว้กับต้นไม้เป็นที่ระลึกของผู้บริจาค และก็จะจัดแผนที่กำหนดตัวเลขนั้นไว้ว่าของท่านใดปลูกอยู่ ณ ที่ใด ขณะนี้กำลังทะยอยปลูก ถ้าท่านผู้ใดสนใจก็ไปติดต่อได้ที่พุทธมณฑล ขอเชิญชวนโดยทั่วกันนะครับ"

บรรยาย ศาสนากับพระมหากษัตริย์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันตลอดมา และสัมพันธ์กันไปตลอดนิรันดรกาล เพราะเป็นองคายพ คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า การที่บ้านเมืองของเราอยู่มาได้ด้วยความร่มเย็นนั้น ก็ด้วยพระบารมี โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภ์ภก และยึดหลักการเป็นธรรมราชา ซึ่งยังความสงบสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงโดยทั่วกัน

เพลง สายฝน

โครงการสวนสัตว์เปิด ศูนย์ปางตอง
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายจำนงค์ โพธิสาโร
และ นายสมทบ นรพรรคพฤฒิกร ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน
เสียงนกร้อง

บรรยาย ธรรมชาติสร้างสิ่งสวยงามให้มนุษย์ แต่มนุษย์มักจะไม่คำนึงถึงสิ่งสวยงามที่ธรรมชาติให้ไว้ ธรรมชาติอันสวยสดงดงามจึงหลงเหลืออยู่ในโลกนี้ไม่มากนัก ประเทศไทยมีสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นขุนเขา แม่น้ำ ลำธาร ป่าเขาลำเนาไพร ตลอดจนสัตว์ป่า ป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นของคู่กัน และสัตว์ป่านั้น ก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่งที่จัดได้ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่งอกเงยเพิ่มพูนได้ หากแต่จะต้องมีการลงทุนรักษาไว้ เพราะแม้ว่าจะเป็นทรัพยากรที่งอกเงยได้ แพร่ขยายจำนวนได้ก็ตาม แต่หากไม่มีการสงวนรักษาและบำรุงพันธุ์ไว้ก็อาจสูญพันธุ์ไปได้

เพลงบรรเลง พม่าปราสาทไหว

บรรยาย ในภาคเหนือของประเทศไทย ป่าไม้หลายแห่งถูกทำลายไปโดยฝีมือมนุษย์ จากการรู้เท่าไม่ถึงการบ้าง ตั้งใจบ้าง เมื่อสภาพป่าหมดไป สัตว์ป่าก็สูญพันธุ์ตามไปด้วย จังหวัดในภาคเหนือจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขา เป็นจังหวัดชายแดน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือสุดของประเทศไทย และมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า นั่นก็คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณหนึ่งพันหนึ่งร้อยกิโลเมตร

จากตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไกลออกไปทางชายแดนประเทศพม่า อีกประมาณ ๖๐ กิโลเมตร จะมีที่ราบสูงค่อนข้างกว้างใหญ่ บนขุนเขาที่ยังปกคลุมไปด้วยป่าธรรมชาติ จุดหนึ่งของพื้นที่ราบสูงแห่งนี้ คือ ปางตอง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว เพื่อความกินดีอยู่ดีของราษฎรในท้องถิ่น โดยจัดเป็นศูนย์พัฒนาที่ราบสูงขึ้น มีชื่อว่า ศูนย์พัฒนาที่ราบสูงปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์ปางตอง ตั้งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๓๐๐ เมตร สภาพป่าโดยทั่วไปยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์

และจากศูนย์พัฒนาที่ราบสูงปางตอง จะมาเป็นโครงการสวนสัตว์เปิดปางตองได้อย่างไรนั้น นายจำนงค์ โพธิสาโร อธิบดีกรมป่าไม้ ซึ่งรับผิดชอบโครงการสวนสัตว์เปิดปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เล่าถึงความเป็นมา และการดำเนินงานว่า

อธิบดีกรมป่าไม้ (นายจำนงค์ โพธิสาโร) "พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จฯ ตรวจเยี่ยมราษฎรในแถบนี้เกือบทุกปี เมื่อวันที่ ๑๔ – ๑๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๕ ทั้งสองพระองค์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ มาประทับแรมที่พระตำหนักปางตอง ในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินไปยังเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ ปางตอง พระบาทสมเด็จพระ–เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตแม่สะเรียง คุณปรีชา อบอาย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมป่าไม้ ให้พิจารณาจัดทำการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าในลักษณะสวนสัตว์เปิด ในขั้นแรกสมควรมีคอกอนุบาลเพื่อเป็นที่พักของสัตว์ป่าที่นำไปเพาะเลี้ยง ส่วนระยะต่อไป ก็ให้พิจารณานำสัตว์ไปปล่อยอย่างอิสระธรรมชาติในสวนสัตว์เปิดต่อไป ทั้งนี้ เป็นพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร ได้ยึดถือเป็นอาชีพหลักอีกอย่างหนึ่ง"

พัชรินทร์ "ก็ได้ทราบเกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการพระราชดำริสวนสัตว์เปิด ปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วนะคะ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ซึ่งท่านอธิบดีกรมป่าไม้ก็ได้เรียนให้ทราบกันไปแล้ว ทีนี้อยากจะขอถามถึงลักษณะของการดำเนินงานของโครงการนี้ มีอะไรบ้างคะ"

อธิบดีกรมป่าไม้ "ลักษณะของการดำเนินงานโครงการนี้ ทางกรมป่าไม้จัดให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านทุกประการ คือ มีการนำสัตว์ป่าที่หายากและสัตว์ป่าที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ขึ้นไปเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ให้เพิ่มจำนวนมาก ๆ ยิ่งขึ้น และจะเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชนผู้สนใจได้ไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า เพื่อเป็นอาชีพต่อไปได้ ทั้งนี้ จะได้หยุดฆ่าฟัน รบกวนสัตว์ป่าในป่าธรรมชาติ ซึ่งเหลือน้อยลงทุกทีทุกทีนะครับ"

พัชรินทร์ "สัตว์ป่าในประเทศไทยเรา ก็นับว่าจะสูญพันธุ์ไปนะคะ ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้มีพระราชประสงค์จะให้นำสัตว์ป่ามาเพาะ–เลี้ยง ก็ได้เกิดศูนย์ปางตองนี้ขึ้น ขอทราบว่า ขณะนี้ ทางโครงการศูนย์ปางตองนี้ ได้ดำเนินการไปมากน้อยแค่ไหน เพียงใดคะ"

อธิบดีกรมป่าไม้ "ครับ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ กรมป่าไม้ได้สนองพระราชดำริของพระบาท–สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยวางแผนจัดตั้งสวนสัตว์เปิดปางตองขึ้นอย่างเร่งด่วน ได้ส่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญงานออกสำรวจพื้นที่ เขียนโครงการเพื่อจัดหางบประมาณจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เรียกชื่อโดยย่อว่า "กปร." อันมี ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ต่อมา

ในปีงบประมาณ ๒๕๒๖ กรมป่าไม้ได้รับงบประมาณจาก กปร. เพื่อดำเนินงานดังกล่าว เป็นจำนวนเพียงพอแก่การปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้รับผิดชอบในงานนี้ ได้ขึ้นบุกเบิกงานอย่างเร่งด่วน ปางตองที่ราบสูงในขณะนี้ เวลาผ่านไปไม่ถึงขวบปี ได้มีสวนสัตว์เปิดขึ้นแล้ว ขณะนี้กรมป่าไม้ได้นำไก่ฟ้าหลายชนิดขึ้นไปเพาะเลี้ยงบนศูนย์ปางตอง เช่น ไก่ฟ้าหลังเงินพันธุ์ไทย ไก่ฟ้าหลังเทา และนกแว่น ซึ่งจัดอยู่ในวงศ์ไก่ฟ้า ก็มีหลายคู่ นกแว่น ปัจจุบันนี้นับว่าหายากมากแล้ว เพราะชาวป่า ชาวเขา ดักกิน ฆ่ากินกันเกือบหมด ที่ปางตองยังมีนกยูงพันธุ์ทางภาคเหนือ พร้อมที่จะออกลูกหลานขยายพันธุ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

นอกจากไก่ฟ้าแล้ว ทางราชการยังได้จัดหาสัตว์ป่าจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนมที่บางชนิดหายากจากป่าธรรมชาติ เช่น ละอง ละมั่ง เนื้อทราย และสัตว์ป่าที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น เก้ง กวาง เลียงผา ขึ้นไปเพาะเลี้ยงตามพระราชดำริของล้นเกล้าทั้งสองพระองค์อีกด้วย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ได้กระทำไปอย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงฤดูกาลและความยากลำบาก ปัจจุบันมีคอกสัตว์เปิดล้อมรอบป่า เนื้อที่ ๕๐ ไร่ สำหรับไว้ปล่อยเก้ง หรือละอง ละมั่ง มีกรงเปิดไก่ฟ้า เนื้อที่ ๑๐ ไร่ สำหรับไก่ฟ้าจะได้อยู่กันอย่างอิสระ ไม่มีการกักขังเช่นสวนสัตว์อื่น ๆ บนศูนย์ปางตองมีอ่างเก็บน้ำกว้างใหญ่ เนื้อที่ไม่ต่ำกว่า ๓๐ ไร่ เป็นที่เพาะเลี้ยงนกเป็ดน้ำหลายชนิด บางชนิด เช่น เป็ดก่า ซึ่งเกือบจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยเราแล้ว ทางการก็จะได้พยายามจัดหาขึ้นไปเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ตามพระราชประสงค์ต่อไป ผมขอเรียนว่า ในขณะนี้งานของโครงการยังไม่สำเร็จลุเป้าหมายที่วางไว้ ในอนาคตอันใกล้นี้ ถ้าเส้นทางคมนาคมสะดวกกว่าเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีพร้อมทุกอย่างตามแผนที่วางไว้ ก็จะได้เป็นสถานที่ให้ประชาชนผู้สนใจได้ไปเที่ยวชมอีกแห่งหนึ่งของทางภาคเหนือ”

เพลงบรรเลง แสงเทียน

บรรยาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระทัยในงานอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่ามาก เพราะได้ทรงมีโอกาสเสด็จพระราชดำเนินไปในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทรงทอดพระเนตรป่าไม้ที่ถูกทำลายมากมาย สัตว์ป่าในเมืองไทยซึ่งเคยมีชีวิตอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพรมากมายหลายชนิด ได้สูญหายไปจำนวนมาก เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินภาคใต้ ก็ได้ทรงให้ราษฎรในจังหวัดภาคใต้จับกระจงป่ามาเลี้ยงให้เติบโตสมบูรณ์เต็มที่ เพื่อการขยายพันธุ์สัตว์ป่าประเภทนี้ต่อไป ทรงศึกษาจากการทรงพระอักษรจากตำรับตำราต่าง ๆ ตลอดจนคำกราบบังคมทูลของชาวบ้าน ถึงเรื่องของป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างสนพระทัยจริงจัง และไม่ว่าจะเสด็จพระราชดำเนินไปยังแห่งหนตำบลใดก็ทรงกล่าวชี้ชวนให้ราษฎรได้หันมาอนุรักษ์ป่า ให้เห็นถึงคุณค่าของป่าไม้ อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ป่า และโครงการพระ–

ราชดำริสวนสัตว์เปิด ศูนย์ปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน นับว่าเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มขึ้นใหม่ และเป็นแห่งแรก โดยเปิดให้เป็นศูนย์กลางการสาธิต และเผยแพร่การอนุรักษ์สัตว์ป่า ให้แก่ราษฎรในท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้และเห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการชลอการทำลายสัตว์ป่าได้ในที่สุด ดังที่นายสมทบ นรพรรคพฤฒิกร หัวหน้าฝ่ายเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ซึ่งรับผิดชอบและดำเนินงานนี้บนศูนย์ปางตอง ได้กล่าวถึงโครงการนี้ และโครงการที่จะเปิดให้เที่ยวชม ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ ดังต่อไปนี้

นายสมทบ "ในฐานะที่ผมเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโครการนี้โดยตรง ผมใคร่ที่จะขอเรียนเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย เกี่ยวกับแผนการทำงานของสวนสัตว์เปิดปางตองครับ ผมมีความคิดเห็นว่า นอกเหนือจากการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าอันเป็นจุดประสงค์หลักของงานแล้วนะครับ กล้วยไม้พื้นเมืองที่ร่อยหรอลงไปทุกวัน เพราะถูกเก็บมาขายเป็นครั้งละมาก ๆ นั้น ส่วนใหญ่ก็จะเลี้ยงไม่รอด เพราะว่าเป็นกล้วยไม้ในที่สูง เมื่อเอามาอยู่ในที่ต่ำก็จะไม่รอด ผมจึงได้ตั้งเป็นศูนย์รวบรวมพันธุ์กล้วยไม้พื้นเมืองของทางภาคเหนือขึ้นบนปางตอง เป็นงานนอกแผนงานนะครับ แต่ผมคิดว่า น่าจะเป็นประโยชน์ดีต่อส่วนรวม เรามีเรือนเพาะชำขนาดใหญ่ไว้อนุบาลกล้วยไม้ที่ถูกเก็บมาขาย เมื่อผมขึ้นไปปฏิบัติงาน ผมก็จะซื้อติดไปด้วยครั้งละมาก ๆ ตั้งใจว่า เมื่อเลี้ยงอนุบาลได้ดีแล้ว ก็จะนำไปเกาะติดไว้ตามต้นไม้ ได้ให้แพร่พันธุ์ต่อไป ซ้ำยังจะเป็นสิ่งที่ประดับธรรมชาติที่สวยงามด้วยครับ เมื่อกล้วยไม้ป่าจะออกดอกตามฤดูกาลของแต่ละชนิด สำหรับโครงการที่จะเปิดให้ประชาชนได้เข้าเที่ยวชมนั้น ผมคิดว่า ในขณะนี้แผนงานของเรายังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ประกอบกับเส้นทางคมนาคมก็ยังไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง ต่อไปครับ ในอนาคตที่ไม่ไกลนัก อาจจะเปิดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หาความรู้ของประชาชนได้ครับ"

พัชรินทร์ "ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ต้องการที่จะให้เป็นสวนสัตว์เปิด และก็ตอนนี้ก็เพิ่งเริ่มโครงการเท่านั้น ยังไม่ได้เต็มวัตถุประสงค์มากนัก ก็ยังไม่ได้เปิดให้ประชาชนเข้าชม โครงการสวนสัตว์เปิดศูนย์ปางตองที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้ ท่านหัวหน้าฝ่ายเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ซึ่งรับผิดชอบดูแลอยู่นี้ คิดว่าผลที่คาดว่าจะได้รับนั้น จะมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไรบ้างคะ"

นายสมทบ "ครับ ผลที่คาดว่าจะได้รับนะครับ โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เสริมสร้างทัศนคติแก่ราษฎรชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นนะครับ เราทำเพื่อให้ชาวเขาต่าง ๆ ประจักษ์ว่า การนำสัตว์ป่ามาเพาะเลี้ยงเพื่อการขยายพันธุ์นั้น เป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ และสามารถให้ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจได้ดีถาวร และมั่นคงกว่าที่ว่าจะไปล่าสัตว์มาเพื่อนำเนื้อมาขายเป็นอาหาร เอาเขา เอาหนัง เอาขนมาขาย อย่างที่เคยกระทำมาอย่างในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ แล้วก็โครงการนี้ยัง

สามารถที่จะโน้มน้าวให้ชาวเขารู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านสัตว์ป่าและป่าไม้อีกด้วย นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวจะเป็นศูนย์สาธิตทั้งทางด้านทฤษฎีและทางด้านปฏิบัติ เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าแห่งแรกของเมืองไทยทางภาคเหนือ อันจะเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมแก่ประชาชนโดยทั่วไป ในการเสริมสร้างคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพแก่ผู้พบเห็นประการหนึ่ง ที่จะเกิดผลดีในด้านทัศนคติให้แก่ผู้พบเห็น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านสัตว์ป่าและป่าไม้ของชาติครับ”

เพลงบรรเลง สายฝน

บรรยาย พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโครงการสวนสัตว์เปิดปางตอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน นับได้ว่าเป็นสิ่งประเสริฐยิ่ง เป็นนิมิตหมายที่ดีงามในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านสัตว์ป่าของประเทศไทยเราในยุคปัจจุบัน ยากที่จะหาคำพูดใดมาเปรียบได้ เพราะสภาวะความอยู่รอดของสัตว์ป่าโดยทั่วไปในขณะนี้ตกอยู่ในสภาวะที่ลำบากมาก โดยได้รับภัยจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ยังคุกคามอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้น ความอยู่รอดของสัตว์ป่า นอกจากตัวบทกฎหมายที่จะช่วยยับยั้งแล้ว งานด้านอนุรักษ์ ซึ่งทั่วโลกยอมรับในสถานการณ์ปัจจุบัน ก็คือ การนำสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์มาเพาะเลี้ยงโดยการช่วยเหลือจากมนุษย์เรานั่นเอง

เพลง สายฝน

โครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้
ตำบลทาเหนือ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายกิตติ ขันธมิตร และ
นายสุนทร ศรีสัตนา ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย คงจะเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จ–พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องของธรรม และทรงปฏิบัติธรรมอยู่เป็นประจำ นอกจากนั้น ในพระราชกรณียกิจหลาย ๆ อย่าง ก็ทรงให้ความสำคัญในเรื่องของธรรมเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากพระราชดำรัส หรือ พระ–บรมราโชวาทต่าง ๆ ที่พระราชทานก็จะมีธรรมสอดแทรกอยู่ทุกครั้ง คราวใดที่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนราษฎรตามหมู่บ้านต่าง ๆ หรือในจังหวัดใดก็ตาม พระองค์มักจะเสด็จพระราชดำเนินไปที่วัด พร้อมทั้งพระราชทานปัจจัย ยารักษาโรคต่าง ๆ ให้กับวัด และที่ขาดไม่ได้คือ หนังสือธรรม เครื่องเทปและเทปเกี่ยวกับธรรม หรือคำสอนเรื่องธรรมต่าง ๆ และสิ่งที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่ง คือ การที่พระองค์ทรงอาราธนาให้พระภิกษุที่อยู่ในวัดช่วยอบรมสั่งสอนชาวบ้านในเรื่องของธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นพระ–ราชกรณียกิจที่พระองค์ปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนั้น พระองค์มักจะสอดแทรกเรื่องธรรมเข้าไปในโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ดังเช่นโครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้ ตำบลทาเหนือ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

เพลง

บรรยาย หมู่บ้านแม่ตะไคร้ มีพื้นที่ ๔๐๐ ไร่ มีราษฎรประมาณ ๑๓๐ ครอบครัว ประชากรประมาณ ๖๐๐ คน บริเวณหมู่บ้านเป็นพื้นที่แห้งแล้ง การคมนาคมก็ลำบาก เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากชุมชน อาชีพส่วนใหญ่ของราษฎร คือ การทำนา ทำไร่ ซึ่งต้องอาศัยน้ำฝนในการเกษตรเพียงอย่างเดียว และฐานะของราษฎรก็ยากจน จากสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรในหมู่บ้านแม่ตะไคร้นี่เอง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นว่า ควรจะมีการพัฒนาหมู่บ้านนี้ให้ราษฎรมีการกินดีอยู่ดีมากกว่านี้ รวมทั้งควรมีการปลูกฝังคุณธรรมให้กับราษฎรที่นี้ด้วย จากนั้นมา พระราชดำริของพระองค์ก็ได้เริ่มกำหนดเป็นโครงการขึ้นที่บ้านแม่ตะไคร้ ดังที่นายกิตติ ขันธมิตร นักเกษตรในพระองค์ ได้เล่าถึงความเป็นมาของโครงการว่า

นายกิตติ "โครงการที่บ้านแม่ตะไคร้ ตำบลทาเหนือ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มต้นเมื่อต้นปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่หมู่บ้านนั้นถึง ๓ ครั้งด้วยกัน ท่านได้เสด็จไปที่วัดแม่ตะไคร้ และได้พระราชทานพวกสิ่งของต่าง ๆ เช่น โต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป หนังสือธรรม เทปธรรม และเสด็จฯ ไปทรงจัดแต่งวิหารที่วัด มีการติดรูปภาพต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปภาพเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การที่ทรงจัดแต่งสถานที่ในวัดนี้ ก็เพื่อให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมให้ชาวบ้านได้มาทำบุญทำทาน และปฏิบัติธรรมที่นั่น นอกจากการตกแต่งวิหารและพระราชทานสิ่งของต่าง ๆ แล้ว ท่านก็ยังได้รับสั่งกับราษฎรถึงเรื่องความจำเป็นว่าทำไมคนเราต้องมีศาสนา ต้องมีธรรม ท่านได้รับสั่งด้วยพระองค์เองกับราษฎรที่มาเฝ้ารับเสด็จ มีอยู่คราวหนึ่งที่พระราชทานแผ่นพิมพ์สวดมนต์แปลและทรงเปิดเทป และให้ราษฎรได้สวดมนต์พร้อม ๆ กัน ซึ่งอันนี้ ก็เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการนี้น่ะครับ พระองค์มีพระราชเสาวนีย์ให้ดำเนินการติดตามโครงการนี้ในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม พร้อมกับ การส่งเสริมอาชีพต่อมาด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังได้ให้เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษเข้าไปฝึกอาชีพ เช่น การปักผ้าเป็นลูกไม้ เป็นรูปต่าง ๆ จะเป็นการทำให้แม่บ้านที่อยู่กับบ้านได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยอาชีพนี้ และส่งผลิตผลที่ได้ไปขายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง”

ปราณี “สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการปลูกฝังคุณธรรม และพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้ ได้วางเป้าหมายไว้อย่างไรบ้างคะ”

นายกิตติ “สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการน่ะครับ ก็เพื่อที่จะอบรมสามเณรที่มีอยู่ในวัดที่หมู่บ้าน ได้มีความรู้ทั้งทางด้านปริยัติธรรม และธรรมปฏิบัติ เพื่อที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุประจำหมู่บ้าน และจะได้สั่งสอนอบรมประชาชนต่อไป และเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก ๆ เยาวชน และราษฎรในหมู่บ้านให้เป็นผู้มีศีลธรรม จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสันติสุข และเพื่อสร้างสวนป่าที่ร่มรื่น ให้เป็นที่ธุดงคสถานสำหรับการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุ สามเณร และประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนั้น ก็เพื่อธำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงต่อไป และจะเป็นแบบอย่างสำหรับในการพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติ อันนี้เป็นพระราชดำริที่จะพัฒนาทั้งด้านจิตใจและทั้งทางอาชีพควบคู่กันไป”

เพลง บรรยาย เมื่อได้วางเป้าหมาย หรือ วัตถุประสงค์ของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้ขึ้นแล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบและเกี่ยวข้องในโครงการก็เริ่มดำเนินงานตั้งแต่นั้นมา นายสุนทร ศรีสัตนา ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาการเมืองและการปกครอง สำนักนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย ในฐานะที่ได้ร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมมาเป็นเวลานาน ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายในโครงการนี้ว่า

นายสุนทร “ที่ดำเนินการอยู่ก็คือ ส่วนที่เกี่ยวกับกรมป่าไม้ในการปลูกสวนป่า ซึ่งได้ดำเนิน–การไปแล้วพอสมควร ถ้าจะรื้อป่าให้มีความร่มรื่นอย่างเดิมก็คงจะใช้เวลาประมาณ

ส่วนหนึ่งของบริเวณที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ที่หมู่บ้านแม่ตะไคร้ ตำบลทาเหนือ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ที่พัฒนามี ๔๐๐ ไร่ และมีราษฎรอาศัยอยู่ ๑๓๐ ครอบครัว

๔ – ๕ ปี แต่การดำเนินงานใน ๒ – ๓ ปี ป่าคงจะมีสภาพที่ดีขึ้น คงจะใช้เป็นธุดงคสถานสำหรับพระภิกษุ สามเณร เมื่อท่านออกพรรษาไปหาที่สงบวิเวกในการปฏิบัติธรรม ก็คงจะเริ่มใช้ได้บ้างแล้ว นอกจากนี้ ในเรื่องของการส่งเสริมอาชีพนั้น ทางกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้เริ่มไปส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ปลูกสวนครัวที่จะมีสิ่งของบริโภคในชีวิตประจำวัน ส่วนอาชีพเสริมหลังฤดูการทำนานั้น ก็ได้มีหลายโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ เช่น การปลูกถั่วเหลือง การปลูกถั่วต่าง ๆ ที่ใช้เวลาน้อยเป็นรายได้เสริมที่ดี รวมทั้งการปลูกกระเทียม หรือพืชที่เห็นว่าจะมีตลาดและจำหน่ายได้ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรกำลังพิจารณาอยู่ นอกจากนี้ ในเรื่องอาชีพเสริม เราได้สอบถามความต้องการของชาวบ้านว่า เขาต้องการให้เราไปฝึกอาชีพทางด้านไหน เช่น การจักสาน หรือการฝีมือต่าง ๆ ซึ่งเมื่อใช้เวลาว่างทำแล้ว จะจัดส่งมาขายในตลาดเชียงใหม่ได้ อันนี้มีอยู่หลายอย่างซึ่งชาวบ้านเองได้ปรึกษาหารือ และอาจเสนอความต้องการมาโดยทางเราจะติดต่อท่านผู้รู้ให้ไปช่วยฝึกอบรมให้ รวมทั้งให้คำแนะนำเรื่องการตลาด จะเป็นการเสริมรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่ง ส่วนในเรื่องที่เป็นหัวใจของโครงการในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมนั้น ก็เน้นในเรื่องการฝึกอบรมชาวบ้านให้เข้าใจในความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเรื่องนี้เราเองก็ได้ดำเนินการไปมากพอสมควรในช่อง ๖ – ๗ เดือนที่ผ่านมา”

ปราณี “คุณสุนทรได้เคยติดตามผลคืบหน้าของการดำเนินงานที่รับผิดชอบว่าขณะนี้ได้แล้วเสร็จไปได้แค่ไหนบ้างแล้วคะ”

นายสุนทร “เมื่อมีการเริ่มงานมา ๖ – ๗ เดือน ผมเองได้ขึ้นไปปฏิบัติงานที่หมู่บ้านประมาณ ๓ – ๔ ครั้ง ก็เฉลี่ย ๒ เดือนครั้ง และจากการที่ได้สังเกต สอบถามชาวบ้าน คุยกับชาวบ้าน ได้ไปสัมผัสเอง ผลที่ออกมาก็เป็นที่น่าพอใจ เพราะว่า ประการหนึ่ง การทำวัตรเช้า วัตรเย็น โดยเฉพาะผู้ที่เรานำมาอบรมที่วัดพระธรรมกาย ก็ได้ปฏิบัติทุกวันไม่ได้ขาด ซึ่งในตอนเช้า – ตอนเย็น เราก็ได้ยินเสียงสวดมนต์ของบุคคลเหล่านี้ และชาวบ้านเองบางคนก็ได้เริ่มกระทำตาม ส่วนในวันอาทิตย์ หรือวันหยุด หรือวันพระที่ชาวบ้านว่างนั้น ในวัดเอง ชาวบ้านก็ได้มาทำบุญมากขึ้น และฟังพระเทศน์และมีการนั่งสมาธิที่ได้มีการแนะสั่งสอนไป ในโรงเรียน นักเรียนก็มีการทำวัตรเช้า วัตรเย็น มีนักเรียนที่สนใจเข้าห้องสมุด ยืมหนังสือธรรมไปอ่าน ฟังเทปธรรม ความสนใจก็เริ่มปรากฏขึ้น นอกจากนี้ ในด้านที่เราสามารถจะมองเห็นได้ก็คือ ในเรื่องความสะอาดของหมู่บ้าน เริ่มมีการทำความสะอาด จัดบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เรื่องอบายมุขต่าง ๆ ที่เคยทำก็เลิกไป การทะเลาะวิวาทในหมู่บ้านก็ลดน้อยลง ทุกคนเริ่มมีเหตุมีผล มีความเข้าใจกัน และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันด้วยความสุขุมรอบคอบ สันติสุขในหมู่บ้านก็เริ่มดีขึ้น เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผมพอจะประเมินผลได้ในเบื้องต้นภายในหมู่บ้านแม่ตะไคร้นี้ครับ”

ปราณี "นับว่าเป็นผลดีของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนาบ้านแม่ตะไคร้น่ะคะ ดิฉันอยากจะเรียนถามคุณสุนทร ตามความคิดเห็นของคุณสุนทรในฐานะที่ได้ร่วมในโครงการที่เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมมาเป็นเวลานาน มีความคิดอย่างไรต่อโครงการนี้คะ"

นายสุนทร "สำหรับโครงการนี้ ผมมีความเห็นว่า เป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นมาก เพราะเหตุว่า ถ้าหากเราจะไปส่งเสริมทางด้านอาชีพก็ดี การก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ก็ดี ถ้าหากว่า บุคคลหรือประชาชนซึ่งเป็นตัวหลักนั้น ในการยกระดับจิตใจนั้น เรายังไม่ได้ทำ หรือทำกันน้อยแล้ว การพัฒนาที่เรามุ่งหวังคงจะไม่ได้ผลที่สมบูรณ์ นอกจากการพัฒนาด้านวัตถุแล้ว เรื่องจิตใจเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำควบคู่กันไป เป้าหมายที่เรากำหนดไว้จะได้บรรลุ การพัฒนาจิตใจเป็นเรื่องที่เราลงทุนน้อยมาก แต่ได้ผลมาก เพราะสถาบันหลักของเรานั้น ในเรื่องศาสนา วัด หรือบุคคล หรือเอกสาร สื่อต่าง ๆ ของเราก็มีอยู่พร้อมแล้ว ไม่ต้องใช้เงินมากมาย ผลที่ออกมามีมากและถ้าว่าไปแล้ว มันเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการรองรับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ถ้าหากคนมีความประพฤติดี มีศีลธรรม มีคุณธรรมแล้ว การที่เราจะไปแนะนำ หรือนำโครงการอะไรไปแล้ว ก็จะเป็นการง่ายที่จะยอมรับ เพราะคนดีที่มีความรับผิดชอบ มีความขยันหมั่นเพียร มีเหตุมีผลแล้ว การที่จะพูด หรือแนะนำ การพัฒนาอะไรมันง่ายไปหมด ผมคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ และจำเป็น ใช้เงินน้อย แต่ได้ผลมาก"

เพลง

บรรยาย นอกจากนายสุนทร ศรีสัตนา ในฐานะที่ได้ร่วมในโครงการปลูกฝังคุณธรรมมาโดยตลอด ได้ให้ความคิดเห็นต่อโครงการนี้แล้ว นายกิตติ ขันธมิตร ซึ่งคลุกคลีกับงานในโครงการตามพระราชดำริ ก็ได้กล่าวถึงผลดีและประโยชน์ของโครงการนี้ที่จะมีต่อราษฎรที่หมู่บ้านแม่ตะไคร้และสังคมส่วนรวมว่า

นายกิตติ "เมื่อชาวบ้านแม่ตะไคร้มีศีลธรรมแล้ว การปฏิบัติตนของเขาก็จะทำให้เขารู้จักความสามัคคี มีความอดทน มีความขยันขันแข็ง รู้จักพึ่งตนเอง มีระเบียบ มีวินัย รู้จักประหยัด มีความพอดี รู้ว่าอะไรควรไม่ควร รู้ว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด ความเป็นอยู่ของเขาก็จะดีขึ้น รวมทั้งอาชีพต่าง ๆ ที่เราไปส่งเสริมให้เขา ทำให้รายได้ของเขาก็จะมีเพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ก็จะดีขึ้น ความสันติสุขที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้น นอกจากว่าร่างกายมีอาหารรับประทาน มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค มีเครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้า ปัจจัยที่จำเป็นแล้ว จิตใจของเขาก็จะเป็นสุขไปด้วย คือมีความเพียงพอ มีความรู้สึกผิด รู้ถูกรู้ต้อง นี่ก็เป็นประการสำคัญน่ะครับ และที่นี่จะมีป่าที่เป็นธุดงคสถาน ใช้สำหรับเป็นสถานที่ธุดงค์ของพระภิกษุ หรือ ฆราวาสที่จะปฏิบัติธรรม หรือว่า เพื่อการที่จะไปประชุมพระสงฆ์ หรือประชุมพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติกิจทางด้านศาสนา เพราะเดี๋ยวนี้ป่าต่าง ๆ ก็หายาก ถ้าเราได้มีการสงวนรักษาไว้แห่งหนึ่งเพื่อจะใช้ในกิจการนี้โดยเฉพาะก็คิดว่า จะเป็นประโยชน์อย่างมากนะครับ และเมื่อโครงการปลูกฝังคุณธรรมและพัฒนา

บ้านแม่ตะไคร้สำเร็จตามเป้าหมายแล้ว คิดว่าจะเป็นตัวอย่างสำหรับในการพัฒนาแหล่งอื่น ๆ ต่อไป และจะเป็นการหารูปแบบที่ควรจะทำว่าควรจะต้องทำอย่างไรในการพัฒนาแบบนี้ต่อไปด้วย”

เพลง

บรรยาย คงจะได้ทราบถึงความห่วงใย และพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่มีต่อราษฎรที่หมู่บ้านแม่ตะไคร้แล้วว่า พระองค์มีพระราชดำริที่จะพัฒนาด้านอาชีพ พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีให้กับราษฎร และจะได้เป็นแบบอย่างให้กับหมู่บ้านใกล้เคียงต่อไป ถ้าทุกหมู่บ้านได้มีการพัฒนาเช่นเดียวกันนี้แล้ว อีกไม่นานประเทศของเราก็จะมีประชาชนที่มีคุณธรรม มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความขยันหมั่นเพียร และมีความสามัคคี และเมื่อนั้น พวกเราทุกคนก็จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เพลง สายฝน

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายกิตติ ขันธบัตร
นายพิสิษฐ์ ศศิผลิน และ
พล.ต.ต.สมควร หริกุล ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน
เพลง .....

บรรยาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยในด้านการศึกษาในประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการศึกษาในระดับต้นของนักเรียนและโรงเรียนทั้งในกรุงเทพมหานครและชนบท และจากการที่ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-ราชินีนาถ ในการทรงเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกท้องถิ่นในประเทศ ไม่ว่าจะทุรกันดารยากลำบากเพียงใด ทำให้ได้ทรงทราบถึงการศึกษาของเด็ก ๆ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของเขาเหล่านั้น ว่ามีสุข ทุกข์เพียงใด พอกินหรือไม่ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าอาชีพส่วนใหญ่ของราษฎรเหล่านั้น คือ อาชีพทางด้านเกษตรกรม แต่ทว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในด้านการเกษตรแผนใหม่ และขาดแคลนอาหารด้วย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ซึ่งกำลังอยู่ในวัยเติบโต สมเด็จ-พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นว่า ถ้าเด็ก ๆ ได้อาหารไม่เพียงพอ ก็จะทำให้พลานามัยไม่สมบูรณ์ ยิ่งถ้าขาดอาหารพวกโปรตีน ในวัยเด็กแล้ว เมื่อเป็นผู้ใหญ่ความสามารถทางสมองก็จะต้องด้อยไปด้วย จึงทรงหาแนวทางที่จะให้เด็ก ๆ ได้อาหารและเป็นอาหารที่ถูกหลักอนามัย รวมทั้งหาแนวทางปูพื้นฐานด้านการเกษตรให้แก่ราษฎรด้วย พระองค์จึงทรงดำริให้มีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้น ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน ได้ร่วมมือกัน อาทิเช่น กองบังคับการตำรวจ-ตะเวนชายแดน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ อีกหลายหน่วยงาน นายกิตติ ขันธบัตร นักเกษตรในพระองค์ ซึ่งได้เล่าถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ว่า

นายกิตติ "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราช-ดำเนินตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม-

ราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร และทอดพระเนตรเห็นเด็ก ๆ ขาดอาหารมีร่างกายไม่แข็งแรงเท่าที่ควร แล้วก็ได้พระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็ทรงพบว่ามีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ที่มาโรงเรียนแล้วก็ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน แล้วโดยปกติแล้วเวลาที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ ก็มักจะพระราชทานพวกเครื่องอุปกรณ์การเกษตร พวก จอบ บัวรดน้ำ พวกเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ ให้โรงเรียน และทรงแนะนำให้โรงเรียนทำการเกษตรอยู่แล้ว บางครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ก็มีราษฎรมากราบบังคมทูล ขอพระราชทานยาว่าปวดศีรษะ ก็ทรงซักถาม ก็ทราบสาเหตุว่าบางทีราษฎร เวลาที่ผสมยาฆ่าแมลงแทนที่จะเอาไม้คนก็ใช้มือคน ทำให้เกิดอาการปวดศีรษะแล้วก็ไม่สบาย บางทีราษฎรก็กราบบังคมทูลว่า ชาวบ้านเวลาล้อกันเล่นก็เอายาฆ่าแมลงมาฉีดใส่หน้ากันก็มี อันนี้แสดงว่าราษฎรขาดความรู้ทางด้านการเกษตรแผนใหม่ ซึ่งอันนี้ก็เป็นอันตรายแก่ตัวเกษตรกร

สาเหตุที่นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน เนื่องจากขาดแคลนอาหารแล้วก็เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ทางด้านเกษตรแผนใหม่ และก็ประกอบกับพระองค์ท่านก็ทรงช่วยเหลือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทางด้านอุปกรณ์การศึกษา ในปี ๒๕๒๓ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้น ในเขตพื้นที่ของกองกำกับการตำรวจตระเวน-ชายแดนเขต ๗ คือ แถบจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยให้สำรวจโรงเรียนในเขตพื้นที่ทั้ง ๓ จังหวัด ซึ่งเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวน-ชายแดน จำนวน ๒๘ โรงเรียน แล้วก็คัดเลือกโรงเรียนที่จะทำการทดลองปฏิบัติการ ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านหนองแจง อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนทุ่งศาลา ตำบลป่าหวาย กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และโรงเรียนบ้านไอ้เผือก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการสำรวจโรงเรียนทั้ง ๒๘ โรงเรียนนี้ มีบางโรงเรียน นักเรียนมีสภาวะทางโภชนาการบกพร่องถึง ๖๐ เปอร์เซ็นต์นะครับ เมื่อได้โรงเรียนตัวอย่าง ๓ โรงเรียนแล้ว ก็ดำเนินโครงการโดยได้พระราชทานเมล็ดพันธุ์พืช อุปกรณ์การเกษตร และก็ได้มีนักวิชาการออกไปแนะนำให้โรงเรียนปลูกพืชและก็นำผลิตผลนั้นมาประกอบเป็นอาหารกลางวัน ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี จากนั้นก็เลยโปรดเกล้าฯ ให้ขยายโครงการไปในโรงเรียนตำรวจตระเวน-ชายแดนทั้งหมดทั่วประเทศไทยทุกภาคนะครับ สำหรับวัตถุประสงค์นี้นะครับ ผมจะขออัญเชิญพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม-ราชกุมารี นะครับ ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินไปในการอบรมครูโรงเรียนในโครงการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน ณ กองกำกับการกองร้อยที่ ๕ ตำรวจ-ตระเวนชายแดน ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส ในวัน

เสาร์ที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๔ พระราชดำรัสพระราชทานไว้บางตอนว่า **"การที่จัดทำโครงการให้นักเรียนได้รับอาหารเพิ่มเติมนั้นเป็นของดี จึงคิดว่าจะทำอย่างไรจะได้ผล จากการที่ได้ศึกษาตามที่เขาทำกันมา ก็มีการให้ทุนแล้วทางโรงเรียนได้จัดทำอาหารกลางวันให้นักเรียน บางทีก็ให้เปล่า ๆ หรือไม่ก็ให้ในราคาที่ต่ำพอที่จะซื้อหากันได้ จึงมาลองคิดอีกวิธีหนึ่ง คืออยากให้เป็นพืชพันธุ์ผัก หรืออุปกรณ์ แล้วให้นักเรียนทำการเกษตรซึ่งเป็นวิธีที่อ้อมและยากขึ้นมาอีกทางหนึ่ง อาหารที่จะให้รับประทานนั้น เป็นอาหารที่ได้จากการผลิตผลของนักเรียนผู้รับประทานเอง ซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งจะได้รับอาหารและคิดว่าจะให้ประโยชน์เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญคือความรู้ทางด้านการเกษตรและด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็นวิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และได้ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร วิชาการใหม่ ๆ เหล่านั้น อาจจะนำมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว"** อันนี้เป็นพระราชดำรัสนะครับ สำหรับวัตถุประสงค์นะครับวัตถุประสงค์ก็พอที่จะสรุปได้คือ

๑. เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียนแล้ว ก็การขาดแคลนอาหารในชนบท

๒. เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ทางด้านการเกษตรแผนใหม่ เพราะนักเรียนเหล่านี้ส่วนมากก็ไม่มีโอกาสได้ไปศึกษาต่อในโรงเรียนอื่น ๆ คือจบการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว ก็ไม่มีโอกาสได้ไปเรียนในโรงเรียนเกษตรกรรม หรือวิทยาลัยเกตรกรรม และส่วนมากก็เป็นเกษตรกรทั้งนั้น ถ้าหากนักเรียนเหล่านี้ได้รับความรู้ทางด้านเกษตรไปตั้งแต่โรงเรียนเบื้องต้นที่เขาเรียนไปนี้ เขาก็จะได้นำความรู้ทางด้านเกษตรแผนใหม่นี้ไปใช้ได้เลยนะครับ

๓. เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ทางด้านโภชนาการ การถนอมอาหาร และแปรรูปอาหาร

๔. เพื่อจะให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เกิดนิสัยในการช่วยเหลือตัวเอง มีความขยันหมั่นเพียร

๕. เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของหมู่บ้าน

ทั้งหมดนี้นะครับเป็นวัตถุประสงค์นะครับ"

บรรยาย ทางด้านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้ร่วมดำเนินงานในโครงการนี้ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้เล่าถึงแนวพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-กุมารี เกี่ยวกับโครงการนี้ว่า

อธิบดีกรมส่งเสริมฯ "พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริว่า โครงการจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับสิ่ง ๓ ประการ

ประการแรก คือ บุคคล อันประกอบด้วยครูในโรงเรียนเอง นักเรียน ผู้ปกครอง

ประการที่สอง คือ ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในโรงเรียน อันได้แก่ ที่ดิน น้ำ

ประการที่สาม ได้แก่ เครื่องประกอบอาหารที่ใช้แล้วหมดไป ไม่สามารถผลิตเองได้ในโรงเรียน เช่น น้ำปลา น้ำตาล น้ำมัน

ในประการแรกนั้นรับสั่งว่า บุคคลที่สำคัญอันดับแรกที่จะทำให้โครงการสำเร็จได้อยู่ที่ครู นักเรียนจะเป็นผู้ช่วย ยิ่งถ้านักเรียนชั้นประถมตัวเล็ก ๆ ด้วยแล้ว ครูก็จะต้องรับภาระมากสักหน่อย แต่ถ้านักเรียนชั้นสูงขึ้น ตัวโต กำลังวังชาพอมีบ้าง ครูก็จะเบาแรงไป สำหรับผู้ปกครองในแหล่งที่ผู้ปกครองมีเวลาว่างพอ มีความเต็มใจเห็นความสำคัญในโครงการ เพราะโครงการเหล่านี้ก็เพื่อช่วยบุตรหลานของตนเองอยู่แล้ว ก็สามารถเข้ามาช่วยได้ทั้งในด้านการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เล็ก ๆ เช่น เป็ด ไก่ ตลอดจนผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาช่วยประกอบอาหารให้เด็ก ๆ ลูกหลานได้

ในประการที่สอง ที่ว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ดิน น้ำ ทรงทราบว่าในโรงเรียนบางแห่ง พื้นที่ดินของโรงเรียนเหมาะกับการทำการเกษตร-กรรม แต่ในโรงเรียนบางโรงเรียนพื้นที่ดินไม่เหมาะแก่การปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เลย ที่ทรงกล่าวถึงนี้หมายถึงน้ำก็ไม่มีที่จะใช้รดพืชผักสวนครัวได้ด้วย ทรงรับสั่งให้พิจารณาหาพื้นที่ดินจากผู้ปกครองที่ยินดีและอยู่ใกล้โรงเรียน ทำการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ขึ้น หรือให้ปรับปรุงที่ดิน ในบริเวณโรงเรียน โดยเข้าช่วย และทำขนาดเล็กเท่าที่สามารถจะทำได้

สำหรับประการที่สาม เรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่โรงเรียนไม่สามารถจะผลิตได้ทำได้ เช่น น้ำปลา น้ำตาล น้ำมัน พระองค์ทรงคาดหมายว่า ถ้าโรงเรียนสามารถผลิตพืชผล หรือเหลือจากบริโภคแล้ว ก็คงจะทำการแลกเปลี่ยนเอาสิ่งเหล่านั้นมาได้ เช่น เอาเมล็ดถั่วเขียวไปแลกน้ำตาล น้ำมันหรือน้ำปลา แต่ในขณะนี้ส่วนใหญ่แล้ว พระองค์ทรงพระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์กับมีผู้บำเพ็ญประโยชน์หลายรายได้ถวายสมเด็จท่าน เพื่อร่วมโครงการนี้"

บรรยาย ทางด้านตำรวจตระเวนชายแดน พล.ต.ต.สมควร หริกุล รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานในส่วนที่ตำรวจตระเวน-ชายแดนรับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการนี้ว่า

พล.ต.ต.สมควร "โรงเรียนของตำวจตระเวนชายแดนนี้ หลังจากที่ได้ทราบถึงเรื่อง สมเด็จ-พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยเด็กเยาวชนและก็ท้องถิ่นทุรกันดารต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเด็กก็ดีของผู้ใหญ่ก็ดี พระองค์ท่านจึงได้ทรงริเริ่มโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้นตามโรงเรียนดังกล่าว

แปลงปลูกผักของเด็กนักเรียนที่จังหวัดเชียงราย ตามโครงการอาหารกลางวัน
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

แล้ว แต่การที่ได้เริ่มโครงการนี้ ก็ได้เริ่มทดลองหาข้อมูลศึกษา โดยมีคณาจารย์ ท่านศาสตราจารย์ สำเภา วรางกูร ด็อกเตอร์ จันทรวิภา ธนโสภณ และคณะนิสิต คณะเกษตรศาสตร์กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นิสิตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มไปศึกษาดูว่า ตำรวจตระเวนชายแดนเขาขาดแคลน เขามีปัญหาอะไรบ้าง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนี่ ก็ได้ร่วมโครงการนี้มาแต่ต้น แต่ว่าในลักษณะที่เป็นผู้ให้ข้อมูลกับคณาจารย์ดังกล่าวแล้วนี่ คณาจารย์นี้ก็ได้เอามาศึกษา เพื่อจะสนองพระราชประสงค์ สมเด็จพระ–เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ว่าจะทำอย่างไรถึงจะให้เด็กนักเรียนทุกคนที่อยู่ในชนบทห่างไกลและยากจน ได้รับประทานอาหารกลางวันทุกวันที่มาโรงเรียน เพราะว่าบ้านเมืองของเรานี้เป็นเมืองเกษตร และก็ส่งอาหารไปขายต่างประเทศแยะ เมื่อส่งไปขายแล้วนี่ เด็กของเรายากจนและก็คุณภาพชีวิตส่วนตัวเขานี่แย่มาก ฉะนั้นโครงการอันนี้ ทางตำรวจตระเวนชายแดนก็รีบรับสนองเพราะว่า เป็นประโยชน์ต่อตำรวจตระเวนชายแดน และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างกว้างขวาง ในการดำเนินงานนั้น ทางตำรวจตระเวนชายแดนเมื่อได้เล็งเห็นในความริเริ่มหรือความคิดอันนี้แล้ว ก็ได้มีการฝึกอบรมครู ให้มีความรู้ความสามารถ ที่จะส่งเสริมด้านงานเกษตรซึ่งเป็นวิชาการแผนใหม่ หรือว่าความรู้พิเศษอื่น ๆ ที่ทำให้ประชาชนนั้น ได้รับผลสะท้อนจากโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนนั้นคล้ายกับว่า เป็นศูนย์ทดลองหรือว่าเป็นแหล่งที่จะขยายความคิดไปสู่ประชาชนไปด้วยในตัว เพราะฉะนั้นทางฝ่ายตำรวจตระเวนชายแดนหลังจากที่ได้ฝึกอบรมครูแล้วนี้ ครูเหล่านี้ก็จะไปรื้อร้นและก็ไปเริ่มทำงานในโครงการเป็นอย่างดี แต่การที่ไปเริ่มทำงานในโครงการนี้ โรงเรียนต่าง ๆ ก็มีสภาพไม่เหมือนกันบางแห่งก็เป็นโรงเรียนที่มีความสมบูรณ์ในหลาย ๆ ด้าน ก็ทำให้ผลงานเกิดขึ้น บางโรงเรียนก็ปรับปรุงนิดหน่อยก็ดีขึ้น แต่บางแห่งนั้นสภาพทางโรงเรียนไม่ดีเลย เพราะว่ามีพื้นที่ที่ดี ๆ ประชาชนเขาใช้เป็นที่ทำมา–หากินเสีย ปลูกพืชผลผักต่าง ๆ แต่ว่าในพื้นที่ที่ไว้เป็นโรงเรียนนี้ มักจะเป็นพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรก็ทำให้สภาพโรงเรียนนี้แห้งแล้งไม่มีน้ำ และก็มีสภาพดินไม่ดีด้วย ฉะนั้นการที่ทางตำรวจตระเวนชายแดนริเริ่มไปแล้วนี้ก็ต้องการความสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่าย ทำให้เกิดการปฏิบัติงานของตำรวจ–ตระเวนชายแดนก็ดี ผู้ปกครองที่มาร่วมก็ดี เด็กนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนก็ดี ได้ความรู้และได้ประสบการณ์กว้างขวางขึ้นในการดำเนินงานนี้ เมื่อได้มีการฝึกอบรมไปแล้วนี้ ก็มีการสนับสนุน สิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ เพราะว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ นี้มีหลายประเภทที่หาไม่ได้ในท้องถิ่น เช่น อุปกรณ์การปรุงอาหาร ยาฆ่าแมลงบางชนิด หรือยาป้องกันเชื้อราประเภทปุ๋ยที่เป็นแอมโมเนีย–ซัลเฟต หรือยูเรีย อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ มันเป็นเทคนิคและวิชาการสมัยใหม่ รวมทั้งเครื่องมือเกษตร เช่น จอบ หรือว่า พลั่ว ยาฉีดป้องกันแมลงหรือที่

ฉีดยา นอกจากนั้นก็ประเภทเครื่องหุงต้มที่ขาดแคลน รวมทั้งเมล็ดพันธุ์ผักประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามฤดูกาลแล้วก็ตามพื้นที่ของแต่ละภาค สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทางตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากสมเด็จ-พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานให้แก่โรงเรียนทุกโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเหล่านั้นได้นำไปใช้ แล้วก็ไปพัฒนาโรงเรียนบางแห่งนี่ก็ได้รับสั่งให้ปลูกพืชบางอย่างที่เป็นประโยชน์จริง ๆ เช่น ผักบุ้ง คะน้า ผักกาดกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว ผักกาดหัว แตงกวา มะละกอ และผักโขม และอื่น ๆ การที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานโครงการนี้ ก็จะทำให้ชนเผ่าต่าง ๆ เช่น ไทยใหญ่หรือคนไทยเอง พวกแม้ว มูเซอร์ ลีซอ จีนฮ่อ เย้า กะเหรี่ยง พี่น้องไทยมุสลิม หรือว่าคนจีน ต่างก็ได้รับประโยชน์จากโครงการนี้เป็นอย่างดี การที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวน-ชายแดน ได้ประกอบอาหารเลี้ยงเด็กนักเรียนนี่ บางครั้งก็ทำได้เพียงอาทิตย์ละครั้ง แล้วก็เพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ บางแห่งทำได้ตลอดทั้งอาทิตย์เลย คือได้ถึง ๕ วัน บางแห่งได้ถึง ๓ วัน บางแห่งก็ได้ ๒ วัน แล้วแต่ คือการที่ทำแต่วัตถุประสงค์นั้นก็ต้องการที่จะให้ทางเด็กนักเรียนได้รับอาหารต่อเนื่องกันไปให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อันเป็นเป้าหมายสำคัญ สำหรับการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องที่ได้เคยกราบเรียนไปแล้วนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้พระราชทานพระราชดำริกับทุก ๆ คนว่า ขอให้ทำงานกันโดยที่ว่าทุกคนที่รู้จักกัน สนิทสนมกัน อย่างไม่เป็นทางการมากกว่าเป็นทางการ เพราะว่าทางราชการทุกฝ่ายต่างก็มีภารกิจในหน้าที่อยู่แล้ว แต่ก็ได้มาร่วมไม้ร่วมมือกันทำงานนอกเวลา หรือเท่าเวลาที่จะเสียสละได้ อย่างนี้ก็จะทำให้ความเป็นกันเองในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ความขัดแย้งกันไม่มีทุกคนก็จะร่วมกันแก้ปัญหาด้วยดีตลอดไป ผลที่จะได้รับจากโครงการในอนาคตนั้น โครงการนี้จะทำให้ประชาชนที่เป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ ๆ ได้แก่โรงเรียนจะได้รับผลประโยชน์อย่างมาก เพราะว่าจะได้ตัวอย่างจากโรงเรียนได้แนะนำไปแล้วว่า เช่น การปลูกพืชผักต่าง ๆ นี้ ทำอย่างไรถึงจะดีที่สุดและได้ผลมากที่สุด เขาก็ได้เอาแบบอย่างไปดำเนินการต่อไป นอกจากนั้นทางโรงเรียนตำรวจ-ตระเวนชายแดนก็มีจุดประสงค์ที่จะให้การปลูกพืชฝังนิสัยใจคอของเด็ก ให้เด็กมีนิสัยที่ดี รักพืชสีเขียว และก็มีนิสัยในการสร้างสรรค์และก็ให้มีงานทำ และมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดในทางที่ดีงาม อันนี้ถ้าเป็นไปตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็คิดว่าโครงการนี้ทางตำรวจตระเวนชายแดนเองรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ของสมเด็จ-พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ทรงห่วงใยต่อเยาวชนที่ยากจนและอยู่ห่างไกลคมนาคม ในการเข้าถึงในชนบทเหล่านั้นให้ได้มีอาหารกลางวันรับประทานและก็ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามควรแก่อัตภาพ แต่อย่างไรก็ตาม

โครงการนี้ยังไม่แพร่หลาย และยังไม่เป็นที่เข้าใจของบรรดาพี่น้องประชาชนทั่ว ๆ ไป ซึ่งต้องการการสนับสนุน ต้องการที่จะให้กำลังใจ ให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นด้วยการบริจาคสิ่งของหรืออุปกรณ์ ข้าวของเครื่องใช้ หรือเงินทุน เพราะว่าปัจจุบันนี้ทางประเทศเยอรมันได้ให้การสนับสนุนจากมูลนิธิของชาวเยอรมันเอง เพื่อเป็นทุนในการดำเนินการผ่าน สมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อยู่บ้างแล้ว แต่ว่าในด้านของประชาชนคนไทยนั้น ก็ยังไม่ทราบกันแพร่หลาย ซึ่งเข้าใจว่าถ้าทราบกันแพร่หลายทั่วไปก็คงจะให้การสนับสนุนในโครงการนี้ด้วย"

ถาม "ผู้ปกครองเขามีความรู้สึกอย่างไรในโครงการ ของสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คะ"

พล.ต.ต.สมควร "โครงการนี้จะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยบุคคล ๓ ฝ่าย คือ ตำรวจตะเวน-ชายแดน ซึ่งเขาก็เข้าใจโครงการดีอยู่แล้ว กลุ่มที่สองนั้นก็คือนักเรียนซึ่งครูเป็นผู้สอนเอง เด็กนั้นก็มีเด็กโต เด็กเล็ก กลุ่มที่ ๓ นั้นก็คือ คณะกรรมการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการศึกษานี้จะเป็นผู้ร่วมกิจกรรมกับครูแล้วก็คณะกรรมการศึกษานี่เอง จะเป็นผู้ชี้แจงแนะแนวทางให้กับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อจะดึงให้ผู้ปกครองนักเรียนนั้นได้มาช่วยกันทำกิจกรรมกับโรงเรียนนี้ให้มากกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะว่าแรงงานของเด็กบางอย่างนี่ทำได้ก็ต้องอาศัยของผู้ปกครอง เพราะเป็นผู้ใหญ่ เท่าที่ผ่านมาแล้ว ผลที่ได้รับถ้าหากว่าได้มากครูก็จะมอบให้เด็กนำไปบ้าน หรือที่บ้านมีของอะไรก็นำมาที่โรงเรียนมากองไว้ให้ลูกหลาน เพราะว่าเป็นผลงานที่ออกมาแล้วได้ประโยชน์ต่อลูกหลานของตน ฉะนั้นก็เป็นที่พออกพอใจของทุกฝ่าย และรู้สึกร่วมไม้ร่วมมือกันด้วยความชื่นชมยินดีจริง ๆ และไม่มีปัญหาอะไรเลย อาจจะมีเล็กน้อยเกี่ยวกับเรื่องว่าเวลาของเขาไม่มี เพราะต้องต่อสู้ในการดำรงชีวิตประจำวันบ้าง แต่สิ่งนี้ก็ไม่เป็นอุปสรรค เพราะบางแห่งเลิกงานแล้วตอนเย็นเขาก็มาช่วยโรงเรียนเลย ทีนี้ในเรื่องของเครื่องมือที่จะรดน้ำพืชผัก บางแห่งเด็กนี่ตัวเล็ก ก็ต้องอาศัยเอาถังเล็ก ๆ ไม่ใช่ถังใหญ่ ร่องสวนก็ต้องร่องเล็ก ร่องใหญ่ก็ผู้ใหญ่ทำอะไรทำนองนี้ ก็ต้องถ้อยต้องอาศัยแก่กันและกัน และก็ในด้านของการหักร้างถางพงในพื้นที่ หรือการที่จะกั้นน้ำเอาไว้กักน้ำเอาไว้ ผู้ปกครองก็มีส่วนมาช่วยได้มากทีเดียว ฉะนั้นคิดว่าทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในท้องถิ่นได้มากทีเดียว"

บรรยาย นายกิตติ ขันธบัตร นักเกษตรในพระองค์ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความคืบหน้าในการดำเนินงานว่า

นายกิตติ "ในขั้นแรกก็นำเอาครูในโรงเรียน ตำรวจตระเวนชายแดน มาอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ความรู้ทางด้านโภชนาการ

การถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร แล้วก็ส่งเสริมการเกษตรให้ครูนักเรียน แล้วก็บางทีผู้ปกครองก็ต้องมามีส่วนช่วยในการปลูกพืช หรือว่าเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน จากนั้นก็ส่งเสริมให้มีการทำอาหารกลางวัน โดยนำเอาผลิตผลของที่โรงเรียนได้ผลิตขึ้นมาประกอบเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทาน มีนักวิชาการออกติดตามผลและตรวจเยี่ยมช่วยแก้ไขปัญหา ช่วยแนะนำในการดำเนินงาน และก็ช่วยให้กำลังใจ จากนั้นก็จะมีการประเมินผล โดยการชั่งน้ำหนักแล้วก็วัดส่วนสูง แล้วก็มีแบบสอบถามต่าง ๆ แล้วก็นำมาวิเคราะห์ข้อมูลว่า โครงการได้ผลสักแค่ไหน หรือว่ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ขณะนี้เราได้อบรมครู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปหมดแล้ว และก็ได้พระราชทานอุปกรณ์การเกษตร มีพวก จอบ พวกเครื่องมือในการพ่นยา กำจัดศัตรูพืช แล้วก็พระราชทานพวกพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ต่าง ๆ และอุปกรณ์การประกอบอาหาร ก็มีพวก หม้อ กะทะ พวกสิ่งต่าง ๆ กะละมัง ที่ใช้ประกอบอาหารให้ไปแล้ว แล้วก็พระราชทานเงินส่วนหนึ่งสำหรับซื้อสิ่งที่จะเป็นเครื่องปรุงอาหาร เช่น พวกกะปิ น้ำมัน เงินนี้ก็จะพระราชทานไว้สักระยะหนึ่ง ต่อไปก็โรงเรียนจะต้องช่วยตัวเอง ในขณะนี้ก็มีหลายโรงเรียนนะครับ ที่นักเรียนสามารถจะทำอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียนได้ทุกวัน และผู้ปกครองก็ได้มีส่วนช่วยเหลือโรงเรียนทั้งในด้านการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการประกอบอาหาร อันนี้ก็นับว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ และก็มีนักวิชาการจากหลายหน่วยงานที่มาช่วยเหลือคอยออกไปตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ คอยแนะนำติดตามผลแล้วก็ช่วยแก้ไขปัญหา หลายหน่วยงาน อย่างกรมส่งเสริมการเกษตร ก็มีตั้งแต่เกษตรตำบล จนถึงเกษตรภาค ตามวิทยาลัยเกษตรกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนนั้น จากวิทยาลัยครูที่อยู่ใกล้เคียงโรงเรียนนั้น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วก็เจ้าหน้าที่ จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มาคอยช่วยเหลือ สำหรับโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปีนี้เอง (๒๕๒๖) ที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในจังหวัดทางภาคใต้ พอเสด็จไปทรงเยี่ยมเด็กนะครับ ผู้ใหญ่บ้านก็กราบบังคมทูลเลยว่า เด็กปีนี้หน้าแดงมีน้ำมีนวลขึ้น เพราะว่าได้ดื่มนมถั่วเหลืองตามโครงการของ สมเด็จพระเทพ–รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ราษฎรก็กราบบังคมทูลเลยนะครับ”

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ตามพระราชดำริ

อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย ทุกท่านคงทราบดีว่า ป่าไม้ ดิน และน้ำ เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง ควรแก่การบำรุงรักษาไว้ แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปรากฏว่า ทรัพยากรเหล่านี้ได้ถูกทำลายและเสื่อมโทรมมากขึ้นทุกที อันเป็นการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และยังก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล ดังเช่นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เหตุการณ์ครั้งนั้นทำลายชีวิตราษฎร บ้านเรือน ตลอดจนสัตว์เลี้ยงและพืชไร่ของเกษตรกรอย่างใหญ่หลวง จนประเมินค่ามิได้ สาเหตุสำคัญของความเสียหายอันน่าเศร้าสลดนี้ คือการแผ้วถางป่าบริเวณต้นน้ำป่าสัก ซึ่งทำให้ความรุนแรงของน้ำท่วมครั้งนั้นเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า

เราได้ทราบแล้วว่า การทำลายป่าโดยเฉพาะในเขตต้นน้ำลำธารบนภูเขา ก็เท่ากับเป็นการทำลายทรัพยากรดินและน้ำ ดังนั้นการรักษาพื้นที่ป่า จึงเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำด้วย ปัจจุบันในเขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ได้มีหน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยงาน เข้าไปดำเนินงานเพื่อยับยั้งการสูญเสียดินและน้ำ เช่น โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา และยังมีโครงการพิเศษต่าง ๆ อีกมากมาย และที่สำคัญที่สุดได้แก่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพลงบรรเลง สายฝน

บรรยาย เมืองไทยเรานับว่าโชคดี ที่ได้มีองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงกังวลห่วงใยในราษฎรของพระองค์อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนในชนบทที่ยากจน ไม่ว่าจะอยู่ในส่วนไหนหรือภาคไหนของประเทศ เราจะเห็นได้จากโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ที่ยังผลประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างมากมาย และโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ก็เป็นโครงการหนึ่งที่ทรงมีพระราชดำริให้จัดทำขึ้น

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปยังภาคเหนือ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม นี้ ผู้จัดทำรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน” ได้

มีโอกาสไปขอเรียนถาม ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขานุการคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ถึงโครงการตามพระราชดำริใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ในภาคเหนือ

ดร.สุเมธ "สำหรับในภาคเหนือนี้ โครงการตามพระราชดำริก็มีอยู่มากมาย มิใช่มีแต่โครงการหลวงพัฒนาในพื้นที่สูงเท่านั้น มีทั้งโครงการทางด้านชลประทาน ซึ่งมีอยู่กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไป แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับในภาคเหนือ สำหรับเสด็จแปรพระ–ราชฐานในครั้งนี้ มีโครงการใหม่ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้ง โครงการนั้นก็คือโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งสำหรับโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้นี้ ก็เป็นหนึ่งในจำนวนศูนย์ประจำภาคต่าง ๆ ซึ่งผมได้มีโอกาสเรียนให้ทราบแล้วว่า ในพื้นที่แต่ละภาคนั้น เราจะทำการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่าง ๆ ให้ครบพื้นที่ สำหรับในศูนย์ศึกษาดังกล่าวนี้ เป็นศูนย์ศึกษาที่ได้มีการจัดตั้งที่ในจังหวัดเชียงใหม่ สถานที่ตั้งก็อยู่ในบริเวณต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ครับ"

พัชรินทร์ "อยากจะขอเรียนถามว่า ทำไมถึงได้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ตามพระราชดำรินี้ขึ้น ที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่"

ดร.สุเมธ "สำหรับเหตุผลในการตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนานั้น โดยส่วนรวม กระผมได้มีโอกาสเรียนให้ทราบแล้วนะครับ คือเราจะทำการศึกษาถึงวิธีการพัฒนาต่าง ๆ นี้ ในส่วนที่มีความเหมาะสม ที่สามารถจะกระจายไปสู่ชาวบ้านให้นำไปใช้ได้ แล้วก็สร้างประโยชน์ให้กับในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย สำหรับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้นี้ ก็สอดคล้องกับสภาพและปัญหาที่มีอยู่ในภาคเหนือนั่นเอง คือผมอยากจะกล่าวในตอนต้นเสียก่อนว่า ในสภาพพื้นที่ต้นน้ำในภาคเหนือของประเทศเรานี่นะครับ ก็เป็นที่รับทราบกันอยู่แล้วว่า อยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ไม่สามารถที่จะให้ประโยชน์ได้อย่างโดยสมบูรณ์ และอีกประการหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะได้มีการศึกษาหรือมีความพยายามพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำ โดยหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วย แต่ในสุดท้ายแล้ว ก็ยังตอบได้อย่างค่อนข้างจะแน่ชัดนะครับว่า ก็ยังไม่สามารถที่จะนำผลการศึกษาออกไปพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำได้สำเร็จอย่างกว้างขวางได้ และก็อีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นประการสำคัญเหมือนกันก็คือ การพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำที่กระทำการพัฒนากันอยู่ในปัจจุบัน ส่วนมากก็จะเน้นหนักเฉพาะด้านเป็นส่วนใหญ่นะครับ ไม่มีการพัฒนาพื้นที่ในลักษณะเป็นส่วนรวม ด้วยเหตุนี้แหละครับ เหตุผลต่าง ๆ ที่กระผมได้กราบเรียนมาในตอนต้น จึงทำให้พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ เพื่อที่จะทำการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และโดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำนี่นะครับ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติในส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะว่าถ้าพื้นที่ต้นน้ำมีความสมบูรณ์แล้ว อันนี้ก็จะส่งประโยชน์อย่างกว้างขวางให้บังเกิดแก่ทุกชีวิตเลยนะครับ"

บริเวณก่อสร้าง
อ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 2

ข้าวกล้ากำลังงอกงามในพื้นที่บริเวณรอบ
อ่างเก็บน้ำ

ท่อผันน้ำจากแม่น้ำลาย
ลงสู่อ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ 1

พัชรินทร์ "สภาพป่าของเมืองไทยนั้นก็ใกล้จะหมดไป แต่เมื่อได้มีโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ตามพระราชดำริเกิดขึ้นแล้ว เราก็จะได้ทราบถึงว่า เป้าหมายที่สำคัญ ๆ นั้น เป็นเพราะอะไร ถึงได้มีขึ้นนะคะ และก็เป้าหมายหลักนั้นเป็นอย่างไรคะ"

ดร.สุเมธ "สำหรับในศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ดอยสะเก็ดนี่นะครับ เราได้วางเป้าหมายการศึกษาการพัฒนาเอาไว้ ๒ – ๓ ประการด้วยกัน คือประการแรกนั้นเราจะพยายามศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำนี่นะครับ โดยใช้หลักที่จะหาวิธีที่มีราคาถูก มีวิธีการที่ง่าย ใช้เวลาสั้น มีความคล่องตัวสูง และประการที่สำคัญที่สุดคือ การยอมรับของประชากรในพื้นที่นั้นเอง อันนี้เป็นเป้าหมายแรก สำหรับเป้าหมายที่สองนั้นก็จะมีการสาธิตรูปแบบในระดับรวม และในระดับหน่วยงานย่อยที่เป็นองค์ประกอบของรูปแบบ โดยพยายามที่จะเน้นให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในรูปแบบและการดำรงอยู่อย่างผาสุกของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยย่อย อันนี้ก็ความจริงไม่มีอะไร ถ้าจะสรุปโดยไม่ใช้ภาษาที่เป็นนักวิชาการนัก ก็หมายความว่า จะมีการสาธิตรูปแบบที่จะสามารถนำไปเป็นกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ของประชาชนได้ ไม่ว่าทางด้านการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง หรือในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีสภาพแวดล้อมอยู่ในลักษณะใกล้เคียงกับที่ในศูนย์ของเรา คือเป็นลักษณะของพื้นที่ในภาคเหนือในทั่ว ๆ ไปนั่นเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขที่สุดประการหนึ่ง และประการที่สอง สามารถทนุถนอมธรรมชาติเอาไว้ให้อยู่ในลักษณะที่ส่งประโยชน์ให้กับส่วนรวมมากที่สุดนะครับ"

เพลงบรรเลง

บรรยาย สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ ตามพระราชดำรินั้น จะมีหน่วยงานอะไรบ้าง และได้ดำเนินการไปมากน้อยแค่ไหน เพียงไร ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ "สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนานี่ ก็คงจะไม่มีความแตกต่างไปจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่เราได้ดำเนินการอยู่ในภาคอื่น ๆ อย่างศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ในภาคใต้ หรือจะเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน หรือที่อื่น ๆ คือจะประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ครบถ้วนเกือบทุกหน่วยงาน และโดยเฉพาะหน่วยงานซึ่งมีกิจกรรมทางด้านการเกษตรเป็นหลักเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ว่าในการบริหารสำหรับโครงการนี้ อาจจะมีลักษณะที่ค่อนข้างจะพิเศษไปกว่าโครงการอื่น ๆ สักเล็กน้อย กล่าวคือ มีพระราชดำริให้กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหลัก สาเหตุที่มีพระราชดำริเช่นนั้น ก็เพราะว่า การดำเนินงานต่าง ๆ นั้น อาจจะมีความจำเป็นจะต้องใช้เครื่องจักรกลต่าง ๆ อยู่นะครับ แทนที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องมีการก่อสร้างลักษณะโครงสร้างบ้าง หรือว่าก่อสร้างที่พัก

ที่อาศัย หรือที่ทำงาน หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นนั้น จะต้องยกขบวนไปในส่วนของตัวเอง ก็ให้ใช้เครื่องจักรกล เครื่องมือเครื่องไม้อะไรต่าง ๆ ของกรมชลประทาน ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั่นอยู่แล้ว เพราะเนื่องจากได้มีการสร้างแหล่งน้ำอะไร ๆ ต่าง ๆ อยู่ในบริเวณนั้นด้วย โดยสรุปแล้ว หน่วยงานของกรมชลประทานนี้จะเป็นหน่วยงานหลักที่จะดำเนินการอะไร ๆ ต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานอื่น ๆ จะเป็นของกรมส่งเสริมฯ กรมประมง หรือกรมปศุสัตว์ หรือทางด้านอื่น ๆ ใดก็ตาม ที่ได้มาร่วมกิจกรรมในศูนย์หรือแม้แต่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ อะไรทำนองนั้น เมื่อมาอยู่ในศูนย์นั้น ก็จะต้องรับผิดชอบในเรื่องการวางแผน วางโครงการอะไรต่าง ๆ เป็นผู้คิด เป็นผู้ดำเนินการ แต่ว่าในการปฏิบัติการในพื้นที่เป็นเรื่องของกรมชลประทานครับ"

พัชรินทร์ "หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้ตั้งโครงการนี้ขึ้นแล้วนะคะ จากการที่ได้วางแผนแล้ว และก็ได้ดำเนินการไปแล้วก็อยากจะขอเรียนถามถึงว่า ขณะนี้ได้ดำเนินการไปมากน้อยแค่ไหน และก็เพียงใดคะ"

ดร.สุเมธ "ครับ ขณะนี้เรายังอยู่ในขั้นของการวางแผนวางโครงการ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีบางส่วนในพื้นที่ที่ได้มีการดำเนินการไปบ้างแล้ว ผมจะกล่าวสรุปดีกว่านะครับว่า ในกิจกรรมหลัก ๆ ในศูนย์นี้จะมีอะไรบ้าง คือขั้นต้นนั้น ในการอนุรักษ์ป่าไม้หรือต้นน้ำลำธารอะไร ๆ ก็ตาม จะต้องวางระบบการควบคุมน้ำให้ได้เสียก่อน เพราะว่าถ้าขาดระบบชลประทานหรือแหล่งน้ำที่พอเพียงแล้วนะครับ จะให้ทุกอย่างอยู่ตามธรรมชาตินั้น ก็คงจะลำบากที่จะรักษาต้นน้ำลำธารอะไร ๆ เอาไว้ได้ เพราะการปลูกป่า การอนุรักษ์ป่าไม้ หรืออะไร ๆ นั้น ก็จำเป็นต้องอาศัยน้ำนี่เป็นหลัก เพราะฉะนั้น การควบคุมน้ำนี่จะเป็นเรื่องหลักในพื้นที่นี้เช่นกัน สำหรับในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๘,๕๐๐ ไร่ อยู่ในเขตอำเภอดอยสะเก็ดนี้ ก็จะมีการสร้างอ่างเก็บน้ำ ถ้าผมจำไม่ผิดก็ ๔ อ่างด้วยกัน ในขณะนี้เราได้สร้างเสร็จ ๒ อ่าง แล้วนะครับ มีอ่างหนึ่งของ ร.พ.ช. และอีกอ่างหนึ่งของกรมชลประทานที่ได้สร้างเสร็จแล้ว และจากการสร้างเขื่อนนี้เอง เราก็จะทำการศึกษาการพัฒนาควบคู่ไปกับแหล่งน้ำที่จะกระจายไปในพื้นที่ต่าง ๆ คือในบางพื้นที่ เราก็จะทำการศึกษาการอนุรักษ์ป่า หรือการพัฒนาป่าต้นน้ำลำธาร ให้เกิดขึ้นมาในลักษณะที่สมบูรณ์ประการที่สองซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากมายเลยในภาคเหนือ และโดยในพื้นที่ที่มีป่าหนาทึบนี่นะครับ ก็จะมีไฟป่าเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งไฟป่านี้ จะทำลายป่าไม้และสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงเลย ด้วยเหตุนี้ จึงทรงมุ่งที่จะให้มีการศึกษาในลักษณะการศึกษาระบบควบคุมไฟป่าด้วย เวลานี้เรากำลังหาคำศัพท์ ซึ่งยังไม่ได้แน่ชัดนักนะครับ คือจะทำให้ไฟนั้นหยุด โดยให้มีพื้นที่ที่เปียกหรือชุ่มชื้น ก็หมายความว่าจะมีพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่เป็นสีเขียวเกิดขึ้น เมื่อเป็นสีเขียวแล้ว ก็จะติดไฟได้ยาก คงจะเคยเห็นว่า เรามีวิธีกันไฟง่าย ๆ คือ เราจะกรุยป่านี่นะครับ เราจะกรุยตัดออก

เป็นระยะ ๆ ไม่ว่าจะเป็นสวนยางก็ตาม หรือว่าในป่าทึบก็ตาม จะกรุยไปหมดเลยนะครับ แล้วตัดไม้ในบริเวณนั้นหมด เพื่อให้เกิดมีพื้นที่โล่งขึ้น เมื่อเกิดไฟในบริเวณใดแล้ว ก็หวังว่าคงจะไม่ข้ามบริเวณไปติดในที่อื่น แต่อันนี้ก็มีอันตรายอยู่เช่นกัน เพราะว่าแทนที่พื้นที่ว่างเปล่านั้นจะเป็นที่เบรคไฟหรือเป็นที่หยุดไฟนั้น พอหน้าแล้งหญ้าที่ขึ้นในบริเวณนั้น ก็อาจจะแห้งแล้วก็อาจจะเป็นต้นเพลิงเสียเองก็ได้ เหตุนี้แหละครับ พระองค์จึงมีพระราชดำริ ซึ่งจะเรียกว่าใหม่ก็ได้ ว่า ลองใช้ระบบไฟร์เบรคเปียกซิ คือหมายความว่า ให้สร้างพื้นที่สีเขียวกั้นไฟเกิดมาให้ได้ ซึ่งเรื่องนี้จะต้องมีการศึกษาอะไรต่อไปอย่างมากมายทีเดียว สำหรับเรื่องที่สองซึ่งเน้นหนักในที่นี้ก็คือ การปศุสัตว์ เพราะอย่างที่เราทราบกันอยู่ ในพื้นที่ภาคเหนือนั้น จะทำกิจกรรมทางด้านเกษตรอื่น ๆ นั้น ก็คงจะกระทำได้ยาก และในพื้นที่ ๘,๕๐๐ ไร่นี่ เราได้กันไว้จำนวนหนึ่งในพื้นที่ซึ่งค่อนข้างจะดินไม่สมบูรณ์นัก การทำเกษตรอย่างอื่นไม่ได้นี่เราจะศึกษาดูว่า เรามีหนทางที่จะทำการปศุสัตว์ได้หรือเปล่า ในขั้นต้นนี้ก็จะทดลองเรื่องโคนมก่อน แล้วทดลองปลูกหญ้าในแปลงที่มีที่ดิน ที่เราอาจจะเรียกว่าเสื่อมโทรมก็ได้ คือ มีก้อนหิน ก้อนกรวด เป็นดินลูกรังบ้าง อะไรบ้างนี้ เราจะสามารถเมื่อมีน้ำพอที่จะเลี้ยงในพื้นที่บริเวณนี้จะทำการเพาะปลูกหญ้าขึ้นได้หรือเปล่า เราก็จะทดลองในเรื่องปศุสัตว์ด้วย ซึ่งถ้าเราทำสำเร็จแล้ว เราก็จะนำตัวอย่างอันนี้ออกสู่ประชาชนให้เขาดำเนินตามด้วย และเพื่อไม่ให้เสียประโยชน์เลยนี่ แหล่งใดที่มีน้ำนั้น ก็จะทำการประมงไปพร้อมกันด้วย เพราะฉะนั้น ในบริเวณรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำที่จะสร้างขึ้นในบริเวณห้วยฮ่องไคร้นี้ ก็จะวางแผนจัดระบบการจับสัตว์น้ำเข้ามาด้วย คือจะมีการปล่อยสัตว์น้ำ แล้วก็จะจัดตั้งกลุ่มของประชาชนให้รู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในที่นั้น คือการประมง แต่ว่าถ้าปล่อยให้ราษฎรทำการจัดหรือทำการเก็บโดยไม่มีระบบไม่มีอะไรนี่ ผลสุดท้ายก็จะไม่มีอะไรเหลืออยู่เลย เพราะต่างแย่งกันจับแย่งกันรับประทาน แล้วก็ทุกสิ่งทุกอย่างก็ถูกทำลายไปโดยไม่มีการชดเชย เพราะฉะนั้น จะมีการจัดระบบบริหารการประมงด้วย ในพื้นที่บริเวณนี้ และอีกด้านหนึ่ง จะมีพื้นที่อยู่ประมาณ ๗๐๐ – ๘๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ซึ่งค่อนข้างจะสมบูรณ์พอสมควร เราก็จะจัดเป็นแปลงสาธิตในด้านต่าง ๆ ถ้าในวันข้างหน้า เมื่อแปลงสาธิตเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประชาชนที่อยู่ในภาคเหนือทั้งหมดนี่สามารถที่จะมาดูได้ จะมาดูได้ว่า ในพื้นที่แปลงต่าง ๆ นี้ มันสอดคล้องกับสภาพภาวะที่เขาเป็นอยู่ ในสภาพเป็นจริงอย่างไรบ้าง แล้วจะมีให้เลือกในรูปแบบต่าง ๆ คือในลักษณะพื้นที่เรายึดตัวเลข คือประมาณ ๖ ไร่ เป็นเกณฑ์ เพราะในพื้นที่ภาคเหนือนั้นเป็นพื้นที่สูง เป็นพื้นที่ภูเขานะครับ เพราะฉะนั้น พื้นที่นี่จะมีขนาดเล็ก ในพื้นที่ ๖ ไร่ หรือจำนวนเท่าไรก็แล้วแต่ แต่เราจะยึดเกณฑ์ ๖ ไร่เป็นหลัก เราสามารถจะทำให้เขาอยู่เสียงตัวเองได้อย่างไรบ้าง และถ้าหลาย ๆ คนในหมู่บ้าน มีคนละ ๖ ไร่ เขาจะสร้างความสัมพันธ์ในการผลิตด้านต่าง ๆ นี่ ให้อยู่รอดได้อย่างไร ในเชิงเศรษฐกิจ หรือในเชิงของการแลกเปลี่ยนผลผลิตต่าง ๆ

อะไรต่ออะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ในที่นี้จะมีแปลงสาธิตทุกแนวเลย จะเป็นลักษณะการผลิตของพืชทางด้านเกษตรหรือการประมง หรือการปศุสัตว์ หรืออะไรก็แล้วแต่ และโดยพูดโดยส่วนรวมแล้ว สรุปอย่างกว้าง ๆ คือ เราจะแสดงให้ประชาชนเห็นว่า เราจะใช้พื้นที่ ๖ ไร่ ให้ส่งประโยชน์สูงสุดให้สอดคล้องความต้องการเขาอย่างไรบ้าง อันนี้เป็นเป้าหมายสำคัญของศูนย์ และเรากำลังดำเนินการอยู่"

เพลงบรรเลง

บรรยาย พื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ เป็นพื้นที่ป่าสงวน ป่าต้นน้ำลำธาร เราจำเป็นจะต้องอนุรักษ์พื้นที่ไว้ให้คงสภาพตามธรรมชาติ เพื่อรักษาต้นน้ำเอาไว้ และมีการพัฒนาควบคู่ไปด้วย อันจะส่งผลประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อประเทศชาติ และจะเป็นป่าต้นน้ำลำธารที่มีสภาพสมบูรณ์ ให้เป็นแบบอย่างสามารถที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศด้วย

เพลง สายฝน

โครงการพัฒนาบ้านคลองคันโท ตามพระราชดำริ
ตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายอารีย์ วงศ์อารยะ และ
นายบุญธรรม พรหมณี ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

เพลง
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย หมู่บ้านคลองคันโท ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี ภายในหมู่บ้านมีราษฎรอาศัยอยู่น้อย และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ราษฎรส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนที่สูง อาชีพหลัก คือ การทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นเหตุทำให้พื้นดินเสียหายเนื่องจากราษฎรจะบุกรุกทำลายป่าอยู่เสมอ ดังนั้น แนวทางที่จะพัฒนาหมู่บ้านคลองคันโทจึงได้กำหนดขึ้น เป็นโครงการหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ ซึ่งมีแนวความคิดในการปรับปรุงความเป็นอยู่ และอาชีพที่เหมาะสมให้กับราษฎรในหมู่บ้าน สำหรับความเป็นมาของโครงการพัฒนาที่หมู่บ้านคลองคันโท นายอารีย์ วงศ์อารยะ ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ได้เล่าให้ฟังว่า

นายอารีย์ "สำหรับความเป็นมาของโครงการพัฒนาบ้านคลองคันโทเป็นการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นตามเป้าหมายของแผนงานโครงการพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระ-ราชดำริ ซึ่งมีการจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้นปีละ ๑ หมู่บ้าน สำหรับบ้านคลองคันโทเป็นหมู่บ้านที่ ๔ ที่ได้จัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๒๕ กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ และได้ทอดพระเนตรการฝึกปฏิบัติการทำไร่นา ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการฝึกปฏิบัติการทำไร่นาให้ราษฎรบ้านคลองทราย ตำบลเดียวกันนี้ โดยได้จัดแบ่งที่ดินให้กับราษฎรฝึกปฏิบัติคนละ ๒ ไร่ จำนวน ๒๐ คน ให้ปฏิบัติการทำไร่นาถูกต้องตามหลักวิชาการทุกขั้นตอน โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินแนะนำให้ และอยู่ที่นั่นตลอด ผลิตผลที่ได้ให้เป็นของราษฎรที่ทำ พระบาทสมเด็จ-พระเจ้าอยู่หัวทรงพอพระราชหฤทัยมาก และทรงแนะนำให้ขยายพื้นที่การฝึกปฏิบัติการทำไร่นาในบริเวณใกล้เคียงออกไปให้เต็มพื้นที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ ด้วยแนวพระ-

ราชดำรินี้ จังหวัดปราจีนบุรีจึงได้ถือเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาหมู่บ้านคลองคันโท และได้จัดทำแผนพัฒนาบ้านคลองคันโทขึ้น โดยกำหนดระยะเวลาไว้ ๓ ปี คือ เราเริ่มต้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ถึงปี ๒๕๒๘"

ปราณี "เมื่อจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นแล้ว ได้กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ไว้อย่างไรบ้างคะ"

นายอารีย์ "วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ที่ได้ทรงมีพระราชดำริ ในหลักการของการพัฒนาก็คือว่า จัดสรรที่ดินทำกินให้กับราษฎรให้ถูกต้องและเหมาะสม อันนี้เป็นประการแรกนะครับ ประการที่สอง เกษตรกรได้มีโอกาสประกอบอาชีพเกษตรอย่างถูกหลักวิชาการ และจัดสรรทรัพยากรในฟาร์ม โดยเฉพาะในเรื่องของที่ดิน แรงงาน เงินทุน และการประกอบการ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ประการที่สามก็คือว่า เราต้องการให้เกษตรกรที่มีอยู่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อยากให้ราษฎรรักพื้นที่ที่เขาได้อยู่อาศัยเป็นประการสำคัญ ประการที่สี่ก็คือว่า เราต้องการให้ราษฎรรู้จักช่วยตนเองและช่วยหมู่คณะ ตลอดทั้งการได้รับบริการด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการตามความจำเป็น และประการสุดท้ายก็คือว่า หลังจากที่ได้ดำเนินงานมาครบตามจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการในหลักวิชาการแล้ว ต่อไปก็ต้องเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ในอนาคต อันนี้ก็คือ ความหวังครับ และเหล่านี้คือ วัตถุประสงค์ที่เราวางไว้ทั้งหมด ๕ ประการครับ"

บรรยาย เนื่องด้วยโครงการนี้เป็นโครงการพัฒนาผสมผสานที่สมบูรณ์แบบ จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเข้ามาช่วยกันพัฒนาที่หมู่บ้านคลองคันโท ให้บรรลุตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นายบุญธรรม พรหมณี เลขานุการคณะกรรมการของโครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขา จังหวัดปราจีนบุรี ได้เล่าถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาพัฒนาโครงการนี้ว่า

นายบุญธรรม "เมื่อได้วางเป้าหมายในการดำเนินงานแล้ว ทางผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งท่านเป็นประธานคณะกรรมการส่วนท้องถิ่นอยู่ ท่านก็จัดตั้งโครงการขึ้น โดยมีหน่วยงานที่ร่วมหลัก ๆ อยู่หลายหน่วยงาน เป็นต้นว่า ทางกรมชลประทานเป็นหน่วยงานหลักที่ต้องหาแหล่งน้ำ สร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างคลองส่งน้ำไปใช้เพาะปลูกให้แก่ราษฎร ทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ ครอบครัว ในด้านกรมป่าไม้ ทำหน้าที่รังวัดจัดหมู่บ้าน แบ่งแปลงให้ราษฎร ด้าน ร.พ.ช.ก็ทำหน้าที่จัดทำถนนภายในหมู่บ้าน ด้านส่งเสริมสหกรณ์ จัดทำยุ้งฉางข้าวรวมของหมู่บ้าน ทำถนนภายในที่ทำกิน และจัดสร้างหมู่บ้าน ทางกรมประชาสงเคราะห์ได้ให้เงินค่าบริการสำหรับขนย้ายหมู่บ้านจากบ้านเดิมมาอยู่บ้านใหม่ครอบครัวละ ๗๐๐ – ๑,๐๐๐ บาท เป็นค่าวัสดุ ด้านประกอบอาชีพก็มีกรมวิชาการเกษตรไปให้ความรู้ด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการ–เกษตรมได้จัดโครงการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ส่วนด้านบริการสาธารณสุข ก็มีการให้จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขเพื่อให้บริการแก่ราษฎรในหมู่บ้านนี้"

เพลง สายฝน

บรรยาย เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายได้เข้ามาช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านคลองคันโท ตามภาระกิจที่ได้รับมอบหมายแล้ว ในแง่ของการจัดสรรราษฎรให้เข้าร่วมในโครงการนี้ ก็ต้องมีการกำหนดหลักการไว้เช่นกัน ดังที่ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ได้เล่าว่า

นายอารีย์ "ในเรื่องของการจัดสรร หรือ คัดเลือกราษฎรเข้าไปอยู่ในโครงการพัฒนาหมู่บ้านคลองคันโท ผมจะเรียนประการแรกเสียก่อนว่า พื้นที่ราบเชิงเขาตามพระราชดำริที่เราทำอยู่ทุกหมู่บ้าน เรามีคณะกรรมการ ๒ ระดับ ระดับแรก คือ คณะทำงานระดับจังหวัด ซึ่งมีผมเป็นประธานคณะทำงานอยู่ ส่วนในระดับอำเภอ เราก็มีคณะทำงานของระดับอำเภออยู่อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งนายอำเภอในฐานะที่เป็นประธานคณะทำงานชุดนี้ และขณะเดียวกัน ก็เป็นผู้จัดการของโครงการที่ตนเองรับผิดชอบด้วย เขาจะคัดเลือกบุคคล เขาจะกำหนดคุณสมบัติไว้ สำหรับคุณสมบัติที่เราได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ที่เราวางหลักไว้ ก็คือว่า ประการแรก จะต้องเป็นราษฎรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองคันโทเดิม ประการที่สอง คือว่า ราษฎรที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านคลองคันโท แต่ว่าไม่มีที่ทำกิน ประการที่สามคือ เราจะคัดเลือกทหารที่ปลดประจำการไปแล้ว และอยู่ในความคุ้มครองของมูลนิธิสายใจไทย ประการที่สี่ เราคัดเลือกราษฎรที่ร่วมพัฒนาชาติไทย ที่เขามีความเข้าใจดี เราก็ให้เขาเข้าไปอยู่ให้เขาได้เห็นว่า มาอยู่กับเรามีความสุขอย่างไร มีความรอบรู้อะไรบ้าง และประการสุดท้าย ก็คือว่า ราษฎรที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีความประพฤติดีมีความขยันขันแข็ง มีความตั้งอกตั้งใจในการประกอบอาชีพ พูดง่าย ๆ คือ ไม่เป็นคนเสเพล เมามายอย่างนี้ เป็นต้น เราคัดเลือกอย่างนั้น เพราะฉะนั้น เวลาเราคัดเลือกทั้ง ๔ – ๕ ประการนี้แล้ว คณะทำงานของอำเภอจะเป็นคนคัดเลือก เขาจะเอาคุณสมบัติมาดู เขาจะสอบถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขาจะดูว่า บุคคลที่จะเข้ามาอยู่ เป็นไปตามที่เรากำหนดไว้หรือไม่ เพราะฉะนั้น คนที่เข้ามาอยู่ที่นี้ ผมเรียนว่า เกือบ ๑๐๐% เขามีความเข้าใจที่จะเข้ามาประกอบอาชีพ"

ปราณี "เมื่อราษฎรได้รับคัดเลือกให้มาร่วมในโครงการนี้แล้ว ราษฎรเหล่านี้ต้องปฏิบัติตัว หรือ ต้องมีเงื่อนไขในเรื่องใดบ้างคะ"

นายอารีย์ "ครับ เรามีเงื่อนไขว่า เขาจะต้องทำตามขั้นตอนที่เรากำหนดทางวิชาการครับที่หมู่บ้านคลองคันโท มีนักวิชาการเกษตร คือ นายอำเภอเป็นผู้จัดการ แต่เรามีเจ้าหน้าที่นักวิชาการเกษตรจากกรมวิชาการเกษตรมารับผิดชอบ คือ เราจะกำหนดขั้นตอนเป็นปฏิทินไว้เลยว่า ราษฎรจะต้องเริ่มต้นทำการเลือกเมล็ดพันธุ์วันไหน จะต้องเตรียมดินวันไหน วิธีเตรียมดินทำอย่างไร หว่านอย่างไร น้ำจะต้องเข้ามาวันไหนเพื่อจะให้ชลประทานส่งน้ำได้ เขาต้องปฏิบัติตามเราที่มีปฏิทินกำหนดไว้ ถ้าหากเขาไม่ปฏิบัติตามเรา หรือ ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการเหล่านี้ เรามีเงื่อนไขว่า เขา

จะต้องออกไปจากโครงการนี้ เพราะฉะนั้น ทุกคนที่เข้ามาก็จะต้องทำตามแนวทางที่นักวิชาการเกษตรกำหนดไว้ สำหรับการที่เราให้ราษฎรทำกิน เราต้องให้ราษฎรยอมรับเราก่อนในแง่ว่า ที่ดินที่ให้ทำกินนั้น จะได้ไป ๑๐ ไร่ และที่อยู่อาศัยอีก ๑ ไร่ อันนี้ต้องยอมรับ และเมื่อราษฎรเข้าไปทำกินในระยะหนึ่งแล้ว จะมีความรู้ความสามารถในเรื่องของการเกษตรแล้ว เรามีความคิดว่า เขาจะต้องทำได้ คือว่าจะต้องมีผลผลิต ๖๐ ถังต่อไร่ เพราะฉะนั้น ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ เขาจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผมได้เรียนไว้ ถ้าเขาไม่ปฏิบัติ เราก็ให้คณะกรรมการพิจารณาและให้เขาออกไปครับ"

ปราณี "ในปัจจุบันนี้ มีราษฎรอยู่ในโครงการนี้จำนวนเท่าไรคะ"

นายอารีย์ "ตั้งแต่เริ่มดำเนินการมา เรามีราษฎรอยู่ขณะนี้ ๖๐ ครอบครัว และกำลังจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ครับ"

ปราณี "สำหรับในเรื่องของการดำเนินงานในโครงการนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงบัดนี้ ได้มีความก้าวหน้าไปแล้วมากน้อยแค่ไหนคะ"

นายอารีย์ "สำหรับในปี ๒๕๒๕ หลังจากได้รับงบประมาณแล้วมาถึงปัจจุบันนี้ อาจกล่าวได้ว่า เราประสบผลสำเร็จประมาณ ๗๐% กล่าวคือ ในด้านการจัดพื้นที่ทำกินที่อยู่อาศัย การทำถนน การบุกเบิกที่ทำกิน เราก็ทำไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว ฉางข้าวก็ได้สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่วนการคัดเลือกราษฎรเข้าอยู่ในพื้นที่โครงการโดยผ่านคณะกรรมการคัดเลือก และถือหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ขณะนี้ ราษฎรได้เข้าอาศัยอยู่ประมาณ ๖๐ ครอบครัว ส่วนที่เหลือก็จะทยอยเข้าไปอยู่ในช่วงต่อไป นอกจากนั้นในปีแรกของการดำเนินงาน ราษฎรได้เข้าไปในพื้นที่ทำกินจำนวนเพียง ๓๐๐ ไร่ ตามที่เรากำหนดไว้เดิม ๑,๐๐๐ ไร่ ผลผลิตก็ได้น้อยในปีแรก ก็ขาดทุนบ้าง สำหรับปีต่อมา เราสามารถได้ผลผลิตถึง ๔๕ ถังต่อไร่ สูงสุดประมาณ ๕๐ กว่าถัง ต่ำสุดก็ประมาณ ๔๐ กว่าถัง ก็หมายความว่า ราษฎรในพื้นที่มีความก้าวหน้าในทางประกอบอาชีพของเขา สำหรับด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการซึ่งฝ่ายรัฐต้องทำให้ส่วนใหญ่ทำสำเร็จ ยกเว้นสิ่งเดียวที่เป็นปัญหา คือ ที่อยู่อาศัย เป็นปัญหาบ้างเล็กน้อย เนื่องจากว่า จะมีน้ำอยู่บ้าง ซึ่งขณะนี้ ทางกรมชลประทานรับว่าจะเอาน้ำออกให้หมด เมื่อปัญหานี้หมดไป ปัญหาอื่นก็ไม่มี และเราก็ต้องดูต่อไปว่า ถ้าฝนฟ้าตกตามธรรมชาติตามปกติ ผมคิดว่า ราษฎรจะได้ผลผลิตข้าว ๖๐ ถังต่อไร่อย่างแน่นอน"

ปราณี "ในความคิดเห็นของท่านผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี เกี่ยวกับโครงการพัฒนาบ้านคลองคันโทตามพระราชดำริ จะได้อำนวยผลดี หรือว่าประโยชน์ต่อราษฎรในบริเวณพื้นที่หมู่บ้านคลองคันโทอย่างไรบ้างคะ"

นายอารีย์ "ผมอยากเรียนให้ทราบได้ทันทีเลยครับว่า โครงการนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อราษฎร ๒ ประการด้วยกัน ประการแรก คือ ประโยชน์ที่ราษฎรจะมีที่ทำกิน

แน่นอน พร้อมทั้งมีผลผลิตสูง ทำให้มีรายได้ดีขึ้น ความเป็นอยู่ของราษฎรก็ดีขึ้น และมีความสุขในฐานะที่ได้มาอยู่ในโครงการตามพระราชดำริ อันนี้ประการแรก ประการที่สองที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ ความรู้ที่ราษฎรได้รับในเรื่องการเกษตรแผนใหม่ ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่า หลังจากที่ราษฎรเหล่านี้ได้ทำเช่นนี้ประมาณ ๓ ปี แล้ว ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบการเกษตรแผนใหม่ เขาสามารถนำไปใช้ ซึ่งอันนี้จะตรงกับพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ต้องการให้ราษฎรของพระองค์มีความรู้ในเรื่องการเกษตรแผนใหม่ ต่อไปเขาก็สามารถจะพยุงฐานะตัวเองได้ เราก็ค่อย ๆ ถอยในส่วนของราชการออก เพื่อให้ราษฎรเหล่านี้เป็นตัวของตัวเอง ต่อจากนั้น เราก็จะช่วยเหลือเขาอยู่ห่าง ๆ ในเรื่องการสนับสนุนเรื่องทุนหมุนเวียน และ เรื่องอื่น ๆ ที่เขาสามารถจะยืนและเป็นตัวของตัวเองได้ เป็นประโยชน์ที่ราษฎรจะได้รับอย่างแน่นอนครับ”

ปราณี “เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระมหากรุณาธิคุณในการจัดตั้งโครงการพัฒนาบ้านคลองคันโทขึ้นแล้ว พระองค์ท่านเคยเสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมเยียนราษฎรในโครงการ และทรงแนะนำแก้ไขในเรื่องใดหรือไม่คะ”

นายอารีย์ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัย และทรงติดตามความก้าวหน้าของโครงการนี้อยู่ตลอด จะเห็นว่า พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรโครงการ เพื่อทรงตรวจดูก้าวหน้าของโครงการและสอบถามความทุกข์สุขของราษฎรในพื้นที่โครงการเป็นประจำทุกปี และเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรโครงการที่หมู่บ้านคลองคันโท และในขณะนี้พระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนของราษฎรหมู่บ้านคลองคันโทไว้ โดยทรงแนะนำให้มีกรรมการบริหารเงินกองทุนหมุนเวียน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และที่สำคัญ ต้องมีราษฎรของหมู่บ้านคลองคันโทเป็นกรรมการรวมอยู่ด้วย เพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนไปใช้จ่ายเพื่อการผลิตทางการเกษตรของราษฎร โดยในการให้นั้น มิใช่ได้เป็นเงิน เราให้ในรูปของวัสดุ หรือสิ่งของ และลงบัญชีลูกหนี้ไว้ เมื่อเขาได้เงินกลับมาจากการเพาะปลูก เขาก็คืนเงินให้เรา แล้วเราก็จะเอาเงินนี้ไปใช้หนี้แทน อันนี้ก็ทรงมอบหมายเรื่องนี้ไว้ และขณะนี้ได้ดำเนินไปแล้วครับ”

เพลง สายฝน

บรรยาย พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโครงการพัฒนาบ้านคลองคันโท ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ มาจนบัดนี้ (๒๕๒๗) ทำให้ความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรของราษฎรก็ได้รับความรู้ในเรื่องการเกษตรแผนใหม่ ทำให้ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น อันหมายถึง รายได้ของราษฎรก็เพิ่มขึ้นด้วย และในไม่ช้า

ราษฎรในหมู่บ้านคลองคันโทก็จะมีสภาพความเป็นอยู่ และฐานะที่ดีขึ้น ทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่น ๆ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อราษฎรในหมู่บ้านคลองคันโทเป็นล้นพ้น นอกจากนี้ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในหมู่บ้านคลองคันโท เพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้าของโครงการ และพระราชทานคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้ง พระราชดำรัสกับราษฎรอยู่เสมอ เช่น เมื่อคราวที่เสด็จพระราชดำเนินไปในพื้นที่ของโครงการ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

"หน้าที่ของท่านที่มายืนอยู่ที่นี้มีหลายอย่าง มีรักษาความปลอดภัยส่วนหนึ่ง และสร้างความเจริญส่วนหนึ่ง เพราะว่า ถ้าสร้างความเจริญก็เท่ากับสร้างความปลอดภัย เพราะผู้ที่เจริญย่อมมีกำลังมากขึ้น ความปลอดภัยนั้นมีบทบาทสำคัญสำหรับความก้าวหน้าเหมือนกัน คือ ถ้าไม่มีความปลอดภัย พวกเราทั้งหลายก็ไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์ความเจริญ ไม่สามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ให้ก้าวหน้า ทั้งสองอย่างคือ การพัฒนากับการป้องกันอันตราย จึงต้องสอดคล้องกัน เราต้องพัฒนาเพื่อป้องกัน และเราจะต้องป้องกันเพื่อพัฒนาทั้งสองอย่างไปด้วยพร้อมกัน และเกื้อหนุนกัน ฉะนั้น การที่แต่ละคนได้ฝึกตนขึ้นมาให้มีระเบียบ ให้มีวินัย ให้มีความเสียสละนั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับตน สำหรับหมู่บ้าน สำหรับประเทศชาติ เป็นส่วนรวม"

เพลง สายฝน

"โครงการอันเนื่องจากพระราชดำริ นิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการ"

อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นาวาโทบรรจง ขำวิไล
ร.อ.ฉัตรชัย สาลิกัลยะ
ร.ต.สุพล วันที และ
ร.ต.จำนงค์ ไชยแก้ว ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย คนไทย นับได้ว่าเป็นพลเมืองที่โชคดีอย่างมหาศาลในการที่บ้านเมืองครองความเป็นเอกราชมาโดยตลอด นับแต่บรรพกาล ทั้งนี้ก็ด้วยพระบารมีของพระมหา–กษัตราธิราช ที่ทรงปกครองและเทศด้วยทศพิธราชธรรม ทำนุบำรุงบ้านเมืองด้วยพระปรีชาสามารถในยามสงบ และเมื่อเกิดศึกสงคราม พระมหากษัตริย์ไทยก็ทรงนำทัพออกต่อสู้ข้าศึกเคียงบ่าเคียงไหล่กับเหล่าทหารด้วยพระองค์เอง จนเป็นที่ประจักษ์มาหลายยุคหลายสมัย นับแต่สุโขทัยมาจนถึง กรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจทางด้านนี้อย่างแท้จริง นอกจากจะได้เสด็จฯ ตรวจเยี่ยมทหารทุกเหล่าในยามปกติแล้ว ในยามที่ทหารและตำรวจต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อปราบปรามอริราชศัตรู และรักษาความสงบของประเทศชาติตามแนวชายแดนทุรกันดาร พระองค์มักจะเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นมิ่งขวัญแก่ทหาร ตำรวจ เหล่านั้นโดยมิได้หวั่นเกรงต่อภยันตราย และความยากลำบากแต่อย่างไร และพระราชภารกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเสมอมาก็คือ การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนทหาร ตำรวจ ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ และที่ได้รับบาดเจ็บจากสมรภูมิกลับมารักษาพยาบาลอยู่ในแนวหลัง

สำหรับทหารที่บาดเจ็บจนพิการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชดำริให้จัดสอนฝึกวิชาชีพ ให้เหมาะแก่ความถนัดของแต่ละคน ทั้งทางด้านหัตถกรรม ศิลปกรรม และเกษตรกรรม โดยมีองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้ดำเนินการ โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม ได้มีกระแสพระราชดำรัสแนะนำแก่คณะกรรมการอำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกว่า **"ทหารพิการที่เคย**

มีอาชีพทางการเกษตร เมื่อพิการลงไป ทำนาทำไร่ อาจจะเป็นการหนักไปสำหรับเขา แต่ถ้าเลี้ยงปศุสัตว์ ต้นไม้ดอก ก็อาจจะกระทำได้ สิ่งที่สำคัญก็คือ ควรจะพยายามติดตามดูจนสามารถจะช่วยตนเองได้"

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก จึงได้จัดทำโครงการนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการบางไทรขึ้น ดังที่ นาวาโทบรรจง ขำวิไล ผู้รับผิดชอบโครงการเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการบางไทร ได้ชี้แจงว่า

น.ท.บรรจง "สำหรับโครงการนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกบางไทรนี้ เป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีกระแสพระราชดำรัสกับคณะผู้อำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในโอกาสที่คณะกรรมการจัดสร้างเหรียญพระหลักเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเมื่อ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๑๕ ว่า องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกษาต้องมีภารกิจรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารผ่านศึกนั้น ขอให้มีการฝึกอาชีพอย่างจริงจัง จนสามารถให้นำไปประกอบอาชีพ เพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ เนื่องจากทหารผ่านศึกพิการเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกรรม ควรจะสนับสนุนให้เขาเหล่านั้นได้ใช้ความชำนาญที่มีอยู่ คืออาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีความเหมาะสมกับความถนัดของเขา จากนั้นเอง ทางองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก จึงได้มาพิจารณาจัดตั้งเป็นโครงการขึ้น เดิมทีเดียวโครงการที่เราจัดตั้งนี้เราเรียกว่า โครงการจัดตั้งนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการในชานเมือง

สำหรับโครงการนี้ เราได้เริ่มมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ โดยได้นำเสนอสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดเข้าแผนพัฒนาของประเทศ ฉบับที่ ๔ ระหว่างปี พุทธศักราช ๒๕๒๐ – ๒๕๒๔ โครงการนี้ก็มีวัตถุประสงค์ มีความมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือทหารผ่านศึก จำนวน ๔๐๐ ครอบครัว ให้มีที่อยู่อาศัยและเข้าประกอบอาชีพทางเกษตรในเนื้อที่ครอบครัวละ ๒ ไร่ครึ่ง ใช้งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ ๘๓ ล้านบาท การดำเนินการของโครงการนี้ ก็ประสบปัญหา เนื่องจากการจัดหาที่ดินไม่ได้ตามความประสงค์ หรือตามหลักเกณฑ์ของทางราชการที่เราตั้งไว้ ดังนั้นในการประชุมสภาองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ครั้งที่ ๓/๒๕๒๔ เมื่อ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๔ โดยมีเจ้าหน้าที่ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจของสังคมแห่งชาติ ร่วมด้วยมีมติให้เปลี่ยนแปลงโครงการนี้ โครงการนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการในเขตชานเมือง เสียใหม่เป็นโครงการนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการ ร่วมดำเนินการ ๓ ฝ่าย จากนั้นมาก็เกิดปัญหา เพราะมีทหารผ่านศึกพิการอีกจำนวนหนึ่งอยากจะขอให้โครงการนี้ไว้เพราะเป็นโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์การเราก็สนองตอบตามความต้องการของทหารและเป็นพระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้จัดตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งปัจจุบัน

นี้ เราเรียกชื่อว่า **"โครงการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรทหารผ่านศึกพิการ"** โครงการนี้ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางไทร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เราเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๕ แต่ว่าเป็นระยะกระทันหัน จัดหางบประมาณไม่ทัน จึงจำเป็นต้องโอนเงินบางส่วนซึ่งเราได้รับมาจากงบประมาณของแผ่นดิน คือโอนจากการสร้างแฟลตที่รามอินทรา จำนวน ๑๘ ล้านบาท และขอจากกระทรวงกลาโหมให้พิจารณาเพิ่มอีก ๑๐ ล้านบาท มาดำเนินการเป็นขั้นแรก ก็ได้ไปจัดซื้อที่ดินที่บางไทรตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ทันทีที่เราซื้อที่ดินได้แล้วก็เร่งรัดให้นิคมนี้แล้วเสร็จตามแผนสามารถที่จะบรรจุสมาชิกให้เข้าโครงการได้ ภายในปลายปีงบประมาณ ๒๕๒๗ ซึ่งล่าช้ามาหลายปีแล้ว จึงเร่งดำเนินการ ผมเองก็เป็นผู้ที่ควบคุมดูแล ตามนโยบายผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา ก็เพื่อให้เร็วขึ้น เราได้ขอรับการสนับสนุนไปยับ กองทัพบกขอให้ทหารช่าง ซึ่งเราพิจารณาเห็นแล้วว่า มีความถนัดเรื่องการจัดทำ ปรับปรุงงานระยะแรก ซึ่งในพื้นที่นั้นก็รู้สึกเป็นที่ค่อนข้างต่ำ ก็จะให้ทำการประกอบอาชีพในเรื่องการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเป็นหลักและปลูกพืชตามสมควร จึงจัดสร้างเป็นถนนคันดิน รอบพื้นที่ในเนื้อที่ ๓๑๑ ไร่ ซึ่งเราได้ซื้อมา โดยวัตถุประสงค์ว่าจะช่วยเหลือทหารผ่านศึก–พิการ ครั้งแรก ๘๐ ครอบครัวก่อน"

สิริพร "สำหรับวัตถุประสงค์ หลักของโครงการนี้มีอย่างไรบ้าง"

น.ท.บรรจง "สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ อันแรก เพื่อจะจัดสรรที่ดินให้แก่ทหาร–ผ่านศึกพิการ จำนวน ๘๐ ครอบครัว ซึ่งส่วนมากเป็นพวกที่ไม่มีพื้นที่อยู่อาศัย ให้มีที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และเป็นการช่วยเหลือทหารผ่านศึกพิการให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยให้สังคมยอมรับว่า บางครั้งทหารผ่านศึกพิการพวกนี้ เดิมได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นกสิกร แต่การจะไปทำไร่ทำนาก็คงไม่ไหวแล้ว เพราะว่าร่างกายบางส่วนต้องสูญเสียไป เราก็หาวิธีชดเชยให้งานเบา ๆ ก็พอทำได้ และเป็นการฟื้นฟูจิตใจทหารผ่านศึกให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่ เราไม่ได้ทอดทิ้งเขา และก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างหมู่บ้านสำหรับเป็นการสงเคราะห์ ในด้านบุคคลพิการ โดยเฉพาะอันจะเป็นแบบอย่างอันหนึ่งในการสงเคราะห์ และทหารผ่านศึกทั่วไป อันสุดท้าย เพื่อเน้นหนักถึงความรับผิดชอบของรัฐที่มีต่อบุคคลในชาติของเรา โดยเฉพาะบุคคลที่ได้เคยทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติมาแล้ว เราต้องตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา

สิริพร "สำหรับการดำเนินงานของนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการ ที่บางไทรนี้มีรูปแบบการดำเนินงานอย่างไรบ้าง"

น.ท.บรรจง "สำหรับการดำเนินการในรูปแบบของนิคมบางไทร เป็นการให้ทหารผ่านศึก–พิการ ประมาณ ๘๐ ครอบครัว เข้าไปอยู่อาศัยในเนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ครึ่ง ในจำนวน ๒ ไร่ครึ่ง เราจะสร้างบ้านพักให้เป็นที่อยู่อาศัย แล้วขุดบ่อเลี้ยงปลาให้ สร้างเล้าหมู

ให้ และสร้างเล้าไก่ ลักษณะชั้นบนสร้างเป็นเล้าไก่ ชั้นล่างเป็นเล้าหมู ข้างล่างสุดก็เป็นบ่อปลา ซึ่งได้พิจารณาแล้วว่า ทหารผ่านศึกพิการ มีความสามารถทำได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับการที่เราจะส่งเสริม ในเรื่องการประกอบอาชีพของเขาเหล่านั้น ให้มีความอยู่ดีกินดีพอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดีมีความสุขสบายพอสมควร สำหรับในพื้นที่นั้น นอกจากจะสร้างบ้านพักให้แล้วในเรื่องสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ทางองค์การจัดให้พร้อม ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง"

สิริพร "เมื่อทหารผ่านศึกได้เข้าไปอยู่ในนิคมนี้แล้ว เวลาผลิตผลออกมา ไม่ว่าเป็นสัตว์เลี้ยงหรือพืชผัก จะส่งออกสู่ตลาดได้โดยวิธีใด"

น.ท.บรรจง "เราได้มีที่ปรึกษาโครงการอยู่แล้ว เราให้มาวิเคราะห์ว่าการประกอบอาชีพของทหารผ่านศึกพิการนี้ เราจะต้องจัดหาตลาดรองรับ เพราะเราประสบปัญหาเรื่องนี้มาก เพราะผลิตผลที่ออกมาไม่ทราบว่าจะไปขายที่ไหน เราอาจจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้นเพื่อเลี่ยงพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีนโยบายทำอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราได้คำนึงปัญหานี้ เป็นปัญหาสำคัญ เพราะฉะนั้นผลผลิตที่ผลิตออกมานี่ เราก็ไม่รู้ว่าจะไปส่งที่ใด แต่ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่าเราได้วิเคราะห์แล้วว่า ผลิตผลิตที่ออกมานี่ เราสามารถที่จะจัดหาตลาดได้ โดยติดต่อบุคคล อาจจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้น"

สิริพร "เป็นที่แน่นอนได้ว่า ทหารที่ได้เข้าไปทำอาชีพทางเกษตรกรรมนี้ ก็จะมีตลาดรองรับอยู่แล้ว และสำหรับหลักเกณฑ์การคัดเลือกทหาร จะสามารถรับผู้ที่จะสมัครได้ประมาณสักเท่าใด"

น.ท.บรรจง "ผมอยากจะขอย้อนสักนิดว่า โครงการที่ช่วยเหลือทหารผ่านศึกพิการนี้ เรามีทั้งหมด ๔ โครงการ จะขอพูดเฉพาะโครงการสงเคราะห์ทหารผ่านศึกพิการ ก็จะเข้าในนิคมเกษตรกรรมบางไทร เราจะส่งแบบสอบถามไปยังทหารผ่านศึกพิการทั่วประเทศ ว่าผู้ใดจะแสดงความจำนงค์ว่าจะเข้าร่วมในโครงการนี้เพียงใด และได้รับการตอบรับว่าปัจจุบันนี้เรามีประมาณ ๒๕๐ ครอบครัว แต่โครงการของเราในระยะแรกนี้ เป็นการเริ่มโครงการครั้งแรกก็ตามแผนว่า จะบรรจุได้เพียง ๘๐ ครอบครัว

บรรยาย โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการบางไทร กำลังดำเนินการอย่างเร่งด่วน ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะกองทัพบก โดยกองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้มีส่วนร่วมในโครงการนี้ ได้ให้การสนับสนุนอย่างไรบ้าง ร้อยเอกฉัตรชัย สาลิกัลยะ ผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ ได้เล่าว่า

ร.อ.ฉัตรชัย "สำหรับกองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ ซึ่งได้สนับสนุนโครงการของทหารผ่านศึกที่ อำเภอบางไทรนี้นะครับ เราได้ดำเนินการทั้งสิ้น ๕ รายการ ดังนี้

รายการที่ ๑ เป็นการทำถนนดินล้อมรอบพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำซึ่งจะเข้ามาท่วมพื้นที่

พื้นที่ของนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกพิการ บางไทร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พลโท อัสนี สมุทรเสน ผอ.องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของโครงการนิคมฯ บางไทร

ในรายการที่ ๒ เป็นการทำถนนเชื่อมระหว่างพื้นที่ถนนสายเอเซียกับอำเภอสามโคก

รายการที่ ๓ เป็นการทำท่อระบายน้ำ เชื่อมระหว่างถนนที่เชื่อมสายเอเซีย กับสามโคก กับพื้นที่โครงการ

รายการที่ ๔ เป็นการทำประตูน้ำ สำหรับใช้พื้นที่โครงการ ทั้งสองด้าน คือประตูน้ำนี้เราทำทั้งสองด้าน

รายการสุดท้าย คือการขุดคูระบายน้ำ ซึ่งใช้ในพื้นที่ทั้งหมด”

สิริพร “ในขณะนี้ การดำเนินงานได้เป็นไปตามขั้นตอนถึงไหนแล้วคะ”

ร.อ.ฉัตรชัย “เราได้ดำเนินการทั้ง ๕ รายการนี้เสร็จสิ้นแล้ว โดยเราได้เริ่มงานเมื่อประมาณเดือนเมษายน ของปีที่แล้ว (๒๕๒๖) และได้แล้วเสร็จไปในปีเดียวกันครับ

สิริพร “ในขณะนี้ทางกองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ จะยังมีงานโครงการที่ ๒ ต่อไปนี้ มีอะไรบ้างคะ”

ร.อ.ฉัตรชัย “สำหรับในโครงการที่ ๒ ซึ่งได้ทราบว่า ทางองค์การทหารผ่านศึกได้รับการสนับสนุนจากกองทัพบก โดยกองทัพภาคที่ ๑ ได้อนุมัติให้กองพันทหารช่างที่ ๑ รักษาพระองค์ ดำเนินงานในโครงการที่ ๒ นี้อีก และคิดว่าจะรีบสนับสนุนให้องค์การทหารผ่านศึก คงเป็นเรื่องของงานดินในพื้นที่โครงการ”

สิริพร “งานดินหมายถึงการปรับพื้นที่ให้องค์การทหารผ่านศึก ที่จะไปมีอาชีพเกษตรกรรมทำการเพาะปลูกหรือปรับดินในรูปไหน”

ร.อ.ฉัตรชัย “เป็นงานลักษณะตัดถนนภายในพื้นที่โครงการทั้งหมดแล้ว รวมทั้งการขุดบ่อเพื่อใช้สำหรับเลี้ยงปลา หรือว่าเป็นบ่อที่ใช้งานสำหรับผู้อาศัยในพื้นที่”

สิริพร “โครงการที่ ๒ จะเริ่มเมื่อใด”

ร.อ.ฉัตรชัย “สำหรับโครงการที่ ๒ นี้ คาดว่าจะเริ่มภายในเดือนมีนาคม ครับ”

สิริพร “กะว่าจะแล้วเสร็จประมาณเมื่อใด ใช้ระยะเวลานานไหมคะ”

ร.อ.ฉัตรชัย “ตามแผนขององค์การทหารผ่านศึก ซึ่งวางไว้ว่าในโครงการที่ ๒ นี้ จะต้องแล้วเสร็จภายในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ ครับ”

บรรยาย สำหรับทหารผ่านศึกพิการที่ต้องการจะไปอยู่ในนิคมนี้ เขามีความรู้สึกอย่างไรและได้เตรียมตัวอย่างไรนั้น ก็ขอพาท่านผู้ฟังไปพบกับ ร้อยตรีสุพล วันที และร้อยตรีจำนงค์ ไชยแก้ว ร้อยตรีสุพลได้บอกสาเหตุที่สมัครเข้าโครงการว่า

ร.ต.สุพล “เพราะเป็นโครงการเกษตรกรรมขององค์การทหารผ่านศึกพิการ และเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ท่านก็ยังเป็นห่วงพวกกระผมอยู่ ซึ่งผมเป็นทหารพิการบัตรชั้น ๑ ก็มั่นใจในโครงการนี้ ที่จะเข้าไปอยู่เพื่อเป็นตัวของตัวเอง หารายได้เลี้ยงครอบครัว ไม่ต้องพึ่งองค์การให้มากนัก เมื่อเรา

มีที่ทำกินเราก็พยายามจะทำตามนโยบาย และโครงการที่ตั้งขึ้นมา เป็นอย่างที่ไปอยู่ ก็มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ มีความมั่นใจในโครงการ คือเราสามารถเลี้ยงตัวเองได้"

สิริพร "หมวดสุพลนี้ เคยเลี้ยงหมู ปลามาก่อนหรือไม่ มีความรู้ทางด้านนี้หรือไม่คะ"

ร.ต.สุพล "ไม่เคยเลี้ยง แต่มีประสบการณ์บ้างเล็กน้อย ตอนที่มาอยู่นี่ก็มีนิคมบางไทรขึ้นมา ก็ได้รับความสนับสนุนจากโครงการ ให้ไปอบรมการเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ จากการประมงจังหวัดชัยนาท และที่กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็ได้ความรู้มา"

สิริพร "บ้านเดิมอยู่ที่ไหนคะ"

ร.ต.สุพล "อยู่ที่จังหวัดขอนแก่นครับ เป็นทหารรับราชการแล้วไปปฏิบัติราชการ ก็โดนระเบิดมาจากสงคราม ก็เลยเป็นทหารพิการ ปัจจุบันอาศัยอยู่แฟลตขององค์การที่รามอินทรา"

สิริพร "จะพาครอบครัวไปอยู่ด้วยที่บางไทรหรือไม่คะ"

ร.ต.สุพล "จะพาไปอยู่ด้วย เพราะครอบครัวก็จะมีส่วนช่วยเราได้ เช่นภรรยาให้อาหารปลาหรือดูแลลูกไก่ เพราะตัวคนเดียวคงทำไม่ไหว ต้องอาศัยภรรยาและลูกด้วยที่จะช่วยกัน"

สิริพร "สำหรับหมวดจำนงค์ละคะ"

ร.ต.จำนงค์ "อยู่ที่อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์"

สิริพร "ทำไมอยากจะเข้าไปทำอาชีพเกษตรกรรมที่บางไทรคะ"

ร.ต.จำนงค์ "บางไทรเป็นโครงการที่ว่าทหารผ่านศึกพิการอยากจะทำงานให้ตัวของตัวเองอยากจะแสดงความสามารถว่าจะทำสิ่งไหนได้ ว่าจะประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมจะทำเป็นตัวอย่าง เราก็อย่าไปพึ่งบริษัทหรือเอกชนให้มากเกินไป ทั้งที่องค์การของเรามีสนับสนุนอยู่ สมควรที่จะสนับสนุนโครงการของเรานี้ให้ดีขึ้นไป"

สิริพร "เดิมทีมีอาชีพทางเกษตรกรรมอยู่หรือเปล่าคะ"

ร.ต.จำนงค์ "ไม่เคยครับ แต่เคยแบบทำไร่ทำสวน ก็ทำเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น พอมาอยู่กรุงเทพก็อยู่ที่แฟลตองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ผมก็มีความคิดว่าอยากจะเลี้ยงปลา แต่บังเอิญโครงการบางไทรก็มีพอดี ก็เสนอทางองค์การให้สนับสนุน การไปพักเลี้ยงปลาที่จังหวัดชัยนาท แล้วกลับมาพักที่บางเขนอีกทีหนึ่งเดี๋ยวนี้ก็ของบประมาณจากองค์การทหารผ่านศึก สร้างสถานีเพาะขึ้นมา ที่หมู่บ้านองค์การทหารผ่านศึกเกาหลี เพื่อจะฝึกความชำนาญนี้ ไปเข้าอยู่ที่นิคมบางไทร และนำผลิตผลส่วนนั้นมาบำรุงครอบครัว และเพื่อนทหารด้วยกันจะได้นำเอารายได้จุนเจือครอบครัวต่อไป"

สิริพร "หมวดจำนงค์ได้ไปฝึกไปอบรมมาแล้ว คิดว่าพอเข้าไปอยู่ในนิคมแล้ว พอที่จะสอนให้เพื่อนทหารอื่น ๆ บ้างหรือไม่คะ"

ร.ต.จำนงค์ "นโยบายอย่างนี้ก็เคยเสนอท่านผู้อำนวยการแล้วว่า ตั้งกลุ่มขึ้นมาขั้นต้น ผมก็ได้เสนอไปแล้ว ท่านก็ได้อนุมัติตั้งขั้นต้นได้แล้ว การตั้งกลุ่มขั้นต้น จะช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรในนั้นให้หมดเลย สำหรับผลิตผลเมื่อเพาะปลูกได้ ก็จะแยกให้สมาชิกใครชอบเลี้ยงปลาก็แจกให้ไป โดยไม่ต้องไปซื้อจากเอกชนมา นี่คือนโยบายของกลุ่มครับ"

บรรยาย พระมหากรุณาธิคุณ ความห่วงใยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีต่อบรรดาทหารหาญทั้งที่กำลังปฏิบัติภารกิจ และผู้ที่ผ่านการรบมาแล้ว ย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่ใจของเหล่าทหารและครอบครัว รวมทั้งประชาชนชาวไทยได้เป็นอย่างดี พระองค์ท่านไม่เคยทอดทิ้งราษฎรของพระองค์ไม่ว่าจะเขาผู้นั้นจะเป็นใครก็ตาม

เพลง .....

"พระราชกรณียกิจกับโครงการตามพระราชดำริ"

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๙.๓๐ น.

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย

"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ข้อความนี้ เป็นพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ และได้ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรไทยและชาวโลก นับแต่นั้นตลอดมาจนถึงปัจจุบัน พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันอำนวยประโยชน์สุขแก่พสกนิกรทุกด้านเป็นอเนกอนันต์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจทุกด้าน ทรงอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นของพสกนิกรและประเทศชาติ พระราชกรณียกิจของพระองค์ครอบคลุมไปทั่วประเทศ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรและเจ้าหน้าที่ทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ทั่วราชอาณาจักร ทำให้พระองค์ทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นจริง และทรงเข้าพระราชหฤทัยถึงปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร ทรงสนพระราชหฤทัยในความเป็นอยู่ การศึกษา สุขภาพพลานามัย ของพสกนิกรของพระองค์ จากการที่ได้ทรงมีพระราชปฏิสันถารในรายละเอียดกับราษฎรในท้องถิ่น ทำให้ทรงเห็นลู่ทางให้ความช่วยเหลือ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการจัดตั้งโครงการพัฒนาขึ้น โดยความร่วมมือกันระหว่างราษฎรกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพื่อยังประโยชน์ร่วมกัน อันเป็นเหตุให้ข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการประสานงานกันใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจอันดีและความสามัคคีในชาติยิ่งขึ้น

เพลงบรรเลง พระภัทรมหาราช

บรรยาย

เมื่อมีการจัดตั้งโครงการตามพระราชดำริแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคอยู่ทุกระยะ ดังจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าพระองค์จะประทับอยู่ที่กรุงเทพมหานคร หรือเสด็จแปรพระราชฐานไปทางภาคเหนือ ภาคใต้ หรือภาคตะวันออก พระองค์ก็มิได้ทรงพักผ่อนพระวรกายอย่างแท้จริง แต่จะเสด็จพระราชดำเนินไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อเยี่ยมเยียนประชาชนและพระราชทานความช่วยเหลือ แนะนำในเรื่องต่าง ๆ และ

สิ่งหนึ่งที่เรามักพบเห็นควบคู่ไปกับการเสด็จพระราชดำเนิน นั่นก็คือ โครงการตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่ได้พระราชทานคำแนะนำความช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรอย่างแท้จริง ดังเช่นเมื่อเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมานี้ (๒๕๒๖) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จแปรพระราชฐานไปยังภาคเหนือ ตลอดเวลา พระองค์ทรงใช้เวลาเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริทางภาคเหนือ ซึ่งมีมากมายหลายโครงการ ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขานุการคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งตามเสด็จฯ ในครั้งนี้ด้วย ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ รวมทั้งการเสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ระหว่างที่แปรพระราชฐานภาคเหนือครั้งนี้ ว่า

ดร.สุเมธ "สำหรับในการเสด็จแปรพระราชฐานในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ก็เหมือนดังเช่นทุกปี คือในช่วงระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์นั้น ก็เป็นช่วงระยะเวลาที่ทุกพระองค์จะได้เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมยังพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ ซึ่งหมายความว่า เป็นการแปรพระราชฐานไปทางภาคเหนือของประเทศ และก็ดังที่เป็นอยู่ในทุกคราว พระราชกรณียกิจในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ก็มีมากมายไปหมด คือหลังจากที่ประทับอยู่เป็นเวลาหนึ่งอาทิตย์แล้ว ทางบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะได้มาพิจารณาถึงรายการตามวันเวลาต่าง ๆ ที่จะเสด็จฯ ไปในสถานที่ต่าง ๆ รายการพระราชกรณียกิจที่ได้กำหนดในช่วง ๒ เดือน ถ้าใครเห็นแล้ว ก็คงจะเหน็ดเหนื่อยแทนพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก เพราะได้มีการกำหนดเกือบทุกวันเลยนะครับ ได้เสด็จฯ ไปในที่ต่าง ๆ และในการเสด็จฯ นี้ ก็เสด็จฯ ทุกพระองค์เลยนะครับ ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพ–รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้วก็สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์–วลัยลักษณ์ ทุกพระองค์ที่เสด็จติดตามพระองค์ไปในครั้งนี้ สำหรับในภาคเหนือการเสด็จพระราชดำเนินนั้น ก็คงจะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ ด้วยกันคือเป็นพระราชกรณียกิจที่มีลักษณะเป็นพิธีการ อย่างเป็นต้นว่า พระราชพิธีพระราชทานปริญญาบัตรให้กับมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่าง ๆ อันนี้เป็นส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับรายการนี้โดยตรง ก็คือโครงการพระราชดำริ สำหรับในการเสด็จฯ ภาคเหนือในครั้งนี้ ก็เสด็จฯ เยี่ยมเยียนโครงการต่าง ๆ ทั้งเก่าและใหม่ ที่ได้ดำเนินการในช่วงระหว่างปีที่ผ่านมา และในการเสด็จฯ นี่ ผมขอเรียนย้ำอีกทีนะครับว่า เสด็จฯ กันทุกพระองค์นะครับ แยกย้ายกันทรงประกอบพระราชกรณียกิจตามที่แต่ละพระองค์ได้ทรงรับผิดชอบอยู่ครับ

พัชรินทร์ "พระองค์ท่านเสด็จพระราชดำเนินไปตรวจเยี่ยมโครงการ และก็ประชาชนอยู่เสมอ แล้วก็เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริเก่า ๆ นั้น พระองค์ท่านทรงตรวจเยี่ยมอย่างไร หรือว่าให้คำแนะนำอย่างไรบ้างคะ"

ทั้งสองพระองค์ ทรงทนุบำรุงพระศาสนามิได้ขาด ทรงเอาพระทัยใส่ ห่วงใย ในพระเถระอยู่เสมอ เช่น เสด็จฯ ทรงเยี่ยม หลวงปู่แหวน สุจิณณโณ ณ วัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่ ทุกครั้งที่เสด็จแปรพระราชฐานไปจังหวัดเชียงใหม่

ดร.สุเมธ "สำหรับโครงการพระราชดำริเก่า ๆ ซึ่งความจริงก็ไม่เก่านะครับ เพราะว่ากำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการอยู่ที่แล้ว ๆ มาเป็นส่วนใหญ่ พระองค์ได้เสด็จฯ เยี่ยมโครงการที่สำคัญ ๆ ดังเช่นทุกปีนะครับ ซึ่งโครงการในภาคเหนือนี้ เราได้แบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน เป็นโครงการพระราชดำริเหมือนอย่างเช่นที่อื่นส่วนหนึ่ง ซึ่งส่วนมากจะมีในพื้นที่ราบเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนอีกส่วนหนึ่งนั้น ได้ดำเนินการในพื้นที่ภูเขา ซึ่งส่งประโยชน์ให้กับคนไทยภูเขาโดยตรง หรือที่เราเรียกกันว่าชาวเขานั่นเอง สำหรับโครงการนี้เรารู้จักกันในชื่อของ โครงการหลวงนะครับ ซึ่งความจริงจะโครงการหลวงก็ดี หรือโครงการในชื่ออื่นใดก็ตาม ก็เป็นโครงการพระราชดำริเหมือน ๆ กันทั้งสิ้น สำหรับในการเสด็จฯ โครงการหลวงนั้น ก็ได้เสด็จฯ ไปในโครงการเก่า ๆ หลายแห่งด้วยกัน ผมจะยกตัวอย่าง อย่างที่ดอยอินทนนท์ หรือที่อ่างขาง หรือมีที่อีกสองสามแห่งด้วยกัน ที่พระองค์เสด็จฯ และถึงแม้ว่า พระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่เสด็จฯ เอง ก็จะทรงเป็นหน้าที่ของสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดาฯ จะเสด็จฯ แทน อย่างที่ดอยอินทนนท์เป็นต้น ในโครงการต่าง ๆ เหล่านั้น เท่าที่กระผมได้มีโอกาสรับสนองพระราชดำริ หรือได้ยินได้ฟังพระราชกระแสนั้น ก็มีอยู่หลายเรื่องหลายประการด้วยกัน ส่วนใหญ่จะมุ่งไปในลักษณะที่จะปรับปรุงโครงการเก่า ๆ นี้ ให้มีประโยชน์มากขึ้น อาจจะเป็นลักษณะการขยายขอบเขตเนื้อหาสาระต่าง ๆ ของโครงการเก่า ๆ นี้ ให้ดีขึ้น ให้มีลักษณะของเชิงพัฒนามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กระผมพอจะสรุปได้ว่า สำหรับโครงการเก่า ๆ นั้นเห็นว่า หน้าที่ของการพัฒนานั้นมิได้อยู่ในแหล่งศึกษาหรือแหล่งวิจัยเท่านั้น ควรจะรีบเร่งที่จะนำเอาผลการวิจัยนี้ หรือว่าผลการพัฒนาที่ได้ทำการศึกษาแล้วประสบความสำเร็จแล้วนี่นะครับ ได้แผ่ขยายไปสู่ประชาชนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ และให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณสถานที่ทำการของโครงการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น อันนี้เป็นประการแรก ที่ทรงเห็นอยู่ตลอดเวลา สำหรับในจุดที่สอง ซึ่งกระผมได้สังเกตเห็น ก็คือ การศึกษาก็ดี การวิจัย หรือการสาธิตอะไร ๆ ต่าง ๆ นั้น จะต้องเน้นหลักอยู่ประการหนึ่งว่า ให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่บนภูเขาสูงนี่นะครับ โดยเฉพาะให้สามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ อันนี้ก็คือ จะต้องเรียบ ง่าย จะต้องถูก และจะต้องสามารถหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของประชาชนที่อยู่ในบริเวณรอบ ๆ นั้นได ไม่ใช่ว่า จะไปศึกษาวิจัยเอาเรื่องวิชาการมาเข้าใส่ จนกระทั่งเป็นเรื่องที่โก้หรู ของหรูหรา ราคาแพง เหล่านั้นไม่ทรงโปรดเลย เพราะว่าได้ทรงคำนึงว่า ถึงแม้ว่าทางฝ่ายราชการจะได้ทำสำเร็จก็ตาม แต่ว่าประชาชนเขาไม่สามารถที่จะรับได้ กระผมก็ขอสรุปได้สองข้อนี่แหละครับว่า คือหนึ่ง พระองค์ท่านเน้นให้ผลการศึกษาต่าง ๆ นั้น ให้ไปสู่ประชาชนโดยเร็วที่สุด และโดยอย่างกว้างขวาง และประการที่สองนั้น จะต้องถูก เรียบ ง่าย และก็หมายความว่า ให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ในขอบขีดอันจำกัดของเขาเอง"

พัชรินทร์ "เราได้เห็นแล้วนะคะว่า โครงการในพระราชดำริต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อประชาชน และก็พระองค์ท่านก็พระราชทานคำแนะนำและชี้แนะอยู่เสมอ ๆ โดยมิได้ทอดทิ้ง และสำหรับในการเสด็จแปรพระราชฐานภาคเหนือครั้งนี้ ตามที่ ดร.สุเมธ ได้ตามเสด็จฯ ในครั้งนี้ พระองค์ท่านได้ทรงมีพระราชดำริอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมาบ้างคะ"

ดร.สุเมธ "สำหรับโครงการในภาคเหนือซึ่งเกิดขึ้นใหม่นะครับ ความจริงก็เป็นโครงการซึ่งเราได้เคยพูดคุยกันมาแล้วครั้งหนึ่ง อันนั้นก็คือ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ที่ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โครงการนี้กระผมก็ขอทบทวนอีกโดยย่นย่อว่า เป็นลักษณะที่จะตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาให้เป็นแหล่งที่จะศึกษาการพัฒนาป่าไม้ หรือว่าการอนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งกำลังเสื่อมโทรมลงไปทุกที ในเขตภาคเหนือนั่นนะครับ โดยเฉพาะป่าไม้ในเขตต้นน้ำลำธาร เราจะสามารถดำเนินการได้อย่างไรบ้าง และก็ผสมผสานไปกับการปลูกพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนกระทั่งการปศุสัตว์ การประมงในลักษณะธรรมชาติที่จะไม่ให้เสียประโยชน์เลย เราจะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้นี้ ถ้ากล่าวไปแล้ว ก็เป็นโครงการใหม่ เพราะได้เริ่มดำเนินการในปีนี้เอง (๒๕๒๖) ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงและเป็นหน่วยงานหลักนั้นก็คือกรมชลประทาน และก็มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมหลายหน่วยงานทีเดียว ตลอดจนกระทั่งมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก็เข้าร่วมในโครงการนี้ด้วย สำหรับในห้วยฮ่องไคร้นี้ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปนะครับ และได้พระราชทานพระราชดำริใหม่ ๆ ขึ้นมาหลายประการด้วยกัน โดยสรุปแล้ว พระองค์ทรงเห็นว่า สำหรับห้วยฮ่องไคร้ที่ดอยสะเก็ดนี้ จะเป็นลักษณะห้องแล็ป ห้องแล็ปธรรมชาตินะครับ ห้องแล็ปธรรมชาติที่เราสามารถทำการทดลองทดสอบ ด้วยวิธีการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม จะเป็นเรื่องป่าไม้ก็ดี การปศุสัตว์ก็ดี หรือในการเพาะปลูก การประมง อะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้น เราสามารถทำได้อย่างไร เพราะลักษณะของห้วยฮ่องไคร้นั้น เป็นสภาพจำลองของภูมิประเทศของภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ และกระผมขอกราบเรียนไปอีกว่า ในการทดลองในพื้นที่ห้วยฮ่องไคร้ซึ่งเป็นพื้นที่เล็ก ๆ นี้ เมื่อได้ผลประการใดแล้วนะครับ เราก็จะไปขยายผล เราไปขยายผลในพื้นที่ที่แห้งแล้งกันดารในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งถ้าไม่มีการสำรวจหรือไม่มีการศึกษาแล้ว เราจะดูไม่ออกว่าพื้นที่ภาคเหนือนี่ แม้กระทั่งในบริเวณแม่น้ำปิง อยู่ใกล้น้ำก็ตาม ก็อยู่ในสภาพที่แห้งแล้งมาก เกือบจะเป็นทะเลทรายกลาย ๆ ด้วยซ้ำไป ถึงแม้ว่าจะมีต้นไม้บ้าง อะไรบ้าง แต่ก็อยู่ในลักษณะที่แห้งแล้งอย่างเห็นได้ชัด เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรงมุ่งที่จะให้ผลการดำเนินงานที่ห้วยฮ่องไคร้นี่นะครับ จะได้นำผลต่าง ๆ นี้ ไปขยายผลในพื้นที่ ซึ่งในเวลานี้ในชั้นต้นได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้แล้วประมาณหนึ่งแสนหกหมื่นไร่ แต่ในปีหน้านี้ (๒๕๒๘) เราอาจจะตั้งเป้าหมายไว้จำนวน ๕ – ๖ พันไร่ ที่จะดำเนินการ แต่ว่าในผลสุดท้ายแล้ว เราจะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดเลย ซึ่งเวลานี้อยู่ในสภาพที่แห้งแล้ง ประชาชนไม่สามารถที่จะทำประโยชน์จากพื้นที่นี้ได้ เพราะฉะนั้นโดย

ทรงสอบถามความเป็นอยู่ของราษฎรอย่างใกล้ชิด และจะพระราชทานพระราชดำริโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการทุเลาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทำกิน

สรุปแล้ว สำหรับห้วยฮ่องไคร้ซึ่งเป็นโครงการใหม่นี้ ก็จะเป็นห้องแล็บ ได้ผลการทดลองประการใดแล้ว เราก็จะขยายผลส่งไปสู่พื้นที่ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง และมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน แต่เราจะไม่รอผลนะครับ มีหลายสิ่งหลายอย่าง เราจะดำเนินการควบคู่กันไปพร้อม ๆ กันไปเลย เพื่อไม่ให้เสียเวลาครับ"

เพลง

พัชรินทร์ "โดยเหตุที่ทางภาคเหนือของประเทศไทยส่วนมากมีพื้นที่เป็นภูเขา และโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ของภาคเหนือก็อยู่บริเวณพื้นที่ภูเขาเสียเป็นส่วนมาก พระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็เสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมโครงการเหล่านั้นอยู่เสมอ ๆ เพื่อชาวไทยภูเขา หรือชาวเขาบนพื้นที่นั้น จะได้พัฒนาและทำมาหากินอย่างสุจริต จนอาจจะทำให้มีผู้เข้าใจและคิดไปว่า พระองค์ท่านเอาใจชาวไทยภูเขา หรือชาวเขามาก จนการดำเนินการบางอย่างไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กับชาวไทยภูเขาเหล่านั้นได้ เรื่องนี้ ดร.สุเมธ พอจะชี้แจงกับคำกล่าวทำนองนี้ได้ไหมคะ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องค่ะ"

ดร.สุเมธ "ครับ ผมดีใจมากที่คุณพัชรินทร์ถามคำถามนี้ เพราะตัวกระผมเองก็ได้รับฟังมา มีการวิพากษ์วิจารณ์กันพอสมควรในเรื่องนี้ว่า ในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะในการให้พวกเขาเลิกปลูกฝิ่นอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นี้ กระทำได้ค่อนข้างลำบาก เพราะว่าชาวเขาส่วนหนึ่งนี่ได้รับการเอาอกเอาใจอะไรต่ออะไรในบางส่วนหรืออะไรก็แล้วแต่ ซึ่งความจริงในปัญหาเรื่องนี้ ผมกล่าวย้ำอีกทีว่า ผมดีใจที่จะตอบ เพราะจะได้เข้าใจกันเสียทีว่า เรื่องที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ผมขอเรียนว่า โครงการพระราชดำรินี่นะครับ จะเป็นโครงการหลวงก็ตาม จะเป็นโครงการพระราชดำริ หรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ นั้น พระองค์มิได้เป็นผู้ดำเนินการเอง ผู้ที่ดำเนินการนั้นก็คือหน่วยราชการต่าง ๆ สถาบันต่าง ๆ อาจจะเป็นสถาบันการศึกษา หรือสถาบันองค์กรอะไรต่ออะไรต่าง ๆ ตลอดจนคนบางบุคคล เพราะฉะนั้นในระหว่างที่หน่วยต่าง ๆ ก็ดี หรือสถาบันต่าง ๆ ที่ทำการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ นี่มีหลายครั้งหลายหนที่แปลพระราชดำริไม่ค่อยจะตรงนัก ก็ดำเนินการไปตามที่ตนเองหรือส่วนราชการ หรือส่วนสถาบันนั้น ๆ เข้าใจ เพราะฉะนั้นก็ดำเนินการไปจนกระทั่งก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในบางแง่ขึ้นได้ เป็นลักษณะที่เอาใจพวกชาวเขาเกินไปหรืออะไรก็แล้วแต่ในลักษณะนั้น ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะปฏิบัติ แต่ความจริงแล้วนี่นะครับ ถ้าได้มีโอกาสตามเสด็จฯ แล้วก็ได้รับสนองพระราชดำริจริง ๆ แล้วจะมิได้ทรงเป็นอย่างนั้นเลย และอันที่จริงสำหรับพระองค์แล้ว จะเป็นชาวไทยภูเขาหรือชาวไทยพื้นราบ หรืออะไรก็แล้วแต่ สำหรับพระองค์นั้นก็คือ ชาวไทยนั่นเอง พระองค์จะทรงให้ความเสมอภาคในเรื่องนี้อย่างทั่วถึง สำหรับในแง่ของพระองค์นั้นก็คงจะมีความแตกต่างกันในแง่ของคนที่ประสบความลำบาก กับคนที่ไม่ประสบความลำบากเท่านั้นเอง ก็ทรงไปช่วยเหลือสำหรับผู้ที่ประสบความลำบากก่อน คือ

พวกที่ยากจน พวกที่ประสบปัญหาอะไรต่ออะไรต่าง ๆ อันนี้คือข้อแตกต่างอันเดียว ซึ่งอาจจะมีอยู่ เพราะฉะนั้น เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว พระองค์ก็ทรงมุ่งเข้าไปช่วยเหลือ แต่ว่าเงื่อนไขของการช่วยเหลือนั้นมีอยู่ นะครับมีอยู่ และก็เห็นได้ชัด แม้กระทั่งระหว่างที่ตามเสด็จในครั้งนี้ก็ตามทีนะครับ พระองค์ได้เห็นได้กำหนดขึ้นมาอย่างแน่ชัดเลยว่า ทุกอย่างจะต้องมีการสนองตอบ หมายความว่า การให้หรือการรับนั้น จะต้องเป็นในลักษณะที่สมดุลกัน มิใช่ว่าจะไปให้เฉย ๆ แล้วอีกฝ่ายหนึ่งนั่งนอนรอรับ และโดยไม่กระทำอะไรให้ผลของการให้นั้นเกิดประโยชน์ขึ้นมา และก็ในเรื่องนี้หลักการนี้ จะเป็นทั้งชาวไทยภูเขา ชาวไทยพื้นราบ หรือชาวไทยทางใต้ หรืออะไรก็แล้วแต่ ความร่วมมือจากประชาชนจะต้องมี อันนี้เป็นเงื่อนไขที่พระองค์ได้กำหนดขึ้นอย่างแน่ชัดเลยเมื่อเราจะให้อะไรไปแล้ว นั่นก็หมายความว่า หนึ่ง ชาวบ้านเขายินดีที่จะรับ สอง ชาวบ้านเขายินดีที่จะร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งสิ้น มิใช่เป็นของให้เปล่าหรือเป็นของที่ไปโยนทิ้งไว้ให้ หรือไปให้อย่างสะดวกสบายอะไรต่ออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ใช่เป็นอย่างนั้น และกรณีของทางเหนือก็เช่นกัน พระองค์ท่านกำหนดแน่ชัด จะให้ในลักษณะนี้ จะให้น้ำ แต่ว่าจะทำงานอย่างนี้ไหม จะปฏิบัติการอย่างนี้ไหม จะร่วมมือ จะช่วยเหลืออย่างนี้อย่างนั้นหรือไม่อย่างไร อันนี้ตกลงกันทุกครั้ง ทุกครั้ง ต่อหน้าในลักษณะผู้นำหมู่บ้าน จะเป็นผู้นำชาวเขาก็ตามหรือจะเป็นผู้นำหมู่บ้านในพื้นที่ราบก็ตาม มีข้อตกลงอันนี้อยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ไม่เป็นความจริงหรอกครับที่กล่าวกันนั้น เป็นความเข้าใจซึ่งคลาดเคลื่อนและกระผมทราบดีว่า เกิดขึ้นมาจากลักษณะของการปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติบางหน่วยมากกว่าที่จะดำเนินการไปโดยอาจจะผิดไปสักเล็กน้อย แต่สำหรับพระองค์เองแล้ว ผมเรียนย้ำอีกทีว่า ทรงมีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดเลยครับ เพราะความร่วมมือระหว่างประชาชนที่เป็นผู้รับ กับฝ่ายรัฐบาลที่เป็นผู้ให้ หรือตัวพระองค์เองซึ่งเป็นผู้ให้นั้น จะต้องเป็นลักษณะที่สมดุล และมีการเสนอสนองตอบ มีการสะท้อนตอบซึ่งกันและกัน จะไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนินการโดยโดดเดี่ยว หรือว่าข้างเดียวกันเลย เพราะฉะนั้น ผมดีใจมากที่ได้ถามอันนี้ เพราะจะได้เข้าใจในลักษณะที่ถูกต้องเสียที"

เพลงบรรเลง

บรรยาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์ในแต่ละปีมิใช่น้อย และโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ มากมายหลายหลาก ดำเนินการภายใต้พระบารมีมาอย่างรวดเร็ว ราบรื่น และเรียบร้อย และยังประโยชน์ต่อประชาชนอย่างมากมายมหาศาล

ดนตรี .....

"โครงการป่ารักน้ำตามพระราชดำริ"

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

พ.อ.เรวัต บุญทับ และ
ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
จากฟ้า...สู่ดิน

บรรยาย เรามักจะได้ยินได้ฟังกันบ่อย ๆ ว่า ไม้มีค่าของเรากำลังจะหมดป่า หรือข่าวที่ว่า มีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นเป็นประจำ ทั้งนี้อาจจะเกิดจากสาเหตุของความไม่รู้ หรือ อาจจะเกิดจากความยากจนของราษฎร ทำให้ต้องรับจ้างตัดไม้ เผาถ่าน เพื่อหาเงินมาเจือจุนเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของครอบครัว จากการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องที่ต่าง ๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยในปัญหาดังกล่าว รวมทั้ง ทรงวิตกว่าประเทศชาติกำลังสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญไป ดังนั้น จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการที่จะช่วยเหลือราษฎรที่ทุกข์ยากเหล่านี้ให้มีอาชีพที่สุจริต มีรายได้พอประทังชีวิต ไม่ตัดไม้ทำลายป่าอีกต่อไป โครงการนี้ก็คือ "โครงการป่ารักน้ำ"

เพลง สายฝน

บรรยาย พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่มีพระราชดำริใน "โครงการป่ารักน้ำ" จะมีความเป็นมาอย่างไร และในเริ่มต้นของโครงการพระองค์ทรงดำเนินการที่ไหน อะไรบ้างนั้น พันเอก เรวัต บุญทับ รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๒ ค่ายสุรธรรมพิทักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับโครงการป่ารักน้ำ ในการอภิปรายหัวข้อเรื่อง "จากจิตรลดาสู่ประชาไทย" เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ มีข้อความตอนหนึ่งว่า

พ.อ.เรวัต "โครงการป่ารักน้ำที่เกิดขึ้นที่จังหวัดสกลนคร ก็ด้วยทรงห่วงใยว่า ต่อไปจะทำให้เกิดความแห้งแล้ง ในขณะที่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนตามท้องถิ่นทุรกันดารต่าง ๆ ประชาชนมาร้องมาบ่นกับท่านว่า ปีนี้ฉันทำนาได้แค่ ๓๐ ถัง เท่านั้นเอง แต่เดิมได้ถึง ๓๐๐ – ๔๐๐ ถัง ท่านตรัสถามว่าเป็นอย่างไรล่ะจ๊ะ คำตอบก็คือ เกิดจากภาวะฝนแล้ง ภาวะฝนแล้งก็เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า มันเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องกันมา ทรงศึกษาลึกซึ้งลงไปอีกว่า เพราะการตัดไม้จึงทำให้เกิดภาวะฝนแล้ง ทำให้การปลูกธัญญาหารพลอยไม่ได้พืชผล ปรากฏว่า ทรงไปค้นคว้าจากหนังสือ พบว่า แต่เดิมต้นไม้ที่รากมันอุ้มน้ำจืดเอาไว้ น้ำจืดก็ไปกันน้ำเค็มที่อยู่ข้างใต้พื้นรากลงไป ทำให้น้ำเค็ม หรือดินเค็มไม่สามารถที่จะลอยตัวขึ้นมาข้างบน

ได้ แต่ปัจจุบันเมื่อตัดไม้มาก ๆ และนาน ๆ เข้า ดินเค็มเหล่านั้นก็ลอยตัวขึ้นมา เมื่อดินมีสภาพเค็มหมดแล้ว จะแก้ไขอะไรก็ไม่ได้เสียแล้ว เหมือนที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จะปลูกอีกเท่าไร จะใส่ปุ๋ยมากเท่าไร ก็แก้ไขไม่ได้ ก็ทรงห่วงใย ดังนั้น พระองค์จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการป่ารักน้ำขึ้นมา เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ปี ๒๕๒๕ นี่เอง ที่บ้านถ้ำติ้ว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร โครงการนี้ทำให้เห็นว่า ป่าไม้นั้นมีความสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์ต่อชีวิตจิตใจ ให้ปัจจัย ๔ แก่ประชาชนทั้งหลาย จึงโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิง สุประภาดา เกษมสันต์ ราชเลขานุการในพระองค์ฯ ไปจัดทำโครงการ มีการอัญเชิญพราหมณ์ เทวดา ป่าวร้อง บวงสรวงเทพยดาอารักษ์ และเชิญประชาชนมาร่วมในการปลูกป่า ทรงปลูกอย่างถูกวิธีเป็นตัวอย่าง พอประชาชนได้ทราบถึงความห่วงใยของพระองค์ท่าน ก็ได้โดยเสด็จพระราชกุศลเป็นการใหญ่ ในพื้นที่จังหวัด โดยเฉพาะในอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอเดียวราษฎร ๑๘๔ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒๐ ไร่ ระดมกันปลูกป่า แต่เดิมเขาตัดไม้อย่างเดียว แต่เดี๋ยวนี้ท่านทรงแก้ไข โดยที่ราษฎรช่วยกันปลูกป่าถวาย บางรายไม่ต้องการอะไรตอบแทนด้วย แต่ในพื้นที่บางส่วน ท่านต้องไปทรงจัดตั้งหมู่บ้านให้ รับสั่งว่า ประชาชนที่เขายากจนเป็นคนที่คิดอะไรไม่ออก ไม่รู้จะทำอย่างไร ที่ไปทรงพบเห็นด้วยพระองค์เองนั้น บางคนมีลูก ๘ คน ไปเก็บยางบนต้นไม้ กิโลกรัมละ ๓ บาท ได้วันละ ๓ กิโลกรัม คิดแล้วได้เงินเพียง ๙ บาท เลี้ยงลูก ๆ ๘ – ๙ คน จะเลี้ยงยังไงไหว เขาคิดไม่ออกว่าจะทำอาชีพอะไร จึงไปรับจ้างตัดไม้ เลื่อยไม้ บางทีก็เผาถ่าน ท่านก็รับสั่งถามว่า "เอาไม้อะไรมาเผาถ่านกันจ๊ะ" ชาวบ้านก็บอกว่า "ไม้ประดู่ ไม้แดง" เมื่อประทับบนรถยนต์พระที่นั่ง ท่านก็รับสั่งว่า "ฉันจะเป็นลม" นี่คือประชาชนไม่รู้ความไม่รู้จึงทำให้เขาเหล่านั้นทำได้ทุกอย่าง เพื่อทำให้เขามีชีวิตอยู่รอดไปวันหนึ่ง ๆ ท่านจึงทรงแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นให้ จนกระทั่งชาวบ้านเหล่านั้นก็มีชีวิตใหม่ โดยเฉพาะในหมู่บ้านป่ารักน้ำในขณะนี้ พระราชทานเงินเดือน ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท มีบ้านให้ ๑ หลัง มีธนาคารข้าวไว้ให้ มีถังเก็บน้ำฝน มีโคคนละ ๒ ตัว มีเกวียน มีทุกอย่างให้ คนที่ใกล้จะจมน้ำตายเหมือนกับถูกฉุดเอาขึ้นมาน่ะครับ"

เพลง สายฝน

บรรยาย หลังจากที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร ด้วยการจัดตั้งโครงการป่ารักน้ำ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ โดยเริ่มโครงการที่บ้านถ้ำติ้ว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร และได้ขยายโครงการไปยังท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว สำหรับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในโครงการป่ารักน้ำนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. ได้ชี้แจงว่า

ดร.สุเมธ "สำหรับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ เราได้วางไว้ ๕ ประการด้วยกันน่ะครับ สำหรับประการแรกนั้น ก็เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมบริเวณ

สภาพหมู่บ้านป่ารักน้ำ

ป่ารักน้ำ น้ำก็รักป่า

ต้นน้ำลำธารให้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำของราษฎรในท้องถิ่น โดยให้ราษฎรเข้าไปดำเนินการปลูกไม้โตเร็วชนิดต่าง ๆ ขึ้น สำหรับเป้าหมายต่อไป ก็เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เดิมเอาไว้ให้ได้ และปลูกเสริมขึ้นด้วย เพื่อให้มีป่าไม้ช่วยควบคุมความผันแปรหรือความผันผวนของดินฟ้าอากาศ และให้เป็นป่าป้องกันภัยจากความแห้งแล้งด้วยน่ะครับ และเป้าหมายที่สาม ก็เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังให้ราษฎรเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ก็เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีไม้เอาไว้ใช้สอยในอนาคต และเป็นการเพิ่มพูนรายได้อีกทางหนึ่ง และประการสุดท้าย เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน และบุกรุกกระจัดกระจายในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และมีอาชีพที่แน่นอน เพื่อที่จะมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไปครับ"

ปราณี "เมื่อได้วางวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการแล้ว ได้มีการแบ่งลักษณะการดำเนินงานของโครงการป่ารักน้ำไว้อย่างไรบ้างคะ"

ดร.สุเมธ "สำหรับลักษณะการดำเนินงานนั้น ผมคิดว่า คงจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะน่ะครับ ลักษณะแรก เป็นลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นในป่า เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ยากจนไม่มีพื้นที่ทำกิน ไม่มีอาชีพแน่นอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ต้องไปรับจ้างเลื่อยไม้และตัดไม้ขาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่าควรจะนำราษฎรกลุ่มนี้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ปลูกต้นไม้ และดูแลรักษาป่า ดีกว่าจะปล่อยให้มีอาชีพรับจ้างตัดไม้ขาย โครงการลักษณะนี้ ได้จัดทำขึ้นแล้วที่บ้านหนองไผ่ ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร จำนวน ๑๓ ครอบครัว ราษฎรเหล่านี้จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โครงการจะปลูกบ้าน จัดที่ดินทำกิน สร้างฉางข้าว สร้างเรือนเพาะชำ สร้างเล้าไก่ และขุดบ่อน้ำให้ เพราะเหตุว่า ราษฎรกลุ่มแรกนี้ต้องอพยพออกจากที่อยู่เดิมไปอยู่กลางป่า และนอกเหนือจากนั้น ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานเงินเดือนเป็นประจำครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท ในลักษณะที่สองนั้น คือ กลุ่มราษฎรที่ยากจน แต่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง และอยู่ในหมู่บ้านแต่ยังไม่มีอาชีพที่แน่นอน มีความสมัครใจจะช่วยดูแลรักษาป่า ได้พระราชทานเงินเดือนให้ครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท แต่ละครอบครัวต้องดูแลรักษาต้นไม้ครอบครัวละ ๓ – ๕ ไร่ นอกจากนี้ ยังได้พระราชทานอาชีพอื่น ๆ ให้กับบุตรและภรรยาที่อยู่ทางบ้านด้วย พูดในส่วนรวมก็คือ โครงการศิลปาชีพนั่นเอง ส่วนมากเป็นโครงการทอผ้าไหม โครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และโครงการตัดเย็บเสื้อผ้า มีอีกประเภทหนึ่งที่ได้สังเกตดู คือ ราษฎรที่ได้จัดที่ดินสาธารณะที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ตามหมู่บ้าน น้อมเกล้าฯ ถวายและทำการปลูกป่าถวายด้วยโครงการชนิดนี้ ไม่ทรงจ่ายเงินเดือนให้แก่ราษฎร เพียงแต่ให้เจ้าหน้าที่จัดหากล้าไม้สนับสนุนราษฎร ดังเช่น ที่ในพื้นที่อำเภอสว่างแดนดิน ราษฎรจำนวน ๑๘๔ หมู่บ้าน ได้จัดที่ดินปลูกป่าถวายประมาณหมู่บ้านละ ๒๐ ไร่ และปลูกป่าถวายด้วย พระองค์ทรงรับโครงการลักษณะนี้อยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์เท่านั้นเอง"

ปราณี "เมื่อได้แบ่งลักษณะการดำเนินงานออกเป็น ๓ ลักษณะด้วยกันแล้ว ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโครงการ จะได้รับประโยชน์มากน้อยแค่ไหนอย่างไรคะ"

ดร.สุเมธ "หลังจากได้เริ่มโครงการเป็นครั้งแรกที่อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ แล้ว ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากราษฎรอย่างดียิ่งในการบำรุง ดูแลรักษาต้นไม้เป็นอย่างดี มีผลให้ต้นไม้ที่ปลูกไว้มีความเจริญเติบโตเร็วมาก ประกอบกับมีราษฎรในหลายอำเภอได้พากันน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินสำหรับปลูกป่าเป็นจำนวนหลายพันไร่ ดังเช่น ราษฎรในเขตอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว และอำเภอวาริชภูมิ เป็นต้น สำหรับประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการนี้พอสรุปได้คือ ประการแรก เป็นการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพราะเมื่อราษฎรมีที่อยู่ มีอาชีพแล้ว ก็จะหยุดการบุกรุกทำลายป่า และสงวนพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ไว้ รวมทั้งพื้นที่ที่ไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรมให้กลับคืนสภาพป่าธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ประการที่สอง คือ เราจะใช้ป่าไม้โตเร็วขึ้นปกคลุมพื้นที่ เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของธรรมชาติ และขจัดความแห้งแล้งได้ตามพระราชประสงค์ ประการต่อไปจะทำให้ราษฎรได้มีที่ดินทำกินเป็นหลักแหล่ง อยู่รวมกลุ่มกันอันจะเป็นการสะดวกในการให้บริการของรัฐ ประโยชน์สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ จะช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น โดยเฉพาะราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน มีลูกหลายคน มีความประพฤติดี สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะพระราชทานบ้านให้ครอบครัวละ ๑ หลัง พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ฉางข้าว เล้าไก่ เรือนเพาะชำ บ่อน้ำ เป็นต้น พร้อมกันนี้ก็ให้มีหน้าที่ในการปลูกต้นไม้ และบำรุงดูแลรักษา โดยมีเงินเดือน ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท นอกจากนั้น ก็ช่วยให้ราษฎรมีอาชีพเสริม และใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์มากที่สุด ตามโครงการศิลปาชีพพิเศษ เช่น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม ตัดเย็บเสื้อผ้า และเครื่องปั้นต่าง ๆ และประโยชน์ประการสุดท้าย คือ ช่วยให้ราษฎรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจิตสำนึกในการรักธรรมชาติ รักป่าไม้ และนิยมปลูกป่าเป็นจำนวนมากขึ้น และไม่คิดที่จะบุกรุกทำลายป่าเหมือนดังแต่ก่อน"

เพลง สายฝน

บรรยาย ได้ทราบถึงความห่วงใยในทุกข์สุขของราษฎร รวมทั้งพระราชประสงค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเราไว้ โดยที่พระองค์มีพระราชดำริในโครงการป่ารักน้ำเมื่อปี ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน โครงการป่ารักน้ำคงจะมีความคืบหน้าในการดำเนินงานไปมากแล้ว และในฐานะที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เคยเดินทางไปตรวจเยี่ยมพื้นที่โครงการป่ารักน้ำในบางท้องที่ ท่านก็ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการว่า

ดร.สุเมธ "ในปลายปีที่แล้ว (๒๕๒๖) ผมมีโอกาสได้ตามเสด็จแปรพระราชฐานไปที่ภูพาน ก็เลยมีโอกาสไปดูงานที่โครงการป่ารักน้ำในจังหวัดอุดรธานี และอีกหลายแห่ง

ต้นน้ำลำธารให้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำของราษฎรในท้องถิ่น โดยให้ราษฎรเข้าไปดำเนินการปลูกไม้โตเร็วชนิดต่าง ๆ ขึ้น สำหรับเป้าหมายต่อไป ก็เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เดิมเอาไว้ให้ได้ และปลูกเสริมขึ้นด้วย เพื่อให้มีป่าไม้ช่วยควบคุมความผันแปรหรือความผันผวนของดินฟ้าอากาศ และให้เป็นป่าป้องกันภัยจากความแห้งแล้งด้วยน่ะครับ และเป้าหมายที่สาม ก็เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังให้ราษฎรเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ก็เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีไม้เอาไว้ใช้สอยในอนาคต และเป็นการเพิ่มพูนรายได้อีกทางหนึ่ง และประการสุดท้าย เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน และบุกรุกกระจัดกระจายในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และมีอาชีพที่แน่นอน เพื่อที่จะมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไปครับ”

ปราณี “เมื่อได้วางวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการแล้ว ได้มีการแบ่งลักษณะการดำเนินงานของโครงการป่ารักน้ำไว้อย่างไรบ้างคะ”

ดร.สุเมธ “สำหรับลักษณะการดำเนินงานนั้น ผมคิดว่า คงจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะน่ะครับ ลักษณะแรก เป็นลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นในป่า เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ยากจนไม่มีพื้นที่ทำกิน ไม่มีอาชีพแน่นอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ต้องไปรับจ้างเลื่อยไม้และตัดไม้ขาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่าควรจะนำราษฎรกลุ่มนี้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ปลูกต้นไม้ และดูแลรักษาป่า ดีกว่าจะปล่อยให้มีอาชีพรับจ้างตัดไม้ขาย โครงการลักษณะนี้ ได้จัดทำขึ้นแล้วที่บ้านหนองไผ่ ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร จำนวน ๑๓ ครอบครัว ราษฎรเหล่านี้จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โครงการจะปลูกบ้าน จัดที่ดินทำกิน สร้างฉางข้าว สร้างเรือนเพาะชำ สร้างเล้าไก่ และขุดบ่อน้ำให้ เพราะเหตุว่า ราษฎรกลุ่มแรกนี้ต้องอพยพออกจากที่อยู่เดิมไปอยู่กลางป่า และนอกเหนือจากนั้น ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานเงินเดือนเป็นประจำครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท ในลักษณะที่สองนั้น คือ กลุ่มราษฎรที่ยากจน แต่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง และอยู่ในหมู่บ้านแต่ยังไม่มีอาชีพที่แน่นอน มีความสมัครใจจะช่วยดูแลรักษาป่า ได้พระราช–ทานเงินเดือนให้ครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท แต่ละครอบครัวต้องดูแลรักษาต้นไม้ครอบครัวละ ๓ – ๕ ไร่ นอกจากนี้ ยังได้พระราชทานอาชีพอื่น ๆ ให้กับบุตรและภรรยาที่อยู่ทางบ้านด้วย พูดในส่วนรวมก็คือ โครงการศิลปาชีพนั่นเอง ส่วนมากเป็นโครงการทอผ้าไหม โครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และโครงการตัดเย็บเสื้อผ้า มีอีกประเภทหนึ่งที่ได้สังเกตดู คือ ราษฎรที่ได้จัดที่ดินสาธารณะที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ตามหมู่บ้าน น้อมเกล้าฯ ถวายและทำการปลูกป่าถวายด้วยโครงการชนิดนี้ ไม่ทรงจ่ายเงินเดือนให้แก่ราษฎร เพียงแต่ให้เจ้าหน้าที่จัดหากล้าไม้สนับสนุนราษฎร ดังเช่น ที่ในพื้นที่อำเภอสว่างแดนดิน ราษฎรจำนวน ๑๘๔ หมู่บ้าน ได้จัดที่ดินปลูกป่าถวายประมาณหมู่บ้านละ ๒๐ ไร่ และปลูกป่าถวายด้วย พระองค์ทรงรับโครงการลักษณะนี้อยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์เท่านั้นเอง”

ปราณี "เมื่อได้แบ่งลักษณะการดำเนินงานออกเป็น ๓ ลักษณะด้วยกันแล้ว ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโครงการ จะได้รับประโยชน์มากน้อยแค่ไหนอย่างไรคะ"

ดร.สุเมธ "หลังจากได้เริ่มโครงการเป็นครั้งแรกที่อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ แล้ว ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากราษฎรอย่างดียิ่งในการบำรุง ดูแลรักษาต้นไม้เป็นอย่างดี มีผลให้ต้นไม้ที่ปลูกไว้มีความเจริญเติบโตเร็วมาก ประกอบกับมีราษฎรในหลายอำเภอได้พากันน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินสำหรับปลูกป่าเป็นจำนวนหลายพันไร่ ดังเช่น ราษฎรในเขตอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอส่องดาว และอำเภอวาริชภูมิ เป็นต้น สำหรับประโยชน์จากการดำเนินงานตามโครงการนี้พอสรุปได้คือ ประการแรก เป็นการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพราะเมื่อราษฎรมีที่อยู่ มีอาชีพแล้ว ก็จะหยุดการบุกรุกทำลายป่า และสงวนพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ไว้ รวมทั้งพื้นที่ที่ไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรมให้กลับคืนสภาพป่าธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง ประการที่สอง คือ เราจะใช้ป่าไม้โตเร็วขึ้นปกคลุมพื้นที่ เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของธรรมชาติ และขจัดความแห้งแล้งได้ตามพระราชประสงค์ ประการต่อไปจะทำให้ราษฎรได้มีที่ดินทำกินเป็นหลักแหล่ง อยู่รวมกลุ่มกันอันจะเป็นการสะดวกในการให้บริการของรัฐ ประโยชน์สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ จะช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น โดยเฉพาะราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน มีลูกหลายคน มีความประพฤติดี สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะพระราชทานบ้านให้ครอบครัวละ ๑ หลัง พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ฉางข้าว เล้าไก่ เรือนเพาะชำ บ่อน้ำ เป็นต้น พร้อมกันนี้ก็ให้มีหน้าที่ในการปลูกต้นไม้ และบำรุงดูแลรักษา โดยมีเงินเดือน ๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท นอกจากนั้น ก็ช่วยให้ราษฎรมีอาชีพเสริม และใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์มากที่สุด ตามโครงการศิลปาชีพพิเศษ เช่น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม ตัดเย็บเสื้อผ้า และเครื่องปั้นต่าง ๆ และประโยชน์ประการสุดท้าย คือ ช่วยให้ราษฎรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจิตสำนึกในการรักธรรมชาติ รักป่าไม้ และนิยมปลูกป่าเป็นจำนวนมากขึ้น และไม่คิดที่จะบุกรุกทำลายป่าเหมือนดังแต่ก่อน"

เพลง สายฝน

บรรยาย ได้ทราบถึงความห่วงใยในทุกข์สุขของราษฎร รวมทั้งพระราชประสงค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเราไว้ โดยที่พระองค์มีพระราชดำริในโครงการป่ารักน้ำเมื่อปี ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน โครงการป่ารักน้ำคงจะมีความคืบหน้าในการดำเนินงานไปมากแล้ว และในฐานะที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เคยเดินทางไปตรวจเยี่ยมพื้นที่โครงการป่ารักน้ำในบางท้องที่ ท่านก็ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการว่า

ดร.สุเมธ "ในปลายปีที่แล้ว (๒๕๒๖) ผมมีโอกาสได้ตามเสด็จแปรพระราชฐานไปที่ภูพาน ก็เลยมีโอกาสไปดูงานที่โครงการป่ารักน้ำในจังหวัดอุดรธานี และอีกหลายแห่ง

เท่าที่เห็นกับตานั้น ปรากฏว่า พื้นที่ที่เคยแห้งแล้งมาก่อนก็มีต้นไม้ขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ โดยเฉพาะได้ไปดูโครงการแรกด้วยน่ะครับ ก็ปรากฏว่า ต้นไม้ใหญ่ขึ้นมากในเวลาเพียง ๓ ปี แต่ไม่สามารถบอกขนาดเพราะไม่ได้วัดขนาดไว้ แต่ดูด้วยตาก็เห็นว่าต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นมาก นั่นก็แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ดูแลของราษฎรในการระมัดระวังต้นไม้ และเท่าที่สังเกตดูชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในโครงการนี้ ก็มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสและมีความสุข ในบริเวณใต้ฉุนของแต่ละหมู่บ้านนั้น ก็จะมีงานเสริมอาชีพเข้าไปด้วย คือ งานด้านศิลปาชีพต่าง ๆ แม่บ้านแทนที่จะอยู่เฉย ๆ ขณะที่พ่อบ้านไปดูแลสวน ไร่นา และไปทำการปลูกป่านั้น แม่บ้านก็จะทำการทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้าย และทำกิจกรรมด้านอื่น ๆ ไปด้วย ในวันนั้น ได้มีการแสดงผลผลิตต่าง ๆ ในแต่ละบ้านขึ้น ในความเข้าใจของผม คิดว่า เมื่อมีอาชีพ มีที่ดิน มีบ้าน และมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้นมาอย่างนี้ ผมคิดว่า ราษฎรจะต้องมีความสุขอย่างแน่นอนที่สุด และจากที่ผมดูด้วยสายตาของตนเอง มีความรู้สึกอย่างนั้นจริง ๆ"

เพลง สายฝน

บรรยาย คงจะทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของราษฎรในพื้นที่ของโครงการป่ารักน้ำ จากผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. ที่ได้ไปตรวจเยี่ยมโครงการมาแล้ว ราษฎรเหล่านั้นคงจะได้รับความสุข และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ ก็เนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั่นเอง ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินไปในท้องที่ใด จังหวัดใดก็ตาม เมื่อทรงพบและทอดพระเนตรเห็นความทุกข์ยาก หรือความเดือดร้อนของราษฎร พระองค์จะมีพระราชดำริให้ความช่วยเหลือราษฎรเหล่านั้นทันที และโครงการตามพระราชดำริของพระองค์ มักจะเน้นในเรื่องการปลูกป่า ในขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริในโครงการที่เน้นหนักในด้านการจัดสรรน้ำ หรือการสร้างแหล่งน้ำ และโครงการตามพระราชดำริของทั้งสองพระองค์ มักจะมีส่วนสนับสนุนกัน หรือมีการประสานงานกันอยู่เสมอ ทั้งนี้ ก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ราษฎรของพระองค์ทั้งสิ้น ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ "โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าดูผิวเผินก็ดูเป็นลักษณะที่พระองค์ท่านได้ทรงสร้างแหล่งน้ำเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ความจริง กิจกรรมของทั้งสองพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าก็ดี การสร้างแหล่งเก็บกักน้ำต่าง ๆ นั้น เป็นกิจกรรมที่ควบคู่กันไปโดยตลอด และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับสั่งด้วยพระองค์เอง ในขณะที่ผมมีโอกาสตามเสด็จฯ ว่า ป่ารักน้ำ น้ำก็รักป่า เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ป่าก็ต้องการน้ำ และทำนองกลับกัน น้ำก็ต้องอาศัยป่าด้วยเป็นแหล่งผลิต เพราะฉะนั้น ในโครงการจะเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ตาม หรือของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็ตาม ทั้ง ๒ กิจกรรม

นี้จะดำเนินการควบคู่กันไปตลอดเวลา เมื่อพระองค์รับสั่งให้สร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว ก็จะมีพระราชดำริให้มีการปลูกป่าในบริเวณแหล่งต้นน้ำลำธารขึ้นมาทันที และในมุมกลับกันของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น เมื่อจะทำการสร้างโครงการป่ารักน้ำ ก็จะสร้างแหล่งน้ำขึ้นมาทันทีเหมือนกัน เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า โครงการทั้ง ๒ ลักษณะนี้ ความจริงเป็นโครงการที่เดินควบคู่กันไปตลอดเวลาครับ”

เพลง สายฝน

บรรยาย

จากคำบอกเล่าของผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. จะเห็นได้ว่า โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะเป็นโครงการที่มีส่วนสนับสนุนกัน และต้องเกื้อกูลกันตลอดเวลา ทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากพระเมตตา และความห่วงใยที่ทั้งสองพระองค์มีต่อราษฎรชาวไทยทั้งสิ้น โดยเฉพาะในโครงการป่ารักน้ำ อันเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยเหลือราษฎรที่มีรายได้น้อย ทำมาหากินไม่พอเลี้ยงครอบครัว จึงจำเป็นต้องรับจ้างโค่นป่า เผาถ่านมาเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันนี้ ราษฎรให้พื้นที่ของโครงการป่ารักน้ำ มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขเพียงพอแก่อัตถภาพของเขาแล้ว นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่มีต่อพสกนิการชาวไทย และเป็นบุญมหาศาลที่พวกเราได้เกิดมาเป็นลูกไทย หลานไทย อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยแห่งนี้

"โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี"

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๙.๓๐ น.

อดุลเดช สุจริตกุล และ
สุมนนาฏ อวยพร ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า...สู่ดิน"

บรรยาย เมื่อครั้งที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ทรงเป็นจุดสนใจยิ่งของชาวเยอรมัน โดยเฉพาะนักข่าวและช่างภาพชาวเยอรมัน นักข่าวได้กราบบังคมทูลถามถึงพระราชกรณียกิจสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมรี รับสั่งเล่าว่า เมื่อผู้สัมภาษณ์ซักถามบ่อย ๆ เข้าจึงทรงตอบเพียงว่า "I serve the country" พระราชดำรัสเพียงประโยคเดียวที่ทรงตอบนักข่าวเยอรมัน ครั้งนั้นมีความหมายอันเป็นจริงอย่างยิ่ง และครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงประกอบแล้วแก่บ้านเมือง พสกนิกรไทยได้ชื่นชม มิเพียงพระอิริยาบทงามตามธรรมชาติ หากยังซาบซึ้งในพระปรีชาสามารถ และความสนพระราชหฤทัยในชีวิตทุกข์สุข ความเป็นอยู่ของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทรงเป็นองค์สัญญลักษณ์ของความดีงาม ความก้าวหน้า ทรงเป็นหลักชัยแก่ชาติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขวัญใจของชาวไทยทั้งชาติ

เพลง เจ้าฟ้ามหาจักรี

ชาย "แหม วันนี้ถือกระเป๋าสวยจริงนะ รู้สึกจะเพิ่งซื้อใหม่ละซิ...เอ้าเช็ดโต๊ะอยู่นั่นแหละ วางลงได้แล้วกระเป๋าไม่เปื้อนหรอกนะ"

หญิง "ไม่ได้หรอก กระเป๋าใบนี้พิเศษมากจริง ๆ นะ"

ชาย "พิเศษยังไง ส่งมาจากต่างประเทศสด ๆ ร้อน ๆ หรือ"

หญิง "เปล่า กระเป๋าใบนี้ เป็นฝีมือของทหารพิการ ฉันเพิ่งซื้อมาจากอาคารมูลนิธิสายใจ-ไทยฯ ที่ถนนศรีอยุธยา เมื่อวันสายใจไทยที่เพิ่งผ่านมานี้เอง"

ชาย "เออ..จริงซินะ ผมก็กำลังอ่านหนังสือพิมพ์ เขาบอกว่าปีนี้มีผู้ร่วมบริจาคให้มูลนิธิ-สายใจไทย ในพระบรมราชปถัมภ์ เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพ-รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานกรรมการมูลนิธิ ซึ่งได้ทรงมีพระราชดำริ

ให้ก่อตั้งมูลนิธิฯ นี้ขึ้นมาเมื่อ ๕ ปีก่อน หนังสือพิมพ์เขาบอกว่าปีนี้มีผู้บริจาคมากขึ้น แล้วก็ซื้อของที่ทหารพิการผลิตกันมากมายด้วย

หญิง "ใช่ ฉันก็คนหนึ่งละ ได้ไปดูของที่ทหารผู้ซึ่งเขาเสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศ เพื่อพวกเราที่อยู่ข้างหลัง จนตัวเขาต้องเจ็บพิการ แต่เขาก็ไม่ท้อแท้ และด้วยพระมหากรุณาธิคุณของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ทรงมีพระราชดำริก่อตั้งมูลนิธิขึ้นมา และทรงสนพระทัยงานของมูลนิธิฯ ตลอดมา แม้ว่าพระราชกิจส่วนพระองค์จะมากมายสักเพียงใดก็มิได้ทรงละทิ้งหน้าที่ในฐานะองค์ประธาน ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจ ข้าราชการ และอาสาสมัครที่บาดเจ็บอยู่เสมอ...ทรงสอบถามและบันทึกอาการป่วยเจ็บ และความต้องการที่จะให้มูลนิธิฯ ช่วยเหลือด้วยพระองค์เอง ทรงให้การช่วยเหลือด้านเวชภัณฑ์ และเครื่องมือแพทย์ แล้วก็ทรงส่งแพทย์ไปดูงานและวิวัฒนาการด้านการใช้แขนขาเทียม เพื่อทำวิวัฒนาการแผนใหม่มาปรับปรุงใช้กับผู้เสียสละเหล่านั้น...ทรงห่วงใยแม้กระทั่งความรู้สึกนึกคิดจิตใจของผู้พิการที่ออกจากโรงพยาบาล และปลดพิการไปแล้ว ว่าจะเป็นอยู่อย่างไร ทรงส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพแก่ผู้พิการที่อยู่ในความอนุเคราะห์ของมูลนิธิฯ ตลอดมา ตัวอย่างก็อย่างที่เห็นนี้แหละ ทหารที่เคยจับปืนสามารถจะตัดเย็บกระเป๋าถือ แล้วก็ผลิตของอื่น ๆ ได้สวยงามไม่แพ้คนมีอาชีพพวกนี้ อย่างที่เห็นนี้แหละ

ชาย "ใช่.....พูดถึงมูลนิธิสายใจไทยฯ ผมยังจำได้เมื่อวันคล้ายวันพระราชสมภพ ๒ เมษายน ที่ผ่านมา ตอนเช้าผมฟังวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เขาได้อ่านจดหมายที่เหล่าทหาร ตำรวจ อาสาสมัคร เขียนถึงองค์ประธานมูลนิธิสายใจไทย.... ฟังแล้วตื้นตันใจมาก ผมยังจำได้เลย รู้สึกจะเป็นทหารพรานชื่อ จำปา อินผล เขาเขียนมาว่า....กระผมก็ไม่มีอะไรที่จะเรียกร้องจากคุณแม่และมูลนิธิอีกแล้ว เพราะเท่าที่กระผมได้ลืมตาอ้าปากได้ และมีชีวิตอยู่ได้จนเท่าทุกวันนี้ แล้วนั้น ก็เป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น จนหาที่เปรียบมิได้ แล้วนี้ กระผมก็ไม่รู้จะตอบแทนบุญคุณพระคุณแม่ และมูลนิธิได้อย่างไร เพราะเท่าที่ผมได้รับนั้นเป็นประโยชน์สำหรับชีวิตของกระผมมาก และครอบครัวที่จน ๆ อย่างครอบครัวผม และถ้าหากกระผมไม่ได้หรือไม่มีเงินแล้ว ตัวกระผมก็คงจะเหมือนคนไร้ความอบอุ่น และที่พึ่งจากครอบครัว และเพื่อนบ้านเป็นแน่ ๆ และตัวกระผมก็คงจะไม่มีปัญญาต่อสู้กับโลกนี้อีกแน่ ๆ ครับ

สุดท้ายนี้ กระผมก็ขอให้คุณแม่พระ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมทั้งมูลนิธิใจบุญนี้ จงเป็นขวัญใจของทหารพิการอย่างกระผม และเพื่อนทหารพิการจากราชการสนามทั่วประเทศด้วยเทอญ สาธุ สาธุ สาธุ

ทหารพราน จำปา อินผล

.....อ้าว...เป็นอะไรไปละ"

หญิง "ฟังแล้วมันตื้นตันใจ อดน้ำตาไหลไม่ได้ พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อทหาร ตำรวจ ข้าราชการ อาสาสมัครนี้ หาที่เปรียบมิได้จริง ๆ"

ชาย "ไม่เฉพาะแต่ทหาร ตำรวจ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ปกป้องประเทศชาติเท่านั้นนะที่ทรงห่วงใย ช่วยเหลือเด็ก ๆ ที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติไทยต่อไปก็ทรงห่วงใยอย่างมากโดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือประสานงานกันดำเนินงานหลายโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการศึกษา และด้านการเกษตรและอนามัย"

หญิง "มีโครงการอะไรบ้าง...พอจะเล่าได้ไหม...เพราะพระองค์ท่านทรงมีพระราชภารกิจมากมายที่จะต้องทรงปฏิบัติ ในฐานะสยามบรมราชกุมารี"

ชาย "ในฐานะที่ทรงเป็นนักการศึกษา โครงการส่วนใหญ่ก็จะเกี่ยวเนื่องกับการศึกษา อย่างโครงการพระราชดำริ "โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ" โครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหน่วยปฐมวัย โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โครงการเทพอำนวย"

หญิง "โครงการแต่ละโครงการนี้เป็นอย่างไร โดยเฉพาะโครงการหลังที่คุณบอก คือโครงการเทพอำนวย"

ชาย "อ๋อ...โครงการเทพอำนวย...โครงการนี้เริ่มขึ้นก็เพราะ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริที่จะให้ชุมชนแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ ในเขตชุมชนแออัด มีสภาพความเป็นอยู่และมีอนามัยดีขึ้น กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์ จึงสนองพระราชดำรินี้ โดยเริ่มดำเนินงานในเขตชุมชนแออัดในกรุงเทพก็แถวคลองเตย ความมุ่งหมายของโครงการเทพอำนวยนั้น มุ่งเน้นที่เยาวชนเป็นหลัก คือต้องการพัฒนาจิตใจ ปลูกฝังให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเสียสละต่อส่วนรวม มีทัศนคติที่ดี มีค่านิยมที่ถูกต้อง เป็นผู้มีจริยธรรมสูง มีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาด นอกจากนั้นยังเน้นให้เยาวชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ดี และเทิดทูนสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ในการดำเนินงานตามโครงการเทพอำนวยนั้น ได้จัดให้มีการสอนการอบรมและการละเล่นต่าง ๆ เป็นประจำทุกวันเสาร์ กิจกรรมที่ได้จัดขึ้นตามโครงการนี้ก็ได้แก่ การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจริยธรรมให้แก่เยาวชนในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์

การฝึกกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาจริยธรรมนี้ เป็นการส่งเสริมให้รวมพลังเพื่อสร้างสรรค์ นั่นคือการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคม โดยการนำเยาวชนอาสาสมัครที่ได้รับการฝึกเป็นอย่างดีมาเป็นพี่เลี้ยง แนะนำในการฝึกกิจกรรมให้แก่เยาวชนที่มาร่วมกิจกรรม

นอกจากนั้นก็ยังมีกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพ ร่างกาย สุขภาพจิตใจ และสติปัญญาอีกด้วย"

หญิง "อ้อ...ฉันนึกได้แล้ว รู้สึกว่า เขามีการจัดให้เด็ก ๆ ไปทำกิจกรรมแล้วก็พาไปเขาดินด้วย เผอิญวันนั้นฉันพาลูก ๆ ไปเขาดินพอดี รู้สึกจะเป็นวันเสาร์หรืออย่างไรนี้ละ เด็ก ๆ ไปกันเยอะเลย แต่รู้สึกจะอยู่ในระเบียบกันอย่างดี"

ชาย "ใช่นั่นแหละเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริ เทพอำนวยยังมีมากกว่านี้นะ"

หญิง "อะไรล่ะ...น่าสนใจมากนะโครงการนี้..ฉันจะได้จำไปสอนลูก ๆ บ้าง"

ชาย "ก็โครงการเทพอำนวยนี้ ได้ผลอย่างดีในกรุงเทพฯ กองพลที่ ๑ รักษาพระองค์เขาก็ได้นำโครงการเทพอำนวยไปใช้ในการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะตามบริเวนชายแดน โดยนำโครงการตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อีกโครงการหนึ่งคือ "โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน" เข้ามาประยุกต์ให้รวมกับโครงการเทพอำนวยแล้วให้ชื่อว่า "โครงการเทพอำนวยประยุกต์" โดยการนำกำนันผู้ใหญ่บ้าน ครูใหญ่ แล้วก็พวกครู อาสาสมัคร รวมทั้งพ่อแม่เด็ก ๆ ที่มาเข้าเป็นราษฎรอาสาสมัครด้วย มาทำการปฐมนิเทศน์ แนะนำการฝึกให้เขารู้จักใช้โสตทัศนูปกรณ์ก็พวกสื่อการเรียนการสอน และอบรมให้เขารู้และยอมรับการเปลี่ยนแปลง เกิดความต้องการรวมตัวกันแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ระบบกลุ่มช่วยเหลือกันเองมากกว่าพึ่งพาเจ้าหน้าที่ หรือตลาดภายนอก ซึ่งเป็นการเรียนการสอนแบบใหม่ ที่เน้นให้เด็กคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ด้วยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กเห็น มากกว่าจะอธิบายด้วยปากเปล่า...แล้วนอกจากนี้ก็ยังสอนให้เด็ก ๆ รู้จักอยู่ในสังคม รู้จักเป็นผู้นำ ผู้ตาม รับผิดชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และก็มีความเกรงใจ"

หญิง "ฉันว่านี่แหละ เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในสังคม, เพราะทุกวันนี้สังคมมันสับสนก็เพราะผู้คนไม่ค่อยจะรู้จักกติกาสังคมนะ...สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม–ราชกุมารี ท่านมีแนวพระราชดำริที่กว้างไกลนะเธอ ที่ว่าเราควรจะเริ่มในเด็ก ๆ ซึ่งจะเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นอนาคตของประเทศชาติ"

ชาย "แนวพระราชดำริของพระองค์ท่าน ในด้านนี้ยังมีมากกว่านี้อีกนะ อย่างเช่นสื่อในการเรียนการสอนต่าง ๆ ท่านก็พระราชทานแนวพระราชดำริให้จัดหาสิ่งซึ่งสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้นมาประยุกต์ใช้ อย่างเช่น เด็กในกรุงเทพนี้ พวกดินน้ำมัน สีระบายเองได้ง่าย แต่ในชนบทชายแดนไกล ๆ หาซื้อของพวกนี้ลำบาก แล้วแพง พ่อแม่แถวนั้นยากจน ก็คงจะหาซื้อให้ลูกไม่ได้ง่าย ๆ ก็ให้ใช้ดินเหนียวแทนดินน้ำมัน หรือฝุ่นจากดินลูกรังละลายน้ำก็เป็นสีน้ำให้เด็ก ๆ ระบายสีเล่นกันได้"

หญิง "โอ้โฮ นึกไม่ถึงเลยนะว่าของพื้น ๆ เหล่านี้ที่เรา ๆ มักจะมองเลยผ่านไป จะสามารถนำมาดัดแปลงเป็นอุปกรณ์การเรียนของเด็ก ๆ ได้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านทรงพระปรีชามากเหลือเกินที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำรินี้"

ชาย "นอกจากทางด้านสื่อการเรียนการสอนแล้ว พระองค์ท่านก็ทรงมีพระราชดำริที่จะให้เด็ก ๆ และพ่อแม่ผู้ปกครองที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร ซึ่งเธอก็รู้ส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นชาวนา ชาวไร่ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น รู้จักกินให้เป็น เพื่อให้มีร่างกายสมองแข็งแรง ไม่อย่างนั้นสมองก็จะด้อยไปถ้าขาดสารอาหาร รวมทั้งรู้จักวิชาการเกษตรแบบใหม่ด้วย ก็จากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน"

หญิง "ท่านมีพระราชดำริในการดำเนินโครงการนี้อย่างไรบ้าล่ะ"

ชาย "มีพระราชดำริว่าในขณะที่ประเทศเราเป็นประเทศเกษตรกรรม เด็กควรจะทำการเกษตรเป็น ซึ่งจะเป็นผลพลอยได้ ช่วยให้เด็กกินดีอยู่ดี รวมทั้งมีสมองดีไปด้วย อันจะเป็นผลให้การพัฒนาประเทศดีไปด้วย จึงมีพระราชดำริว่า ค่อย ๆ เริ่มทำไปทีละนิดก็ยังดี ถึงแม้ ๖ วันเขากินปลาร้า แต่ก็มีวันหนึ่งที่จะกินผักบ้างก็ยังดี ก็จะทำให้เขาได้สารอาหารเพิ่มขึ้น จึงทรงให้ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำรวจตระเวน–ชายแดน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันช่วยเหลืออบรมเด็ก ๆ พ่อแม่ผู้ปกครอง โดยเริ่มที่เด็ก ๆ ปลูกผัก เลี้ยงไก่ในโรงเรียน แล้วก็ช่วยกันดูแลรักษา โดยมีพ่อแม่ผลัดเปลี่ยนกันมาทำอาหารกลางวันให้เด็ก ๆ ได้กินกันก็เก็บผัก เก็บไข่ไก่จากที่เด็ก ๆ เขาช่วยกันเลี้ยงในโรงเรียนนั่นแหละ"

หญิง "แม้นอกจากเด็กจะได้อาหารกลางวันที่มีคุณภาพแล้ว ยังเป็นการทำให้พ่อแม่เข้ามารอบรู้ถึงวิธีการปรุงอาหารที่ถูกหลักอนามัย รวมทั้งเป็นการแนะนำทำการเกษตรอย่างถูกวิธีแก่เด็ก ๆ ...เออ...แล้วเด็ก ๆ ก็ต้องไปถ่ายทอดวิธีการปลูกผัก ทำไร่ ตลอดจนการใช้ยาฆ่าแมลง ให้ปุ๋ยอะไรต่ออะไรให้พ่อแม่ฟัง ก็เท่ากับเป็นการแนะนำพ่อแม่ก็คือชาวนา ชาวไร่ ให้รู้จักวิธีการเกษตรอย่างถูกต้อง ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงมากไปหรือปุ๋ยอย่างไม่ถูกต้องไปในตัวด้วยนะซิ"

ชาย "ก็ใช่นะซิ เธอจะเห็นได้ว่าแนวพระราชดำริ ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานในโครงการต่าง ๆ นั้น พระองค์ทรงมีแนวพระ–ราชดำริและสายพระเนตรที่กว้างไกลเพียงไร ในอันที่จะขจัดทุกข์ ทำความสุข ความอยู่ดีกินดี ความพร้อมทั้งทางร่างกายจิตใจ และสมองมาสู่อาณาประชาราษฎร์

หญิง "ใช่จ้ะ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงทำทุกอย่างเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน ทั้งทรงมีพระเมตตาคอยช่วยเหลือเผื่อแผ่แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก และทรงอาทรห่วงใยในทุกข์สุขของอาณาประชาราษฎร์โดยมิได้ทรงเห็นแก่ความสุขส่วนพระองค์แม้แต่น้อยนิด ดังที่เราได้ประจักษ์กันเป็นที่ชัดแจ้งแล้ว...สมควรแล้วที่พระองค์ทรงได้รับพระราชทานพระอิสริยยศเป็น "สยามบรมราชกุมารี" พระมิ่งขวัญของประชาชนอย่างแท้จริง"

เพลง สมเด็จพระปิยะชาติ

บรรยาย ด้วยพระปรีชาสามารถ ด้วยพระเมตตาปรานีที่เปี่ยมล้น โครงการต่าง ๆ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งหลายหน่วยงานได้ร่วมมือดำเนินงานเจริญรุดหน้าเป็นอย่างดีเพื่อสนองพระราชประสงค์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในอันที่จะขจัดทุกข์ของราษฎร์ เพื่ออำนวยความสุขแก่พสกนิกรของพระองค์ และความเจริญของประเทศชาตินั่นเอง

"ความก้าวหน้าของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง"
จังหวัดนราธิวาส

ออกอากาศสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

นายสิทธิลาภ วสุวัต
พ.ท.ชอบ มงคลรัตน์ และ
นายเจะแว ปอซา ผู้ร่วมรายการ
พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า...สู่ดิน"

บรรยาย โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราช-ดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๑๕ หน่วยงาน ร่วมรับผิดชอบแบบผสมผสานกัน โดยมีกรมพัฒนา-ที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารและประสานงาน สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองนั้น ก็มีอยู่ด้วยกัน ๕ ข้อ ดังนี้

ข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาและพัฒนาดินอินทรีย์ รวมทั้งดินที่มีปัญหาอื่น.ๆ ในพื้นที่พรุให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและอื่น ๆ

ข้อที่ ๒ เพื่อทำการทดลองวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่พรุ

ข้อที่ ๓ เพื่อเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ทั้งทางด้านการเกตรและศิลปหัตถกรรมที่ทำจากวัสดุพื้นเมืองให้กับราษฎรในหมู่บ้านพื้นที่โครงการ เพื่อใช้สำหรับอุปโภคภายในครัวเรือน และเหลือขายเป็นสินค้า

ข้อที่ ๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางการสาธิตและเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ

และข้อที่ ๕ เพื่อนำผลการศึกษาและพัฒนา ไปเป็นแบบอย่างใช้กับโครงการพัฒนาดินพรุแห่งอื่น ๆ ต่อไป

เพลงบรรเลง

บรรยาย จากปี พ.ศ. ๒๕๒๕ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริที่ว่า **"ที่ที่น้ำท่วมนี่หาประโยชน์ไม่ได้ ถ้าเราจะทำให้มันโผล่พ้นน้ำขึ้นมา มีการระบายน้ำออกไป ก็จะเกิดประโยชน์กับประชาชนในเรื่องของการทำมาหากินอย่างมหาศาล"** ดังนั้นจึงได้มีการสำรวจเพื่อเลือกสถานที่เพื่อจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น ในที่สุดก็ได้เลือกสถานที่บริเวณระหว่างบ้านรูกูและบ้านพิกุลทอง

ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ของโครงการ หน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้เข้าไปดำเนินงานตามความรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามพระราชดำริ และตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ผู้จัดทำรายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ได้ร่วมเดินทางไปกับคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อตรวจดูโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ซึ่งเพิ่งเริ่มโครงการฯ โดยมีการปรับพื้นที่โครงการ ทำถนน และสร้างอ่างเก็บน้ำใกล้บ้าน ซึ่งยังไม่เสร็จสิ้น เพราะเป็นระยะเริ่มโครงการฯ เท่านั้น และเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๗ มจ.จักรพันธุ์ เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ พร้อมด้วยคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และผู้จัดทำรายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ก็ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมดูงานและติดตามผลความก้าวหน้าของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ซึ่งก็ได้พบเห็นความก้าวหน้าในการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่ดำเนินการอยู่ในศูนย์ฯ อย่างมาก เช่น อ่างเก็บน้ำใกล้บ้านเสร็จเรียบร้อย พร้อมกับคันส่งน้ำไปรอบ ๆ พื้นที่โครงการฯ แปลงสาธิตต่าง ๆ เจริญงอกงามมาก ข้าวในนาก็กำลังออกรวง ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ก็ได้ผลดี การเพาะชำกล้าไม้ ขุดบ่อเลี้ยงปลาและสร้างคอกเพื่อเลี้ยงสัตว์ นอกจากนั้นยังได้มีการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้กับราษฎรด้วย และจากการที่ผู้จัดทำรายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ได้สนทนากับนายสิทธิลาภ วสุวัต รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งรับผิดชอบอยู่ในพื้นที่โครงการนี้ ถึงความเป็นมาของโครงการตลอดจนผลงานที่ได้ลุล่วงไปแล้ว และปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ซึ่งรองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินก็ได้เล่าให้ฟังว่า

นายสิทธิลาภ "ที่จังหวัดนราธิวาสนี่นะครับ มีที่รกร้างว่างเปล่าที่ราษฎรยังไม่ได้เอาไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ที่เราเรียกกันว่าเป็นที่พรุนี่ประมาณ ๒๘๐,๐๐๐ ไร่ คือที่พรุบาเจาะและพรุโต๊ะแดงนะครับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็มีพระราชดำริว่าถ้าเผื่อว่าสามารถเอาที่ว่างเปล่านี่ไปใช้ประโยชน์ได้ก็จะดีไม่น้อย ทีนี้พอเราทำกันไปพักหนึ่งก็มีปัญหาที่จะต้องศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ที่จะต้องพัฒนาที่ดิน นอกจากที่พรุแล้วก็ที่ที่ราษฎรทำมาหากินอยู่แล้วนี่ให้ได้ประโยชน์มากขึ้น ดังนั้นท่านจึงได้ทรงจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้น แล้วพระราชทานนามว่า "ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง"

พัชรินทร์ "หลังจากที่กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาดำเนินการให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองนี้แล้ว ได้เริ่มดำเนินการอย่างไรบ้างคะ"

นายสิทธิลาภ "ในการดำเนินงานนี้ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ มจ.จักรพันธุ์ เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ องคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นเจ้าของเรื่อง ในฐานะเลขานุการและสำนักงานเลขานุการ ประสานงานตามพระราชดำริ หรือคณะกรรมการ กปร.นี่นะครับ มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นเลขานุการ เราก็ได้จัดทำแผนแม่บทขึ้นว่า เราจะทำอย่างไรกับหมู่บ้านบริวารทั้ง ๕ หมู่บ้าน แล้วก็เราควรจะวางแนวทางการดำเนินงานของโครงการไปในทิศทางไหน"

พัชรินทร์ "แล้วทางกรมพัฒนาที่ดิน เริ่มมาเป็นหน่วยงานแรกหรือเปล่าคะ"

นายสิทธิลาภ "งานพัฒนาที่ดินพรุนี่นะครับ กรมพัฒนาที่ดินทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ นะครับ เท่าที่ผมจำได้ เราได้ข้อมูลพอสมควร พอหลังจากที่โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นเจ้าของเรื่อง เราก็มาสำรวจดิน ความเหมาะสมของการใช้ที่ดินที่บริเวณนี้ แล้วก็ทางจังหวัด ร่วมกับทาง กปร. กับทางกรมพัฒนาที่ดินก็เลือกสถานที่ตั้งโครงการ และสถานที่ตั้งโครงการนี่ก็เป็นสองอย่างด้วยกัน คือเป็นที่ดอนกับเป็นที่ลุ่ม ซึ่งที่ลุ่มนี่ ภาษาทางใต้เขาเรียกว่าเป็นที่พรุนะครับ แล้วเราก็ศึกษาว่าในที่ดอนนี่เราจะมีการค้นคว้าทดลองในเรื่องใดบ้าง เป็นต้นว่า เรื่องทางพืช เรื่องทางปศุสัตว์ ที่จะไปให้ราษฎรในหมู่บ้านบริวารทั้ง ๕ หมู่บ้าน นะครับ สำหรับในที่ลุ่มหรือที่พรุนี่ เราก็วางแนวการศึกษาเพื่อควบคุมน้ำ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาพรุ ๒๘๐,๐๐๐ ไร่ ของจังหวัดนราธิวาส ตามที่ผมได้เรียนมาตั้งแต่ต้นแล้วนะครับ"

พัชรินทร์ "แล้วหลังจากที่ได้ตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองขึ้นแล้วนี้ เป็นระยะเวลากี่ปี แล้วก็ได้ผลมากน้อยแค่ไหนคะ"

นายสิทธิลาภ "คือจริง ๆ แล้วนะครับ โครงการนี้ยังไม่ครบ ๒ ปีเลยครับ ในปีแรกเป็นปีเริ่มต้น เราก็จัดซื้อที่ดินที่จะตั้งศูนย์ แล้วปีนี้เป็นปีที่สอง เราก็สร้างอย่างที่คุณเห็นนี่นะครับ มีออฟฟิศ มีบ้านพักเจ้าหน้าที่ มีศูนย์ฝึกอบรม ฝึกอาชีพ อยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งต่อไปข้างหน้า ผมนึกว่า ในประมาณเดือนกรกฎาคมหรือสิงหาคม เมื่อการก่อสร้างเสร็จแล้วนี่ เราคงลงมือดำเนินการอย่างเต็มที่ คือทุกหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาอาชีพต่าง ๆ จะร่วมกันเข้ามาทำงานในศูนย์โครงการนี้ครับ"

พัชรินทร์ "และในการดำเนินงานโครงการนี้ มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างคะ"

นายสิทธิลาภ "ผมเรียนตามตรงว่า ระหว่างนี้เราทำงานค้นคว้าทดลองเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น ปัญหาเกี่ยวกับราษฎรนี่ เรายังพบหรือพบอยู่น้อยมาก แต่ว่าเราเชื่อในฐานะนักวิชาการนี่ว่า การพัฒนาที่ดินที่ดินพรุนี่นะครับ ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย ๆ ที่เราจะมาพัฒนากัน เพราะว่า ข้อแรก เรายังไม่ทราบว่าใต้น้ำที่มีพวกดินอินทรีย์อยู่ข้างล่างนี้นะครับ มันมีความเป็นอยู่เป็นอย่างไร แต่ที่เราศึกษาและสังเกตได้ว่า มันมีปัญหาก็คือว่า มันเป็นดินที่เป็นกรดอยู่ข้างล่าง ส่วนที่เป็นกรดนี้ถ้าเผื่อว่าเราระบายน้ำออกจากพรุขึ้นมานี่ เมื่ออากาศลงไปพบส่วนที่เป็นกรดนี่นะครับ ก็จะทำปฏิกิริยากันกับอ็อกซิเจน แล้วจะเกิดกรดขึ้นมา จะเกิดทำให้ที่ดินเป็นที่ดินเปรี้ยว เมื่อเป็นที่ดินเปรี้ยวแล้วนี่ มันจะมีการลงทุนที่จะพัฒนานี่ จะต้องใช้งบประมาณสูงมากครับ ทางกรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการสำรวจดิน ทราบว่ามีดินหลายชุดที่สามารถปลูกต้นยางได้ และก็ได้ผลดีด้วยนะครับ และก็ต้นยางนี่เป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ดีในพื้นที่ที่ไม่เป็นที่ลุ่ม เป็นที่ดอนนี่ ปลูกต้นยางได้ดี ความจริงแล้ว ยางนี่เป็นส่วนหนึ่ง แต่ว่า

เรายังคิดต่อไปข้างหน้าว่า พริกไทยก็ตาม หรือสวนผลไม้ต่าง ๆ ก็ตาม ในพื้นที่ดอนนี่ น่าจะปลูกได้ดี ถ้าคุณสังเกตดี ๆ คุณจะเห็นว่า ปลูกมะพร้าวกันมาก มะพร้าวค่อนข้างจะได้ผลดก เพราะฉะนั้น นอกจากยาง ยังมีมะพร้าว หรือผลไม้ต่าง ๆ ที่เราสามารถจะเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎร ยังมีลู่ทางที่สามารถที่จะทำได้อีกแยะเชียวครับ"

เพลงบรรเลง

บรรยาย การดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองในระยะ ๒ ปีแรกนั้น มีพื้นที่รับผิดชอบรวม ๘ หมู่บ้าน คือ บ้านพิกุลทอง บ้านโคกสยา บ้านเขาตันหยง บ้านคีรี บ้านเปล บ้านยาบี บ้านใหม่ และบ้านสะปอม เนื้อที่ทั้งหมด ๒๖,๕๕๖ ไร่ และในปีนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองพิจารณาการช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยจัดให้โครงการสวนยางเขาตันหยง เป็นศูนย์ฯ สาขาที่ ๑ บ้านบีแนมูดอ เป็นศูนย์ฯ สาขาที่ ๒ และหมู่บ้านปศุสัตว์เกษตรมูโนะ เป็นศูนย์ฯ สาขาที่ ๓ นอกจากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ รับสั่งให้รับหมู่บ้านบางมะนาว เนื้อที่ ๑,๕๖๒ ไร่ เข้าเป็นหมู่บ้านบริวาร ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองด้วย ดังนั้น โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จึงมีหมู่บ้านบริวาร ๕ หมู่บ้าน และศูนย์ฯ สาขา ๓ ศูนย์ รวมเนื้อที่ทั้งหมด ๓๐,๕๑๘ ไร่ สำหรับหมู่บ้านบางมะนาว ซึ่งได้เข้ามาเป็นหมู่บ้านบริวารของศูนย์ฯ ในปีนี้นั้น พ.ท.ชอบ มงคลรัตน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาสได้เล่าถึงความเป็นมาและสภาพความเป็นอยู่ของราษฎร ว่า

พ.ท.ชอบ "คืออย่างนี้นะครับ ท่านเสด็จเยี่ยมที่หมู่บ้านบางมะนาวนี่บ่อยครั้งครับ ส่วนมากแล้วท่านจะเสด็จฯ ตอนเช้า แล้วมาเยี่ยมโดยไม่มีใครได้เตรียมเนื้อเตรียมตัวต้อนรับไว้ก่อน พูดง่าย ๆ ว่า มาเยี่ยมโดยไม่มีหมายกำหนดการนะครับ แล้วท่านก็เสด็จฯ ไปเยี่ยมชาวบ้าน หรือหมู่บ้านชาวประมงนั้นแทบทุกหลังคาเรือน ก็ได้ทราบว่าหมู่บ้านชาวประมงนี่ มีความเป็นอยู่อย่างยากจน ที่ดินไม่ได้เป็นของตัวเอง อาศัยอยู่ในสวนมะพร้าวของบุคคลอื่นเขา แล้วท่านก็เห็นว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการแรกที่ท่านช่วยเหลือหมู่บ้านบางมะนาวก็คือ โครงการอาหารกลางวันของเด็กนักเรียนที่โรงเรียนหมู่บ้านบางมะนาว โดยมอบหมายให้เกษตรจังหวัด ร่วมกับสาธารณสุขจังหวัด มาให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนเรื่องอาหารกลางวันครับ"

ปราณี "แต่เดิม สภาพของหมู่บ้านบางมะนาวนี่ เป็นอย่างไรคะ"

พ.ท.ชอบ "สภาพของหมู่บ้านบางมะนาวนี่ เป็นหมู่บ้านประมาณร้อยหลังคาเรือน มีอาชีพในการประมงทั้งหมด อาศัยที่ดินเขาอยู่นะครับ แล้วก็เป็นหมู่บ้านที่ยากจนพอสมควร การสาธารณสุขก็ดี การสุขาภิบาล การศึกษาก็ดี อยู่ในสภาพที่ล้าหลังมาก ท่านมาเยี่ยมแล้วก็ตรัสกับผู้ติดตาม หรือผมเองที่ติดตามไป บอกว่า มีหนทางไหนบ้าง ที่จะพัฒนาหมู่บ้านบางมะนาวนี้ให้มีความเป็นอยู่ดีกว่าเดิมขึ้นบ้าง ผมเองก็ได้กราบทูล

งานทดลองเลี้ยงปลาในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส

ท่านว่า เรื่องหมู่บ้านบางมะนาวนี่พัฒนาไปแล้ว เกรงว่าจะเป็นผลสียแก่ประชาชนที่อยู่ เพราะว่าที่ดินทั้งหมดนี่เป็นของนายทุนทั้งหมด ถ้าเราพัฒนาไป ผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดก็คือนายทุน ผลประโยชน์ที่จะได้รับแก่ชาวบ้านชาวประมงจริง ๆ นั้น มันมีน้อย ยิ่งพัฒนาเจริญไปเท่าไหร่ ชาวประมงก็โดนบีบโดนบังคับ ดีไม่ดีโดนไล่ออกจากที่มากเท่านั้น ผมก็ได้กราบทูลไปโดยข้อเท็จจริงเท่านี้ ท่านก็บอกว่า ถึงอย่างไรอย่างไร ก็ต้องช่วยเหลือเขานะ ช่วยเหลือเขาให้มีสภาพดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ แล้วก็หลังจากท่านเสด็จฯ กลับแล้ว ผมก็ประชุมบรรดานายทุนทั้งหลายที่อยู่ที่นั่น ชี้แจงวัตถุ–ประสงค์ให้ทราบ แล้วก็ขอร้องเขาว่า แบ่งที่ดินให้ชาวบ้านบ้างได้ไหม ขายในราคาถูก ๆ ก็ได้รับความร่วมมือจากนายทุนเป็นอย่างดีครับ เขาสามารถแบ่งที่ดินให้ชาวบ้านแต่ไม่มากนัก คนละประมาณ ๕๐ ถึง ๘๐ ตารางวา ต่อครอบครัว ขายให้ในราคาถูกมาก ทีนี้ ทางจังหวัดก็เริ่มเข้าไปปรับปรุง ทำถนนให้ ทำไฟฟ้าให้ อะไรให้ คล้าย ๆ เป็นหมู่บ้านจัดสรร แต่ว่าราษฎรต้องย้ายจากบ้านที่กระจัดกระจายอยู่ในหมู่บ้านเข้ามาอยู่ในที่จัดสรรแห่งเดียวกันเดี๋ยวนี้ เราดำเนินการไปเกือบเรียบร้อย คาดว่าประมาณปลายเดือนเมษายนนี้ ๕๔ หลังคาเรือน คงจะเข้ามาอยู่ในที่จัดสรรของเราหมดครับ”

บรรยาย นอกจากผู้รับผิดชอบจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้ว ผู้จัดรายการ “จากฟ้า...สู่ดิน” ยังได้พบและพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านบางมะนาว นายเจะแว ปอซา ถึงสภาพของหมู่บ้านก่อนที่จะได้รับการพัฒนา ตลอดจนความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านหลังจากที่ได้เข้าเป็นหมู่บ้านบริวารของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองแล้ว

ผู้ใหญ่บ้าน “พื้นที่ในบริเวณนี้ครับ แล้วก็จะเพิ่มจะทำการพัฒนาในปีนี้ครับ”

พัชรินทร์ “ก่อนหน้านั้นเป็นอย่างไรคะ”

ผู้ใหญ่บ้าน “ก่อนหน้านั้นก็ไม่ได้ทำการพัฒนาเพราะที่ดินนี้เป็นที่ดินของคนอื่นจะทำการพัฒนาไม่ได้ครับ”

พัชรินทร์ “แล้วการทำมาหากินของลูกบ้านเป็นอย่างไรคะ”

ผู้ใหญ่บ้าน “การทำมาหากินของลูกบ้าน ส่วนมากอาชีพหลักชาวประมงอย่างเดียวนะครับ”

พัชรินทร์ “เมื่อสมเด็จพระเทพฯ รับสั่งให้เป็นหมู่บ้านบริวารของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองแล้ว ได้ดำเนินการไปอย่างไรบ้างคะ”

ผู้ใหญ่บ้าน “ก็ ปีนี้ก็หมู่บ้านก็เป็นหมู่บ้านบริวารอยู่แล้ว แล้วสมเด็จพระเทพฯ ก็ว่าต้องให้เจริญขึ้นไปอีก และก็ต้องเปลี่ยนแปลง อย่าให้เป็นเหมือนเดิมครับ”

พัชรินทร์ “เมื่อก่อนนั้นมีสภาพเป็นอย่างไรคะ ที่ว่าเหมือนเดิม”

ผู้ใหญ่บ้าน “เมื่อก่อนนี้ก็ สภาพคนอยู่ในนี้ ก็ไม่ค่อยสบายนะครับ และก็ปีนี้คนในนี้ก็โชคดีนะครับ เพราะรัฐบาลช่วย เฉพาะคน ชาวบ้านในนี้นะครับ”

พัชรินทร์ "มีบ้านเรือนในหมู่บ้านนี้ ประมาณกี่หลังคาเรือนคะ"

ผู้ใหญ่บ้าน "ในหมู่บ้านนี้ เฉพาะที่เห็น บ้านมี ๒๑๐ หลังคาเรือนครับ"

พัชรินทร์ "แล้วหลังจากที่ทำการพัฒนานี้ มีความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างไรบ้างคะ"

ผู้ใหญ่บ้าน "หลังจากนี้ละก็ ทำพัฒนาในหมู่บ้านนี้ดีขึ้นป เพราะว่าเข้ามาสอนเย็บเสื้อผ้า และก็ทำเป็นกลุ่ม แล้วก็จะทำเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง แล้วก็จะมีอาชีพให้ชาวบ้านในนี้น่ะ อยู่ดีกินดี ผมก็กำลังปรึกษากับท่านรองผู้ว่า ว่าจะทำอย่างไรให้ชาวบ้านในนี้ได้อยู่ดีกินดี อันนี้ก็ดีอย่างนี้ละครับ ชาวบ้านก็ได้มีที่ดินตนเอง หรือได้มีอาชีพ รายได้เพิ่มอีก และหมู่บ้านก็ได้เปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นไปอีก ดีกว่าเดิม และเมื่อเดิมบ้านก็อยู่สะเปะสะปะ แล้วก็จะทำการพัฒนาอะไรก็ไม่ได้ เดี๋ยวบ้านก็เป็นแถว ก็เป็นระเบียบอยู่แล้ว และผมเองก็...สนุกดีครับ

เพลงบรรเลง

บรรยาย จากปี ๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน (๒๕๒๗) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ได้ดำเนินการไปได้ผลก้าวหน้าเป็นอย่างมาก จากพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งเป็นที่พรุ ซึ่งใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ผล มาเป็นพื้นที่เขียวขจี ด้วยแปลงสาธิตไม้ผลและไม้ดอก ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนเป็นศูนย์ฝึกอบรมทางด้านการเกษตร และฝึกอาชีพให้กับราษฎรในพื้นที่ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับดินพรุ ไม่แต่เฉพาะภาคใต้เท่านั้น แต่จะส่งผลประโยชน์อันมหาศาลกับพื้นที่ที่มีปัญหาเช่นเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งนี้ก็ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์ ซึ่งเมื่อพระองค์พระราชทานพระราชดำริแล้ว ก็มิได้ทอดทิ้งยังคงให้ความสนพระทัยในการติดตามผลความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ โดยจะเสด็จเยี่ยมโครงการต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ เพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานของโครงการเหล่านั้น อันเป็นพระราชภารกิจประจำอย่างหนึ่งของพระองค์

"ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่ง และคลองจำไหร ตามพระราชดำริ"

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๓๐ น.

พ.อ.วีระ วะนะสุข ผู้ร่วมรายการ
ปราณี ลิมปวณิชพันธุ์ ผู้จัดรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า...สู่ดิน"

บรรยาย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหร ตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองหอยโข่ง และตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑๕,๕๐๐ ไร่ พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นที่ราบ มีป่าปกคลุมสลับกับสวนยางพารา เป็นป่าเบญจพรรณและป่าแดงสลับกัน สำหรับสภาพบนเทือกเขาเป็นป่าดงดิบ คุณภาพของดินในบริเวณพื้นที่ของโครงการเป็นปัญหาอย่างมากในด้านการเพาะปลูก นอกจากนี้ ในหน้าน้ำจะเกิดสภาพน้ำท่วมหลายแห่ง และในหน้าแล้งก็จะเกิดภาวะฝนแล้งมาก ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ พื้นที่ของโครงการติดต่อกับชายแดนประเทศมาเลเซีย และเป็นเขตที่มีการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้าย รวมทั้งเป็นที่ส้องสุมของผู้กระทำผิดกฎหมาย มีการลักลอบค้าขายของเถื่อนหนีภาษี ซึ่งก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยมั่นคงแก่ราษฎรในพื้นที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความห่วงใยราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น เมื่อปลายเดือนกันยายน พุทธ-ศักราช ๒๕๒๔ จึงได้มีพระราชดำริให้พัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรขึ้น สำหรับเป้าหมายหลักของโครงการนี้ก็มีอยู่ ๓ ประการ ประการแรก คือ การนำแหล่งน้ำเข้าสู่พื้นที่ของโครงการ ซึ่งมีจำนวนพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ ๑๕,๕๐๐ ไร่ ประการที่สอง คือ การจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาโครงการ เพื่อใช้เป็นแม่บทในการที่จะพัฒนาดินและน้ำ สภาพธรรมชาติที่เป็นอยู่ จะมีประโยชน์สูงสุดในการปรับปรุงเรื่องการปลูกพืชเศรษฐกิจ และการเลี้ยงสัตว์ให้กับพื้นที่ โดยได้รับการแนะนำจากหน่วยงานสำคัญ ๆ จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง และกรมชลประทาน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ราษฎรสามารถมีรายได้สูงขึ้นจากการดำเนินงานด้านการเกษตรและด้านปศุสัตว์ในโอกาสต่อไป และเป้าหมายสุดท้ายก็คือ โครงการจัดตั้งหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ๑๐๐ ครอบครัว โดยการนำราษฎรที่มีปัญหาในการบุกรุกที่ดินของกองทัพบกในพื้นที่ของ ร.๕ พัน ๔ ที่คลองหอยโข่ง มาเป็นเวลานานกว่า ๑๐ ปี เข้ามาเป็นสมาชิก ๓๕ ครอบครัว และสมทบด้วยราษฎรที่ยากจนในหมู่บ้านบริวารอีกจำนวน ๖๑

ครอบครัว รวมเป็น ๑๐๐ ครอบครัว ซึ่งเหล่านี้ก็เป็นเป้าหมายหลักเริ่มต้นของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริ

เพลง สายฝน

บรรยาย โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่กลางปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ และจะสิ้นสุดในปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ นี้ ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบในโครงการฯ จะมีความคืบหน้าและเป้าหมายที่กำหนดไว้จะสำเร็จหรือไม่อย่างไรนั้น ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่รายการ "จากฟ้า...สู่ดิน" ได้เดินทางร่วมไปกับคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองทัพภาคที่ ๔ ในจังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๗ เราได้พบและพูดคุยกับหัวหน้าคณะทำงานของโครงการฯ พันเอกวีระ วะนะสุข ซึ่งได้เล่าถึงความคืบหน้าและผลการดำเนินงานในโครงการว่า

พ.อ.วีระ "สำหรับผลการดำเนินงานของโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ จนกระทั่งปัจจุบันนี้นับว่ามีความคืบหน้าเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง คือ ในโครงการที่หนึ่ง โครงการจัดหาแหล่งน้ำเข้าสู่พื้นที่นั้น ดำเนินการโดยกรมชลประทาน ตามเป้าหมายเดิมก็จะดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำ ๓ อ่าง มีความจุเก็บน้ำได้ ๑๐,๕๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ตอนนี้ก็กำลังดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำที่ ๑ คือ อ่างคลองจำไหร แต่ก่อนหน้านี้นั้นในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินมาเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ กรมชลประทานได้ดำเนินการสร้างฝายปรับระดับน้ำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ๑ ฝาย เพื่อควบคุมการปล่อยน้ำเข้าสู่ลำรางน้ำ และได้สร้างคลองส่งน้ำสายหลักดาดด้วยคอนกรีตตลอดสาย ระยะทาง ๕ กิโลเมตร คลองซอยกำลังดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งจะสร้างคลองซอยยาวทั้งสิ้น ๒๒ กิโลเมตร เข้าสู่พื้นที่พืชไร่ อันนี้ก็กำลังทำการก่อสร้างคลองซอยเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมเพื่อเป็นเนื้อที่ทำกินให้กับราษฎร ซึ่งเราได้จัดแบ่งไว้คนละ ๑๔ ไร่ ซึ่งจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายนศกนี้ (๒๕๒๗) นี่เป็นความคืบหน้าของโครงการที่หนึ่ง สำหรับโครงการที่สอง คือ โครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาโครงการ หน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านการเกษตรและด้านปศุสัตว์ รวมทั้งด้านการพัฒนาดินและน้ำมัน ก็ได้จัดตั้งไปเป็นที่เรียบร้อย เป็นแม่แบบให้กับราษฎร ซึ่งได้จัดหลักสูตรให้ราษฎรมาศึกษาอบรมเพิ่มพูนความรู้ที่ไม่เคยมี หรือมีอยู่น้อยนิดให้มีความรู้กระจ่างชัดขึ้น และเป็นพี่เลี้ยงในการกำกับดูแลให้ราษฎรไปทำการเกษตรปศุสัตว์ที่บ้านตัวเอง รวมทั้งที่พื้นที่ทำกินในหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ครอบครัวละ ๒๔ ไร่นั้นกำลังก้าวไปอย่างรุดหน้า สำหรับศูนย์ศึกษาพัฒนาโครงการก็มีเท่านี้ ส่วนโครงการที่ ๓ ก็คือ โครงการจัดสร้างหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างนั้น เราได้แบ่งแปลงที่ดินอยู่อาศัยครอบครัวละ ๑ ไร่

ใน ๑ ไร่นี้จะมีบ้านพักอาศัยซึ่งสร้างด้วยวัสดุธรรมชาติมากที่สุด ก็คือ ดิน อิฐลูกรัง โดยนำดินลูกรังมาผสมกับดินซีเมนต์ ทำเป็นอิฐบล็อคเพื่อก่อสร้าง บ้าน ประกอบด้วยวัสดุไม้ไผ่ หรือ หญ้าคา นำมาทำเป็นส่วนประกอบของบ้านและพื้นที่ ๑ ไร่ จะแบ่งเป็นพื้นที่ ๓ ส่วนด้วยกัน หน้าบ้านจะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นส่วนของสวนครัว อีกส่วนหนึ่งก็เป็นส่วนไม้ดอก มีบ่อน้ำ มีคอกเลี้ยงสัตว์ หลังบ้านก็เป็นไม้ผลยืนต้น รั้วก็เป็นรั้วที่กินได้ เช่น กระถิน มะม่วงหิมพานต์เป็นต้น อันนี้ก็จะเข้าสู่ระบบของการอยู่อาศัยที่ถูกต้องตามมาตรฐาน สำหรับรายได้สำคัญที่ราษฎรเหล่านี้จะได้ ก็คือ การแบ่งที่ดินทำกินให้ครอบครัวละ ๑๔ ไร่ เพื่อปลูกข้าว ปลูกยางพารา หรือจะปลูกพืชล้มลุกอื่น ๆ ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถจะจรรโลงชีวิตครอบครัวให้มีรายได้พอที่จะอยู่ไปได้ตลอดไป"

ปราณี "จากการที่พันเอกวีระ หัวหน้าของโครงการได้พูดถึงผลความคืบหน้าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมมือในโครงการนี้ ดิฉันว่า มีผลความก้าวหน้าไปอย่างมากทีเดียว คิดว่า ท่านหัวหน้าคณะทำงานฯ คงจะเคยไปพบและคุยกับราษฎรในหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างของโครงการนี้มาบ้างแล้วนะคะ ขอเรียนถามท่านว่า เกษตรกรหรือราษฎรในหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่างเหล่านี้มีความคิดเห็นอย่างไรต่อโครงการนี้คะ"

พ.อ.วีระ "สำหรับสมาชิกเกษตรกรตัวอย่าง ๑๐๐ ครอบครัวนั้น ตามที่ผมเรียนไปแล้วนั้นว่า จากประชาชนที่มีปัญหาในการบุกรุกที่ดินทำกินในพื้นที่กองทัพบก ซึ่งเรามาตั้งหน่วยทหารเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ เสร็จแล้ว เราต้องใช้พื้นที่ในการก่อสร้างค่ายทหาร และกิจการทหาร เพราะฉะนั้น เขาต้องออกไปจากพื้นที่ แต่เราได้มีการจัดหาที่ดินรองรับเอาไว้เพื่อให้เขามีพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินเป็นการชดเชย ซึ่งเรื่องนี้ ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานโครงการพระราชดำริในพื้นที่แห่งนี้ ก็นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ราษฎรทุกคนมีความดีใจและปลื้มปิติในโครงการนี้เป็นอย่างยิ่ง ผนวกด้วยราษฎรอีก ๖๑ ครอบครัวที่มาร่วมสมทบ จนกระทั่งครบ ๑๐๐ ครอบครัว เราก็คัดเลือกจากราษฎรในหมู่บ้านบริวาร จากตำบลทุ่งลาน และตำบลคลองหอยโข่ง ซึ่งยากจนที่สุดตามลำดับ โดย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการได้มีการจับฉลากคัดเลือกผู้ที่ยากจนมาร่วมสมทบด้วย ราษฎรทุกคนต่างก็แซ่ซร้องและมีความดีใจ มีความกระตือรือร้นที่จะอยู่ด้วย นอกเหนือจาก ๑๐๐ ครอบครัวแล้ว ราษฎรในพื้นที่และราษฎรในที่อื่น ๆ เช่น จากจังหวัดพัทลุงก็ตาม จากจังหวัดสงขลาก็ตาม ก็อยากจะมาร่วมอยู่ด้วย ให้ทางเราช่วยจัดสรรที่ดินแบบนี้ให้อีก ซึ่งเรื่องนี้ต้องพูดและคิดทำต่อไปในอนาคต ซึ่งขึ้นอยู่กับหน่วยที่มีหน้าที่ในการสนับสนุน อันนี้เป็นเรื่องที่ดีและเป็นเรื่องที่ประหยัด เราสามารถพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ใช้ประโยชน์ เพราะว่าพื้นที่ที่เราไปจัดสรรนั้น เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ฤดูแล้งก็แห้งแล้งมาก ใกล้เคียงกับทะเลทราย เพราะว่าเป็นลักษณะดินลูกรัง ดินปนทราย

ต้นไม้ก็เป็นแบบไม้เสม็ด เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมันบ่งชี้ชัดว่า เป็นดินที่ไม่ดี ไม้จำพวกนี้จึงขึ้น ซึ่งไม้พวกนี้มิใช่ไม้เศรษฐกิจ เป็นไม้ที่ใช้ทำเป็นไม้ฟืนได้อย่างเดียวเท่านั้น จากการที่เราไปพลิกฟื้นผืนแผ่นดินนี้และทำให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ก็ทำให้เป็นผลดีต่อประเทศชาติทางตรงอีกทางหนึ่งก็คือ การเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประเทศชาติ

เพลง สายฝน

บรรยาย นอกจากการพัฒนาด้านการเกษตรและการปศุสัตว์แล้ว ขณะนี้ราษฎรในพื้นที่ของโครงการฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานโครงการศิลปาชีพพิเศษเข้าสู่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริด้วย ดังที่หัวหน้าคณะทำงานของโครงการฯ ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับความเป็นมาและเป้าหมายในการนำโครงการศิลปาชีพพิเศษสนับสนุนในโครงการว่า

พ.อ.วีระ "ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมาที่ตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ เมื่อปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๖ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงตรวจเยี่ยมงานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริที่พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริไว้เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาตรวจเยี่ยมตั้งแต่ช่วงบ่ายจนกระทั่งถึง ๔ ทุ่มเศษ โอกาสนั้นก็มีรับสั่งถามเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยความสนพระราชหฤทัย ทรงพอพระทัยในเรื่องของโครงการเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ได้ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติมเล็กน้อยเกี่ยวกับโครงการศิลปาชีพพิเศษ คือ การเพิ่มพูนรายได้ให้กับราษฎรที่ยากจนในพื้นที่ นั่นหมายถึงว่าการเพิ่มพูนรายได้ให้กับแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่มีงาน หรือที่ว่างงานอยู่บ้านเฉย ๆ ก็เป็นงานอดิเรก และขณะเดียวกัน ก็เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่เขา ทั้งนี้ก็รวมทั้งครอบครัวทหารซึ่งสามีปฏิบัติการรบตามแนวชายแดน ซึ่งออกปฏิบัติกันตลอด ๒๔ ชั่วโมงเป็นส่วนใหญ่ เป้าหมายก็แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ เป้าหมายที่หนึ่งก็คือ ครอบครัวทหาร เป้าหมายที่สองก็คือ ครอบครัวราษฎรที่ยากจนในพื้นที่ ก็ให้มีการจัดส่งวิทยากรมาช่วยสอนฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดสารไม้ไผ่ลายละเอียด เป็นต้น เรื่องการฝีมือต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเรื่องการทดลองปลูกย่านลิเพาเพื่อนำผลิตผลนั้น ๆ มาทำเป็นผลิตภัณฑ์จากย่านลิเพาในโอกาสต่อไป และเรื่องอื่น ๆ ก็เป็นเรื่องของเครื่องปั้นดินเผา เรากำลังก้าวเข้าไปสู่การทำงานอย่างจริงจัง ซึ่งในโอกาสที่ท่านแม่ทัพภาคที่ ๔ คนใหม่ พลโทวันชัย จิตต์จำนง และขณะเดียวกัน ท่านก็เป็นประธานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริด้วย ท่านก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการศิลปาชีพพิเศษขึ้น โดยมีภริยาท่านแม่ทัพภาคที่ ๔ คุณสุวิมล

ราษฎรในโครงการหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ร่วมมือกันสร้างรั้ว และบ้านตัวอย่างในเนื้อที่อาศัย ๑ ไร่ ประกอบด้วยบ่อแก๊สชีวภาพ ๑ บ่อ คอกสัตว์และสวนครัว ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำหอยโข่ง และคลองจำไหร หาดใหญ่ สงขลา

อีกมุมหนึ่งของสามแยกบ้านเหนือทางขวามือไปหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ฝายปรับระดับน้ำคลองจำไหรและอ่างเก็บน้ำ ล่างลงมาเป็นถนนดินลูกรังทางหลวงแผ่นดิน บ้านเหนือถึงกองบิน ๕๖ ต่อทางหลวงแผ่นดินสายสนามบินที่ กม. ๖ ระยะทางประมาณ ๑๒ × ๘๐๐ ก่ม.

จิตต์จำนง เป็นประธานโครงการศิลปาชีพพิเศษและคณะภริยานายทหารชั้นผู้ใหญ่เป็นรองประธานและเป็นกรรมการต่าง ๆ รวมทั้งคณะสตรี กลุ่มสตรีนักธุรกิจแห่งประเทศไทย ก็ได้มาร่วมเป็นกรรมการจัดหาวิทยากร กรรมการจัดหาวัสดุ กรรมการสนับสนุน และกรรมการการตลาดด้วย อันนี้ก็เป็นโครงสร้างที่จะมาช่วยงานในเรื่องโครงการศิลปาชีพให้เป็นผล และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งนี้ทั้งนั้น จะทำให้กลุ่มบุคคล ๒ กลุ่มก็คือ สมาชิกครอบครัวในหน่วยทหารกับประชาชนที่ไร้อาชีพและแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่ได้มีอาชีพในการช่วยเหลือครอบครัว รวมทั้งจะส่งผลสะท้อนไปถึงเศรษฐกิจในพื้นที่และของประเทศ ในแง่ผลิตภัณฑ์ที่ปราณีตละเอียดเพราะงานศิลปาชีพนี้เป็นโครงการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งจะดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ปราณีตและละเอียด มีฝีมือ มีคุณภาพ และมาตรฐานจริง ๆ เพราะฉะนั้น ในคณะกรรมการต่าง ๆ เราจึงจัดหน่วยควบคุมคุณภาพ เป็นคณะกรรมการที่ควบคุมเรื่องคุณภาพให้ได้มาตรฐานจริง ๆ อันนี้ถ้าถึงระดับนั้นก็สามารถนำเป็นสินค้าออกได้ จะเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับบ่ระเทศอีกทางหนึ่งด้วย”

เพลง สายฝน

บรรยาย สำหรับแผนการดำเนินงานที่จะสิ้นสุดในปลายปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ นี้ จะได้มีการขยายผลงานของหน่วยงานใดบ้างหรือไม่ และการดำเนินงานนั้นจะมีประโยชน์ต่อราษฎรในพื้นที่โครงการอย่างไรบ้าง พันเอกวีระ วะนะสุข หัวหน้าคณะทำงานของโครงการฯ ได้ชี้แจงว่า

พ.อ.วีระ “สำหรับการขยายผลงานในเวลาต่อไป ก็คือ การนำผลการวิจัยและการทดลองในศูนย์ศึกษาพัฒนาโครงการเข้าสู่ประชาชนโดยตรง เป้าหมายแรกคือ การนำผลการศึกษาวิจัยไปทดลองปฏิบัติในพื้นที่ทำกินของหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ขณะเดียวกัน เราก็จะขยายผลไปยังหมู่บ้านบริวาร โดยคณะกรรมการที่อยู่ในศูนย์พัฒนาโครงการ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะเป็นพี่เลี้ยงในการไปกำกับดูแลช่วยเหลือในแง่ต่าง ๆ ให้กับราษฎรในพื้นที่ ให้เขามีการพัฒนาอาชีพทางด้านการเกษตรและปศุสัตว์ให้ดียิ่งขึ้น และขณะเดียวกัน เราก็มีเป้าหมายในการที่จะเปิดการฝึกสอนอบรมความรู้ทางด้านการเกษตรและการปศุสัตว์ในศูนย์ศึกษาพัฒนาโครงการ ซึ่งเราได้เปิดไปแล้วรุ่นที่หนึ่งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๗ ที่ผ่านมา

ผลของการดำเนินการในเวลาต่อไป ที่จะมีประโยชน์แก่ราษฎรในพื้นที่มีอยู่ด้วยกัน ๒ ประการ คือ ๑ การชลประทาน โดยกรมชลประทานสามารถสร้างลำรางน้ำเข้าสู่พื้นที่ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ ให้กับราษฎรก็คือ คลองส่งน้ำมีความยาวทั้งสิ้น ๓๒ กิโลเมตร ดาดด้วยคอนกรีตตลอดสาย จะสามารถพลิกฟื้นพื้นดินที่ลักษณะมีความเป็นกรดสูง และทำให้การพัฒนาเรื่องการเกษตร การปศุสัตว์ของประ

ชาชนในพื้นที่เป็นไปได้ถูกต้อง และได้เพิ่มประโยชน์สูงสุดในการลงทุนมากยิ่งขึ้น ประการที่สอง ก็คือ ศูนย์ศึกษาพัฒนาโครงการฯ ซึ่งจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงแก่ราษฎรในแง่ของการปฏิบัติทางด้านการเกษตรอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คณะทำงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้ไปช่วยเหลือในการพัฒนา ในการปรับปรุงบำรุงดิน ในการปลูกพืช ในการเลี้ยงสัตว์ซึ่งเราได้จัดการฝึกอบรมให้กับสมาชิกในหมู่บ้านเกษตรกรตัวอย่าง ๑๐๐ ครอบครัวส่วนหนึ่ง และเป้าหมายต่อไป เราก็จะเชิญชวนราษฎรที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านบริวารมารับการศึกษาฝึกอบรม และทีมงานของเราก็จะไปช่วยกำกับดูแลในพื้นที่ของราษฎรที่อยู่ในหมู่บ้านบริวาร ซึ่งเวลาที่ผ่านมาก็ได้มีผลคืบหน้าไปมาก เช่น กรมประมง ได้ดำเนินการแนะนำราษฎรในหมู่บ้านบริวารในการสร้างบ่อประมงน้ำจืดในพื้นที่หมู่บ้าน และได้นำปลาไปปล่อย บัดนี้ ราษฎรเหล่านั้นสามารถจับปลาที่ปล่อยในบ่อมารับประทานได้แล้ว”

เพลง สายฝน

บรรยาย ผลประโยชน์ที่ราษฎรในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่งและคลองจำไหรตามพระราชดำริได้รับ และกำลังจะได้รับนั้น มาจากพระมหากรุณาธิคุณ และความห่วงใยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนเนื้อที่ ๑๕,๕๐๐ ไร่ ในตำบลคลองหอยโข่งและตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากพื้นที่แห้งแล้ง มีความล้าหลังในการประกอบอาชีพ ให้สามารถปลูกพืชและทำการเกษตรได้ นอกจากนี้ อีกไม่นานนัก โครงการศิลปาชีพพิเศษของสมเด็จ–พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็จะช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่อีกทางหนึ่ง อันจะเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนในด้านการทำมาหากินของราษฎรด้วย จะเห็นได้ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่ว่าจะในเรื่องใดก็ตาม มักจะช่วยแก้ไขปัญหา และขจัดความเดือดร้อนของราษฎรทั้งสิ้น

เพลง อันความกรุณาปราณี....

โครงการหลวงปางอุ๋ง

ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๙.๓๐ น.

นายพิสิษฐ์ ศศิผลิน และ
นายวุฒิฉัตร มีพาเพลิน ผู้ร่วมรายการ
สิริพร ทองคำวงศ์ ผู้จัดทำรายการ

ไตเติ้ล
"จากฟ้า...สู่ดิน"

บรรยาย พระราชปณิธานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้เป็นพระปฐม-บรมราชโองการ เมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ก็คือ "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ด้วยพระราชปณิธานนี้ ก่อให้เกิดพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย ทั้งงานพระราชพิธีนานับประการ ตลอดจนงานด้านการศึกษา การพัฒนาด้านการประมง ชลประทาน และด้านการเกษตร ครอบคลุมทุกด้านทั่วประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรนั่นเอง ปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรประการใด ๆ ก็ตาม จะทรงหาทางแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องการทำกินของราษฎร เพราะทรงตระหนักดีว่าอาชีพหลักของคนไทย คือเกษตรกรรม แต่เกษตรกรมักประสบปัญหาเสมอ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่าง ๆ ทำให้ทอดพระเนตรสภาพความเป็นจริงของปัญหา จะทรงหาลู่ทางในการช่วยเหลือ บางครั้งมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการพัฒนาขึ้น โดยให้ราษฎรกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันพิจารณาแก้ไขปัญหา เพื่อให้ท้องถิ่นของตนเองเจริญขึ้น เป็นประโยชน์แก่ทุกคนในท้องถิ่นเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสายพระ-เนตรที่กว้างไกล และทรงปรารถนาที่จะให้ราษฎรทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ๆ ก็ตาม มีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยยึดอาชีพที่สุจริต จากการที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในจังหวัดทางภาคเหนือ ทำให้ทรงทราบถึงปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามบริเวณเทือกเขาอันสลับซับซ้อนของภาคเหนือ ทรงมีพระราชดำริว่าสิ่งที่จะทำให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่นได้ก็คือ ต้องหาพืชหลักอย่างอื่น ซึ่งต้องเป็นพืชที่จะให้ผลผลิตที่มีราคาใกล้เคียงหรือดีกว่าฝิ่นมาให้ชาวเขาปลูกแทน โครงการหลวงภาคเหนือจึงเกิดขึ้น โดยมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งของรัฐและเอกชนร่วมกันสนองพระราชดำรินี้ โดยจัดเป็นโครงการส่งเสริมการเกษตรที่สูง โครงการหลวงปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการหลวงแห่งหนึ่งที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จ-พระเจ้าอยู่หัว เนื่องจากปางอุ๋งนั้น เดิมราษฎรซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้งและจีนฮ่อ มีอาชีพ

ในการปลูกฝิ่นเป็นหลัก นายพิสิษฐ์ ศศิผลิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ชี้แจงว่า

นายพิสิษฐ์ "ผมอยากจะเรียนให้ทราบถึงโครงการสำคัญ ๆ ในเรื่องของการส่งเสริมงานเกษตรที่สูง ของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเราได้แบ่งออกเป็น ๔ โครงการใหญ่ ๆ ด้วยกัน โครงแรกแรกคือ โครงการเกษตรตำบลอาสาสมัครชาวไทยภูเขา ซึ่งเราเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้นโครงการหนึ่ง ส่วนอีกโครงการหนึ่งเราเรียกว่าโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำแม่แจ่ม แล้วก็โครงการที่ ๓ เป็นโครงการส่งเสริมการเกษตรที่สูง โครงการที่ ๔ เป็นโครงการพัฒนาที่สูง ไทย – เยอรมัน ผมอยากจะขอเรียนว่า อย่างโครงการเกษตรตำบลอาสาสมัครชาวไทยภูเขาที่เราเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ ตอนนี้เรามุ่งหวังแต่ว่า เราจะใช้เกษตรกรชาวไทยภูเขาเองนั้นเป็นผู้ที่แนะนำ หรือส่งเสริมชาวไทยภูเขาในเผ่าเดียวกันเอง โดยที่เราจะฝึกให้เกษตรกรชาวไทยภูเขา มีความรู้ความเข้าใจในด้านเกษตรแผนใหม่ แล้วนำไปถ่ายทอดให้เพื่อนบ้านข้างเคียง แล้วก็เราอยากให้เขาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแบบเน้นหนัก ในท้องที่ของตนให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในลักษณะเป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพราะว่าอย่างน้อยที่สุด เขาเองก็ใช้ภาษาซึ่งรู้และเข้าใจกันได้ แล้วก็อยากให้เกษตรตำบลอาสาสมัครชาวไทยภูเขาได้ช่วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร และส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่ไปสู่เกษตรกรในแถบข้างเคียง ในปัจจุบันโครงการนี้เราได้ดำเนินการอยู่ ๑๒ จังหวัดภาคเหนือ แล้วก็ทางภาคตะวันตกก็มีที่จังหวัดกาญจนบุรีอีก ๑ จังหวัด รวมเป็น ๑๓ จังหวัดด้วยกัน มีอัตรากำลังเกษตรกรตำบลอาสาสมัคร ซึ่งเป็นชาวไทยภูเขานี้รวมทั้งสิ้น ๒๕๐ คน โครงการหนึ่ง ส่วนโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่มนั้นเป็นโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ในบริเวณลุ่มน้ำแม่แจ่ม ซึ่งเป็นต้นน้ำครอบคลุมพื้นที่ ๓,๑๕๑ ตาราง–กิโลเมตร มีประชากรถึง ๓๒,๕๗๐ กว่าคน แล้วแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ระยะ ในเวลา ๗ ปี ระยะที่ ๑ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๔ – ๒๕๒๖ ระยะที่ ๒ ดำเนิน ๒๕๒๗ – ๒๕๓๐ วัตถุประสงค์เพื่อที่จะยกระดับฐานะและรายได้ของประชากร โดยมุ่งการเพิ่มผลผลิตรายได้ทางการเกษตร มีการจัดบริการด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจในชุมชนอย่างเช่น การชลประทาน การสินเชื่อ ทดลอง–ค้นคว้า ให้มีการส่งเสริมการเกษตร ให้มีศูนย์และฝึกอบรมเพื่อให้มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม งบประมาณในการดำเนินงานโครงการ กำหนดว่า ๑ ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นเงินช่วยเหลือของทางยูเสด ๑๐ ล้านเหรียญเยอรมัน และเป็นเงินรัฐบาลไทยสมทบอีก ๑๑ ล้านเหรียญสหรัฐ ผมจะเรียนว่าโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ก็ไม่ได้หมายถึงว่าเป็นชาวไทยภูเขาทั้งหมดนะครับ ถึงแม้ว่าเป็นชาวเขาซึ่งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำแจ่มนี้ก็มีจำนวนอยู่ด้วยกันหลายหมู่บ้านด้วยกัน สำหรับโครงการส่งเสริมการเกษตรที่สูง เราได้ดำเนินการในพื้นที่ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ วัตถุประสงค์ก็มุ่งที่จะปลูกพืชทดแทนและพัฒนาเศรษฐกิจของชาวไทยภูเขา เราก็มีทางบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด ศึกษาและเผยแพร่เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด อนุรักษ์สภาวะแวดล้อม เพื่อความมั่นคงของประเทศ โครงการก็ได้รับการร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนจากโครงการหลวงพัฒนาภาคเหนือ โดยจัดดำเนินการในรูปศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูง มีอยู่ ๑๔ ศูนย์ด้วยกัน ใน ๓ จังหวัดที่ จังหวัดเชียงใหม่ ๑๑ ศูนย์ จังหวัดเชียงราย ๒ ศูนย์ ที่ลำปาง ๑ ศูนย์ ส่วนโครงการนี้เราเรียกว่า โครงการพัฒนาที่สูง ไทย – เยอรมัน โครงการพัฒนาชนบทในที่สูงในรูปแบบผสมผสาน นโยบายหลักมีการวางไว้ว่าจะต้องให้เกษตรกรชาวไทยภูเขาได้เข้ามามีส่วนในทางพัฒนามากที่สุดในประเด็นที่ ๒ จะใช้การพัฒนาในรูปแบบผสมผสาน ต่อมาให้ประชากรชาวไทยภูเขาได้มีความสามารถเรียนรู้รูปแบบการพัฒนาและนำไปประยุกต์ให้มากที่สุดๆ ส่วนประการสุดท้ายดำเนินการโดยใช้ระบบขบวนการแผนปฏิบัติ และแก้ไขปัญหา รวมทั้งการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการก็มีขั้นตอนทางรัฐบาลเยอรมันก็ประสงค์จะช่วยเหลือ และร่วมมือพัฒนาการเป็นอยู่แต่เกษตรกรผู้ยากจนในประเทศโดยเฉพาะหาที่ทำมาหากินในที่สูง ๆ ซึ่งมักจะเป็นชาวเขา และเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยมีส่วนราชการเข้าไปใกล้ชิดนัก อย่างนี้เป็นต้น ระยะเวลาโครงการ ไทย – เยอรมัน มีอยู่ ๕ ปี เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ ต่อ ๒๕๒๗ โดยช่วง ๘ เดือนแรก จะทำการศึกษาข้อมูลทั่วไปเพื่อสำรวจ ความต้องการในรูปแบบการพัฒนา แล้วจัดทำเป็นแบบปฏิบัติการ อันที่ ๓ พื้นที่ดำเนินการใน ๓ จังหวัดภาคเหนือ เริ่มดำเนินการทดลองปฏิบัติที่เขตลุ่มน้ำแม่สวย ตำบลโบวี อำเภอแม่สวย จังหวัดเชียงราย ก่อน ต่อไปจะดำเนินการในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และต่อมาในเขตพื้นที่เชียงดาว ในเขตเชียงใหม่ สำหรับที่ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงปางอุ๋ง ของ โครงการหลวงจัดอยู่ในโครงการเกษตรที่สูง อันดับ ๓ ที่ผมเรียนเมื่อกี้ซึ่งเรามีสถานที่ดำเนินงานอยู่ที่บ้านปางอุ๋ง หมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์แห่งนี้หรือพื้นที่แห่งนี้อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลถึง ๑,๒๐๐ กว่าเมตร สูงมากเหมือนกัน ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ ๗๒๕ กิโลเมตร ที่บ้านปางอุ๋งมีประชากรเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าโม้ง มีหมู่บ้านบริเวณที่อยู่ใกล้เคียง ประมาณ ๗ หมู่บ้าน ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยง คราวนี้ในการดำเนินงานหรือวัตถุประสงค์ที่เราตั้งเอาใหม่ ก็คือเราจะส่งเสริมพวกชาวไทยเหล่านี้ ให้เขาได้รู้จักการปลูกพืชตามวิธีการเกษตรแบบใหม่ ให้เพียงพอต่อการบริโภคในท้องถิ่นหรือพอเพียงในบ้านเขา อันที่ ๒ ก็ส่งเสริมปลูกพืชชนิดใหม่ที่ทำรายได้ดี สามารถที่จะปลูกทดแทนในการปลูกฝิ่นได้ และจะเป็นการหยุดยั้งทำลายป่าเลื่อนลอย อันดับที่ ๓ วัตถุประสงค์ คืออยากจะพัฒนาหมู่บ้านนั้นให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่นั้นให้ดีขึ้น”

สิริพร “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางในการดำเนินการอย่างไร”

นายพิสิษฐ์ "พระองค์ทรงไม่อยากให้พวกเขานั้นมีการเคลื่อนย้ายทำลายป่าต่อไป เพราะว่าพระองค์เองก็รับสั่งว่า อาชีพของเขา ความเป็นอยู่ของเขา เขาจะต้องพร้อมที่เขาจะมีอยู่ได้ เขาจึงจะไม่ควรย้ายที่ทำกินหรือเปลี่ยนพื้นที่ไปอยู่ที่อื่น แต่ถ้าพูดถึงผลงานที่ดำเนินการไปแล้วที่โครงการบ้านปางอุ๋ง เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ ถ้าจะพูดกันในเรื่องการยอมรับของชาวบ้าน ผมอยากจะขอเรียนว่าในเริ่มแรกทีเดียวนั้นกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มที่ยอมรับได้รวดเร็วมาก โดยที่เรามีการตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรขึ้น มีการสอนให้เด็กปลูกพืชผักสวนครัว สอนให้เด็กเลี้ยงสัตว์ ปรากฏว่าเด็กชาวเขาเหล่านี้สามารถที่จะเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไก่ หมู และสามารถนำไก่ หมู เอาไปขายให้พ่อ – แม่มีสตางค์เอามาใช้กันในระหว่างหมู่เด็ก กลุ่มที่ ๒ พวกแม่บ้าน เมื่อแต่ก่อนแม่บ้านไม่ยอมรู้อะไรกันทั้งสิ้น ปรากฏว่า ขณะนี้แม่บ้านยอมรับที่จะมาร่วมชุมนุมมาร่วมอบรม มาฟังเจ้าหน้าที่บรรยายและปฏิบัติอย่างเช่น การจัดบ้านเรือนให้สะอาดหรือว่าที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่น่าอาศัยยิ่งขึ้น รู้จักปลูกผัก เล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้รอบบ้านเอาไว้กิน รู้จักดองผัก พูดง่าย ๆ คือการถนอมอาหารเอาไว้ และเลี้ยงสัตว์ไว้รอบ ๆ บ้าน กลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มที่ ๒ ที่ยอมรับ ก็ยังเหลือกลุ่มพ่อบ้านเท่านั้น ก็พวกผู้ชายขณะนี้จะเรียกว่า ยอมรับก็ได้คือไม่กีดกันขัดขวางในการที่จะให้ลูกบ้านหรือแม่บ้านเข้ามาร่วมโครงการ ก็เพียงแต่ยืนยิ้ม ๆ หรือชอบใจ ผมคิดว่าในกลุ่มที่ ๓ ที่เขายอมรับขนาดนี้แล้ว โอกาสที่เราจะทำต่อไปข้างหน้าในเรื่องที่จะให้ชาวเขาเหล่านี้ยอมรับก็คงไม่ยากนัก"

บรรยาย ปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๒๐๐ เมตร การคมนาคมไม่สะดวก ในฤดูหนาวอากาศจะหนาวเย็นจนพื้นเป็นเกล็ดน้ำแข็ง หน้าฝนฝนตกชุก เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่าม้ง และจีนฮ่อ ซึ่งขาดการศึกษา และยึดอาชีพการปลูกฝิ่นมานานถึง ๒๓ ปี ได้เริ่มหันมาปลูกพืชอื่นทดแทนฝิ่น รับความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ในการดำรงชีพ ตามแนวพระราชดำริของพระ–บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีแนวดำเนินการอย่างไร ตามพระราชดำรินั้น ก็ขอพาท่านผู้ฟังไปพบกับ นายวุฒิฉัตร มีพาเพลิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการนี้ ณ ที่ทำการ โครงการหลวงปางอุ๋ง

วุฒิฉัตร "ผมแบ่งการทำงานออกเป็น ๖ โครงการ คือ โครงการข้าว เราทำข้าวไร่ตามงบประมาณของกรม ๒๐ ไร่ เราพยายามชักจูงให้การปลูกเป็นแถวเป็นแนว ปีนี้เราก็จูงได้ ๑ ราย ก็ได้ผลผลิตที่ได้สูงพอสมควร ๖๐ ถังต่อไร่ แล้วเมล็ดไม่ลีบ และเจ้าของไร่พอใจมาก ในขณะเดียวกับที่คนที่ปลูกลักษณะไม่เป็นแถวเป็นแนวและตามมีตามเกิด ผลผลิตจะอยู่แค่ ๓๘ ถังต่อไร่ เมล็ดข้าวลีบด้วย การป้องกันกำจัดศัตรูพืชเราช่วยเหลือในเรื่องยา อันนี้เป็นงบประมาณของโครงการหลวง ซึ่งผมส่งเสริมเขาไป

โครงการที่ ๒ เป็นโครงการไม้ผล จากงบประมาณของกรมที่เราได้ในปี ๒๗ ไม้ผลเมืองหนาว ๑,๐๘๕ กิ่ง แล้วในขณะที่ผมเข้ามานี่ เราสร้างเนอร์เซอรี่ใหม่

แปลงขยายพันธ์แกลดิโอลัส ที่ปางอุ๋ง ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อสร้างเนอร์เซอรี่ใหม่นี้ เรายังได้ไม้ผลไม่ครบ ก็ได้ทำการขยายพันธุ์เอง เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของเราออกไปตัดต่อกิ่งข้างนอก ก็เป็นว่าน่าจะทำได้ก็เลยนำมาทำไปประมาณ ๓,๖๐๐ กิ่ง สาลี่กับแอปเปิ้ลที่ขึ้นเหลือประมาณ ๑,๐๐๐ กิ่ง คือตายไปบ้าง จากการสังเกตของเจ้าหน้าที่ไม้ผลบอกว่า กิ่งสาลี่เป็นกิ่งพันธุ์ป่า ติดดีกว่ากิ่งสาลี่ที่เป็นพันธุ์เมืองนอก แต่ติดทั้ง ๒ พันธุ์ แต่โอกาสที่พันธุ์ป่าจะติดมีมากกว่า นอกจากสาลี่และแอปเปิ้ลแล้วก็มีท้อ ไปตกแต่งกิ่ง และฉีดยาป้องกันโรค ๒๐ ไร่ ๑๕ ราย สาลี่ ๕ ราย บ๊วย ๒ ไร่ต่อ ๑ ราย ลิ้นจี่ ๑๕ ไร่ ๔ ราย แอปเปิ้ล ๗ ไร่ ๔ ราย

โครงการที่ ๓ โครงการพืชไร่ เป็นโครงการติดตามปลูกและป้องกันกำจัดโรคแมลง โดยใช้งบประมาณของกรม สำหรับถั่วแดง ๑๐ ไร่ ๑๐ รายนี้ ผลผลิตออกมาก็ขอร้องให้ฝ่ายการตลาดของโครงการหลวงมาซื้อ เพราะพ่อค้าคนกลางเข้ามาซื้อในราคากิโลกรัมละ ๓ บาท แล้วต่อมาเป็นกิโลกรัมละ ๓.๖๐ บาท ส่วนโครงการหลวงให้ราคาสูงกว่าเป็นการดึงราคาขึ้นไป ซึ่งซื้อกิโลกรัมละ ๔.๕๐ บาท แต่เป็นการซื้อครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นที่น่าเสียดาย เพราะหากโครงการฯ สามารถซื้อได้อีก ชาวบ้านก็มีรายได้มากขึ้น สำหรับถั่วเหลืองผมพึ่งทดลองปลายเดือนนี้เอง ขอยืมพันธุ์มาจากเกษตรอำเภอศรีสำโรง คือชาวม้งจะไม่มีการปลูกพืชหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ปล่อยที่ว่างเปล่า ปีนี้เป็นปีแรกที่ชาวม้งยอมทำ มีพื้นที่ทำทั้งหมด ๘ ไร่ และในพื้นที่ ๘ ไร่นี้ ถ้าให้ผลขึ้นมาแล้วมีโอกาสเป็นไปได้อย่างมากที่เขาจะทำหลังเก็บเกี่ยวปีหน้า ซึ่งการที่เขามาทำนาหลังเก็บเกี่ยว จะทำให้เขาไม่มีเวลาไปทำเรื่องฝิ่น เพราะว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่กำลังกรีดยางฝิ่น

โครงการที่ ๔ เป็นโครงการพืชผัก ตอนแรกเน้นด้านพืชผักสวนครัวมาก โดยยังไม่ได้คิดปลูกเพื่อการค้า เพราะเส้นทางคมนาคมแย่มาก จึงมองไม่เห็นว่าจะทำการค้าเรื่องปลูกผักได้เลย ต่อมามีชาวม้งมาขอเมล็ดกะหล่ำปลีไปปลูกเราก็แบ่งให้แล้วก็เพาะกล้าแจกด้วย แล้วเขาก็ซื้อเองมาปลูกด้วย ปรากฏว่าพ่อค้ามารับซื้อ จึงได้กลายเป็นการปลูกเพื่อการค้า ต่อมาโครงการหลวงเขามารับซื้อแครอทอีก ขนาดหัวเท่านิ้วมือที่เรียกว่า เบบี้แครอท ซื้อในราคา ๖ บาท ซึ่งใกล้เคียงกับท้องตลาด จึงส่งผลให้เกิดการปลูกผักเป็นการค้าเป็นปีแรก ผมให้ปลูกแครอทกับกะหล่ำปลี เพราะได้ศึกษาตลาดดูแล้ว โดยปรึกษากับฝ่ายตลาดของโครงการหลวง ทราบว่าแครอทถ้าปลูกเดือนมกราคม และไปถอนเดือนเมษายน ราคาท้องตลาดจะ ๒๐ กว่าบาทขึ้นไป เขารับซื้อ ๑๐ กว่าบาทขึ้นไป ซึ่งก็นับว่าดีแล้ว

โครงการที่ ๕ เป็นโครงการไม้ดอกที่เน้นเรื่องแกลดิโอลัสเรื่องเดียว โดยโครงการหลวงเคยนำหัวเข้ามาในครั้งแรก และหลงเหลืออยู่ตอนผมเข้ามาทำงานไม่นานนักมีชาวจีนฮ่อเขาปลูกดอกแกลดิโอลัสมากพอสมควร ตัดช่อดอกส่งตลาดเป็นเกรด บี ราคา ๔ บาท ในตอนแรกโครงการหลวงไม่แน่ใจว่าปางอุ๋ง จีนฮ่อจะส่งดอกแกลดิโอลัสได้ เพราะชั้นมาก แต่ผมก็ลองดูปรากฏว่าได้ช่อละ ๔ บาท ปีนี้เลยขอ

ตัดหัวที่หลงเหลือเอาไว้ในหมู่บ้านไม่ขาย เพื่อไว้ทำในฤดูฝน เพราะตอนฤดูฝนตามพื้นราบไม่สามารถปลูกได้

โครงการที่ ๖ เป็นโครงการฝึกอบรม เป็นโครงการที่จำเป็นเพราะจากประสบการณ์ที่ตนเองเคยอยู่ที่โครงการหลวงแม่แจ่ม ทำให้ทราบว่าการทำการส่งเสริมอย่างเดียวไม่สามารถที่จะทำความเข้าใจให้ชาวม้งได้เพียงพอ หมายถึงโครงการนี้จะมีทั้งภาคทฤษฎี ให้ความรู้ในห้องเรียนและนำไปสาธิตในแปลง ทุกโครงการจะมีการฝึกอบรมเป็นพื้นฐาน และเป็นประจำทุกเดือนโดยอบรมเดือนละ ๔ ครั้ง เกี่ยวกับเรื่องวิชาการ สันทนาการ การกีฬา กลุ่มแม่บ้านมีอยู่ ๑๕ คน รวมทั้งชาวม้ง จีนฮ่อ คนเมือง เพื่อให้คนเข้ากันได้ ไม่แบ่งกัน กลุ่มเกษตร ๓๐ คน กลุ่มสหกรณ์การเกษตรปางอุ๋ง ตามโครงการพระราชดำริเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งผมทราบจากท่านเกษตรจังหวัดว่า พื้นที่ ๖ ไร่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องพระราชประสงค์ให้ทำให้รูปสหกรณ์ คือเอาชาวบ้านมาทำในพื้นที่นี้ ซึ่งผมก็เริ่มมาตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน และมาถึงตอนนี้เราได้รับกลุ่มยุวเกษตรที่ขยันมีผลงานดีเด่น กลุ่มแม่บ้านที่ตั้งใจจริง กลุ่มเกษตรกรถึงชาวม้ง จีนฮ่อ รวมได้ทั้งหมด ๑๔ คน โดยเริ่มว่าจะให้ยืมวัสดุอุปกรณ์และเมื่อขายผลผลิตได้แล้ว ขอรายได้ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ไว้เข้ากลุ่ม ซึ่ง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ นี้จะกลับมาคืนเกษตรกรเหล่านี้ในรูปของเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะในขณะนี้ชาวม้งพร้อมที่จะเลิกปลูกฝิ่น แต่อะไรจะมาแทนฝิ่นได้ ชาวม้งเองตอนนี้ให้ความสนใจกับกะหล่ำปลี แต่ผมมุ่งไปที่ผักกับแครอทด้วย เพราะปีนี้ชาวม้งที่แม่โถปลูกกะหล่ำได้งามมาก อีกประการหนึ่งมีครูด้วย สอนวิชาเกี่ยวกับเกษตร เรียกว่าวิชากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ วิชาที่สอนเกี่ยวกับการถนอมอาหาร การจัดการบ้านการเรือน ซึ่งเป็นวิชาเกษตรแผนใหม่ โดยหวังใช้ความเป็นครูในการติดต่อประสานงานกับชาวม้งได้ง่ายขึ้น ซึ่งก็ได้ผลดี และได้ส่งชาวม้งเข้าฝึกอบรม ๑ คน เป็นเกษตรตำบลอาสาสมัคร และได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าฝึกอบรมจำนวน ๔ ครั้ง ตามเรื่องต่าง ๆ คือ เรื่องโรคพืช ไม้ผลเมืองหนาว ไม้ผลทั่วไป สำหรับเกษตรตำบลอาสาสมัครจะมาทำหน้าที่ทุกวันจันทร์ และมีหน้าที่ช่วยตระเตรียมงานเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินมาทุกครั้ง การนัดหมาย การเก็บข้อมูล การนัดหมายกับชาวบ้านก็เป็นหน้าที่ของเกษตรตำบล ซึ่งเป็นชาวม้งได้รับเงินเดือน ๕๐๐ บาท

โครงการอื่น ๆ ได้สร้างปศุสัตว์ โดยได้หมูที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานให้ ซึ่งเดิมเป็นพันธุ์หมูจีนแดง แล้วมาผสมผมนำเข้ามา ๓ ตัว ตัวผู้ ๑ ตัว ตัวเมีย ๒ ตัว ปัจจุบันผลิตลูกออกมา ๑๘ ตัว โดยจะจ่ายให้ชาวบ้านในรูปของการให้ยืนพันธุ์ คือยืมตัวลูกไป แต่มีข้อแม้ว่า บ้านที่ยืมต้องล้อมคอกหมู และถ้าหมูออกมาเป็นสีดำชาวม้งชอบหมูดำมาก ผมจะขอเก็บเอาไว้ก่อนเพราะให้ผสมกันอีกครั้งอาจจะออกมาสีดำหมดก็ได้"

บรรยาย ลักษณะการทำงาน โครงการหลวงปางอุ๋งนั้น เป็นกึ่งสถานีทดลองและกึ่งสหกรณ์ ส่งเสริมในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ก็ต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายการตลาดด้วย เพราะความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ขึ้นอยู่กับการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญ ราษฎรในปางอุ๋งกระตือรือร้นในการที่จะปลูกพืชทดแทนฝิ่นมาก โดยเฉพาะพืชผักซึ่งขณะนี้ทำรายได้ดีและรวดเร็ว โครงการหลวงปางอุ๋งไม่ใช่องค์การเดียวที่จะให้ชาวเขาเลิกการปลูกฝิ่นได้ จำเป็นต้องอาศัยหน่วยราชการอื่น ๆ ที่จะร่วมมือกันสนองพระราชดำริ เข้าไปให้การช่วยเหลือโดยสม่ำเสมอ ให้ชาวเขาเกิดความเคยชิน ยอมรับความเป็นไปของบ้านเมืองในปัจจุบัน รับเทคนิคใหม่ ๆ เข้าไปปรับปรุงอาชีพเพื่อความอยู่ดีกินดีอย่างสุจริต

เพลง พื้นเมืองทางเหนือ...

บรรยาย โครงการหลวงปางอุ๋ง เป็นโครงการหนึ่งในหลาย ๆ โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่กำลังดำเนินงานไปได้อย่างดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งเจ้าหน้าที่และราษฎรเอง ทั้งนี้ก็ด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวางแนวทางให้ ทรงฟื้นฟูชีวิตของเขาเหล่านั้น ให้ลุกขึ้นมาต่อสู้ทำมาหากินได้ยืนยาวต่อไป

พิมพ์ที่ : บริษัท วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์ จำกัด
๔๔๐/๑๗ - ๑๙ ซอยชัยสมรภูมิ ถนนราชวิถี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๒๔๕๑๓๖๙, ๒๔๕๒๐๗๖, ๒๔๕๓๘๘๓, ๒๔๕๔๔๒๗
นางพนิดา ปทุมารักษ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๗